ANIMA
SPIRITUALIS BRUTORUM
SECUNDÚM
SANIORIS DOCTRINAE
CANONES
PROFLIGATA

AUTHORE
P. LAURENTIO MARIA FRASCONI
Ordinis Minimorum in Mediolanenſi S. Franciſci de Paulâ ad S. Anaſtaſiam Collegio Sacrae Theologiæ Lectore jubilato.

* * * * * * *

Nolite fieri ſicut equus & mulus
Quibus non eſt intellectus
Pſal. 31. v. 9.

* * * * *

MEDIOLANI, MDCCXLV.
Apud Franciſcum Agnellum.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

ANIMA
SPIRITUALIS BRUTORUM
SECUNDÚM
SANIORIS DOCTRINAE
CANONES
PROFLIGATA

AUTHORE
P. LAURENTIO MARIA FRASCÒNI
Ordinis Minimorum in Mediolanenſi S. Franciſci de Paulâ ad S. Anaſtaſiam Collegio Sacrae Theologiæ Lectore jubilato.

* * * * * * *

Nolite fieri ſicut equus & mulus
Quibus non eſt intellectus
Pſal. 31. *v.* 9.

* * * * *

MEDIOLANI, MDCCXLV.
Apud Franciſcum Agnellum.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci.

Ep. ad Hebr. cap. 13. *v.* 9.

EGREGIO AC CLARISSIMO VIRO

DON CAROLO

DE TAGLIABOBUS

JURIS UTRIUSQUE DOCTORI

Et

Totius Ducatus Mediolanenſis

SINDICO GENERALI

Recens inaugurato.

EXultat Mediolani Ducatus difficillimis licet temporibus, te in ſui Sindicum generalem aſſumpto, minimè ambigens, quod ſub tuae jamdudum ab omnibus commendatae nòdum ſolertiae atque prudentiae, ſed ſummae etiam integritatis umbrà, ſecurus vivet,

Digitized by Google

vivet, parumque ſentiet quid obſit temporum viciſſitudo, dum ad ejus ſolatium, talis ac tantus vigilat Defenſor. Exultat Mediolanenſis haec Civitas, nec ampliús habet quod de Majorum tuorum & Sanguine illuſtrium, & virtute, ammiſſione doleat, dum in te uno invenit, & quae majorum tuorum ſunt, cumulata, & quae tua potiſſimúm ſunt, veteribus addita, ut meritò habeat unde in te glorietur & laetetur ut Mater; Sed in Urbe hac ipsâ exultat prae caeteris hoc Sancti Franciſci de Paulâ Collegium, ſincero corde geſtiens de bonorificentiſſimo munere per quàm dignè tibi concredito; Sentiebat enim quantis tibi nominibus obſtrictum foret, qui maximis illud, optimo ingenio, ſedulo labore, humanitate indefeſsâ cumulare beneficiis nunquam deſiiſti, & quae bona in grati pignus animi, conferre tibi non poterat, ab omnium bonorum largitore Deo, enixè precabatur; Votis itaque ſuis annuente Deo, concepti magnitudo gaudii, ſe ſe intús coercere non poteſt, ſed publicè cupit oſtendi: Patere igitur Clariſſime Vir, ut appoſito nomine tuo Operi huic, nunc primúm lucem aſpicienti, & grati ob accepta beneficia, & laeti ob col-

lata

Digitized by Google

lata tibi præclara munia, monumenta animi, manifeſta ſint omnibus; Fiet ita, ut nomen tuum, quod nulla unquam è corde noſtro; delebit oblivio, per haſce paginas in omnium ore, aeternum vivat; Fiet ita, ut manifeſtiùs falſa appareat ea, quae in hoc Opere profligatur opinio, dum illius nomen in fronte geret, qui inter Optimos, praeclariſſimis animi dotibus, morumque integritate, ita elucet, ut in ſemetipſo oſtendat, quantùm rationalis Anima, irrationalium Animas excedat, & quàm immeritò iſtae, paululum ab illâ diferre aſſerantur: Vereor utique, nè iſta ſuccinctè licet attingens, plus aequo moleſtus ſim tibi, qui quantò humanas laudes & excellentiâ Doctrinae, & ingenii pernicitate, & probitate vitae, mereris, eò illas deſpicis refugiſque, tanquam ſine Corpore umbras; Sed tua ex hoc ipſo culpa eſt, quod laudaris, umbra enim ſequentem fugit, fugientem comitatur; Nec habes quò de me uno meritò conqueraris, quod ea de te commemorem, quae neminem latent, & ab omnibus commendantur, & ſi laudabile non eſt, laudari, ſed ſe laudabilem exhibere, debueras non tot fulgere virtutibus, ſi debitis opta-

bas

bas carere laudibus ; Debueras non tot in nos profundere beneficia , ſi quaecumque reſpuebas grati animi officia : Eâ itaque , quâ nos omnes humanitate excipere Soles , in Opere hoc , quod tibi devovemus , obſervantiae erga te noſtrae pignus ſuſcipe , nec eum aegrè feras , qui minimus licet inter omnes , omnium tamen nomine , Opus Dans . Donans , Dicans , ſe ipſum lubenti animo ſubſcribere gloriatur

Illuſtriſſimae Dominationis tuae

Humillimus , & Addictiſſimus Servus
F. Laurentius Maria Fraſconi
Minimus

Digitized by Google

SANIORIS DOCTRINAE PROFESSORI.

TRactatum de Brutorum Animae Spiritualitate vel admittendâ, vel explodendâ, ii tantùm flocci facere poterunt, vel qui omnia Circino ulnâque metiri volentes, ſe ipſos, ſuaque dumtaxat aeſtimare norunt, caecâque inflati ſuperbiâ, caeteros deſpiciendo contemnunt; Vel qui ex praeconcepto, in Peripateticorum Syſtemata odio, verentur nè ſublatâ Spirituali è Brutis Animâ, de Formâ aliquâ, quae limites imaginationis tranſcendat, admittendâ, convincantur; Vel denique qui videre, vel non valeant, vel nolint, ex aſſertae Spiritualis in Brutis Animae, affinitate cum Spirituali Hominis Animâ, quantùm periculi conſequatur. Verùm enimverò, quidquid iſti, quovis tandem ducti principio quaeſtionem

Digitized by Google

iſtam nihili pendant, quam tamen non infimae notae Viri, integris voluminibus pertractare, non inutile, nec parvi momenti opus unquam exiſtimarunt; Nec ego cum ipſis levem eſſe duxi, neque in praeſentiarum duco.

Multi propterea materiem hanc faciens edidi (quo fato neſcio) Diſſertationem contrà Animam Spiritualem Brutorum, in octo partitam Dialogos. Vixque illa emanarat, invèni quamdam Diſſertationis meae Relationem à quodam *Vincentio Phocâ* exaratam, quam abs morâ alio in lucem dato Opuſculo, protinùs confutavi: Sollicitus exindè remanſeram, ut ſi quid novi, contrà vel Diſſertationem, vel Diſſertationis Vindicias typis ederetur, citò ad me perveniret. Factum itaque eſt, ut anno 1743. die undecimâ Julii, venerit in manus meas recèns editum Opuſculum contrà praefatam Diſſertationem, die vigeſimâ quintâ Octobris anno 1741. approbatam, & paulò poſt publici juris factam. Totum diligenter perlegi ac attentè luſtravi, omnigenamque in eo eruditionem admirans, ſicut reſponſionis honore dignum, ſic reſponſionis qualemcumque laborem minimè

nimè

nimè differendum judicavi. Manum operi jam jam apponebam; ſed hinc recolens me promiſiſſe, non ampliùs dimicaturum contrà incognitum hoſtem (*a*), hinc animadvertens, me non aequo marte cum Adverſario pugnare; Ego enim in apertum prodeo, ille verò jacula vibrat in propatulo, ſed tutus latet in abſcondito, ſuſpenſo calamo haeſitabam.

Vicit denique animi haeſitationem mei, veritatis promovendae amor, & mallui ſub Philadelphi nomine, Oppoſitorem pro cognito habere, quàm in tantâ neceſſitate loquendi, quaſi timens ſilere. Supenſam eàpropter manum, operi iterùm admoveram; ſed modò ſcholaſticis, modò ſacris occupationibus detentus, modò Ordinis mei officiis (quibus nec in praeſens prorsùs abſolutus exiſto) admotam diſtrahentibus manum, Opuſculum hoc, quod pro tenuitate ſuâ, paululùm temporis exigebat, ex opportuni temporis defectu, nec abſque animi anxietate, ſerò lucem aſpicere permiſſum eſt. Prodit jam, qualecumque illud ſit; rebus quidem, ni fallor, quantùm ſatis diſcuſſis, & non ſinè magnâ claritate enu-

clea-

(a) *In Confut. Relat. Vincen. Phocae.*

Digitized by Google

cleatis, ſtylo tamen nec turgido, nec affectatè expolito, ſed qui & rerum Philoſophicarum explicationi, & hominum familiari colloquio conventior viſus eſt, aptiorque ; Nec enim unquam ejus imitari mihi placuit morem, qui tunc magnum aliquid perfeciſſe aeſtimat, cum involutas reſonantium verborum magnitudine periodos contexuerit, quem meritò ſic carpit Horatius (*b*).

Projicit ampullas, & ſeſquipedalia verba.

Redarguet verò me fortaſsè aliquis, quod Ariſtippum ethnicum hominem, arbitrum admiſerim illius Controverſiae, quae etiam per firmiſſimas Fidei regulas, diſcutienda veniebat; Aſt facilè ab hac redargutione me ſubduco; Cum enim Arbitrum hunc, ab Oppoſitore meo aſſumptum invenerim, cupidumque viderim, ſive Scripturarum, ſive Conciliorum noſſe doctrinam, eundem meritò in Myſteriis, ac regulis Fidei à Philadelpho inſtructum, ab eodemque baptizatum ſupponere debui;

Appo-

(b) *Horat. de arte Poet.*

Appoſui autem, licet, ut verum fatear, diſpliceret, de chartâ, ut dicitur, tranſcribere in papyrum, Dialogo IX. integrum D. Bernardi Sermonem V. in Cantica, eo conſilio ductus, ut quoniam & Comes Magalotti (*c*) aſſeverare non dubitavit, in eo ſermone expreſsè à S. Bernardo, Brutalis Animae Spiritualitatem doceri; Et ipſe Oppoſitor meus (*d*) dicere non eſt veritus, quod. *Mentem S. Bernardi Sermone. 5. in Cantica hanc eſſe, ut Brutorum Anima vera ſit immaterialis Subſtantia, ii ſolum vocare in dubium poterunt, qui vel numquam ſermonem iſtum viderint, aut ſi viderint, caecutire nihilominus malunt contrà lucem Sole meridiano clariorem*. Et non omnes qui iſta legerint, Divi Bernardi Opera, in promptu habere poſſint quae conſulant, habeant hìc unde ex ipſo fonte, veritatem haurire valeant.

Curavi denique, ut ad calcem opuſculi hujus, & Diſſertatio primitùs edita, & confutatio relationis Vincentii Phocae adnecteretur, ut commodiùs quae in ipſo

ex

(c) 1. *par. Epiſt.* 24. *pag.* 407. (d) *An. Brut. Vindic. Dial.* 8.

ex iſtis citantur, inveniri, & faciliùs inſpici poſſint. Unum eſt quod Humaniſſimum Lectorem precer, videlicet ut eo Animo iſta excurrere velit, quo fuerunt exſcripta, non ſcilicet ingenuum Oppoſitorem, vel leviſſimè offendendi, ſed unicè oſtendendae veritatis amore, ac falſitatis, vel vera ſit, vel putata (judicet Lector) confutandae.

SE-

Digitized by Google

SERIES DIALOGORUM

DIALOGUS I.

Opinio de Animâ Brutorum *Spirituali*, diſcutienda proponitur, & quaedam Oppoſitoris Doctrina refellitur.

DIALOGUS II.

Senſatio & cognitio Brutorum, non evincit in ipſis verum *Spirituale* Principium.

DIALOGUS III.

Peripateticorum Doctrina quò ad diſtinctionem Actuum ab eorumdem Principio, ſanior oſtenditur contra Recentiorum placita.

DIALOGUS IV.

Subſtantia Spiritualis, eſt ad Imaginem Dei; ex hoc capite Anima *Spiritualis* Brutorum, Profligatur.

DIALOGUS V.

Subſtantia ſpiritualis, eſt immateria-

Digitized by Google

ſium intellectiva ; ex hoc capite Anima *Spiritualis* Brutorum, profligatur.

DIALOGUS VI.

Subſtantia Spiritualis eſt immortalis; ex hoc capite Anima Brutorum *Spiritualis* profligatur.

DIALOGUS VII.

Auctoritate Sacrae Scripturae Anima Brutorum *Spiritualis* profligatur.

DIALOGUS VIII.

Conciliorum Auctoritate Anima Brutorum *Spiritualis* profligatur.

DIALOGUS IX.

D. Bernardus ſermone V. *in Cantica* non docet Brutorum Animam eſſe Spiritualem, immò ex ejus Doctrinâ Anima *Spiritualis* Brutorum, profligatur.

OPI-

Digitized by Google

OPINIO

DE ANIMA' BRUTORUM *SPIRITUALI*

Diſcutiendâ proponitur,

Et quaedam Oppoſitoris Doctrina refellitur

DIALOGUS PRIMUS.

Philadelphus, Ariſtippus, Critophilus.

Phil. ARiſtippe mi, parce quaeſo, ſi fortè importunus, ſub horâ prandii, advenio; non alia de Cauſâ ad te redire placuit, quàm ut te benè valentem reviſerem, atque de praeſtitâ concertationibus noſtris diuturnâ, ac eruditiſſimâ adſiſtentiâ tuâ, tanto diſtinctius, quan-

Digitized by Google

quantò ſecretiùs, debitas grates referrem; Veniſſem aequidem primo manè, ut tanto muneri facerem ſatis, ſed domo egredienti obviàm factus amicus regredi compulit, noſſe ſollicitus, nùm tandem, & quomodo expleta diſceptatio, me inter & Critophilum, te judice habita; vixque huic enarraram me de Critophilo ſolemnem retuliſſe triumphum, alii & alii, ejuſdem diſceptationis exitum audire cupidi, adventant, dumque omnibus inſervire pergo, mane penè totum elabitur, & volvitur in meridiem; itaque cùm primum licuit, adveni, ſi ſero adveniſſe error eſt, error veniabilis eſt.

Ariſt. Cui tamen non tam facile parcendum; quantò longior fuit mora in adveniendo, tanto protractior ſit, & in diſcedendo; unà mecum prandeas volo, nec mecum tantum, ſed & cum Critophilo prandebis, qui duabus jam ab hinc circiter horis eadem quae tu,immerita licet urbanitatis erga me officia praeſtiturus, ſe ſe huc contulit; cumque ſe eàdem qua te modo poena mulctavi, damnatum audiſſet, multaſque interim excribere deberem epiſtolas, cum volumine neſcio quo prae manibus, quod è mea bibliotheca excerpſit,vicinum deſcendit in hortum; prandebitis itaque quidem frugaliter ambo, ſed inter amicos pluris facienda epulis, jucunda ſocietas; ſed en ſenſit Critophilus horam prandii, & accedit ad nos. O Critophile gradum accelera, & ſocium invenies, quem forte non putas.

Crit. Ecce adſum; quis eſt novus iſte conviva? O Philadelphe dilectiſſime, quantum gau-

deo

deo, & de optimâ valetudine tuâ, & de acceptiſſimâ tuâ, qua me fruiturum video ſocietate!

Ariſt. Venite amici, aſſidete menſae, ibique incaeptos, quantum libuerit, complebitis ſermones, & implebunt verba epularum intervalla; ſcio quod apponenda eſt tructa grandioris formae lario in lacu expiſcata, quid de reliquo ſit, prorſus ignoro; jam de prandii frugalitate monui vos, veniamque popoſci.

Crit. De Tructâ libenter veſcemur, & ſic etiam nos Pythagoreos non eſſe oſtendemus.

Phil. Quid connexionis inter iſta?

Crit. Memini me apud Plutarcum legiſſe, quod *Pythagorei, non lege tantum ab omnibus hominibus, ſed naturâ etiam ab omni innoxio injuriam abſtinentes minime uſi ſunt piſcibus pro cibo, cum praeter injuſtitiam, piſcatio videatur intemperantiam* ... *ſecum trahere*. Quod ſi viveret Anaximander, & apud nos moraretur, proh quot in nos jaceret jurgia, tanquam qui naturae jura per piſcium comeſtionem violari cenſeat! Siquidem, ut apud eundem Plutarcum legere eſt *Anaximander hominum patrem matremque communiter pronuncians piſcem, ab ejus eſu dehortatus eſt*. Sed vos me loquentem non otioſi auditis aure apertâ, ſed ore pleno; ſilebo & ego (ſi potero tamen) & ſedens ſequar vos.

Ariſt. Anaximandrum in ſua relinquite opinione precor, ſinite & in ſua Pythagoreos perſiſtere, voſque mecum irridentes utramque, prandete hilares, & manducate impavidi; emarcuerunt enim cum Auctoribus ſuis opiniones marcidae à

Doctis

Apud Plutar. Simpoſ. 8. quaeſt. 8.

Digitized by Google

& tam citò ſuprà vel extra ſe raptus eſt, atque abſtractus! aſt vide quod rideas, hinc catulus, inde felis ei abblandientes, videntur eidem dicere, vel ex noſtris erga te blanditijs agnoſce, nos non meram putamque materiam eſſe, ſed intellectivo, ſpiritualique proin principio dotari.

Ariſt. Dimove tantiſper ſubſellium loco, & ſtrepitu excitatus redibit Critophilus ad ſe.

Crit. Ubi eram? parcite quaeſo Domini mei, ſi vos inurbanè reliqui, profundâ etenim cogitatione detentus, nec ubi, nec quibuſcum reperirer, animadvertebam. Caeterum non te deſerueram Philadelphe, tecum eram, videbarque mihi audire te exhibentem mihi ſynopſim eorum, quae pro Animâ Spirituali in Brutis vindicandâ, à te dicta ſunt, atque eorum etiam, quae pro eâdem profligandâ allata fuere à me, audienſque quàm facile me vinci ſinuerim, de memetipſo querebar, ajebamque ad te; oportet Philadelphe quod cum tu certabas mecum, Philadelphus eſſet Neapoli, & Critophilus Mediolani.

Phil. Accipe, accipe Critophile, modo ſcis nos eſſe ſimul, ſimul ergo bibamus, atque Ariſtippo, hilares propinemus.

Ariſt. Eja Critophile accipe de manu Philadelphi ſtomachi ſigillum, in pacis ſignum, indeque exhilarato corde, amaenioribus nos invicem colloqutionibus recreemus.

Crit. Non opus Ariſtippe inire pacem, ubi nulla eſt ſciſſura pacis; intellectu diſſidemus, non affectu; caeterum praeſto ſum, ac, ut utrique obſequar, utrique lubens propino.

Phil.

Digitized by Google

Phil. Meritò vetat Ariſtippus, ne ultra de huc-uſque diſcuſsâ controverſiâ loquaris Critophile, ſi enim ea revolvas, quae ſolide dixi tum contra formam materialem quae non ſit materia, tum de ſenſationibus, & earum principio; de vi cogno-ſcitivâ, de neceſſitate admittendi in brutis Animam Spiritualem, de Scripturis & Patribus Animam in Brutis Spiritualem agnoſcentibus; de falſitate con-ſectariorum, quae ex datâ in Brutis Animâ Spiri-tuali, inferebas; de Conciliis huic Spiritualitati mi-nime adverſantibus, denique de D. Bernardo ve-rum in Brutis eſſe Spiritum apertiſſime docente, fatebere vel invitus quod Cauſa finita eſt.

Crit. Utique Philadelphe mi, pulchra attuliſti, doctè ac ſubtiliter locutus es, tuamque in re Philo-ſophicâ,inque Scripturarum,Patrum,Conciliorum, primaeque notae Authorum lectione eruditionem oſtendiſti, dignus ſanè ut meliorem defenderes Cauſam; nihilominus tamen, videor adhuc mihi videre, unde mea defendam, unde tua diſſolvam, & ni quod vereor, ne diuturniori ſermone gravis modo ſim Ariſtippo, ab hoc ultimo ſtatim incipe-rem, claraque afferrem momenta, per quae tu ipſe fateri cogaris Divum Bernardum, ne dum non favere, ſed apertè Brutorum Spiritualitati contrariari.

Phil. Si placet Ariſtippo quod nos, nos in-vicem hiſce detineamus, ecce adſum, audire, ſi quae habes, & reſpondere paratus.

Ariſt. Parcite Domini mei, ſi deſideriis ve-ſtris hac vice obſiſto, ſiquidem ſtatim à prandio, honeſtae potius recreationi vacandum, quàm ſcho-

laſti-

Digitized by Google

laſticis concertationibus plus aequo laborandum; Si placet Critophilo, nova in ſui defenſionem adducere, aequitas poſtulat, ut eum audire non detrectem; ut eum audiam modò, conſervandae zelus valetudinis prohibet; Sic itaque & aequitati, & valetudini conſulamus, nunc animos hilari converſatione levemus, Craſtino manè, ni pigeat tamen, ad me accedite ambo, & optimâ cocolatà, quam parari jubebo, primitus refectos, differentes poſtea, & colluctantes lubenti animo excipiam.

D'un tale ſpediente
Dovrian ambe le parti eſſer contente

Crit. Verè te ipſum, Ariſtippe, aequalem tibi, exhibes ſemper, pari ſiquidem animi & magnitudine, & prudentià, apprimè noſti & quae ſocia ſunt detinere, & quae diviſa componere; Certiorem te facio tamen, quod ſi Philadelphus (te quidem Judice) videri nonnullis potuerit de me retuliſſe triumphum; ſi patienter feras, rem gradatim à me quoque pro virili tractari (nam praeteritis hiſce diebus Philadelpho contrà me agenti, ſpiritu ſaltem, non eram praeſens) quiſque benè morigeratus, non anticipatae ſententiae, non praeoccupati judicii, verè Philoſophus, verè Catholicus, verè amator veritatis, ſi non Peripatetici partes (quas nec ego aſſumpſeram) partes ſaltim meas, quoad hanc controverſiam, te quoque, Ariſtippe, in meliora mutato, certiſſimè peraget, & quae

Mag. T. 1. *pag*. 348.

Digitized by Google

grandioſè & ſonanter contrà me objecta ſunt, validè diſſipata manebunt.

Come Imagin tal' or d'immenſa mole
Forman nubi nell' aria, e poco dura
Che il vento la diſperde, o ſolve il Sole.

Phil. En me pariter Ariſtippe nutibus tuis obſequentem; Ad craſtinam diem, noſtrae recognitionem cauſae differamus, ſed multa licet & ſibi, & nobis promittente Critophilo, novum tamen, quod te annuente inſtituemus examen, uni deſerviet (ſi juxtà ſanioris Philoſophiae Canones rem agamus) veritati à me aſſertae, magis, ac magis confirmandae. Crede mihi Critophile dilectiſſime, Spiritualis eſt Anima Brutorum; Deſere tandem peripateticas praeventiones, & ſi rationibus meis acquieſcere recuſas, acquieſce ſcripturae palàm dicenti. *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum*.

Ariſt. Noſtis amici, quod benè ajebat Scaurus, *non minùs magnam virtutem eſſe, ſcire deſinere, quàm ſcire dicere*, parcite itaque pro nunc de iis diſſerere, quae in craſtinum reſervavimus; Potius quoniam una jam hora eſt à meridie, & nimis fervet dies, tenui, ſi placet, ut & mihi moris eſt, locum date quieti.

Crit. Si meridiano aſſuetus es ſomno, quieſce pauliſper Ariſtippe, quieſce & tu Philadelphe, ego interim viridarii callem, quem è feneſtrâ ſolaribus impervium radiis video, quietus obambulabo.

Phil. Non patiar te ſolum relinqui Critoph. ſed

Torq. Can. 16. n. 69. Iſaiae 1.

ſed quoniam pomeridianae quietis nec conſuetudo mihi eſt, neque voluntas, ſequor te.

Ariſt. Ut brevius ſit vobis iter ad umbroſum callem, per Bibliothecae januam exite, en famulus praeſto eſt, ut oſtium adaperiat, interim hilares eſte, poſt horam reviſam vos.

Crit. Aſpice Phil. Craſſini Certaminis arma, Divi nimirum Bernardi opera; videamus cujus editionis ea ſint. Impreſſa ſunt Pariſiis, ſed *Poſt Horſtium denuò recognita, aucta, & in meliorem digeſta ordinem, nec non novis praefationibus, admonitionibus, notis, & obſervationibus, indicibuſque copioſiſſimis locupletata, & illuſtrata ſecundis curis Domini Johannis Mabillon Presbyteri, & Monachi Benedictini è congregatione S. Mauri*. Pro certo habeo, quod te, quoad mentem D. Bernardi, victum dabis, ſi ex hac ejus operum editione convinceris.

Phil. Utique de perfectione Editionis hujus non ambigo, miror tamen quod de Philoſophicâ controverſiâ acturus, primas des auctoritati, ratione naturali relictâ, cum tamen haec in hiſce ambagibus potior ſit; & ego ipſe ab iſtâ fuerim exorſus, oſtendens nimirum (*a*) quod ſentiendi facultas comprobat in brutis immateriale aliquod principium, atque inſuper (*b*) quod percipiendi, & cognoſcendi facultas evincit eſſe in Brutis principium immateriale. Ab iſtis itaque, ſi rite velis procedere, inchoandum eſt; Aptiorem denique afferre debes opinionem, evincendo ſcilicet (quoniam te Peripateticum & oſtendis, & fateris) admittendam in brutis formam materialem, quae non ſit mate-

 ria,

(a) *Dial. 2. An. Brut. vindic.* (b) *Dial. 3. An Brut. vindic.*

tia, & ſic tandem concludere, formam in illis ſpiritualem, admittendam non eſſe. *Objurgare enim* ut ajebat S. Gregor. Nazian. *baud magnum eſt, perfacile quippe, & cujuslibet hominis; conſilium autem ſuum, animique ſententiam ſubrogare, viri eſt mente praediti* (c).

Crit. Haec tua Philad. & reprehenſio, & querimonia

Più di ſtupor, che di timor m'ingombra. (d)

Meminiſſe etenim deberes eorum, quae tecum ipſo agens candidè confeſſus ſum, videlicet „. Neque „ ego in praeſentiarum, quaenam ſit Anima in Brutis, quaero, ſed potius quid ipſa non ſit, oſtendo, aptis, ni fallor, momentis evincens eam *Spiritualem* dici, nec cum veritate poſſe, nec cum „ rectâ fide debere „ (e) Neque pariter deberes tam cito oblitus eſſe eorum, quae cum mihi Diſſertationis meae Relationem à Vincentio Phoca exaratam ennarrares, nuperrimè dixi, nimirum, „ Quidquid ergo contra formam materialem inculcet, non curo, cum non hac inceſſerim viâ, „ non debeo à cepto deflectere tramite, ut extrà „ viam currentem ſequar (f). Neque aptiùs contrà me uſurpas illud D. Greg. Nazian. numquid enim in meâ diſſertatione objurgavi eos qui Spiritualem Brutorum animam docent, an potiùs, & ratione & auctoritate doctrinam hanc, falſam oſten-

(c) *Orat. 3. de Theol. contr. Eunomian.* (d) *Torq.Taſ.p.2.* (e) *Diſſer. contrà An. Spir. Brut. Dial. 8.* (f) *Rel. Vincentii Phocae pag. 17.*

oſtendere conatus ſum? poſtremum hoc, non verò primum, palam eſt me egiſſe. Aſt inquis, appone tu itaque, qui alienam ſententiam refellis, appone meliorem: Porro licet mei non foret inſtituti, aliquam poſitivè promovere, ſed unicè illam, de qua & nunc acturi ſumus, confutare, aliquam tamen, obiter ſaltem, & quaſi inferendo, appoſui, Animam ſcilicet Brutorum, per materialem Peripateticorum formam, tutiùs explicandam. Quòd ſi forma haec quid monſtro ſimile dicatur, quid repugnantiam involvens &c., non ego illius aſſumpſi vindicias; fateor quod quantò clariùs ejus admittendae oſtenditur neceſſitas, tantò difficiliùs ejus explicatur entitas, quare & de Brutorum animâ dici poteſt, quod olim cecinit Claudianus (g):

Eſt ignota procul, noſtraeque impervia menti,

attamen, ni fallor, ſpecies quaedam aſſecutae veritatis eſt ipſa etiam detectio falſitatis; Caeterùm ſufficiat in rem praeſentem effatum Ciceronis adducere, uſurpatum à Lactantio Firmiano (h). *Nota Ciceronis vox eſt; utinam tam facilè vera invenire poſſem, quàm falſa convincere!*

Phil. Tibi utique ſuaſiſti facile eſſe controverſam opinionem falſam oſtendere, ſed non tibi res, ut ſperabas, bene ceſſit; nec enim ea Opinio poteſt de falſitate convinci, quae ſi rationes è naturalibus principiis comparatas ſpectemus, caeteris eſt probabilior, atque ad explicandas Brutorum operationes accomodatior. Si momenta aut è Sacris

Codi-

(g) *Paneg. 2. in Stilic.* (h) *Lib. 2. cap. 3. Divin. Inſtitut*

Codicibus, aut è Patrum teſtimoniis, aut Concilio-
rum Doctrinâ derivata perpendamus, vel patroci-
nium in his obtinet, vel nullum certè incommo-
dum (*i*).

Crit. Egrediamur, ſi placet, è Bibliothecâ, ne fortè elatiori voce moleſti ſimus dormienti Ariſtippo. Putas nè Philad. vera eſſe, quae dicis?

Phil. Firmiſſimè omnia pro certis habeo, à primo ad ultimum omnia fortiter ſuſtinere paratus.

Crit. Ambulemus itaque amicè, & ſincerâ cum veritate diſceptemus: Enimverò, quomodo poterit naturalis Ratio eam Sententiam probabiliorem ſuadere, quam Scripturae, quam Patres, quam Concilia non leviter improbant? Erit nè vera & ſanior Philoſophia, quae & Scripturas & Patres, & Concilia ad ſua ſenſa diſtrahit? An potius ea ſanior erit doctrina, quae ex Scripturis, Patribus, atque Conciliis derivatur? Hoc ſecundum utiquè concedes, ſed huic mè laborare, in concertationis decurſu, palmariter oſtendam. Quod ſi Brutorum operationibus explicandis ſententia haec tua accommodatior videatur; quid tum? nec explicandi difficultas certa eſt teſſera falſitatis, nec facilitas explicandi argumentum eſt veritatis. Quid explicitu difficilius, quàm libertas Dei ad extrà? Et tamen nemo tam perversè deſſipiet, ut illam neget. Quid intellectu faciliùs, quàm, quaerenti cur Gratiam fidei uni Deus det, deneget alteri, reſpondere, quia unus per liberum arbitrium ſe diſponit ad illam, alter non? Sanè vel mulierculae myſteria Gratiae noſſe valerent, & tamen quis,

niſi

(i) *An. Brut. vindic. Dial. 4.*

niſi Semipelagianus, ita quaeſtionem illam reſolvat? clamat enim Apoſtolus (*k*) *Quis te diſcernit? quid habes quod non accepiſti?* Clamant Concilia Arauſicanum ſecundum (*l*) *Salubriter confitemur quod in omni opere bono, nos non incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adjuvamur &c.* & Tridentinum (*m*) *Ipſius Juſtificationis exordium in adultis à Dei per Jeſum Chriſtum gratiâ ſumendum eſſe*. Sed, ut ad philoſophica redeam, quid ad Aſtronomiae phoenomena explicanda, Hypotheſi Copernicanâ accomodatius? & tamen quia Scripturae, & terram ſtare, & ſolem moveri, nos docent, quas quidem incaſſum ajebant Copernicani intelligendas eſſe, quò ad captum vulgi, & quò ad ſenſum, non verò litteraliter, Hypotheſis Copernicana olim proſcripta eſt, atque damnata (*n*); Non inde ergo probabilior eſt ſententia tua Philad., quod Brutorum explicandis operationibus appareat accomodatior.

Phil. Non eſt cur fruſtrà fatigeris Critophile; quidquid dixeris, inficiari certè non poteris, quod ſentiendi facultas comprobat in Brutis immateriale aliquod principium, & quod idem in Brutis eſſe nequit, Impreſſionis & Perceptionis principium. Recole quaeſo, quae dixi Dialogo II. & ex ſenſitivà Brutorum facultate penè ad evidentiam oſtenſum reperies, immaterialem in ipſis Animam eſſe agnoſcendam.

Crit. Quae inibi locutus es, planè recolo, ſed ex hoc ipſo poſſem de te amicè conqueri, quod aliquod in ore meo poſueris, quod reſpondere numquam ſomniavi. Quis porrò Peripateti-

corum,

(k) *1. Ad Corinth.4.* (l) *Can.ult.* (m) *Seſſ.6. c.5.* (n) *An. 1616. ſub Paulo V. & an. 1633. ſub Urb. VIII.*

corum, ita ſtupidus, ita plumbeus eſt, qui neſciat materiam non eſſe de ſe ſenſitivam, quivè diverſum impreſſionis ſubjectum à perceptionis principio eſſe, ignoret? Non ego, ut tu autumas, dico quod principium ſentiendi in Brutis fortaſſe diverſum non ſit à ſubjecto corporalium impreſſionum, ſed abſolutè diverſum pronuncio; & quamvis materiale, non tamen materiam eſſe, concedo; Senſitivam in Brutis Animam ex corundem operationibus admittendam colligo, non autem ex diverſo in Brutis, ac in hominibus ſentiendi modo; ſanè ſi unus homo modum ſentiendi alterius hominis ſcrutari non valet, quis noſtro ſimilem vel diſſimilem in beſtiis ſentiendi modum aſſeveret? Aut ex incognitâ quò ad modum ſenſatione, principium ſenſationis inferre unquam praeſumpſit?

Phil. Sed tamen, ni fallor, ex iis es, qui ibi fieri ſuſtinent ſenſationes, ubi ipſae fiunt externae objectorum impreſſiones; Quo ſemel admiſſo, vitare non poteris, quòd Bruta duplicata videant objecta, cùm duplici ea aſpiciant oculo, vocemque ſemper geminatam audiant, cùm eam duplici aure excipiant, quod quidem quantò veriùs ex datâ hypotheſi conſequitur, tantò etiam abſurdius eſt, & ex quotidianâ noſtrûm experientiâ, tantò falſius convincitur.

Crit. (o) *Riſponderò come da me ſi ſuole*
Liberi ſenſi in ſemplici parole

quor-

(o) *Taſ. cant. 2.*

Digitized by Google

quorſum iſta objicis mihi Philadelphe? Num lis nobis eſt, de modo, vel loco, ſenſationum in Brutis; an potiùs datâ ſemel in ipſis verâ ſenſatione (quovis tandem, vel modo fiat, vel loco) de ſenſationis principio, pro Spirituali agnoſcendo vel non, tota collimat? Perperam itaque traducis me ad differendum de modo, vel loco ſenſationum; Cum ipſa quidem ſenſatio, non verò vel modus ſentiendi, vel locus, Brutorum Spiritualitati, vel proficiat, vel officiat, vel ſaltem hinc & inde ſuſpicandi anſam praebeat. Nihilominus tamen, ut propoſitae difficultati faciam ſatis: Praemitto unitatem viſionis, ex unitate impreſſionis in Cerebro factae, perperam deſumi; Si enim id foret, numquam geminatum appareret objectum, niſi fieret duplicata impreſſio in Cerebro, quod tamen falſum eſſe, experientia evincit; Nam uno oculo leviter compreſſo, non multiplicatur in Cerebro imago objecti, & tamen geminatum objectum conſpicitur; Verum itaque eſt quod oculus non videt niſi per Animam (quis neget? Quis niſi ſuperfluè probare aggrediatur?) unde ſi iſta vel non adſit, vel ad alia vehementi intenſione diſtrahatur, detentis, vel impeditis ſpiritibus vitalibus, viſio ipſa tolletur, quia videlicet requiſita non adſunt conprincipia viſionis; At verum itidem eſt, quod nec Anima viſionem elicit, niſi per oculum, & in oculo.

Cui quidem doctrinae non refragatur, ſed favet apertè Aug. loco à te citato (p) ait enim. *Dolor qui dicitur corporis, magis ad Animam pertinet;*

(p) *S. Aug. lib. de Civit. Dei.* 21.

Animae enim eſt dolere, attende Philadelphe, *quum in eo loco dolet, ubi laeditur corpus*. Et paulò inferiùs ſic proſequitur. *Dolet itaque Anima cum corpore in ejus loco, ubi aliquid contingit ut doleat*. Si itaque ibi dolet Anima ubi corpus laeditur, ibi fit ſenſatio, ubi fit impreſſio: Alibi etiam mentem ſuam explicat, nam loquens de eo, qui videns remum in aquis, eum fractum eſſe opinatur, ſcribit (*q*). *Quare oculus rectè, ad hoc enim factus eſt, ut tantùm videat; ſed animus perversè, quia ad contemplandum ſummam pulcritudinem, mens, non oculus factus eſt*.

In oculo itaque Viſio fit, non tamen in ullo ex triplici humore, Aqueo nimirum, Criſtallino, & Vitreo, qui in oculo repperiuntur, in quorum ſecundo viſionem peragi docuit Galenus (*r*) humor, enim criſtallinus cum cerebro continuus non eſt, & lucis quidem refrangendis radiis inſervit, non tamen exterioris objecti recipit imaginem, quae percipitur ab Animâ quum videt. Neque fit in Choroide ut placuit Clar. Mariotti, Choroides ſiquidem non derrivatur à ſubſtantiâ cerebri in oculum, ſed ab illius piâ matre; Atque inſuper, eſto opacitate ſuâ, radiorum impediat trajectionem, haud tamen in ipſâ, objecti formatur imago. Neque demum (ut obſoleta aliorum placita mittam) ibi elicitur viſio, ubi fit nervorum opticorum concurſus, ut ſenſerant olim Alhazan, & Vitellio, quibus poſtea Graveſandus, Bartholinus, & Villiſius ſubſcripſere; Tum quia in eo nervorum opti-

(q) *Lib. de vera Relig. c.* 33. (r) *De uſu partium lib.* 8. *c.* 6.

opticorum concurſu, dato quod eorundem opacitas, radios non excluderet, & ibi proinde fierent objectorum omnium imagines; Illae deberent eſſe inextenſae, immò ex permixtione radiorum ab aliis objectis reflexorum, confuſa ibi fieret imaginum expreſſio, & conſequenter viſio confuſa. Tum etiam quia dato quod in omnibus Hominibus nervi optici unianțur, non fiunt tamen unus idemque nervus, neque illorum Cavitates confunduntur; Quod tamen requiri videtur, ut poſito quod viſio fiat in illis, geminata non videantur objecta. Caeterum Aguilonio teſte, inventus eſt Homo, qui etſi cum viveret, numquam conqueſtus fuerit ſe duplicata videre objecta, tamen in ejuſdem jam mortui diſſecto capite, inventi ſunt nervi optici non concurrere.

Viſio igitur, quam ab Animâ in oculo fieri contendo, fit in Reticulari membrana; Haec etenim ſola, eſt quaedam nervi optici propago, ſolàque immediatè conjungitur callosae ſubſtantiae cerebri, unde lucidis ad ipſam appulſis radiis, ita poteſt immutari, ſicut opus eſt ut Anima objectum in oculi fundo depictum intueatur. Aſt inquis, ſi res ita ſe habet, quemadmodum una eſt in unoquoque oculo Retina, adeòque duplex in utroque ſimul accepto, neceſſe eſt, ut ſicuti in duplici oculo depingitur unius & ejuſdem objecti duplex imago, ita & per duplicem unius objecti imaginem, geminatum objectum videatur.

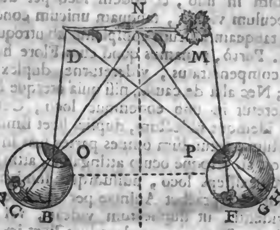
Paucis tamen reſpondeo, quod ſi non ſufficit è duplici diſtincto loco objectum aliquod cernere, ut duplicatum videatur; Neque ſufficit, vide-

Digitized by Google

re illud duobus oculis, ut geminatum aſpiciatur; Ratio eſt, quia, ut objectum duplicatum videatur, neceſſe eſt quod videatur quaſi ſimul in duobus poſitum locis; Cum verò hoc non exhibeant ſpecies, ſive ut mavis, radii luminoſi, ab objecto reflexi, & in utramque retinam tranſmiſſi, non eſt cur objectum unum, appareat duplex. Hoc autem, ſi patienter audire me ſuſtines, ſic oſtendo: Poſſunt duo objecta ſimilia ita diſponi, ut factâ levi oculi unius detorſione, unicum eſſe videantur; ergo & poteſt unum objectum per duplicem licet imaginem, unicum apparere. Antecedens cuilibet innoteſcere poteſt ab experientiâ; Conſequentia, & paritas, probantur. Ideo prium, quia per oculi unius detorſionem, unum objectum videtur in loco alterius; ergo ideo ſecundum, quia ſimilia utriuſque imaginis puncta in uno & eodem loco apparent; Si enim unitas loci, unificat quae ſunt diſtincta, quantò magis eadem unitas, quae ſingularia ſunt, non plurificabit? Quod verò ſimilia utriuſque imaginis puncta in uno, eodemve loco concurrant, ac videantur, declarabo, figuram hic in pulvere deſcribendo.

En

En tibi objectum unum.

Idem ſcilicet Flos, qua ratione, cum ſuâ unicitate appareat! Imagines A C B. F G H. objecti D N M. in *retina* utriuſque oculi O. P. depictae, duplicatum non repraeſentant nobis objectum; Quia videlicet, ſimilia earundem puncta, A. quidem ſiniſtri oculi, F. verò dextri, in uno & eodem loco M. videntur, & ſimiliter puncta C. G. conſpiciuntur in N. puncta autem B. H. uniuntur, & videntur in D. Hoc itaque modo, & ab objecto ad oculum tranſmiſſis radiis, ac in oculo receptis, qui ſicuti ab eodem objecti puncto ad duplicem oculum derivantur, ſic & à duplici oculo ſecundùm eandem directionem conſpiciendum exhibent objectum, palam eſt quod non habet mens noſtra, unde punctum A. à puncto F., punctum C. à puncto G., & punctum B. à puncto H. diſcernere

queat,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

queat, aut diſtinguere, debeatque proinde totum objectum in uno, & eodem loco per duplicem licet oculum videns, tanquam unicum concipere; Sicuti tanquam unicum conſpicitur ab utroque ſimul oculo. Porrò, ponamus quod cum Flore hoc eſſet alius compenetratus, videreturne duplex? non certè; Nec aliâ de causâ, niſi quia uterque & eſſet, & videretur in uno eodemque loco; Cum ergo unum idemque objectum, duplici licet ſimul oculo inſpectum, ſecundùm omnes partes ſuas in eodem puncto, ab utroque oculo attingatur, attingitur ut in unico exiſtens loco, nullumque fundamentum aut motivum praebet Animae per duplicem oculum videnti, ut duplicatum videat, vel ſentiat objectum; Immò quemadmodum licet imago objecti ſit in oculo, viſio tamen repprefentat objectum eſſe extrà oculum (neque enim judicamus objectum eſſe in oculis noſtris) ita licet imago objecti ſit in duplici oculo, non debet proptereà repprefentare objectum ut duplex, etiam ſi viſio in utroque ſimul oculo fiat.

Ex quo conſtat etiam, debitâ tamen cum proportione, quare una & eadem vox, duabus licet auribus excepta, minimè duplicata audiatur: Hincque tota evaneſcit difficultas, quam ſicuti non ſatis ex D. Aug. promovebas, ut dictum eſt, ita neque tutaris vel Ciceronis auctoritate, vel Lucretii carminibus. Non quidem ex Cic., ait enim (ſ) loquens de quinque corporis ſenſibus, quos animi feneſtras vocat. *Quibus tamen ſentire nihil queat mens, niſi id agat, & adſit*. Si itaque mens in *ſenſibus*

(ſ) *Cic. Tuſ. quæſt. lib. 1. c. 20.*

bus non ſentit, niſi adſit in illis (videtur enim ab illis ſejuncta, cum Animal Syncope vel Apoplexiâ correptum, integris etiam oculis & auribus, nec videt, nec audit) Cum adſit ipſa in ſenſibus & ſani, & vigilis Animalis, aut Hominis vehementi cogitatione non abſorpti, ſentiet mens ſive Anima quaecumque ea ſit in ſenſibus ipſis; Unde quilibet cordatus vir de ſe fatetur, & ſummâ cum veritate pronunciat. Oculis video, auribus, audio, odores naribus, ſapores guſtu percipio: Nec quidquam melius conficis ex Lucretio ajente (t)

.... Neque ſeorſum lingua, nec aures
Abſque Animâ per ſe poſſunt ſentire, nec eſſe

Aliud enim eſt, *in organis ipſis ſenſationes non fieri ab Animâ*; aliud longè diverſum, *Ab organis corporalibus fieri ſenſationes ſine Animâ*; de primo mecum contendis, & adducis quod probat ſecundum? Dicit Lucretius quod nec lingua, nec auris ſentit ſine Animâ, & quidem veriſſimè dicit, nec de hoc niſi ſtultus ambiget: Tu verò ut oſtendasquod Anima non ſentit in ipſis organis, ubi fiunt impreſſiones, allegas, quod organa non ſentiunt niſi Anima ſit in ipſis, aut quod ſentire non poſſunt ſine Animâ? Fateor, nec rationem conſequentiae, nec vim illius concipio; Quin potiùs, ex iiſdem à te citatis Lucretii verſiculis, habeo unde confodiam ſententiam tuam, meamque ſervem indemnem; Si enim Lucretio teſte, nec lingua nec auris, ſine Animâ ſentire poteſt, ergo ſentire poteſt cum Animâ; Nam eſſe-

(t) *Lucr. de rer. nat. lib. 3.*

effectus eâ poſitâ cauſâ ſequi poteſt, qua praecisè ſublatâ prodire ampliùs nequit; ſed Auguſtinum iterum audire ne pigeat (u) *Veriſſimè quippe ac veraciſſimè ſcriptum eſt: Caro concupiſcit adverſùs ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem; ſed tamen carnem ſine Animâ concupiſcere nihil poſſe puto, quod omnis doctus & indoctus non dubitet; ac per hoc ipſius concupiſcentiæ carnalis cauſa, non eſt in Animâ ſolâ, ſed multò minus eſt in carne ſolâ; Ex utroque enim fit, ex Animâ ſcilicet, quia ſine illa delectatio nulla ſentitur; ex carne autem, quia ſine illa carnalis delectatio non ſentitur; Carnem itaque concupiſcentem adverſus ſpiritum dicit Apoſtolus carnalem procul dubio delectationem, quam cum carne, & de carne ſpiritus habet, adverſus delectationem, quam ſolus habet* atque ibidem paulò inferius, ita adhuc proſequitur: *Caro concupiſcit, quemadmodum dictum eſt, Auris audit, & Oculus videt, quis enim neſcit, quod Animâ potius & per aurem audiat, & per oculum videat?* Conſtat igitur, & planè conſtat, quod etſi corporis organa niſi Animata non ſentiant, Anima tamen in ipſis organis ſentiat: Cumque (ſi de Tactu ſermo ſit) per totum corpus diffundatur, in toto Animato corpore ibi fieri ſenſationes, ubi ab exterioribus objectis factae ſunt, aut fiunt, vel gratae, vel moleſtae impreſſiones.

Unum addo Philadelphe, & poſteà libenter audiam te: Cum negas, Animam ibi ſentire ubi impreſſiones fiunt, vel ideò negas, quia ibi Anima non ſit ſenſitiva, vel quia ibi Anima non eſt? Utrumque falſum eſt; ergo falsò negas ibi fieri ſenſatio-

(u) *Lib. 10. de Gen. ad lit.*

ſationes, ubi fiunt impreſſiones. Probatur minor quò ad primam partem. Anima (de humanâ pro modo loquor) ideò quidem ſentit, quia eſt in corpore, ſed non ideò eſt ſenſitiva quia eſt in illo; Hoc ipſo enim quod Anima eſt, Senſitiva pariter eſt, dans corpori ſicut vitam, ita & ſenſitivitatem, ſeu conſtituens animal in eſſe animalis, & ſenſitivi. Si itaque per ſe ipſam eſt potens ſentire, in quacumque corporis parte ipſa ſit, factâ in eâ parte ab externis objectis ſufficienti impreſſione, neceſsè eſt ut ſentiat; Neceſsè eſt ut videat per oculum (niſi occludere libeat) objecta extrinſecus poſita, & ſufficienter ipſi oculo applicata; neceſsè eſt ut audiat vocem extrinſecùs ſonantem, neceſsè eſt ut ſentiat puncturam e. g. vepris in pede, calorem ignis in manu; ea ſiquidem Anima ſenſitiva toti inexiſtens corpori, diverſis in organis conformato; & ſenſu tactus undequaque praedito; Sicut à variis diverſorum ſenſuum objectis, diverſimodè pati poteſt, ita eadem & ſentire poteſt, & debet vel invita; Undè celebre illud effatum prodiit: *Non nocet ſenſus, ubi non eſt conſenſus.*

Phil. Stat contrà rationem hanc (parce Critophile) experientia, nam teſte Carteſio, Puella quaedam, cui brachium fuerat amputatum, audita eſt conqueri, quod modò in his, modò in illis digitis dolorem pateretur, cum tamen digitos unà cum brachio amiſiſſet; hoc autem quomodo evenire potuiſſet, ſi dolor in ſolâ mente non ſentiretur? Non aliter certè poteſt id explicari, quàm cum Clar. Le-Grand dicendo quod. *Nervi à cerebro deſcendentes, eodem modo in muſculo afficiebantur,*

 quo

quo affici debuiſſent , ſi manus dolore torqueretur .

Crit. Equidem miror quod ſingulari experientiae confiſus , à communi omnium hominum refugias experientiâ, qua cuique certiſſimè conſtat, ſe ſe dolorem capitis , à pedis vel manus dolore, evidenter diſcernere; Sed vide inſuper quantum elonges te à ſaniori doctrinâ ; ait D. Greg. (x) *Quinque etenim ſunt corporis ſenſus , viſus , auditus , guſtus , odoratus & tactus* . Quam D.Greg. Doctrinam Eccleſia recipit , & in ore Fidelium ponit ; Cum itaque ſicut Organa ab organizatione , ita Senſus à ſenſatione nuncupentur , ſi Gregorio docente , & Eccleſiâ approbante . *Quinque ſunt corporis ſenſus* , verè corpus , (animatum tamen) in quinque organis ſentit ; Nec enim Corporis organa , poſſent cum proprietate nomen *Senſuum* recipere , ſi ſenſatione carerent . Poſſem in rem hanc & luculentâ D. Aug. teſtimonia producere , inquit enim (y) poſtquam Diſcipulos quinque corporis ſenſus enumeraverat . *Partitio iſta vetuſtiſſima eſt , & ferè in concionibus celebrata* & ibid. c. 29. Subdit. *Non enim ſentimus ratione , ſed aut viſu , aut auditu , aut olfactu , aut guſtu , aut tactu*, ſed ne prolixior ſim , iſta omitto ; Vellem tamen obiter obſervares , quod quilibet homo ibi dolorem e. g. ſentire ſibi videtur , ubi facta eſt impreſſio , quin hoc ipſum vel à Parentibus , vel à Magiſtris hauſerit , ſed naturâ ipsâ docente ; Vel itaque natura , docens ibi ſenſationes verè fieri , ubi fiunt impreſſiones , verum docet, vel falſum? Si verum docet? Ergo doctrina tua de falſitate convincitur ; Si falſum ? Ergo na-

tura

(x) *Homil. 9. in Evang.* (y) *Lib. de quantit. an. c. 23.*

tura ipſa per ſe ipſam fallax eſt , & condita fallax ab ipſo Deo ; Quod quidem , cum impium & iniquum dictu ſit , fateri compelleris , naturâ nos minimè fallente , ſed verum docente , ibi ſenſationes fieri , ubi , quaecumque eae ſint , impreſſiones fiunt : Quod ſi puella illa de digitorum dolore querebatur , hoc per accidens decepta faciebat ; Cum enim illi ſopitae , & non ſentienti , brachium amputatum fuiſſet , poſtea expergefacta , nec ſciens ſe brachio carere , dolorem ſentiens in eâ extremitate à qua brachium reſectum fuerat , putabat ibi ſe ſentire dolorem , ubi brachium cum manu deſinit , ſcilicet in digitis ; eò quia antea dolorem ſentiebat in illis . Caeterum animadverte quod contra communem hominum ſententiam , ſingularem , ac penè dormientem adhibes teſtem .

Quamvis autem haec , intentum tuum à veritate alienum probent ; Ut tamen quod ſecundo loco fuerat propoſitum , à vero quàm maximè aberrare oſtendatur , ne pigeat paulisper adhuc me ſuſtinere : Si Anima ibi non eſt , ubi fit impreſſio , in qua ergo reſidet corporis parte ? In Cerebro, inquis (z); At peto , cur in ſolo cerebro , & non in toto humano corpore ? Reponis ; Quia entitas Spiritualis, ſive Res cogitans , qualis eſt Anima , extenſa eſſe non poteſt ; ſicut enim in Ideâ corporis apparet extenſio, ita in ideâ ſpiritus, qui corpori ex diametro opponitur , inextenſio apparet ac indiviſibilitas ; Non poſſet autem Anima eſſe ſimul in toto corpore quin eſſet eidem coextenſa : Credis ne Phil. Deum , qui ſummus ſpiritus eſt , immenſum

 eſſe ,

(z) *An. Brut. vindic. Dial.* 2.

Digitized by Google

eſſe, eſſe ubique, ut Catholica docet fides, per Eſſentiam, Praeſentiam, & Potentiam? Certè credis; Sed ex hoc agnoſcis etiam, quod vel ratio tua Divinam immenſitatem de medio tollit, vel Divina ipſa immenſitas rationem tuam futilem oſtendit, & omninò evertit: Noverat planè D. Aug. extenſionem corpori convenire; nihilominus tamen, Animam Spiritualem toti inexiſtere corpori indubitanter aſſeruit (a) *Creatura quoque Spiritualis, ſicut eſt Anima, eſt quidem in corporis comparatione ſimplicior, ſine comparatione autem corporis, multiplex eſt etiam ipſa, non ſimplex; nam ideò ſimplicior eſt corpore, quia non mole diffunditur per ſpatium loci, ſed in unoquoque corpore, & in toto tota eſt, & in qualibet ejus parte tota eſt*, patet igitur, Animam quidem non extendi, vel diffundi extenſione vel diffuſione molis, & quantitativâ, ſed tamen adhuc in toto corpore totam eſſe.

Dato tamen, & non conceſſo, non poſſe Animam toti ineſſe corpori, quin extendatur quantitativè, non ſalvabis fieri Senſationes omnes in Cerebro; Nam ob eandem rationem, Anima cerebro ineſſe non poterit: Porro Anima exiſtens in Cerebro, vel coextenditur ipſi? Vel non? Non poteſt dici quod ei coextendatur; Nam extenſio eſt conveniens ſoli corpori, repugnans autem ſpiritui; Neque poteſt dici, quod illi non coextendatur; Sicut enim non poſſet ipſa toti inexiſtere corpori, quin coextenderetur eidem, ita nec poterit toti inexiſtere Cerebro, quin toti de facto coextendatur; atqui non poteſt Anima ineſſe Cerebro, quin vel

(a) *Lib. 6. de Trinit. c. 6.*

vel ſit illi coextenſa , vel non coextenſa ; Ergo ſi nequit Anima ex unâ parte eſſe in Cerebro , & non eſſe illi coextenſa ; Ex aliâ autem , Animae repugnat extendi ; repugnat pariter Animam eſſe in Cerebro , nec proinde poterunt ab Animâ fieri ſenſationes in Cerebro : Sed age , nullum ſit attentis praecedentibus inconveniens , quod Anima ſoli Cerebro inexiſtat ; Novo adhuc , nec ſanè infirmo , Opinio tua haec momento , refellitur , & ableganda probatur . . Definit Eccleſia , in Concilio Viennenſi Oecumenico XV. ſub Clemente V. Animam rationalem eſſe veram humani corporis formam , his verbis : *Porrò doctrinam omnem , ſeu poſitionem temerè aſſerentem , quod ſubſtantia Animae rationalis , aut intellectivae , verè & per ſe humani Corporis non ſit forma , velut erroneam , ac veritati Catholicae Fidei inimicam , ſacro approbante Concilio , reprobamus , definientes , ut ſi quiſquam deinceps aſſerere , defendere , ſeu tenere pertinaciter praeſumpſerit , quod Anima rationalis , ſeu intellectiva , non ſit forma corporis humani per ſe , & eſſentialiter , tanquam haereticus ſit cenſendus* : Atqui ſi Anima ſoli inſit Cerebro , non verificatur cum proprietate ſermonis , eam eſſe verè & propriè formam Corporis humani ; Ergo Anima non ineſt Cerebro ſoli . Probatur minor . Nomine Corporis humani , in proprio loquendi modo , non intelligitur unica pars illius , ſed plures ſaltem , eaeque praecipuae veniunt Corporis partes ; Solum enim Cerebrum , ſolum Caput , ſolum Cor , propriè dici nequit humanum Corpus , ſed ad ſummum figuratè ; Cum itaque Concilium non figuratè loquatur , ſed verba in

pro-

proprio rigore, & ſenſu obvio accipiat, cum ait, Animam rationalem eſſe verè Formam Corporis humani; Si ſolum Cerebrum non eſt propriè Corpus humanum; Si nomine Corporis humani, unica ejus pars, cum proprietate intelligi nequit, manifeſtè conſequitur quod Anima ſoli inexiſtens Cerebro, quod non eſt propriè Corpus humanum, non ſit verè & propriè Forma Corporis humani, contrà expreſſam, & non detorquibilem Concilii Definitionem.

Phil. Verè (*b*)

Ut cui compreſſá ſtringitur unda manu,

Quò magis te premere putaveram, minus me-ſtrinxiſſe animadverto; Attamen levioris iſta negotii ſunt; Demus quod Anima non informet ſolum Cerebrum; Demus quod verè ibi Anima ſentiat, ubi ſit impreſſio; Demus quod oppoſitam refellens doctrinam benè cucurreris, grandis adhuc & difficilior tibi reſtat via; Quomodo enim ſenſationes ipſas, imò & Perceptiones & Cognitiones ſalvare in Brutis poteris, quin immaterialem Animam agnoſcas in illis? Hic cadas, hic procumbas neceſſe eſt.

(*c*) ... *Qual deſtrier paſſa le dubie ſtrade*,
E preſſo al dolce albergo, inceſpa e cade

Quod enim patrocinium ſperare poteris (*d*) à formâ

(b) *Greg. Nazian. Carm. de Silen.* (c) *Torqu. Taſ. Cant* 11. (d) *Dial.* 2. *An. Brut. vindic.*

mâ tuâ ſubſtantiali, quam *incredibiliſſimum eſſe ens* palmaribus argumentis demonſtravit inter caeteros Pater tuus Saguenſius? Praeterea, quînam unquam materialis Subſtantia (cujuſmodi certè eſt decantata adeo in Scholis Peripateticis, ſubſtantialis Forma) ex variis impreſſionibus corporis, dolorem aut gaudium poterit percipere? Si id volueris, fateri compelleris contrà S. Auguſtinum, Corporis dolorem, ab ipſo Corpore (quod ſanè à corporali ſive materiali ſubſtantiâ diverſum non eſt) utique eſſe poſſe. Illud etiam non negligas, Carteſianum quoque Philoſophum . . .

Crit. Umbram Aſini ne timeas Philadelphe: Admiſsâ ſemel materiali Brutorum Animâ in ſenſu Peripatetico, quid tandem periclitatur? Niſi quod eâ explicatâ (quam longè tamen à veritate ut tu illam explicas) poſſet cenſeri vera Carteſii Sententia, de merâ Brutorum mechanicâ conſtructione; At ſemel adſtructâ in Brutis Animâ Spirituali, eâque corruptibili, & mortali, quis non videat periclitari quàm maximè Catholicam fidem de Animae humanae immortalitate? Cum itaque maximum quidem ſit Fidei periculum aſſertâ Spiritualitate Animae Brutorum; ad ſummum autem ſuſpicionem veritatis afferre queat Carteſiana de Automatis Sententia, admiſsâ ſemel in Brutis Animâ materiali, quid times? Si Carteſio aſſentimur, periclitatur Philoſophica Opinio; Si tibi quoad hoc punctum, nutat Dogma Catholicae Fidei; tu autem de Carteſii quidem invehendâ Sententiâ vereris, nihil verò de periculo ablegandi Catholicum Dogma? Vide, quaeſo, ſanioris id non eſſe Philoſophiae. *Ariſt.*

Ariſt. O pacifici hoſtes, ſalvete; hùc adſum & ego, è ſomno, longiori quàm expetebam, tandem excitatus. Continuâ nundum deambulatione fatigati eſtis? Qui ſunt hi ſermones, quos confertis ad invicem? Quid eſt Philadelphe, quod ſolitam vultus tui hilaritatem non praeſefers?

Phil. De ſenſationum ſubjecto, huc uſque egimus; At nî fortè prolixa diſceptationis applicatio aſpectum oris in me immutaverit, nulla mihi adeſt triſtiae cauſa; Et ſi qua foret, illa te viſo evaneſceret. Hercle, quàm bona tibi pomeridiana eſt quies! Vidèris in Senio, vigore reflore-ſcere juventûtis.

Crit. Utique Ariſtippe humaniſſime, tantus fuit nobis labor, quanta tibi quies, & pro certo habeo, tantùm Philadelpho laborem meum, quantùm video tuam tibi quietem profuiſſe, ipſi, etenim aſſerenti Senſationes in ſolo Cerebro fieri, id falſum eſſè tum ratione, cum auctoritate puto ſatis clarè oſtendiſſe.

Ariſt. Et ego tibi quoad hoc conſentio Critophile; Etſi enim deridenda eſſet opinio, quae organis inanimatis Senſationes adſcriberet, ſemper tamen ea ſanior Doctrina mihi viſa eſt, quae (ipſâ noſtrum, quotquot ſumus, experientiâ teſte) aſſerit Animam videre in oculo, & per oculum, audire in aure, & per aurem, non autem in ſolo ipſam Cerebro, & reſidere, & ſentire; Et ex hoc ipſo in hac magis confirmor, quod non abnuente Philadelpho, te illi hanc ipſam, & ratione, & auctoritate veram oſtendiſſe, aſſerueris; Caeterùm quoniam inclinata eſt jam dies, ab ulteriori pro

nunc

nunc collučtatione quieſcite, precor; Tu potius Critophile futurarum diſceptationum ordinem ſeriemque ſtatue, breviter tamen, ut ſciamus quid ſingulis vicibus, quibus ad me adventare placebit, diſcutiendum ſit.

Crit. Breviſſimè, petitis facio ſatis. Eum ordinem ſtatuo, qui inter diſceptandum opportunior occurret.

Phil. Et Ariſtippo, & mihi id utique placet; Unum diſplicet non poſſe me diutiùs veſtrâ frui ſocietate; condicta enim hora eſt, ut inveniar domi; Bene ambo valete, cras reviſam vos.

Crit. Audio ſonitum quadrigae domum tuam ingredientis; ſolita eſt tuorum viſitatio conſanguineorum, qui ſe, & te recreaturi advenere, ſi permittis, recedam & ego; Utinam quem hilarem relinquo veſpere, vegetiorem inveniam manè.

Ariſt. Facite quod vobis lubet Domini mei; Precor vos tamen, ut ad me jejuni veniatis, implete enim geſtio, quod promiſi; Valete.

SENSATIO, ET COGNITIO BRUTORUM,

Non evincit in ipſis verum *Spirituale* Principium

DIALOGUS SECUNDUS.

Ariſtippus, Philadelphus, Critophilus.

Ariſt. DIfficilem hodiernâ luce Provinciam ſuſcipis Critophile, quae multum laboris quidem, nihil tamen fructus afferat tibi, praeſertim cum in Philadelpho, hoſtem habeas Modernos inter acutiſſimum, & ad omnia paratiſſimum.

Crit. Jam pridem illum noveram; Sed ut cum Cicerone loquar. *Nec tam valdè timendum, nec planè contemnendum puto.*

Phil. Valdè manè ſurrexiſti Ariſtippe, Ariſtippum adiiſti Critophile; gaudeo ambos optimè valentes reperire; Tardior quidem adveni tempore, ſed promptior certamini.

Ariſt. Acceptus eſt nobis ſemper adventus tuus Philadelphe. Afferte Cocolatam; Et ne tempus inutiliter teramus, de mox diſcutiendâ controverſiâ loquamur: Critophile mi deguſta ſapidè Cocolatam, ſed patere ut ſenſa tibi mea aperiam, nec enim cuiquam mihi adulari mos eſt: Bruta

„ cognoſcere (*a*), & ſubobſcuro quodam modo „ circa res benè multas diſſerere, animo ita ad- „ haeret meo, ut illos tantùm id inficiari poſſe „ judicaverim, qui oculos habent, & non vident: Si autem hoc concedis, quomodo diſſolves, ea quae Philadelphus attulit in rem hanc, quibus ego ipſe, ex umbrâ in ſolem prodire, mihi viſus ſum? Monere vellem te cum illo D. Bernardi (*b*). Ne videlicet ſolidam Philadelphi doctrinam refellere ſuſcipiens. *Laqueum nectas, quo tenearis*. Sed

(*c*) *Per or non conviene*
Toccar queſte corde;
E ver, che non morde
Chi parla per bene.

Phil. Optimum eſt Ariſtippi monitum Critophile. An neſcis Deum O. M. duo tantùm ſuprema Subſtantiarum genera condidiſſe, quum in principio creavit Coelum & Terram, Subſtantiam ſcilicet Spiritalem, & Corporalem? (*d*) Jam verò proprius & formalis conceptus Subſtantiae, tàm uni, quàm alteri communis eſſe debet, ac ea propter tàm ſpiritualis, quàm materialis ſubſtantia erit *Ens per ſe ſubſiſtens*, ſeu ut aliis magis arridet. *Ens in ſe exiſtens*. Quid igitur illud erit, quod unam ab alterâ ſubſtantiam ſecernet? Erunt ſanè peculiares illae affectiones, erunt proprietates illae, quae ita uni conveniunt, ut alteri minimè competant: Af-

 fectio-

(a) *Dial.* 3. *An. Brut. vindic.* (b) *D. Bern. ep.* 126.
(c) *Secr. Mag. To.* 1. *Com.* (d) *Dial.* 3. *An. Brut. vindic.*

fectiones porrò, ſive proprietates iſtiuſmodi unde comparabimus? Niſi ex ſeriâ accuratâque illorum effectuum conſideratione, quos provenire videmus ab iis Subſtantiis; quas vel Spiritales, vel materiales cognovimus? *Operatio*, dicebat S. Thomas (*e*), *cujuslibet rei, eſt ſecundum modum Subſtantiæ ejus*; rerum ſiquidem quas non cernimus natura, aliunde quàm ex operationibus colligi nequit. Hac de re ita argumentabatur etiam Tullius (*f*) ſicuti ex operibus Deum cognoſcimus, quem non videmus; ſic ex operibus cognoſcere debemus Animum noſtrum, quamvis illum non videamus.

Crit. Ne quaeſo incaſſum labores, in probando quod nemo negat, Eſſentiam, nempe ac differentiam Subſtantiarum, à nobis colligi ex diſſimili, eoque conſtanti operandi modo; Unum opus eſt ut advertas; Quod licet duplex tantùm ſit generaliſſimum Subſtantiarum cùm Spiritualium, tùm materialium genus, utrumque tamen in alia vel genera, vel quaſi genera diſtinguitur, & quidem innegabiliter ex parte Subſtantiae Spiritualis; Dividitur enim in Subſtantiam completam quae omnes Angelos, aut Angelorum ſpecies ſub ſe continet; Atque etiam in Subſtantiam aliqualiter incompletam, quae omnes rationales hominum complectitur Animas, ſive eae aequalis ſint perfectionis entitativae, ſive inaequalis, quod pro modò non diſputo; Satis autem probabiliter (ne quid ampliùs dicam ex hac ipsâ quam verſamus controverſiâ) Subſtantia pariter materialis, in Subſtantiam partitur, quae ſit materia, & in Subſtantiam

(*e*) 1. *p*. *q*. 50. *art*. 2. (*f*) *Quaeſt. Tuſ. lib.* 1.

tiam materialem, quae tamen materia non ſit, ſicut celeberrimi ſuſtinent Peripatetici, quorum ego partes obiter perago, & quamvis mei non foret inſtituti, ago vindicias: Quam quidem & Spiritalium à ſe invicem, & à ſe invicem materialium Subſtantiarum differentiam, ac partitionem ex diverſis earundem proprietatibus, nemo non concludet.

Phil. Non iſta diceres, quò ad materialis ſaltem Subſtantiae diviſionem, ſi me dicentem paululùm adhuc ſuſtinuiſſes; Audi itaque & vide quanti ea ſint quae attuliſti. Quum itaque (g) maturo diligentique mei ipſius examine, quem Subſtantiam Spiritalem ſimul, & materialem eſſe intelligo, clarè diſtinctèque cognoverim Subſtantiam illam, quae in me eſt Spiritalis, cogitandi, percipiendi, & cognoſcendi facultate donatam eſſe, qua illa deſtituitur, quam in me Corporalem ſentio; Et è contrario, Subſtantiam illam, quae in me eſt Corporalis, extenſam eſſe cognoverim, diviſibilem, ſolidam &c., non ita alteram, quam in me ſentio Spiritalem; Meritò propterea concludendum eſſe exiſtimo, materiales Subſtantias à Spiritualibus eſſentiali ſpecie diſtingui, quod iſtae cogitare, percipere poſſunt, & cognoſcere, non illae; Illae verò occupare locum poſſunt, in partes diſcindi &c., non iſtae. Quamobrem quum optimè viderim utrumque Subſtantiae genus perturbari neceſſariò, & confundi, ſemel ac aſtruamus, illas etiam quae adaequatè materiales ſunt, cogitare poſſe, percipere, & cognoſcere, animo

id-

(g) *An. Brut. vindic. Dial.* 3.

Digitized by Google

idcircò ſuadere meo nunquam potui, Brutorum Animam, materialem eſſe ſubſtantiam, eandemque nihilominus percipiendi, cogitandi, & cognoſcendi facultate gaudere.

Crit. Littus, crede mihi, littus aras Philadelphe; Vera non eſt ea Spiritus à Corpore diſcretio, quae nonnunquam unum confundit cum alio; Indiviſibilitas, non ſoli convenit ſpiritui; Non ſoli Corpori extenſio genericè ſaltem accepta; Punctum indiviſibile eſt, nec tamen eſt Spiritus; Spiritus extendibilis eſt, nec tamen eſt Corpus; De puncto nulla eſt difficultas, neque enim punctum eſſet, ſi foret diviſibile in partes; De Spiritu itidem res certa eſt. De Angelico quidem, qui pro libito (ut praecipui Eccleſiae Doctores affirmant) poteſt ſe, intrà tamen ſuae ſphaeram activitatis, nunc ad majorem, nunc ad minorem extendere locum, abſque omni quantitativâ ac diviſibili extenſione; atque de Animâ rationali humanâ, ut praecedenter dictum eſt, quae utpote totum Corpus, quò ad praecipuas ſaltem partes informans, toti illi coextenditur, quin inde evadat Corpus; Si itaque extenſio aliqua non repugnat ſubſtantiae Spirituali, quae verus eſt Spiritus, quantò minus, aut ſaltem aequè non repugnabit cognitio aliqua ſubſtantiae materiali & Corporali, quae non eſt materia, vel Corpus? Quemadmodum ergo non quaevis extenſio, quaecumque ea ſit, eſt proprietas Corporis, nec ſtatim legitima eſt conſecutio; *Hoc eſt ens extenſum; ergo eſt Corpus*, quia videlicet poteſt aliqua reperiri extenſio, in eo etiam, quod non eſt Corpus; Ita ne-

que quaevis perceptio objecti, quaecumque ea ſit, eſt proprietas Spiritus; nec illicò vera eſt illatio. *Hoc ens eſt percipiens, ſive cognoſcens; Ergo eſt Spiritus*; Vides jam, quod cum Extenſio, ut ſic, non verè ſecernat Corpus à Spiritu, nec iſtum ab illo, neque cognitio, ut ſic; Subſtantiam Spiritualem à Subſtantiâ materiali diſtinguit.

Jam verò; in quo diſtinguetur Subſtantia Spiritualis ab omni & quacumque Subſtantiâ materiali? In eo utique praedicato, quod ita Subſtantiae Spirituali conveniat, ut Subſtantiae materiali cuicumque neque competat, neque competere poſſit; Hoc autem quodnam aliud eſt, niſi naturalis independentia Spiritualis ſubſtantiae ab omni materiali ſubſtantiâ, tum in eſſendo, tum in operando, atque in intelligendo? Porrò ſi Spiritus, ex ipsâ Spiritus notione, habet naturalem ab omni materiali Subſtantiâ independentiam in ſuo eſſe, & operari (ſicuti in clarâ & diſtinctâ ideâ Spiritus, unicuique apparet) jam intelligitur Subſtantia Spiritualis extrà, & ſuprâ ordinem Subſtantiae cujuslibet materialis; Cumque nihil ſub eâ ratione cum alio confundatur, ſub qua eſt extrà, & ſuprà ordinem illius; Ex hoc ipſo quod dicit naturalem independentiam à Subſtantiâ materiali, clariſſimè, ac veriſſimè intelligitur diſtingui ab illâ.

Phil. Non independentia ſubſtantiae Spiritualis à materiâ, elucet in clarâ & diſtinctâ ideâ Spiritus, ſed potius hoc: Nimirum quod ſit *Res cogitans*. Quod quidem cum nullatenus appareat in ideâ clarâ & diſtinctâ ſubſtantiae corporeae & materialis, optimè diſtinguit Spiritum ab omni non

ipſo,

ipſo; proindè inconcuſſum ſtat quod ajebam, imperceptibile prorſus eſſe, quod Brutorum Anima ſit cognoſcitiva, Cogitandi nempe & Cognoſcendi facultate praedita, & nihilominus ſit Subſtantia materialis.

Artil. Egregiè loqueris Philadelphe; Quis enim (*h*) me contrà ſanioris Philoſophiae Canones diſſerere non pronunciaret, ſi proferrem Subſtantiam adaequatè Spiritualem re ipsâ extendi poſſe, in partes diſtrahi, & in varias figuras diſponi? Non abſimili equidem ratione ineptè philoſopharer, ſi dicerem Subſtantiam adaequatè materialem Percipere poſſe, Cogitare re ipsâ, & Cognoſcere.

Crit. Si patienter me audire non dedignamini, utrique faciam ſatis. Et primò quidem definis Spiritum ſeu creatam Subſtantiam Spiritualem, per actualem cogitationem? *Res cogitans?* Definitio, quae Spiritus in ſe inſpecti exprimit eſſentiam, afferri debet per id, quod licet per intellectum, ſeu ex noſtro concipiendi modo, non tamen ab ipsâ re definitâ realiter diſtinguatur: Qualis autem eſt Creatura, quae ſibi ſit ſuus actus per realem identitatem? Annon Subſtantia quaevis creata, quantumvis Spiritualis, potentialis tamen eſt, tranſire potens de unâ cognitione in aliam, de nolitione ad volitionem, de amore ad odium? Cum ergo Subſtantia Spiritualis creata, tranſire queat de actu ad actum, & nihil tranſire valeat de ſe ipſo ad ſe ipſum, conſequitur planè, quod Subſtantia Spiritualis non ſit ſuus actus, quodve proinde per facultatem quidem intelligendi, non autem per actua-

(g) *An. Brut. vindic. Dial.* 3.

actualem intellectionem veniat definienda; Quis verò neſciat facultatem intellectivam (utpote in immaterialitate fundatam) in poſitivâ independentiâ, tùm in eſſendo, tùm in operando à ſubſtantiâ qualibet materiali, conſequenter fundari?

Sed propiùs accedamus ad difficultatem ab *Ariſtippo* propoſitam, in quâ, & tu *Philadelphe* totus confidis. Dicitis ergo: Subſtantia Spiritualis non poteſt dividi in partes, vel in varias diſponi figuras; ergo neque poteſt Subſtantia materialis habere vim cogitandi, ſeu cognoſcendi: Contrà hunc arguendi modum, qui apud vos pro demonſtrativo habetur, non unum habeo, quod reſpondeam: In primis etenim, materiale utique opponitur Spirituali, diviſibile indiviſibili, inextenſum extenſo; Attamen vis cogitandi ſeu cognoſcendi, formaliter & immediatè non opponitur diviſibilitati, ſicuti formaliter & immediatè ab indiviſibilitate non procedit; Unde non videtur ritè deduci ex negatione diviſibilitatis, quam habet Subſtantia Spiritualis, negatio cognoſcitivitatis in Subſtantiâ materiali, ſi utraque Subſtantia accipiatur, prout praeciſè contrariatur una alteri, ſub ratione diviſibilis, & indiviſibilis; Quare paritas rectiùs poteſt inſtitui, hoc modo. Spiritus eſt indiviſibilis; Ergo Corpus eſt diviſibile; Spiritus omnis eſt intellectivus; Ergo nullum Corpus eſt intellectivum; Quod quidem veriſſimum eſt, ſed non ad intentum, nec enim Forma materialis, quam Peripatetici adſtruunt, Corpus eſt, vel materia; Sed de hoc, ſi permittitis, dicam poſteà.

Oportet ſecundo loco advertatis, quod per-

peram confunditis Cogitationem cum quâvis Cognitione, dum Subſtantiam quamlibet quomodolibet cognoſcentem, cogitantem appellatis; Eſto enim, ſi lato modo accipiatur *cogitare*, idem ſit ac quomodòlibet cognoſcere, & juxtà acceptionem hanc, Brutis quoque competere concedatur; Propriè tamen accipitur *cogitatio*, non pro quacumque perceptione objecti, ſed pro actu quo Intellectus indagat media, quae valeant fini conſequendo deſervire, ſeu quo eò uſque veritatem quaerere pergit, quòadusque aſſequatur; Seu deniqne eſt actus, quo mens in ſe metipsâ agit, independenter etiam ab actuali ullius objecti exteriùs politi impreſſione, ut cum vel futura perpendimus, vel praeterita recolimus, & dicimur cogitabundi quo ſenſu ajebat Ezechias. (*k*) *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine Animae meae*; Atque hoc modo accepta Cogitatio, Brutis certè non convenit; Quis enim ita deſipiat, ut dicat Beſtias quoque, animo ſecùm ſuo revolvere quae ſunt futura, aut ſecum ipſis ea perpendere, quae ſunt praeterita? Quare meritò D. Thomas in Brutis *aeſtimativam* ponit pro nobiliori eorundem potentiâ; In hominibus autem, loco aeſtimativae ponit *Cogitativam*, quae eſt Facultas in confinio partis Senſitivae, & Spiritualis conſiſtens; Et *Cogitationem* admittere recuſat in Deo (*l*) inquiens: *Cogitatio enim propriè in inquiſitione veritatis conſiſtit, quae in Deo locum non habet*; Quia videlicet illud inquiritur, quod nundum poſſidetur, Deus autem eſt ipſa increata aeterna Veritas, ipſique omnia ab aeterno nuda ſunt, & [illegible] aperta.

(k) *Iſaiae* 18. (l) *In ſummâ* 1. *p. Quaeſt.* 34. *art.* 1. *ad* 2.

Digitized by Google

aperta . Ex quibus animadvertere licet , quàm altioris ſit ordinis Subſtantia *cogitans* à Subſtantiâ ut merè & praecisè *cognoſcitivâ* , & quàm à veritate aberret , unam pro alterâ promiſcuè uſurpare .

Sed vos duobus , iiſque propinquis propugnaculis confiſi , uno nempe : *Subſtantia materialis nequit eſſe cognoſcitiva* ; Altero autem : *Cognitio nequit eſſe materialis* . Hilares me dicentem excipitis , de jacturâ impavidi , de victoriâ ſecuri ; Vigilate jam in excubiis , utrumque enim ſucceſſivè aggredior ; Et ut primum evertam , à vobis peto , Materia poteſt ne praedita eſſe vi cognoſcitivâ ? Minimè gentium , reponitis ambo : Progredior , Bruta cognoſcunt ne ? Utique , reſpondetis . *Cognovit enim bos poſſeſſorem ſuum* . Bene eſt , ſed adhuc proſequor . Haec Anima cognoſcitiva, quae eſt in Brutis, eſt ne potens ſubſiſtere ſine Corpore ? Eſt ne potens cognoſcere ſine Corpore ? Haud equidem , uno ore clamatis ; Attendite jam & videte quàm facilè propugnaculum primum evertatur . Bruta habent Animam cognoſcitivam ; Anima cognoſcitiva non eſt materia , haec duo conceditis ; Ergo Bruta habent Animam, quae non eſt materia . Procedo . Haec Anima quae non eſt materia , & eſt cognoſcitiva , eſt nihilominùs per ſe & neceſſariò dependens à materiâ , cùm in eſſendo , tùm in operando ; Ergo haec Anima non eſt Spiritus ; Implicat enim (& probare ſuperfluum eſt) quod Subſtantia Ordinis Superioris , qualis eſt Spiritus , per ſe , & neceſſariò dependeat à Subſtantiâ Ordinis inferioris , qualis eſt materia, tùm in eſſe , tùm in operari ; Aliundè

haec Anima non eſt materia, ut dictum eſt; Ergò haec Anima, cognoſcitiva licet, nec eſt materia, nec eſt Spiritus; Quid ergo erit Anima haec, niſi Subſtantia cognoſcitiva materialis, nec ideo materialis, quia materiam conſtitutivè importet, ſed quia talis entitas eſt, quae in ſuo & eſſe, & operari, eſſentialem dicit à materiâ dependentiam?

(*m*) *Di più direi, ma il ver, di Falſo a faccia*

Ariſt. O Philadelphe, quàm benè exiſtentiam formae materialis in ſenſu Peripatetico, intulit Critophilus! Doctrinae tuae contrà hanc formam lux, quae mihi & magna, & ſtabilis videbatur, tàm citò diſſipata langueſcit!

(*n*) *Qual ſuol fendendo il liquido ſereno*
Stella cader, della gran Madre in ſeno.

Phil. Fatuo potius ſplendore nitet (non ut convicier, dico, ſed ut tuae Ariſtippe metaphorae inhaeream) Opinio Peripateticorum, dum eam admittunt formam, cujus entitatem explicare neſciunt, cujus ideam efformare non valent.

Crit. Ajebat Renatus Deſcartes, cui ni fallor, plurimùm addictus es Philadelphe, ajebat inquam (*o*) ut revinceret Adverſarium opponentem, quod juxtà Carteſii doctrinam, non poſſet eſſe vera, idea Subſtantiae: *Cum negas Subſtantiae eſſe veram ideam, id facis quia nempe Subſtantia non imagi-*

(m) *Taſ. Can. 9.* (n) *Taſ. Can. 4.* (o) *Medit. 3. n. 4. in reſp. ad. 5.*

Digitized by Google

imaginatione, ſed ſolo intellectu percipitur; At nihil mihi negotii eſt cum illis, qui ſolâ ſuâ imaginatione, non autem intellectu uti volunt. Iiſdem utor contrà te; Cum ais Formam Subſtantialem materialem & inexplicabilis eſſe entitatis, & ideae inefformabilis, ideo id aſſeris, quia imaginationi nimiùm indulges, ratione relictâ; At nihil Peripateticis negotii eſt cum illis, qui ſolâ ſuâ imaginatione, non autem intellectu uti volunt: Formam materialem, quam admittimus, non imaginatione percipimus, ſed admittendam, ratione convincimus. Sanè explica, ſi vales, quid ſit in ſe ipſâ conſtitutivè entitas illa, quam *Spiritum* nuncupamus; Imaginare tibi, ſi potes, Subſtantiam Spiritualem, ut eſt in ſe; Utrique agendo te imparem confiteris; Imaginatio enim, ut optimè ait D. Thomas, non tranſcendit continuum; Aſt bene nè quiſpiam ex hoc inferret; Ergo entitas Spiritualis eſt aliquid monſtruoſum; Ergo nullus admittendus eſt Spiritus? Certè ſequelam utramque negabis; Sed ex hoc ipſo intelligis, à te quoque immeritò, materiales formas ex eo reſpui, quia illas imaginatione percipere, vel percipiendas explicare minimè valeamus.

Phil. Quid Laterem lavas Critophile? Diſparitas in promptu eſt: Licet enim *Spiritus* noſtrâ ſub imaginatione cadere nequeat, ejus tamen admittendi neceſſitas, elucet nobis ex Fide, quâ docemur, Deum, Angelos, & Animas rationales veros Spiritus eſſe; Aſt ubinam, vel quando, docuit Fides, admittendas eſſe materiales Peripateticorum formas? Eâdem itaque ratione, quâ male

arguit,

arguit, qui concluderet nullum dari verum *Spiritum*, benè eum ratiocinari conſtat, qui formas materiales ablegandas eſſe deducit.

Crit. Utique quotquot Catholici ſumus, veros dari, & exiſtere *Spiritus* confitemur; ſed nihilominus diſparitas haec, materialis eſt ad intentum; An non enim Ethnici & Gentiles, lumine Fidei deſtituti, ſolâque naturali ratione ducti, agnovere, Deum, Animaſque rationales, totum materiae, rerumque materialium ordinem quàm longè excedere, & eſſe proinde Spirituales Subſtantias, quanvis Spiritum nequirent imaginatione complecti? Attende jam. Vel Gentiles illi ex effectibus inferentes quarundam exiſtentiam cauſarum, quae imaginationi erant imperviae, ſoloque intellectu agnoſcibiles, benè arguebant, vel non? Hoc poſtremum non admittes, illam etenim earum rerum exiſtentiam inferebant, quam ipſa infallibilis Catholica Fides docet nos. Primum ergo concedes; Sed ſi ita eſt, ſicut bona eſt illatio, quâ infertur exiſtentia Spirituum, quos imaginatio non pertingit percipiendo, neque ſermo explicando; cur non recta ſimiliter erit ea conſecutio, quâ formarum materialium, licet ſub imaginatione non venientium, exiſtentia probatur?

Ariſt. Si jàm feliciter ſecundi tibi cedat, ſicut primi everſio repaguli, ex nunc, Critophile, me victum concedo.

Phil. Ne quaeſo nectendum ex arenâ funiculum timeas Ariſtippe, jactes Critophile. Annon ſolutiſſimis cachinnis, me è Scholis Philoſophorum (p) exſibi-

(p) *An. Brut. vindic. Dial.* 3.

exſibilandum diceres, ſi pronunciarem Spirituali Subſtantiae Spiritualem competere figuram, extenſionem, & diviſibilitatem? Ne itaque mihi ſubiraſcaris, quoties deridendas dixerim Peripateticas loquendi formulas, Subſtantiae nimirum materiali materialem competere poſſe perceptionem, & cogitationem: At verò dic quaeſo, quam ob rationem Brutorum cognitionem, materialem vocitas? Si ſatis ego video, non alterâ certè de cauſsâ, materialem dicere potes, niſi aut quia à materiali profluit principio; aut quia ad objecta pertingit materialia dumtaxat; aut quia entitas ipſa materialis eſt.

Si primum aſſumpſeris, principium, ut in Scholis dicitur, appellabis, Subſtantiam videlicet materialem cogitare poſſe, & percipere, quod nullus, niſi planè deſipiat, poterit admittere, aut niſi loqui velit contrà ideas illas claras & diſtinctas, quas poſſidet animus noſter, in quibus dilucidè intelligimus, non minus corporali Subſtantiae cogitationem & perceptionem repugnare, ac repugnare intelligamus Subſtantiae Spirituali formalem extenſionem, diviſibilitatem, & figuram.

Si ſecundum dixeris, jam ſi cognitio efficitur materialis ex materiali, ad quod dirigitur, objecto (q), quotieſcumque humana etiam cognitio materialem aliquam entitatem reſpiciat, materialis dicenda erit, ſicque materialis dicenda erit cognitio illa, quâ cognoſcimus arbores, herbas, lapides, & reliquas creatas ſubſtantias corporales; quo mehercule abſurdiùs nihil, nihil ineptiùs cogitari poteſt. Age verò, progrediamur. Si Brutorum cogni-

(q) *An. Brut. vindic. Dial.* 3.

cognitio ex objectis, quae reſpicit materialibus, materialis efficitur; In ſe ipsâ ergo . . . .

Crit. Quid hiſce quiſquiliis & Ariſtippum detines, & me? Cur hoſtem fingis pro libito, quem pro libito, nullo reluctante, confodias? Quis unquam (non dicam Philoſophus) ſed rationali Animâ praeditus ſomniavit, cognitionem, poſſe materialem evadere entitativè, ex praecisâ ejus tendentiâ ad materiale objectum? Meliora affer, & deſine, id, quod nemo dicit, refellere.

Phil. Tertium itaque fortaſsè tibi arridebit, nimirum Brutorum cognitionem eſſe materialem, quia entitas ipſa eſt ſuaptè naturâ materialis; Aſt. *Ante lupus ſibi junget ovem* (r) quàm patiar actus quoslibet cognoſcendi, totidem eſſe entitates, à cognoſcente facultate ſejunctas, quarum natura inanibus occultae qualitatis latebris abſcondi debeat; Potiſſimùm quum veriſimilior mihi ſemper viſa fuerit Sententia, nullum eſſe agentem intellectum, ſed quemlibet eſſe patientem; Quare intellectus, quicumque ſit, cognoſcendo haud certè effectum profundit à ſe diſtinctum, ſed novas tantùm objectorum ideas recipit; Veruntamen iſta negligamus.

Ut autem tibi magis perſuadeatur (ſ), cognitionem, perceptionemque, quaecumque ea ſit, à materiali principio dimanare non poſſe, ſcias affirmantem Sententiam, Catholicum Philoſophum haud ſatis decere; Utpotè quae dat anſam Epicureis, & Spinoſae aſſeclis, affirmandi Animum etiam noſtrum eſſe materialem. Fac me (quod Deus aver-

(r) *Ibid.* (ſ) *Ibid.*

avertat) nefariae hujus ſectae Philoſophum; aggrediaris itaque naturalibus me rationibus convincere. Animum ego humanum profero, Subſtantiam eſſe ab humano Corpore, non diſſimilem; Tu contendis diſſimilem. Quomodo id probas? Ab effectibus, dicis, diſſimilibus. Qui ſunt, inquiro effectus iſti diſſimiles? Cognitionem reponis, & loci occupationem. Admitto: Quid inde tamen conſequitur? Hominis ne Animum Subſtantiam eſſe ab humano, Corpore diverſam, Spiritalem nempe? Haud ſanè; Quamvis enim effectus ſint proſus diſſimiles, Cognitio, & loci Occupatio, eſſe nihilominus poſſunt unius & ejuſdem Subſtantiae affectiones; quum tam cognitio, quam loci occupatio, ab unâ eâdemque materiali Subſtantiâ, poſſit derrivari; eo pacto, quo licet eſſe Muſicum, & eſſe Philoſophum, proprietates ſint inter ſe diſſimiles, has nihilominus ab uno eodemque homine repetere poſſumus. An non ſentis Critophile mei hujuſce ſermonis pondus? Quo modo impium Epicureorum Dogma confutabimus, ſi concedamus Corporalem etiam Subſtantiam cogitare poſſe?

Ariſt. Tuum jam eſt Critophile, cunctis ſuo ordine adhibere reſponſum; Sed puto facilè diſſolves omnia, quae praecipuum robur accipiunt, à Philadelphi continuâ allucinatione, quâ pertinaciter pro eodem ſumit Formam materialem, ac Materiam; Quarum tamen unam, cum alterâ (ut probè novi) Peripatetici non confundunt.

Crit. Digna Ariſtippo animadverſio haec eſt; Aſt ut nullâ interpoſitâ morâ Philadelpho reſpondeam, à primo quod objecerat, exordior; Simul

evertendo propugnaculum ſecundum: Ajebas itaque Philadelphe, Subſtantiam materialem non poſſe eſſe cognoſcitivam, & cognitionem non poſſe eſſe materialem; Recordare jam effati ex D. Th. deprompti (*t*) quod contrà me urgebas, videlicet. *Operatio cujuslibet rei, eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus*. Nam rerum eſſentias quas non cernimus, nonniſi ex operationibus colligere valemus; Si itaque Brutorum operationes ſint de neceſsè à materiâ dependentes, jam & principium earundem, eſſe ab hac eſſentialiter dependens, meritò colligetur, proinde ipſum conſtabit, principium, Spirituale non eſſe; Siquidem in ideâ clarâ & diſtinctâ Subſtantiae Spiritualis, non apparet, nec apparere poteſt eſſentialis dependentia in eſſe & operari, ab aliquo, quod inferioris longè ſit generis; Enim verò operationes Brutorum, quaecumque eae ſint, ab Organo corporeo per ſe & eſſentialiter dependere, neque poſſe ſine illo ullatenùs exerceri, certè inficiari non potes; Cum etenim te ipſo concedente, ad Spiritualia cognoſcenda, neque aſſurgant Bruta, neque valeant aſſurgere; Sequitur quod ſola materialia individua prout talia, percipere poſſint; Cumque materialia haec individua, nonniſi ſenſuum miniſterio attingi queant, conſequitur planè nullam Brutorum operationem à ſenſuum miniſterio abſolutam eſſe, omnemque proinde addictam eſſe materiae & dependentem ab illâ: Quo itaque jure, intrà Subſtantiarum Spiritualium ordinem, illa collocatur Subſtantia, cujus omnis & quaecumque operatio orga-

(t) 1. p. *Quaeſt*. 50. *art*. 2.

Digitized by Google

organo materiali eſt de ſe eſſentialiter alligata? *Operatio cujuslibet rei, eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus*. Quod ſi ea ſubſtantia à quâ Brutorum operationes proficiſcuntur, neque ex unâ parte ad Spirituum ordinem attolli, neque ex aliâ ad materiae conditionem deprimi poteſt, quid ſupereſt, niſi ut materialis quidem dicatur & ſit, non tamen materia?

Sed audi D. Thomam, & noſce quem irrideas dum ais exſibilandos è Philoſophorum Scholis, Peripateticos materialem admittentes & Formam, & Formae operationem; ait igitur S. Doctor (u) *Super has formas, inveniuntur aliae formae ſimiles ſuperioribus Subſtantiis non ſolum in movendo, ſed etiam in aliquàliter cognoſcendo, & ſic ſunt potentes in operationes, ad quas nec praedictae organicae qualitates deſerviunt, cum operationes hujuſmodi non compleantur niſi mediante organo Corporali, ſicut ſunt Animae Brutorum animalium, ſentire enim, & imaginari non complentur calefaciendo, & infrigidando, licet haec ſint neceſſaria ad debitam organi diſpoſitionem. Super autem has omnes formas* quarum ordinem, & naturam, ex diverſo earundem operandi modo, ſuprà immediatè expoſuerat. *Invenitur forma ſimilis ſuperioribus Subſtantiis etiam quantùm ad genus Cognitionis quod eſt intelligere, & ſic eſt potens in operationem quae completur abſque organo Corporali omninò, & haec eſt Anima intellectiva.*

Docet itaque, & nomine, & re Angelicus Catholicae Eccleſiae Doctor, cujus proin Doctrina, noviorum placitis, ſanior abs dubio eſt, docet in-

(u) *Lib. 2. contrà Gent. cap. 68.*

Digitized by Google

quam, & adeſſe materiales formas à materiâ diſtinctas, & Brutorum Animas, etſi aliqualiter cognoſcant, non tamen pertingere ad genus cognitionis, quod eſt intelligere; Si autem Brutorum cognitio, eſt extrâ genus cognitionis intellectivae eſt pariter extrâ genus principii intellectivi. *Operatio enim cujuslibet rei eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus*. Cumque principium intellectivum ſit principium Spirituale, quod eſt extrà genus principii intellectivi, eſt extrâ genus pariter principii Spiritualis, quod autem eſt extrà genus principii ſeu Subſtantiae Spiritualis, quâ ſanè ratione dici poterit Subſtantia Spiritualis? Quid contrà tam expreſſam tanti Eccleſiae Luminis doctrinam reſpondere valeas, planè non video, attamen, ut cum D. Hieron. loquar (*x*) *Puto quod nec ipſe audeas adverſùm talem & tantum virum tibi Veritatem, illi Mendacium deputare*: Sentis jam Philadelphe, quod novos Philoſophos non falsò accuſant Ariſtotelici, cum ajunt, quod ex arbitrio ſoleant illi ut plurimùm judicare de rebus, Vetuſtiorum atque Doctiſſimorum auctoritate neglectâ.

Phil. Falsò contrà nos id objici, ſtatim evinco, duos Sanctiſſimos Eccleſiae Doctores in re propoſitâ differentes afferendo. Primus in medium veniat Sanctus Bernardus (*y*) *Sine omni intellectu nullatenus cogitari poteſt, & nulla omninò cogitatio ſine intellectu*. Proferat ſe modo Sanctus Thomas (z) *Intelligere, non poteſt eſſe actus Corporis, nec alicujus virtutis corporeae. Impoſſibile eſt ergo, quod una ſit materia*

(x) *Ep. LXI. ad Pammach.* (y) *Epiſt. ad Frat. de mon. Dei.* (z) *1. p. q. 50. art. 1.*

teria Corporalium, & Spiritualium; ſed adhuc ulterius impoſſibile eſt quod Subſtantia intellectualis habeat qualemcumque materiam; Operatio enim cujuslibet rei eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus, intelligere autem, operatio penitus immaterialis.... Sic enim intelligit unumquodque, in quantùm à materiâ abſtrahitur; Unde relinquitur quod Subſtantia intellectus eſt omninò immaterialis. Ergo attentâ etiam vetuſtiorum auctoritate, cogitatio quaecumque ea ſit, ſoli competit Subſtantiae immateriali.

Crit. Nulla porro falſa doctrina eſt, (a) meritò reponere poſſum cum D. Auguſtino, *quae non aliqua vera intermiſceat*. Siquidem verum dicis cum ais, ſive cum D.Bernardo, quod nulla eſt Cogitatio ſine intellectu, ſive cum D. Thomâ, quod Intelligere eſt operatio penitùs immaterialis, & quod omninò immaterialis ſit quilibet intellectus: Sed dum iſthaec adducis, ut oſtendas, quod ſemel ac Brutis competat cognitio aliqua, debeat illis ineſſe immateriale ſeu Spirituale principium cognitionis, verum affers, ut falſum probes; Et ſanè non inquit D. Bernardus: Nulla cognitio ſine intellectu; Sed nulla Cogitatio; Quia videlicet eſto omnis Cogitatio, cognitio aliqua ſit, non tamen viceversâ omnis, & quaecùmque cognitio, Cogitatio eſt. *Cogitatio enim*, ut anteà dixeram cum D. Thoma. *In Inquiſitione veritatis conſiſtit*. Inquiſitio autem veritatis, poteſt alicui repugnans eſſe, vel ob defectum, vel ob exceſſum perfectionis; Ob defectum quidem, ut in Brutis, nemo etenim ita inſaniet, ut dicat poſſe ab iſtis cognoſci

Ens

(a) *Lib. 2. quaeſt. Evangelic. cap. 40.*

Digitized by Google

Ens ſub ratione abſtractâ Entis, & veri; Et tu ipſe cum Cicerone fatebere, (b) quod *Hominem inter, & Belluam, hoc maximè intereſt, quod haec tantùm, quantùm ſenſu movetur ad id ſolum, quod adeſt, quodque praeſens eſt, ſe accomodat*. Ob exceſſum autem perfectionis, ut in Deo; Cum etenim ea tantùm inquiratur veritas, quae nundùm poſſidetur, Deus autem ex quo Deus, omniſcius eſſentialiter ſit, Inquiſitione veritatis nec indiget, nec poteſt indigere, eâque propter, licet omnia cognoſcat, ac ſapientiſſimè provideat, propriè tamen loquendo, non cogitat; Exinde vides quàm conſultò dixerit D. Bernardus, non quidem *Cognoſcere*, ſed *Cogitare* ſine intellectu eſſe non poſſe; Sed ſimul etiam animadvertes, quàm immeritò ex cognitione qualicumque, Intellectuale ſeu Spirituale principium, arguatur.

Quod ut tibi clariùs innoteſcat, neque in D. Thomae doctrinâ non ſatis peritis, fucum ampliùs facias, animadverte quaeſo quàm clarè S. Doctor diſtinguat à cognitione ut ſic, Intellectionem, cum ait, cognitionem purè ſenſitivam, qualem unicè Brutis concedit, eſſe extrà genus cognitionis intellectivae. *Super autem omnes has formas invenitur forma ſimilis Superioribus Subſtantiis, etiam quantùm ad genus cognitionis, quod eſt intelligere; & ſic eſt potens in operationem, quae completur abſque organo corporali omninò, & haec eſt Anima intellectiva*. Anima ergo intellectiva, quam paſſim pro immateriali, ſeu Spirituali, accipit D. Thomas, habet operationem, quae eſt intrà genus cognitionis

(b) *Dial. 4. An. Brut. vindic.*

tionis intellectivae ; Sed de quo genere loquitur. An latiſſimè dicto ? Non ſanè ; Nam Genus latiſſimè acceptum. Qualemcumque cognitionem, ſeu operationem, ſaltem ſub ratione entis, complectitur. Loquitur ergo de genere ultimo, quod ſub ſe ſola immaterialia, ſeu Spiritualia continet ; Cumque ab hoc genere, cognitionis intellectivae cognitionem Brutorum excludat, niſi inter eos annumerari velis, qui oculos habent, & non vident, agnoſcis planè, nec principium cognoſcitivum Brutorum inter entia immaterialia, ſeu Spiritualia à D. Thoma reponi, ſed inter materialia relinqui.

Ariſt. D. Thomam fateor Ariſtotelicis placitis addictiſſimum, quem propterea Philadelphus ? Nec interpretari aggredietur ; (*c*) Sed affer, ſi potes, aliquem alium Sanctum Patrem, cognitionem Brutorum ab intellectione diſtinguentem.

Crit. Miror ſanè Philadelphum, qui ſe Sanioris Philoſophiae ſectatorem profitetur, tam facilè, ac tam apertè ab Angelici doctrinâ recedere. Etſi Ariſtotelicis placitis addictus ſit D. Thomas, num caeco modo, num nullâ ductus ratione Ariſtotelem ſequitur. Cur itaque efatum illud ex D. Thomâ Ariſtotelicis placitis addictiſſimo afferebat ? *Operatio cujuslibet rei, eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus* ? Porrò principium hoc vel approbat Philadelphus, vel reprobat ? Si reprobat tanquam ab Ariſtotelis doctrinâ deſcendens ; Non ergo probat per illud, quod probandum aſſumpſerat. Si autem approbat, non pigeat curſim audire legitimè dedu-

(c) *Dial. 6. An. Brut. vindic.*

deductam conſecutionem. (*d*) *Sed omnis operatio ſenſitivae Animae eſt Conjuncti*; Ergo *cum Animae Brutorum animalium per ſe non operentur, non ſunt ſubſiſtentes*; Eſſent autem ſubſiſtentes ſi forent Spirituales; Ergo Animae Brutorum non ſunt Spirituales.

Preſto jam tibi ſum Ariſtippe, audi S. Clementem Alexandrinum (*e*) cognitionem Brutorum, à rationalium cognitione & intellectione clariſſimè ſecernentem. *Dicitur duplex cognitio*, ita efatur S. P.; *una quidem communiter, quae eſt in omnibus hominibus, ſimiliter intelligentia, & apprehenſio, quae ex cognitione ſingulorum quae ſubjecta ſunt, publicè elucet, quam non ſolum, habent poteſtates quae ſunt ratione praeditae, ſed etiam quae eâ carent; quam ego nunquam nominaverim cognitionem . . . cum ſit à naturâ ingeneratum, ut cognoſcat per ſenſus*. Quae eſt ipſiſſima ratio, quam ſaepiſſimè D. Thomas inculcat, non minus verè, quàm ſubtiliter oſtendens, quod cum omnis Brutorum perceptio, ſemper accidat cum aliquâ organi immutatione, operari autem ſequatur ad eſſe, Principium pariter operationum in Brutis, ſit ex naturâ ſuâ dependens ab organo in eſſe, ac conſequenter nec per ſe ſubſiſtens, nec Spirituale. Tum ſic proſequitur S. Clemens. *Quae autem excellenter, & praecipuè nominatur cognitio, ex mente & ratione formam accipit, & caracterem per quem ſolae poteſtates rationales participes fiunt cognitionis*. Cum itaque audias ex S. Clemente cognitionem quae irrationalibus convenit, nec nomen Cognitionis mereri, intelligis Ari-

(d) *S. Th. 1. p. q. 75. art. 3.* (e) *Clem. Alexan. lib. 6. Strom.*

Digitized by Google

Ariſtippe quàm immeritò Philadelphus Cognitionem Quamcumque, & Quaecumque ea ſit, cum Cogitatione, vel Intellectione confundat, & à principio Spirituali, eam proficiſci concludat...

Phil. Id à me jure deduci, quiſque annuet, qui legerit D. Thomam, quem quidem iterùm adduco, ne ampliùs cavillandi occaſionem captes. Inquit ergo S. Doctor (*f*). *Patet quod immaterialitas alicujus rei, eſt ratio quod ſit cognoſcitiva, & ſecundùm modum immaterialitatis eſt modus cognitionis*: tùm ita concludit. *Unde cum Deus ſit in ſummo gradu immaterialitatis, ſequitur quod ipſe ſit in ſummo cognitionis*. Porrò ſi cognitio etiam materiali Subſtantiae competeret, quînam Angelici ratiocinium concluderet? (*g*) Quamobrem Eruditiſſimus Comes Laurentius Magalotti, ingenuè confitetur, captu ſibi ita arduum videri, Materiem cognoſcere poſſe & Cogitare; ut faciliùs admitteret Beſtias, puras eſſe machinas, quàm Subſtantias materiales cogitantes.

Crit. Ne graveris Philadelphe ſi tantiſper tibi reſpondere ſubſideo, nec enim omnia compleveram, quae Ariſtippo dicturus eram.

Quin etiam ut tibi clarius pateat D. Clementem, nec Brutorum operationes, nec eorundem Animas, ſenſiſſe Spirituales, audi quid Clar. Nicolaus Le Novry, poſt relatam quamdam S. Clementis doctrinam, inquiat (*h*) *Nulli profectò colligere licet Clementem exiſtimaſſe omnes omnium animantium Animas, minimè eſſe corporeas, ſed Spiritualis naturae, & Subſtantiae*; Colligere itaque è

(f) 1. P. Q. 14. art. 1. (g) *Dial. 3. An. Brut. vindic.*
(h) *Differt. 2. de omnibus Clemen. Alexandr. Oper.*

Digitized by Google

contrario licebit Clementem exiſtimaſſe irrationalium Brutorum Animas Corporeas eſſe, ac materiales.

Venio modo ad te Philadelphe; Et ut à Senſu Comitis Magalotti exordiar, conſentio utique, quod Mens rationalis, duo haec inter extrema conſtituta, ut vel aſſerat materiam eſſe ſenſitivam, vel Bruta eſſe pura automata, minùs repugnantiae inveniet in hoc poſtremo, quàm in primo; Quapropter & ego, ingenio, atque doctrinâ praeſtantiſſimo Comiti incunctanter ſubſcribo; Sed mirari non deſinam te, qui ut confeſſus es (i) Ariſtotelicis primùm Doctoribus inſtituendum conceſſiſti, Ariſtotelicis tam facilè imponere Formam materialem ab ipſis aſſertam, eſſe materiam, cum tamen, non dicam in Scholâ Ariſtotelis Doctor, ſed nec diſcipulus inveniatur, qui neſciat Formam hanc à totâ materiâ, ac quavis materiae combinatione diſtinctam doceri; Quod ſi hoc ipſum Peripateticorum placitum tibi non arridet, non erat inde pro falſo aſſumendum, ſed pro tali demonſtrandum, quod cum hucuſque non praeſtiteris, fas mihi eſt illud pro vero reputare; Interim non te pigeat à Tertulliano doceri, quod videlicet (k) *Summa eſt delicti, nolentium agnoſcere, quae ignorare non poſſunt.*

Opus modo eſt, ad ea quae ex D. Thomâ attuliſti, regrediar. In primis itaque fateor me tanti non eſſe, ut cognoſcam haec afferri à te potuiſſe, nec ampliùs cavillandi occaſionem ex D. Thomâ captarem; Perinde ac ſi Angelici Doctoris,

(i) *Praefat. An. Brut. vindic.* (k) *In Apolog. cap.* 37.

ris, quò ad hoc punctum auctoritates tàm obſcurae eſſent; atque ambiguae, ut nonniſi divinando, ac cavillando, mihi militare oſtendi, queant; Aſt quomódó tam citò oblivisci eorum potuiſti, quae ex doctrinâ Angelici à me allata fuere praeſertim Dialogo ſextò per totum (*l*), ubi luculentiſſimis, atque expreſſiſſimis D. Thomae teſtimoniis, quaeque nullam in oppoſitum patiuntur explicationem, palmaribus argumentis probavi Spiritualem in Brutis Animam, nec cum levi veritatis umbrâ adſtrui poſſe?

Nùm itaque haec ex Angelico protuliſti, ut ipſum de doctrinae inchoerentiâ notares? Id quidem de te, quem modeſtiâ ſimul ac eruditione mirificè ornatum agnoſco, ſuſpicari prohibeor; Sed ſi hoc verè intenderis; Quamvis D. Thomas nec notari timeat, nec indigeat defendi; Ne tamen quiſpiam tale quid, de tantò Doctore vel leviſſime ſuſpicetur, oſtendo paucis, quàm concludens ſit Angelici ratiocinium, etſi Anima Brutorum cognoſcitiva quidem ſit, & tamen materialis; Et quantùm ineptum ſit junioribus, vel aliis quibuſcumque venditare, vel quod D. Thomas ſenſerit Animas in Brutis Spirituales eſſe, vel quòd negato ſemel eas eſſe Spirituales, non concludat Angelici Doctoris allata ratio.

Igitur animadvertas oportet *Immaterialitatem* multimodè ſumi poſſe, non quidem groſsè uſurpando, ſed ſubtiliter inſpiciendo illam, ut ſolemne eſt D. Thomae. Dicitur *immateriale*, quod omni caret Potentialitate; Dicitur *immateriale* ali-

I 2 quid,

(l) *Differt. contrà An. Spirit. Brut.*

quid, quod licet non excludat potentialitatem; nullam ſui receptibilitatem patitur in materiâ phyſicâ; Dicitur *immateriale*, quod à materiâ phyſicâ eſt per ſe independens, tùm quòad eſſe, tùm quòad operari, quamvis recipiatur in illâ; Denique dicitur *immateriale*, quod excedit materiam, & ſuprà conditionem illius, aliqualiter elevatur: Prima immaterialitas ſoli Deo convenit; Secunda Angelis; Tertia animabus rationalibus; Immaterialitas autem poſtremo in ſenſu accepta, multifàriam dividitur juxtà diverſos Formarum, ſuprà materiam elevationis gradus.

Quos quidem egregiè, more ſuo, recenſet Angelicus Doctor, (*m*) ſed ne & ipsâ, & Ariſlippi abutar patientiâ, ad tres tantùm reſtringam, loquens tamen juxtà expreſſiſſimam Angelici doctrinam: Formae Plantarum tantiſper emergunt è materiâ, nam habent aliquam operationem, cui materia ſecundùm ſe impar eſt; operationem nimirùm ſe nutriendi, & vegetandi: Animae Brutorum Animalium, adhuc magis emergunt è materiâ, quia ſunt aliqualiter cognoſcitivae; Tandem Anima rationalis, omninò emergit è materiâ, cum habeat operationem intellectivam quae non fit per organum corporale: Cum ergo forma, cujus operatio excedit conditionem materiae, & ipſa ſecundùm dignitatem ſui eſſe, materiam ipſam ſuperexcedat, (operari enim ſequitur ad eſſe, & ex operatione Formarum, earum Naturas cognoſcimus) ritè cum D. Thomâ concluditur, quod cum Forma ſive Plantae, ſive Bruti, habeat quidem opera-

(m) 2. *Contrà Gent. c.* 68.

operationem ſuprà materiam aliqualiter elevatam, ſed tamen utraque in operando per ſe, & eſſentialiter dependentiam habeat à materiâ, utraquè ſit entitativè materialis, ſumptâ materialitate pro dependentiâ eſſentiali è materiâ, licet una, ſit prae alterâ immaterialior, acceptâ immaterialitate pro majori, vel minori elevatione formae ſuprà materiam: E contrà verò, cum Anima intellectiva habeat operationem, non aliqualiter, ſed omninò, materiam omnem longè excedentem, & eſſentialiter independentem ab ipſâ, conſequitur, hanc ita ſuprà materiam aſſurgere, ut omninò Spiritualis ſit, proindeque immeritò prorſus *Immateriale* quodcumque, vel quomodocumque illud fuerit, promiſcuè pro *Spirituali* uſurpari.

Concludit ergo D. Thomae ratiocinium, quo infert ex gradu Immaterialitatis, gradum Cognitionis; Nam Anima Bruti, cum ſit immaterialior Formâ Plantae, quae vix emergit è materiâ, eſt aliqualiter cognoſcitiva; Anima hominis, cum prorſus è materiâ emergat, atque ſuprà ordinem illius, omninò elevetur, eſt ita cognoſcitiva, ut ſit verè & propriè intellectiva; Angelus, utpotè forma ſimplex, neque natus informare materiam, Animâ rationali immaterialior eſt, & perfectiori conſequenter modo cognoſcitivus, atque intellectivus; Deus denique à toto materiae ordine, infinito diſtans intervallo, infinitè immaterialior eſt quolibet Angelo, vel exiſtente, vel poſſibili, Immaterialitate acceptâ pro elevatione ſuprà materiam, & rurſus immaterialior eſt quolibet ente vel creato, vel creabili acceptâ immaterialitate pro exclu-

excluſione potentialitatis cujuslibet; Proindè cum Deus ſit in ſummo immaterialitatis gradu, rectè ſequitur, ipſum pariter eſſe in ſummo cognitionis gradu: Neque huic gradationi, quidquam officit, quod Anima Bruti, materialis dicatur; Quamvis enim materialis ſit entitativè, ipſa tamen entitas eſt aliqualiter immaterialis elevativè; in quantùm videlicet non eſt penitùs immerſa materiae, & habet operationem à materiâ quidem eſſentialiter dependentem, ſed ſuprà materiam aliqualiter elevatam; hinc etiam incluſâ in praefatâ gradatione, Animâ Bruti ut ut materiali, verum adhuc eſt dicere. *Secundùm modum immaterialitatis, eſt modus cognitionis.* Vel è contrà, *Secundùm modum cognitionis, eſt modus immaterialitatis.* Quare cum cognitio quaecumque Brutorum, ſit per ſe dependens à Senſibus (tantùm enim Bruta cognoſcunt, quantùm ſenſu moventur) rectè infertur, & principium cognitionis in ipſis, dependere à materiâ in eſſendo, & eſſe materiale ſecundùm entitatem, licet nonnihil dicat immaterialitatis, ſecundùm aliqualem è materiâ elevationem; Atque ab infimo immaterialitatis modo, aſcendendo ad ſummum, ad ſummum itidem cognoſcitivitatis modum, ſeu ad ens ſummè cognoſcitivum, gradatim, ſed verè concludendum perveniri.

Ariſt. Doctrinae tuae tam clarè propoſitae, conſentio & ego Critophile.

Per-

. . . Perchè al ver ſi deve,
Non contraſtar, ma dar perfetta ſede (*n*)

Nihilominùs tamen duo adhuc enodanda ſuperſunt; Videlicet quâ ratione Cognitio Brutorum, dici queat materialis, & à facultate cognoſcente diſtincta, id enim Philadelpho paradoxum videtur; Inſuper veretur Phil. ne ſi forma materialis, cognoſcitiva dicatur, nullum amplius argumentum ſuperſit impium Epicuri dogma de Animae humanae mortalitate, convellendi; Siquidem ut probè noſti

Contra 'l buon Sire, che l'umana ſpeme
Alzò, ponendo l'Anima immortale,
S'armò Epicuro, onde ſua fama geme. (*o*)

Ab hoc itaque ſcrupulo, Philadelphum expedias neceſſe eſt; Quoniam tamen meridiana jam imminet hora, ulterioribus parcite diſſidiis ambo; A' pomeridiana quiete, vos iterum (ſi lubet) auditurus excipiam.

PERI-

(*n*) *Petrar. Trion. del Tem.* (*o*) *Petrar. Trion. della Fama.*

Digitized by Google

PERIPATETICORUM DOCTRINA

Quoàd diſtinctionem Actuum ab eorundem Principio, ſanior oſtenditur, contrà Recentiorum placita.

DIALOGUS TERTIUS.

Critophilus, Ariſtippus, & Philadelphus.

Crit. QUàm benè valentem reviſo te Ariſtippe! Ipſa Cordis dulcedo, ori tuo transfuſa, inſediſſe videtur.

Ariſt. Videt in me humanitas tua, quod egomet in me ipſo, cupere quidem valeo, at non invenire; Ingenuè fatebor tamen, tantam me veſtris è concertationibus animo voluptatem haurire, ut vel in ipſum Corpus redundet. Utinam citiùs adveniret Philadelphus, ut diſceptatione maturiùs inceptâ, fieret oblectatio mea productior! Aſt videor mihi à longè quemdam intueri, feſtino greſſu nobis occurrentem; Ipſe ne eſt? Aſpice Critophile, praeſtantiori enim polles obtutu.

Crit. Utique ipſe eſt; Subridens adventat, ipſumque ne dùm famulus, ſed ni fallor, & Bajulus, magnâ onuſtus corbe ſubſequitur; Munus aliquod, tibi Ariſtippe compararit, oportet.

Phil.

Phil. Parcite quaeſo ſi officiis meis deſum, ſinite me tantis per riſui indulgere, quem cohibere non poſſum.

Ariſt. Exhilaras nos quoque Phil., ſed quae tibi tantae noviter accidit letitiae cauſa? Quid ſibi vult Corbis iſta, quam cerno?

Phil. Ad nundinas perrexi (vix loqui ſinor) ut munus aliquod, & tibi & Critophilo compararem, reali tamen verâque pecuniâ domi relictâ, Corbem hanc peripateticis qualitatibus plenam; Ubicationibus videlicet, Relationibus, aliiſque hujuſmodi, juſſi ad plateam deferri, ut cum illis commutarem Perdices, Lepores, volucres, ac piſces pretioſiores; Aſt mercatores licet rudes, nec illas recipere, nec quidquam cum illis commutare voluerunt; immò, unus ex ipſis, prae reliquis promptior, reſpondit; Realia cum realibus commutantur; Tuae iſtae qualitates quibus plenam ais eſſe Corbem, in ſolis imaginariis Regionibus curſum habent, ad illas perge, & imaginarias res, cum mercibus quibuslibet itidem imaginariis, commutabis; Ego pro realibus, Phantaſtica non recipio.

Ariſt. Dimitte quaeſo Bajulum cum Corbe ſuâ: Lepidam utique feciſti rem Phil. aſt nè inde putes ex eo amandandas Peripateticorum qualitates, quod nequiveris ipſas cum mercibus commutare; Quid ſi Ciſtam impleſſes modificationibus tuis? Numquid vel jota unum è mercatoribus retuliſſes? Modificationes ne propterea ablegandas concedes? Non omne quod reale eſt, vel debet, vel poteſt à mercatore in pretium, recipi; Neque

ex quo aliquid à mercatore reſpuatur, tanquàm non congruum ſibi, inferri exinde poteſt, id quod reſpuitur, quid merè fictitium eſſe, non verò reale; Quis enim ſive qualitatum, ſive modificationum, Judices Mercatores conſtituit; & non potiùs Philoſophos?

Crit. Reſponſum quod meditabar, ingenii tui acumine praeveniſti Ariſtippe; Aſt irriſionibus hiſce neglectis, ad ea quae diſcutienda ſupereſſe dixeras, abs morâ, ſi libet accedamus; Veretur itaque Philadelphus, ne nullus ſit Epicureorum erroris confutandi, locus, admiſsâ ſemel in Brutis Animâ materiali, quia nimirum aequo jure Anima etiam humana, materialis dici poterit, adeòque naturâ ſuâ corruptibilis, & mortalis; Attamen, ex eorum ſe eſſe numero oſtendit, qui illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Enim verò unde nam impiae hujuſce conſecutionis, vel ſolidum fundamentum, vel etiam levis umbra? Nunquid ex quo Bruta non meras machinas, ſed verè viventia dicamus, ſuſpicari licebit ſaxa pariter & metalla animata ac viventia eſſe? Numquid admiſsâ in Brutis Animâ Spirituali, timebit Phil. nè quis inferat Spiritualem Animam etiam arboribus (quas ſexcentis Scripturae locis, vivere docemur) eſſe concedendam? Unde ergo importunus iſte timor de humanae Animae materialitate, materiali Animâ ſemel Brutis attributâ? Cur pari modo non timet, nè cum Deus ſit Spiritus, ſi etiam Anima hominis eſt verus Spiritus, dicenda pariter ſit Deus. Repones, falſas eſſe illationes iſtas, eò quia per effectus cognoſcimus cauſſas

cum-

Digitized by Google

cumque nullum in lapidibus aut metallis, vitae vegetativae, nullumque in arboribus veſtigium, ſenſitivae reperiamus, hinc neque in illis Animam, neque in iſtis adeſſe Spiritum, meritò concludimus; Repones, quod Deus non praecisè quia Spiritus, Deus eſt, ſed quia à ſe, quia illimitatus, quia infinitus undequaque, quorum attributorum, cum nullum conveniat alteri cuicumque Spiritui, non ſequitur quod cum Anima humana ſit Spiritus, ſit ipſa etiam Deus. Sed reſponſio haec ipſa, affectati timoris tui nebulas, disjicere debet. Siquidem cui hominum ratione utentium notum non eſt, toto Coelo diſtare hominis intellectivitatem à cujuſvis alterius animantis cognoſcitivitate? Cognoſcit Homo, cognoſcit Brutum; Sed Homo ita rem exteriùs poſitam cognoſcit, ut non in iis quae apparent, ejus cognitio ſiſtatur, ſed ad ea quae intimè latent, ſe extendat. Brutum verò, ita objecta percipit, ut in eorundem vel quantitate, vel figurâ, vel colore, aut ſapore, aut odore, tota cognitio terminetur. Cognoſcit Homo, & objecta ut ſibi convenientia aut diſconvenientia, formaliter judicat; Cognoſcit Brutum, ſed merè apprehenſivè, non judicativè; quae bona ſibi, amplectitur, quae mala, refugit, naturâ quidem duce, non ratione; Unde omnia quae ejuſdem ſpeciei ſunt, eadem appetunt, eademve averſantur objecta, ſic quaelibet Ovis, ſali inhiat, Lupum fugit: Cognoſcit homo, dependenter à ſenſibus, praeſuppoſitivè & per accidens, ſed à ſingulari dependenter à ſenſibus cognito, univerſales notiones abſtrahit,& abſtractas contempla-

tur, cum omnimodâ independentiâ à ſenſuum miniſterio; Cognoſcit Brutum, eſſentialiter tamen, & ſemper dependenter ab organo corporeo, neque ſuprà ſenſibilia, ullatenùs valet aſſurgere; Cognoſcit Homo, & experimentaliter ſentit ſe liberum eſſe, unde in iiſdem circumſtantiis poſitus, quae probaverat, improbat, & quae priùs recuſarat, eligit. Cognoſcit Brutum, ſed ipsâ nos experientiâ docente, libertate non gaudet, quare in ſimilibus circumſtantiis, quantùm eſt ex parte ſuâ, ſimilia conſtanter appetit, atque uniformiter operatur.

Haec igitur cum ita ſint, quis de convalidando Epicuri errore ſcrupulus, quae tanta formido? Ab effectibus cognoſcimus cauſſas, ab operationibus principia; *Operatio enim cujuslibet rei, eſt ſecundùm modum Subſtantiae ejus*; Quare Anima utique Brutorum, cujus omnis operatio eſt Conjuncti, & dependens eſſentialiter à materiâ, materialis cum veritate concluditur; Aſt cum viceversâ nonniſi per accidens, & ratione Phantaſmatis dependeat à Senſibus in intelligendo Anima hominis, immò & habeat operationem aliquam omninò à materiâ, & à ſenſibus independentem, omninò immaterialis & Spiritualis meritò concedenda eſt, operari enim ſequitur ad eſſe: Arguat jam Epicurus, cum eo, quod adeò vereris, argumento. Bruta cognoſcunt, & tamen habent Animam materialem, & corruptibilem; Ergo etiamſi Homo ſit intellectivus, Anima tamen ejus eſſe poterit materialis, & naturaliter corruptibilis, atque mortalis; Annon tanquam araneae tela ſtatim ex-

ſuflatur

Digitized by Google

ſuflatur aſſignatâ diſparitate ex diverſo utriuſque Animae cognoſcendi modo? Bruta cognoſcunt cognitione purè ſenſitivâ, per ſe & eſſentialiter dependente à ſenſibus, adeòque non mirum ſi & talis cognitionis principium, Bruti videlicet Anima, à materiâ in eſſendo dependeat, ſicut per ſe pendet ab illâ in operando, ſitque materialis; At verò homo ita intelligit, ut tantùm per accidens Anima ejus pendeat à ſenſuum adjutorio, quin etiam plura intelligere habeat & ſpeculari, intellectione ab organo Corporeo penitùs abſolutâ; Ex quo clarè ſequitur quod, cum Anima hominis eſſentialem non dicat indigentiam materiae vel dependentiam ab illâ, ſuprà totum materiae ordinem elevata ſit, nec proinde materialis, ſed verè Spiritualis, non corruptibilis, ſed immortalis, & eâ quidem naturali immortalitate, quam etſi Epicurus neget, multiplex tamen, & efficax naturalis ratio, apud hominem non pervicacem, apertè ſuadeat, & ſatis evincat.

Unum tamen eſt quod advertas, Epicurum Animas omnes, ex atomis compactas cenſuiſſe, & ex quo atomi ſint ab invicem diſſolubiles, eaſdem Animas quaſcumque, morti ſeu corruptioni docuiſſe ſubjectas; Cum itaque nullus unquam ita deſipuerit Peripateticus, ut ſentiat materiam ſecundùm ſe vel ſentire, vel cognoſcere poſſe; Et dum Animam in Brutis materialem ſtatuit, non illam in ſenſu Epicuri aſſerit materialem, quaſi vera materia ſit, ſed alio in ſenſu longè diverſo, & ſuperiùs explicato; Quomodo poterit, vel apparenti argumento (datâ materiali Animâ in Brutis in ſen-

Digitized by Google

ſu peripatetico) inferre compactam ex atomis Animam hominis, cum apud Peripateticos, neque talibus conſtituta ſit Anima Bruti? Ne timeas igitur Philadelphe mi, neque ſis impoſterùm de Peripateticorum Sententiâ ſcrupuloſus.

Ariſt. Quoniam numquam mihi mos fuit adulari cuiquam, candidè fas eſt dicam quod ſentio. Philadelphe mi, hac etiam vice deceptus es, timuiſti enim ne Sententia Critophili, ſeu Peripateticorum, anſam praeberet Epicureis fortiùs tutandi Animam hominis corruptibilem, atque mortalem (à quo quidem timore, te ſatis ſuperque expediit Critophilus) attamen dum ſollicitum te oſtendis in domo alienâ, neſcire videris, quid peragatur in tuâ, cum potiori jure non metuas ne ſe Epicurus cum ſuis, in ſuo magis ac magis, ex opinione tuâ, confirmentur errore: Demus ſemel Brutorum Animam Spiritualem eſſe, eamque mortalem (ut concedere non vereris) quod jam ſupererit argumentum, ab intrinſeco ſaltem deſumptum ad Epicureos revincendos, ſtultiſſimè licet, pertinaciter tamen aſſerentes Animam humanam eſſe mortalem? Num ex Capite Spiritualitatis Animae humanae, depromes reſponſum? Aſt facilè id eludent Epicurei ita arguendo. Anima Brutorum eſt Spiritualis, & tamen mortalis eſt, te ipſo concedente; Ergo mortalis eſt, Spiritualis licet, Anima hominis: Num ex Animae ſivè Bruti, ſive hominis ſpecificâ diverſitate? Sed praeterquamquod nullâ eſt reſponſio haec in ſemetipsâ, nam Anima hominis ſpecie differt ab Angelo, & tamen tàm illa, quàm iſte immortalis eſt; Infimus

Ange-

Angelus quàm maximè diſtat à ſpecie Angeli ſupremi, & tamen tàm infimus, quàm Supremus eâdem gaudent naturali immortalitate; reſpondebit Epicurus corruptibilitatem vel incorruptibilitatem non eſſe praedicata ſpecifica, ſeu ad ultimam rerum differentiam pertinentia, ſed generica, nec quidem propria generis ſupremi, ſed infimi, ſub quo genere infimo Entis videlicet Spiritualis, ſi aequè clauditur Anima Bruti, ac illa hominis, cum utraque conveniat in ratione veri Spiritus, utraque debet vel corruptibilitati ſubeſſe, vel immortalitate gaudere; Quare ſi Anima humana immortalis aſſeratur, immortalis eſſe debet & illa Bruti; Vel ſi Anima Bruti, Spiritualis licet, mortalis tamen eſſe conceditur, mortalis aſſerenda pariter eſt Anima Hominis; Hoc utique, hoc verearis oportet, Epicuro enim ex tuâ de Brutorum Animâ opinione arguenti, ad Animae humanae naturalem interitum inferendum, quod ſolidè reſpondeas, non habes, nec veram diſparitatem adferre vales.

Crit. Aptiùs in rem hanc differere non poteras Ariſtippe, & hoc ipſum argumentum tuum, novum in progreſſu concertationum noſtrarum, accipiet robur, quum ſcilicet de naturali, Subſtantiae Spiritualis immortalitate, fuſiùs tractandi ſe ſe exhibebit occaſio. Intereà tamen opus eſt ad aliam difficultatem enodandam progrediar, ſuperiùs à Philadelpho propoſitam, in eo videlicet ſitam quod cognitio Brutorum in nullo ſenſu, materialis dici queat; & quod actus quicumque, nequeat eſſe Entitas ab entitate principii ſui realiter diſtincta;

Quò

Quò ad primam paucis me expedio, intrepidè reponens cognitionem Brutorum, materialem eſſe, eò quia è materiali principio proficiſcitur; neque verò reſponſio haec petitoria principii eſt, ut ajebat Phil. (*a*) tum quià Anima Brutorum materialis; ſatis probata eſt nuperrimâ diſceptatione; tum inſuper quia, ea Anima non Spiritualis, ſed materialis ritè probatur, quae ex naturâ ſuâ ad nihil Spirituale aſſurgere poteſt, ſoliſque materialibus entibus cognoſcendis eſt apta; atqui Philadelpho concedente (*b*) Animae Brutorum nunquam, immutatâ earum eſſentiâ, ſeu naturâ, in altiorem aſſurgere cognitionem poſſunt, & D. Bernardo docente (*c*) *nam pecus quidem, ſi ſe ratione non regat, excuſationem habet à naturâ, a quâ hoc ei penitùs munus negatum eſt.* Adeoque ad nihil Spirituale cognoſcendum pertingere poteſt, impotentiâ fundatâ in ipsâ ejus naturâ; Ergo Anima Bruti materialis eſt non verò Spiritualis. Caetera patent, major oſtenditur; Nam quod Spirituale eſt, magis ex naturâ ſuâ, proportionatum eſt objecto Spirituali cognoſcendo, quàm purè materiali, quemadmodum enim minùs diſtant in naturâ, ita & magis ſibi ex ipsâ naturâ, congruunt in ratione objecti. Cum itaque partus, ut dicitur, ſequatur ventrem, ſi materialis eſt Anima à quâ prodit Bruti cognitio, quid mirum ſi & ipſa cognitio, materialis dicatur?

Phil. Quid tantâ cum pervicaciâ Animam Brutorum, materialem vocas? An neſcis, tam repugnare Cognoſcitivitatem materiae, quàm vero Spi-

(a) *Dial.* 3. *An. Brut. vindic. pag.* 35. (b) *Dial.* 4. *An. Brut. vindic.* (c) *D. Bern. Serm.* 36. *in Cant. n.* 8.

Spiritui diviſibilitatem, aut in varias conformabilitatem figuras?

Crit. Sine cauſsâ de me conquereris Philadelphe; nunquid Brutorum Animam, *Materialem* unicè voco, & non potiùs ratione, multifariam evinco? Nunquid in hoc uno controverſiae puncto, ex modo operandi, deducere nefas eſt modum eſſendi? Quis niſi gratis id affirmet? Utique cognoſcitivitas repugnans eſt materiae, veruntamen Anima quam in Brutis, *Materialem* aſſero, materia non eſt. Nè tamen materialibus hiſce paritatibus, à Spirituum inſigurabilitate deſumptis, ultrà Peripateticos impetas; Scito aliam eſſe rationem de figurabilitate, aliam de cognoſcitivitate; Figurabilitas vis quaedam paſſiva eſt, fundata in partium diviſibilitate, quae quidem diviſibilitas ex earundem diſtinctione praeſupoſitâ, oritur; Hinc illud ens dicitur figurabile, cujus partes ſunt ab invicem diſtinctae, & proinde extrinſecâ in illud agente cauſsâ, & ſejungi viciſſim poſſunt, & loco tranſmutari; Quare cum in ideâ clarâ, & diſtinctâ Subſtantiae Spiritualis, omnimoda appareat indiviſibilitas, ſequitur in hac, nullas repperiri partes, vel reciprocè ſeparabiles, vel tranſmutabiles loco & exindè nullam in ipsâ paſſivam vel in partes extendibilitatem eſſe, vel figurabilitatem; è contrà verò, Cognoſcitivitas vis quaedam activa eſt, non in exiſtentiâ, vel carentiâ partium fundata, nam & ligna & ſaxa partes habent, nec tamen ſunt cognoſcitiva; Punctum partibus caret, & tamen cognoſcitivitate non pollet; ſed radicata in rei alicujus naturâ, quae citrà dubium omne materia non

ſit, ſed vel ſit Spiritus, vel entitas materiam inter & Spiritum medians, qualem, conſtanter docent Peripatetici formam materialem: Licet ergo non poſſit vel Spiritus paſſivè figurari, nec etiam activè configurare ſe ipſum; licet non poſſit materia cognoſcere, cum ipſa ſecundùm ſe nihil activitatis habeat; Poterit vi cognoſcitivâ donata eſſe entitas aliqua, quae quamvis materialis ſit, non ſit tamen materia. Quod ſi adhuc inſtes; Quid eſt iſta entitas? Reſpondeo, vel tuae vis imaginationi ſatisfaciam, vel rationi? Si primum? Me imparem fateor, imaginem quam tibi exhibeam, non habeo; Si ſecundum? Ab effectibus metire illam, ab operationibus eam cognoſce.

Quoniam verò compertum mihi eſt, eas ipſas Operationes, ex quibus Principii operativi naturam, agnoſcendam ſentio, à te negari ut diſtinctas ab earundem principio; Quia nimirum haſce ut tales admittere, nihil aliud foret, quàm adſtruere entitates, quarum natura inanibus occultae qualitatis latebris abſcondi debeat; (*d*) neceſsè eſt ut Operationum quarumcumque à facultate ſive cognoſcitivâ, ſive volitivâ, creatâ tamen, veram, realemque diſtinctionem evincam, ut hinc tantiſper elucere incipiat, quis noſtrum Saniori ſit addictus doctrinae.

Eam ego ſententiam *Saniorem* voco, quae Eccleſiae ſenſui conformior, quaeque ab erroribus ab Eccleſiâ proſcriptis, elongatior eſt, cum ea nequeat ſana eſſe doctrina, quae vel diſtet ab illo, vel ad iſtos accedat; Jam verò cum tu ex odio in peri-

(d) *Dial.* 3. *An. Brut. vindic. pag.* 36.

peripateticas qualitates , omnem inficieris entitatem accidentalem verè ac realiter à Subſtantiâ diſtinctam , negabis ex doctrinae coherentiâ tùm *caracterem* Animae impreſſum , & diſtinctum ab illâ ; Tùm *Gratiam juſtificantem* Animae rationali ſuperadditam ; Haec etenim , non minùs ac caeterae accidentales peripateticorum qualitates , apud te ſaltem , repugnantiam invenient .

Phil. Utique haec omnia tanquam purè fictitia , & occultae qualitatis vocabulo , dumtaxat explicabilia , denego prorsùs , ac inficior ; Quid inde ex ſanâ fide moliris periculi ? Nec rectae Fidei contrarium eſt , quod recta ratio docet , nec verae Fidei conſonum , quod clarae adverſatur rationi .

Crit. Num ratio diſtinctis à Subſtantiâ accidentibus obſit , perpendemus poſtea ; Examini interim ſubjiciamus num iſta promiſcuè & abſolutè denegare ut realiter diſtincta , compatiatur cum ſenſu Eccleſiae , cum rectâ Fide ; Fuit itaque Saeculo XVI. Oxiander quidam haereticus , ſocius daemonum , ipſum (ut multorum opinio eſt) viſibiliter in Canum ſpecie comitantium , qui aſſerere non erubuit . *Hominem juſtificari eâdem eſſentiali juſtitiâ , quâ Deus juſtus eſt , quae eſt ipſe Deus* . (*e*) Quem quidem errorem , graviſſimis iis verbis refellit Concilium Tridentinum (*f*) *Demum unica formalis Cauſa juſtificationis noſtrae eſt juſtitia Dei , non quâ ipſe juſtus eſt , ſed quâ nos juſtos facit , quâ videlicet ab eo donati renovamur Spiritu mentis noſtrae , & non modo reputamur , ſed verè juſti*

(e) *Card. Hoſius de hereſ. noſ. Temp. lib. 1.* (f) *Concil. Triden. ſeſſ. 6. cap. 7.*

nominamur, & ſumus, Juſtitiam in nobis recipientes, & paulò poſt ita proſequitur *Id tamen in hac impii juſtificatione fit, dum ejuſdem ſanctiſſimae paſſionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui juſtificantur, Atque ipſis Inhaeret, unde in ipsâ juſtificatione, cum remiſſione peccatorum, haec omnia ſimul infuſa accipit homo per Jeſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, ſpem, & Charitatem.*

Docere per ſummam impudentiam non dubitavit Vicclephus (g) referente Thomâ Vualdenſi (h) quod. *Sacramentalis caracter, nec in Scripturâ Sacrâ, nec in ratione fundamentum habet, prorſuſque inutilis eſt*. Haereſim hanc conceptis terminis proſcripſit, & anathemate confixit Concilium Tridentinum (i) ſic inquiens. *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi caracterem in Animâ, hoc eſt ſignum quoddam Spirituale, & indelebile unde ea iterari non poſſint, anathema ſit*. Audirem propterea libenter à te, quem non minus Doctrinâ conſpicuum, quàm rectae fidei tenaciſſimum agnoſco, quâ ratione duo haec Catholicae Eccleſiae Dogmata, negatâ qualibet entitate accidentali, à ſubſtantiâ realiter diſtinctâ, verificentur, & inconcuſſa perſiſtant.

Phil. Equidem mirabar, quod me ad diſſerendum de rebus Fidei, non transferres; Mos iſte inolevit apud Peripateticos, ut naturalia ſupernaturalibus immiſceant, & cum adverſarios refellendi,

(g) *Trial.4. c.15.* (h) *Th. Vuald. Tom.2. c.109.* (i) *Concil. Triden. ſeſſ. 7. can. 9.*

di , ratio eis non ſuppetit , ad Eccleſiam confugiant , & in Sacriſtiam ſe ſe recipiant . Sed nè putes haec ideo à me dici , quia ex Eccleſiae Definitionibus , aliquid praejudicii verear , opinioni Accidentia quaecumque profliganti ; Et ſtatim , & paucis reſpondeo , nullâ etiam admiſsâ accidentali entitate Peripateticâ , quàm optimè Concilii Tridentini ſalvari deffinitiones , tum quò ad Impii juſtificationem ; tum quò ad caracteris in Animâ impreſſionem , per ſolam *Diverſam Animae Modificationem* ; ſeu per hoc quod *Anima , quae priùs uno modo ſe habebat poſtea ſe habeat alio modo* ; Deo nimirùm in ipsâ , & ad ipſam diverſimodè ac priùs ſe habente ; Hoc ſemel reſponſo , quid jam opus eſt , fictitiis qualitatibus tuis ?

Crit. Non Peripateticis (lepidè dicam) probro vertendum , quod facilè ingrediantur , nec infrequenter Eccleſiam ; Quod enim ingrediantur facilè , ex eo eſt , quia nullo (Deo quidem dante) ſentiunt ſe vel Interdicti , vel Excommunicationis vinculo detentos ; Quod autem ſaepè , ex eorundem , in Eccleſiam amore deſcendit . Verumtamen , ut ſeriò loquar ; Rectae rationis , non defectu , ſed uſu , etiam cum de naturalibus agimus , quotquot Peripatetici ſumus , Eccleſiae dogmata ob oculos jure merito retinemus , nè nimiâ opinandi libidine obcoecati , quae rectae Fidei vel contrarientur , vel non conſentiant , doceamus ; Quis enim Philoſophus , dummodò Catholicus neſciat , non intellectui noſtro ſubjiciendam Fidem , ſed in Obſequium Fidei, noſtrum potius captivandum intellectum ? Non itaque mos iſte Peripateti-

cis

cis opponendus, ſed potiùs à modernis foret imitandus, nè dum plus aequo, ſuò fidunt Captui, minùs quàm par eſt, deferant Fidei; Praeſertim cum verum, nec eſſe, nec dici queat juxtà Philoſophiam, quod falſum inveniatur juxtà Fidem; Neque falſum juxtà illam, quod verum comprobetur ex illâ.

Videor jam mihi, auditâ tuâ Eccleſiaſticarum Deffinitionum explicatione, exultantem cum familiaribus ſibi Daemoniis Oxiandrum videre, Vicclephumque denegato Sacramentali Caractere, Eccleſiae deffinitionem irridentem. Quid enim ipſorum intereſt de vocibus, dummodò nihil de Rebus admittatur? Enim verò ſi homo de injuſto, non putativè tantùm, ſed verè fit juſtus, nihil de novo ſibi ſuperaddito, nullâque entitate in ipſo receptâ, quid reſtat, niſi quod, ſi juſtificatur ſine ullo dono creato (nec quidem merè denominativè, ſed verè & realiter) juſtificetur à ſolo Deo, non ut cauſsâ Efficiente, ſed Formali, adeòque per juſtitiam Dei, quâ ipſe juſtus eſt, quae eſt ipſiſſima haereſis Oxiandri? Scio quidem conſequtionem hanc, tibi numquam placituram, ſed quomodo te expedias ab ipsâ, planè non video, nam ſi homo formaliter juſtificatur, & non per aliquid creatum; ergo per aliquid increatum; ergo per ipſum formaliter Deum, contrà clariſſimum Dogma concilii Tridentini.

Non abſimili modò irridebit Vicclephus Doctrinam Oecumenicam de Caractere Sacramentali; Nam ſi non aliter explicetur, quàm per aliud *ſic*, ſeu per diverſum Animae modum, ita ut tamen

men nihil importetur reale de novo ſuperadditum ipſi; jam perſiſtet in aſſerendâ Caracteris *inutilitate*, cum caracter ita explicatus, nihil addat Animae, nihilve importet à merâ putâque Caracteris voce diſtinctum; cumque illud meritò aſſeratur inutile, quod aliquid quidem vocetenùs importat, nil verò quoad rem, Vicclephum in damnato pertinacem errore, ex Eccleſiae Sanctionibus, (ſi tua Philadelphe vera ſit doctrina) nemo poterit revincere.

Sed perſtent, vel non haeretici in erroribus ſuis, (quantum mihi videre fas eſt) indecentem Ortodoxo viro, opinionem quòad haec tuam judicabitur, quiſquam ſeriò animadvertere velit, Eccleſiae univerſalis Catholica Dogmata, non circa nudas voces verſari, ſed potiſſimùm, & fermè unicè, ad res ipſas per vocabula deſignatas, vel negandas, vel aſſerendas ſtatuendo, occupari; Fermè unicè, dixi, etſi enim aliquando Eccleſia de voce aliquâ vel admittendâ, in iis quae ad fidem ſpectant, vel rejiciendâ, ſollicitam ſe oſtenderit, non quaſi de vocibus, ut voces ſunt, ageret, id praeſtitit, ſed prudentiſſimè praecavens, nè mimiâ facilitate & libertate vocum introductâ in Myſteriorum explicatione, ſenſim ſine ſenſu, aliquis in filiorum ſuorum animos, circa Fidem ipſam, error irreperet quoad rem.

Numquid enim non verba das Philadelphe, per ſolos diverſos Animae modos vel impii juſtificationem, vel caracteris in Animâ impreſſionem explicans, remque ipſam, quam Concilium adſtruit, verè ac fidenter inficiaris? Quis Concilium

legat,

legat, quis Doctrinam hanc tuam audiat, & mihi non conſentiat? Inquit citatis ſeſſionibus Oecumenica Synodus Tridentina, Cauſſam Formalem noſtrae Juſtificationis, eam *non eſſe Juſtitiam, quâ Deus ipſe juſtus eſt*; Docet, *nos Juſtitiam in nobis recipere*. Docet *Caritatem Dei diffundi in cordibus noſtris*, atque ipſis *Inhaerere*. Docet in tribus Sacramentis, Baptiſmo videlicet, Confirmatione & Ordine, *imprimi Caracterem in Animâ*. Haec igitur Eccleſiae univerſalis Doctrina, eſt ne de vocibus nudè ſumptis, & ſecluſim à rebus per verba ſignificatis, an potiùs de rebus ipſis, quae talibus verbis exprimuntur? Quis primum dicat, niſi planè coecutiat? Etſi velit Eccleſia, quod Fideles ſui, externam loqutionem cum Fide internâ concordent, numquam tamen eos primitùs intendit inſtruere, ut loquantur, ſed ut credant; & ut rectâ imbuti Fide, quae ex ejus uberibus biberint ad propriam ſalutem, eructent poſteà ad aliorum aedificationem, atque inſtructionem, ſiquidem, ut ait Apoſtolus (*k*) *Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*.

Secundum itaque fateri oportet; Quod videlicet, Res per verba praedicta proprio in ſenſu, quem praeſeferunt, denotatas, aſſerere, & admittendas deffinire intellexerit Sancta Synodus: Sed ſi ita eſt, quomodo negatâ omni entitate reali, realiter ſuperadditâ animae, ſtare poterit Concilii Doctrina? Dum ais hominem vel juſtificari, vel Animam per tria recenſita Sacramenta, ut ſic dicam, Caracterizari, per hoc quod Anima, quae prius

(k) *Ad Rom. 10. v. 10.*

priùs uno modo ſe habebat, poſteà ſe habeat alio, ſeu (quod idem eſt) per diverſas modificationes in ipsâ receptas; Vel nomine modificationis, aliquid reale intelligis, de novo adveniens Animae, quodve intrinſecè recipiatur in illâ? Vel nihil tale adſtruis, ſed aliquid purè denominativum? Si primum dicas? Ergo cum realis modificatio de novo adveniens Animae, illique inhaerens, ſit accidens reale & phyſicum, jam aliqua ſaltem, & quidem phyſica, concedes dari accidentia, cum tamen omnia prorſùs abneges; Hoc autem, cum ſine evidenti Doctrinae tuae inchoerentiâ, reſpondere non poſſis, reſtat ut ſecundum ſincerè confitearis. Hoc tamen ſemel admiſſo, quis ita, hebes ſit, ut ſtatim non videat quantùm Catholicae veritati detrahatur? Si *Juſtitia*, ſi *Caritas*, ſi *Caracter* nihil reale ſunt diſtinctum realiter ab Animâ, nihilque realiter receptum in ipsâ; Cum qua ſanè veritate, cum qua proprietate verborum dicere potuit Tridentinum Concilium; Quod Juſti nominamur, & ſumus; Juſtitiam in nobis recipientes; quod Caritas Dei diffunditur in cordibus eorum qui juſtificantur, atque ipſis inhaeret; Quod Caracter imprimitur in Animâ? Nunquid quod nihil reale eſt, poteſt in altero realiter recipi? Alteri realiter inhaerere; In altero realiter imprimi? Quod eſt realiter indiſtinctum ab alio, quomodo poterit cum proprietate ſermonis dici, vel receptum, vel inhaerens, vel impreſſum, in illo, vel illi à quo realiter non diſtinguitur?

Phil. Verè Peripateticum agis Critophile, ſimili etenim, ut gallicè loquar, *Kiriel*, ii ſolent,

 quo-

quorum partes agis, modernorum aures obtundere, irritò tamen, nec enim Concilium Tridentinum, graviſſimis rebus intentum, de peripateticis Accidentibus cauſſam inſtituit, nec unquam vel iſta obtrudere, vel admittere curavit; Quid enim accidentium vel rejectio, vel admiſſio, ad eos pertinet, qui non Philoſophiae, ſed Fidei Cauſſam pertractant?

Crit. Haec utique decantata à tuae Doctrinae conſociis reſponſio eſt; Quà tamen veritate polleat, viderint quorum intereſt. Satis autem ex eo confoditur, quod aliud eſt Accidentium phyſicorum exiſtentiam ſtatuere, Accidentium nomine expreſſo; Aliud eſt, rem ipſam nomine accidentium importatam, ſupreſſo licet accidentis nomine, deffinire. Accidentia ſiquidem licet proprio ſub nomine non deffinierit admittenda, rem tamen admiſit, quam Peripatetici accidentis nomine deſignant, non equidem de nomine, ſed de re quaeſtionem tractantes; Rem inquam admiſit, quis enim aſſerat vel Juſtitiam in Animâ receptam, vel Caritatem in corde infuſam, vel Caracterem in Animâ impreſſum, totidem eſſe ſubſtantias? Cum itaque citrà dubium omne, haec omnia à Concilio aſſerta, atque de Fide credenda, ſancita, ex unâ parte ſubſtantiae non ſint, ex aliâ verò non ſint Nihil (nec enim prejactis Deffinitionibus, *aliquod nihil* admittendum in Animâ ab Oecumenicâ Synodo ſtatutum eſſe, ſomniari poteſt; Reliquum planè eſt, ut illud aliquid reale, quod ſive in Juſtificatione, ſive in quorundam Sacramentorum ſuſceptione recipitur in Animâ ſit aliquid, reale

uti-

utique, attamen alteri inhaerens atque non adventitiè tantùm, ſed & entitativè in ſe ipſo accidentale, & conſequenter reale & phyſicum accidens.

Verum eſt quod Tridentina Synodus, non Scholaſticorum litibus dirimendis, ſed iis quae ſtabiliendae Fidei, propulſandis erroribus, confutandis haereſibus deſervire poterant, & prodeſſe, tota incubuit, aſt quid inde? Si quaeſtio Scholaſticorum, affinitatem habebat cum iis quae Fidem reſpicere poſſunt, cur Concilium directè ſanciens quae ſpectabant ad Fidem, indirectè non potuit ea reſolvere quorum controverſia erat in Scholis, etiamſi ad Scholaſticas controverſias non attenderet? Atque ut hoc, quod aſſero, ritè percipias. Ponamus quod duo, de vineâ aliquâ, cujus eorum neuter eſt Dominus, probabilibus innixi fundamentis, diſputent inter ſe, alter quidem mordicùs ſuſtinens vineam eſſe ſub dominio Titii, alter è contrà, eandem omni jure ſpectare, ad Cajum, & eſſe iſtius. Interim verò Lis Titium inter & Cajum excitetur circà ejuſdem Vineae Dominium, utroque eorum, illam ſibi vel ex haereditate, vel alio quovis modo pertinere, ac ceſſiſſe defenſante; Deffiniat autem Senatus vineam e. g. deberi Titio, nullatenus Cajo; Nonnè hac poſitâ ſemel ſententiâ, nè dum Lis dirempta manebit Titium inter, & Cajum, qui Vineae Dominium quaerebant ſibi, ſed etiam inter duos illos qui de Domino Vineae quis eſſet, diſputabant, etiamſi ad hoſce, Senatus conſultus, nullimodè reſpexerit? Id planè evenit in caſu noſtro; Aſſerentibus ſiquidem Peripateticis ultrà Subſtantias creatas, dari etiam enti-

tates quaſdam ſive Spirituales, ſive materiales, ſivè naturales, ſive ſupernaturales, quae reales quidem ſint, non tamen per ſe ſubſiſtentes, ſed Subſtantiae verè & realiter inhaerentes, quas proin accidentales, & Accidentia phyſica vocant; Aliis e contrà Entitates iſtas negantibus, tanquam eas quae aliquid chimericum ſint, vanoque occultae qualitatis vocabulo explicabile; His inquam de phyſicorum Accidentium exiſtentiâ aſſerendâ, aut negandâ, inter ſe pro virili colluctantibus, Tridentina Synodus, non ut Philoſophorum tricas expediat, ſed ut Haereticorum evellat errores, inque Sanâ Fidei Doctrinâ inſtruat Fideles, docet, atque deffinit Hominem juſtificari per *Juſtitiam* à Deo illi donatam, ac in ipſo receptam; Docet atque deffinit *Caritatem* diffundi in cordibus eorum qui juſtificantur, atque ipſis *inhaerere*; Docet atque deffinit *Caracterem*, hoc eſt ſignum quoddam Spirituale & indelebile *imprimi* in Animâ; Cumque Juſtitia, Caritas, & Caracter, neque ſint Subſtantiae, neque ſint nihil, reliquum eſt quod ſint entitates reales, realiter inhaerentes Subſtantiae, ac proinde ſint illud ipſum, quod nomine phyſici accidentis à Peripateticis deſignatur. Si igitur concilium Haereticos confodiens, & Fideles inſtruens, rem illam admittendam decernit, de quâ admittendâ vel non, apud Philoſophos quaeſtio erat, quomodo quoad Spiritualia ac ſupernaturalia ſaltem Accidentia, apud Philoſophos Catholicos, lis dirempta non erit?

Ariſt. Ulterioribus parce verbis Critophile, quantùm enim attinet ad accidentia ſupernaturalia, tibi

Digitized by Google

tibi libenter acquieſco, & Philadelphum ipſum ex oris immutatione, atque ex ſilentio, tibi conſentientem agnoſco; Sed vellem modo audire qua ratione probes operationes Animae, realiter ab ipsâ diſtingui; Hic te caſurum Philadelphus expectat.

Crit. De hoc ipſo diſſerere, jàm anteà propoſueram, ſed datâ occaſione, tantiſper ab inſtituto Dilapſus ſum; Nunc igitur & ut obſequar tibi, & ut adimpleam quod promiſi, abs mot â exordior. Utrumque tamen precor ut mihi ſubiraſci nolitis, ſi hac vice etiam, primitùs ex ſenſu & Doctrinâ Eccleſiae, quàm ex naturalis Dictamine rationis, punctum hoc exagitabo: Memini itaque, ad Controverſiam de actuum diſtinctione, vel indiſtinctione ab eorundem principio, ſpectantia me nonnulla legiſſe, quae ut memoriae occurrerint, congruum videtur referre. Et primò quidem, fuit olim haereticus quidam, *Gregorius Palamas* nomine, qui turpiſſimè blatherare non erubuit operationem Dei, ab ipsâ Dei ſubſtantiâ eſſe realiter aliam, atque omninò diſtinctam (*l*). Improbus aequè ac inſipiens, qui de Divinis humana praedicans, Deum ipſum, Creaturarum adinſtar, vel potentialem aſſerere, vel phyſicè cum actu ſuo compoſitum, fingere non eſt veritus; Quaſi verò non ſit Deus Actus puriſſimus, atque ens illud, quo nihil melius vel eſſe poteſt, vel cogitari.

Inter ſexaginta octo propoſitiones Michaelis de Molinos ab Innocentio XI. proſcriptas, vigeſima prima erat illa. *In oratione opus eſt manere in fide obſcurâ, & univerſali, cum quiete & oblivione cujuſ-*

(*l*) *Apud Bernin. T.* 3. *pag.* 536.

cujuſcumque cogitationis particularis, ac diſtinctae attributorum Dei, & Trinitatis, & ſic in Dei praeſentiâ manere. Sed abſque productione actuum, quia Deus in his ſibi non complacet. Vigeſima autem ſecunda immediatè ſequens ita habebat. *Cognitio haec per fidem non eſt actus à creaturâ productus, ſed eſt cognitio à Deo creaturae tradita.* Quarum utraque, ſicut & caeterae meritò damnata eſt, cum in ordine ad actus ſive naturales, ſive ſupernaturales, non ſe habeat Anima velut Inanime quoddam, & merè patiens, ſed ut principium illorum, & verè agens; nemoque niſi improbitatem ſtultitiâ cumulaverit, non videat, neque ad culpam, neque ad meritum, eos poſſe actus imputari, qui ſint in Animâ, ſed non ab Animâ, qui recepti, ſed non eliciti.

Nec piget hic iterum comminiſci aliam propoſitionem damnatam, quam etſi aliàs Philadelphe à me audieris, video tamen illam è memoriâ tibi excidiſſe, & fortè nundùm cognita erit Ariſtippo. Igitur inter viginti duas propoſitiones damnatas (m) cujuſdam Joannis de Mercuriâ, in quo, ut ait Clariſſimus Dominicus Bernini (n) anticipatâ nativitate viſus eſt ſurrexiſſe Calvinus, vel qui in Calvino, viſus eſt revixiſſe, haec erat decima quinta propoſitio. *Probabile eſt, cognitionem, vel volitionem non eſſe diſtinctas ab Animâ.* Quam quidem propoſitionem utpotè ab Eccleſiâ proſcriptam, tu quoque Philadelphe, Eccleſiaſticis ſanctionibus, (ut viri Catholici eſt) addictiſſimus, damnare atque anathematizare teneris.

Hiſce ut occurrerunt ſuccinctè expoſitis, conſtat

(m) *Anno* 1347. *ſub Clem. VI.* (n) *Bernin. T.* 3. *cap.* 5.

Digitized by Google

ſtat ni fallor, Philadelphi opinionem de actibus Animae indiſtinctis ab illâ, nec ab illâ productis, extremè oppoſitam eſſe recenſito ſuperiùs errori Gregorii Palamae; Gregorius etenim Intellectionem & Volitionem Dei, à Deo diſtinctas aſſerebat; Philadelphus, illas in creaturis docet eſſe indiſtinctas, ex quo conſequi videtur, quod quemadmodum ille potentialem faciebat Deum, ſic ille actualiſſimam conſtituat creaturam; Quorum tamen utrumque quantùm à veritate abhorreat, nemo non videt. Et quamvis hoc ipſum (ſi de Deo loquamur) apertum ſit, quia tamen oppoſita illatio in ordine ad creaturas, vel ſubobſcura alicui, vel falſa videri poteſt, ideò ipſam fas eſt tantiſper comprobem. Quomodò Creatura in agendo finita erit, ſi cum ipſa vel intelligendo vel volendo, ad infinita extendi poſſit, omne intelligere ſuum ac omne velle, ſecum habet identificatum? Si omnia quae agere poteſt, Creatura, cum ipſâ unum & idem ſunt (ſunt autem haec omnia unum & idem realiter cum ipsâ, ſi cum ipsâ identificantur, ut patet ex terminis) jam ſicut creatura eſt ſemper tota ſecum, ita ſemper eſt cum omni ſuâ actione poſſibili; Enim verò actio poſſibilis creaturae (de Spirituali loquor) cum tàm quoad extenſionem, quàm quoad intenſionem ſeu attactionis modum ſit infinita, nullus ſiquidem eſt aſſignabilis terminus vel quoad objecta cognoſcibilia, vel quantùm ad modum illa cognoſcendi, cum & plura & plura in infinitum, & perfectiori in infinitum modo cognoſci poſſint, planè deſcendit, quod Creatura ſecum identificans omne ſuum agere, ſemper ſit &

actu agens, & actu agens infinita, nam quemadmodum nihil poteſt eſſe ſine ſe ipſo, ſic nihil eſſe poteſt ſine omni eo, quod à ſe ipſo non diſtinguitur, ſed eſt idem cum ſe ipſo, & ſi infinitum aliquod ſit idem cum ſe ipſo, illud ipſum erit aliquod infinitum.

Inveſtigare jam ſupereſt, num vera naturalis ratio, ſuadeat ac comprobet intellectionem, volitionemque non eſſe entitates ab Animâ Spirituali realiter entitativè diſtinctas; Sed ſi ingenuè quod in me ſentio, patefacere debeam, eodem naturali lumine earundem realis entitativa diſtinctio, & à ſuo principio, & à ſe invicem videtur clarè evinci, quo cuique ratione utenti perſpicuum experimentaliter eſt, ſe eſſe liberum; Quâ porro ratione, humana in operando libertas defenſabitur, ſi quaecumque ejus determinatio, ſeu quaevis objecti, ſive boni moraliter, ſive mali, volitio, cum ipſamet Animâ, identificata realiter, aſſeratur?

Phil. Quid luci tenebras offundis? Illic trepidas timore, ubi non eſt timor; Quis neget Deum, ſaltim quoad operationes ad extrà liberrimum eſſe, quamvis nullum à ſe diſtinctum vel volitionis, vel intellectionis eliciat actum? Eſtne de ratione libertatis ferri in objecta per actus à liberâ Facultate diſtinctos; An potiùs ferri in ea quae libuerint, & quo libuerit modo? Sive actus ab Animâ diſtinguantur, ſive non, perinde eſt; nec niſi irrationabiliter & gratis omnino evertenda libertas praedicatur; admiſsâ ſemel identitate operationum, cum earundem principio.

Crit. Immeritò, crede mihi, ad increatam libertatem confugis, teque in illius perfectionis abyſſo abſcondere pergis, ut creatam explices. Verum itaque eſt, quod Deus à nullâ omnino creaturâ neceſſitatem patiens, vel pati valens, liberrimè omnia produxit & producit, regit atque conſervat; & omnia quaecumque voluit fecit in Coelo, & in terrâ; Sed verum inſuper eſt, quod cum Deus ens optimum ſit, quo nec eſſe, nec cogitari melius poteſt, omnia movet, & immutat, immotus & immutatus; immobilis, ac immutabilis; cumque tranſitus vel de non actu ad actum, vel de uno in alium actum, non compatiatur cum actualitate infinitâ Dei, atque omnimodâ & eſſentiali immutabilitate, quâ ratione conſtat Deum eſſe immutabilem, ac omnis potentialitatis expertem, conſtat etiam Velle ſuum, ſuumque Intelligere, nec eſſe, nec eſſe poſſe, ab ipſo diſtinctum.

Quis autem non videat, contrario prorſus modo loquendum eſſe de creaturâ, utpotè quae naturâ ſuâ & mutabilis, & potentialis eſt? An non quiſque hominum (ut in noſtro genere ſiſtamus) experitur in ſe met ipſo, ſe non eſſe vel fuiſſe, ex quo eſt, ſemper eadem vel volentem, vel reſpuentem, vel odientem, vel amantem, vel ſperantem, vel timentem objecta. Annon potiùs conſtat cuique, ſibi multa diſplicere modo, quae anteà arridebant; pluràve viceverſa placere quae priùs ſummo odio habebantur, & multa intelligi quae priùs prorſùs erant ignota? Haec cum ita ſint, nonne ſponte ſua pateſcit tranſitus Animae rationalis, vel de uno actu in alium, vel de ne-

gatione actus, ad actum? Quâ autem ratione haec omnia quae evidentiſſimè patent, ſalvari poſſunt, ſi vel amor, vel odium, vel cognitio, nihil reale ſint ipſi animae de novo adveniens? Certè, quemadmodum Anima non poteſt ſe ipſam immutare quòad ſubſtantiam, ita nec ſe per diverſa ſive intellectionum, ſive volitionum genera mutare valebit, ſemel ac intellectio atque Volitio, unum quid realiter & identicè ſint, cum ipſâ. Audi jam D. Th. (o) ex Auguſtini (p), cui te addictiſſimum profiteris, doctrinâ concludentem *Si aliquis intellectus eſt, qui per eſſentiam ſuam cognoſcit omnia, oportet quod eſſentia ejus habeat in ſe materialiter omnia, ſicut antiqui poſuerunt eſſentiam Animae actu componi ex principiis omnium materialium, ut cognoſcerent omnia; Hoc autem eſt proprium Dei, ut ſua eſſentia ſit immaterialiter comprehenſiva omnium ... ſolus igitur Deus per eſſentiam ſuam omnia intelligit, non autem Anima humana, neque etiam Angelus*. Quod ſi proprium ſolius Dei eſt, per ipſam formaliter eſſentiam intelligere, concedere tu quoque teneris, nec Angelum, nec Animam humanam per aliquid à ſe ipſis indiſtinctum intelligere & velle; Et ſi ad id aſſerendum, Authoritas tanti Doctoris te non movet, moveat ſaltem & impellat timor incidendi in propoſitionem Damnatam, cum enim (ut antea dixi) proſcripta ſit propoſitio aſſerens, quod *Probabile eſt cognitionem vel volitionem non eſſe diſtinctas ab Animâ* ſive tu probabilem, ſive quod pejus eſt, certam dixeris indiſtinctionem & identitatem actuum cum Animâ, invenieris porro damna-

(o) *In Sum.* 1. *p. Q.* 84. *art.* 2. (p) *Lib.* 9. *de Trinit.*

damnatam docuiſſe, & defendiſſe doctrinam, quod certè Sanioris Philoſophiae Profeſſore, omninò indignum eſt.

Sed inſuper ex iſtâ actuum Animae rationalis identitate cum ipsâ maximum creatae libertati praejudicium, ut ajebam, infertur. Planè noſti Philadelphe, quod ſicuti ad veram Creaturae rationalis libertatem, non ſufficit libertas à coactione, ſed ulteriùs libertas à neceſſitate (cui quidem poſteriori libertatis conditioni, contraria Janſenii Iprenſis Epiſcopi propoſitio, in ordine tertia, meritò proſcripta eſt, quae ſic ajebat. *Ad merendum & demerendum, in ſtatu naturae lapſae non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione*) ita non debet Anima rationalis ſe habere ut inanime quodam, quaſi patiens, & non agens, ſed cum indifferentiâ cùm contradictionis, tùm exercitii, unde Concilium Tridentinum (q) ſub Anathemate damnat doctrinam aſſerentem liberum arbitrium. *Veluti inanime quodam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere* & rursùs (r) ſub eâdem anathematis paenâ aſſerere vetuit. *Solâ fide impium juſtificari...... Et nullâ ex parte neceſsè eſſe eum, ſuae voluntatis Motu praeparari, atque diſponi.* Conſtat igitur, eſſe de ratione liberi arbitrii poſſe agere, de ratione liberae voluntatis poſſe motu ſuo praeparare ſe (cum Gratiae tamen auxilio) ad Juſtificationem, nec enim neceſsè eſſet Impium ſuae voluntatis motu praeparari, ſi nullus poſſibilis foret motus voluntatis, ut per ſe notum eſt.

Ariſt. Fruſtrà jacitur rete ante oculos penna-

(q) *Concil. Trid. ſeſſ. 6. can. 4.* (r) *ibid. can. 9.*

gatione actus, ad actum? Quâ autem ratione haec omnia quae evidentiſſimè patent, ſalvari poſſunt, ſi vel amor, vel odium, vel cognitio, nihil reale ſint ipſi animae de novo adveniens? Certè quemadmodum Anima non poteſt ſe ipſam immutare quòad ſubſtantiam, ita nec ſe per diverſa ſive intellectionum, ſive volitionum genera mutare valebit, ſemel ac intellectio atque Volitio, unum quid realiter & identicè ſint, cum ipsâ. Audi jam D. Th. (o) ex Auguſtini (p), cui te addictiſſimum profiteris, doctrinâ concludentem *Si aliquis intellectus eſt, qui per eſſentiam ſuam cognoſcit omnia, oportet quod eſſentia ejus habeat in ſe materialiter omnia, ſicut antiqui poſuerunt eſſentiam Animae actu componi ex principiis omnium materialium, ut cognoſcerent omnia; Hoc autem eſt proprium Dei, ut ſua eſſentia ſit immaterialiter comprehenſiva omnium ... ſolus igitur Deus per eſſentiam ſuam omnia intelligit, non autem Anima humana, neque etiam Angelus.* Quod ſi proprium ſolius Dei eſt, per ipſam formaliter eſſentiam intelligere, concedere tu quoque teneris, nec Angelum, nec Animam humanam per aliquid à ſe ipſis indiſtinctum intelligere & velle; Et ſi ad id aſſerendum, Authoritas tanti Doctoris te non movet, moveat ſaltem & impellat timor incidendi in propoſitionem Damnatam, cum enim (ut antea dixi) proſcripta ſit propoſitio aſſerens, quod *Probabile eſt cognitionem vel volitionem non eſſe diſtinctas ab Animâ* ſive tu probabilem, ſive quod pejus eſt, certam dixeris indiſtinctionem & identitatem actuum cum Animâ, invenieris porro damna-

(o) *In Sum. 1. p. Q. 84. art. 2.* (p) *Lib. 9. de Trinit.*

damnatam docuiſſe, & defendiſſe doctrinam, quod certè Sanioris Philoſophiae Profeſſore, omninò indignum eſt.

Sed inſuper ex iſtâ actuum Animae rationalis identitate cum ipsâ maximum creatae libertati praejudicium, ut ajebam, infertur. Planè noſti Philadelphe, quod ſicuti ad veram Creaturae rationalis libertatem, non ſufficit libertas à coactione, ſed ulteriùs libertas à neceſſitate (cui quidem poſteriori libertatis conditioni, contraria Janſenii Iprenſis Epiſcopi propoſitio, in ordine tertia, meritò proſcripta eſt, quae ſic ajebat. *Ad merendum & demerendum, in ſtatu naturae lapſae non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione*) ita non debet Anima rationalis ſe habere ut inanime quodam, quaſi patiens, & non agens, ſed cum indifferentiâ cùm contradictionis, tùm exercitii, unde Concilium Tridentinum (q) ſub Anathemate damnat doctrinam aſſerentem liberum arbitrium. *Veluti inanime quodam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere* & rursùs (r) ſub eâdem anathematis paenâ aſſerere vetuit. *Solâ fide impium juſtificari,... Et nullâ ex parte neceſsè eſſe eum, ſuae voluntatis Motu praeparari, atque diſponi*. Conſtat igitur, eſſe de ratione liberi arbitrii poſſe agere, de ratione liberae voluntatis poſſe motu ſuo praeparare ſe (cum Gratiae tamen auxilio) ad Juſtificationem, nec enim neceſsè eſſet Impium ſuae voluntatis motu praeparari, ſi nullus poſſibilis foret motus voluntatis, ut per ſe notum eſt.

Ariſt. Fruſtrà jacitur rete ante oculos penna-

(q) *Concil. Trid. ſeſſ. 6. can. 4.* (r) *ibid. can. 9.*

torum ; An putas ex his laqueum quo capiatur, intexuiſſe Philadelpho ? Omnia haec ſicut jamdudum noverat, ſic ultrò concedit, ſed cum negatis etiam actibus ab Animâ diſtinctis, adhuc verum ſit ipſam non merè paſſivè ſe habere, ſed poſſe pro libito diverſimodè ferri in objecta, eam adhuc verum eſt liberrimam manere.

Crit. Scio quidem ſequelam hanc, utpotè erroneam nimis, non eſſe à Philadelpho ſpontè concedendam, ſed ego quae ſpontè dare recuſat, vi extorquere conabor. Ut itaque creata voluntas, cum veritate ſit libera, debet ipſa ſe ipſam poſſe reducere pro libito de potentiâ ad actum, & ad eum qui libuerit actum; atqui ſi nullum habet voluntas actum à ſe ipsâ diſtinctum, nec ſe poteſt de potentiâ reducere ad actum, nec unum actum ponere prae alio; Ergo ſi nullum habet voluntas actum à ſe diſtinctum, creata voluntas libera non eſt: Major perſpicua, eſt cuicumque conceptum noverit Creatae libertatis: Minor probatur. Ut poſſit voluntas ſe reducere de potentiâ ad actum, vel unum actum prae altero ponere, debet poſſe ponere, & in ſe recipere aliquid de novo, quod anteà non haberet; Sed ſi voluntas nullum habet actum à ſe ipsâ diſtinctum, nihil eſt, quod ipſa vel de novo ponere, vel in ſe ipsâ recipere poſſit; Ergo ſi voluntas nullum habet actum à ſe ipsâ diſtinctum, nec ſe poteſt de potentiâ ad actum reducere, nec unum actum prae alio ponere, conſequenter non eſt libera. Major evidens eſt, nec enim intelligi poteſt voluntas creata de potentiâ ſe reduxiſſe ad actum, quin aliter, (& quidem alie-

tate

tate reali) ſe habeat poſteà, ac anteà ſe haberet; Quomodo autem nullo reali, vel detracto, vel adveniente, mutari ipſa realiter poteſt; ſeu aliter ſe habere? Minor notior eſt quàm probari indigeat; ſi etenim volitio à facultate volitivâ non diſtinguitur, tandiu eſt volitio, quandiu eſt volitiva facultas, per conſequens, numquam erit vel eliciens vel recipiens aliquid de novo, maximè cùm nihil poſſit vel elicere, vel recipere ſe ipſum.

Phil. Quis ſibi verum dicere auſus eſt (ſ)? Ea ne libertas quam ſibi ineſſe, intimo experimento quiſque hominum ſentit, à mero Philoſophorum placito, quò ad eſſe, vel non eſſe dependet, ita ut verè adeſſe dicenda ſit, ſi Intellectio & Volitio ſint actus ab Animâ diſtincti, abeſſe verò ſi iſti non diſtinguantur ab illâ? Apage ineptam conſequtionem!

Crit. Si, ut ais, intimo quiſque hominum experimento, ſentit ſe liberum, ſentit pariter de unâ contradictionis parte ſe poſſe movere ad aliam, de non volente videlicet, facere ſe volentem, cogitantem de non cogitante &c. Tranſitus autem iſte de contradictorio in contradictorium realem Animae mutationem importat, nam, ut noſti, damnata eſt (t) propoſitio Nicolai de Ultricuriâ, in ordine trigeſimaoctava, quae aſſerebat ſic; *A contradictorio in contradictorium, abſque mutatione reali intrinſecâ cujuſcumque, tranſitus eſſe poteſt*: realis autem Animae mutatio, aliquid exigit, realiter de novo ipſi adveniens, quod antea non ineſſet eidem Animae, & quod inſuper ſit activè ab eâdem Animâ, nec

(ſ) *Seneca l. 1. c. 1. de Tranquil. an.* (t) *Sub Cl. m. VI.*

nec enim ad veram Creaturae rationalis libertatem, ſufficiens eſt paſſivè mutari, ſeu unicè per modum recipientis, ſed ulteriùs per modum agentis, ex ſuâmet electione ut omninò notum eſt. Nec eſt quod confugias Philadelphe ad novas Animae modificationes; quaero enim abs te, num novae modificationes iſtae, ſint aliquid reale diſtinctum ab Animâ & ſuperadditum ipſi, quodve anteà non ineſſet Animae, inſit autem poſteà, activè proficiens ab Animâ, & receptum in ipſâ? An verò nihil reale ſint, diſtinctum ab Animâ & proficiſcens ab ipſâ, & in ipſâ receptum? Si primum dicas; Jam incidis, mutato tantum nomine, in eas Peripateticorum Entitates, quarum natura, ut ajebas (*u*), inanibus occultae qualitatis latebris, abſcondi debeat. Si verò poſtremum eligas; Libertas Creata, quantùm videre valeo, penitùs interit, & proſcripta reviviſcit doctrina cum Joannis de Mercuriâ. *Probabile eſt cognitionem, vel volitionem non eſſe diſtinctas ab Animâ.* Tum Nicolai de Ultricuriâ *à Contradictorio in Contradictorium, abſque mutatione reali intrinſecâ cujuſcumque, tranſitus eſſe poteſt*, ut nemo non videt.

Ariſt. Puto multos potuiſſe ad ſapientiam pervenire diceret in praeſentiarum Seneca (*x*) *niſi putaſſent ſe perveniſſe, niſi quaedam in ſe diſſimulaſſent, quaedam apertis oculis tranſilijſſent*, cum etenim loquereris Philadelphe de actibus Animae, maluiſti eorundem indiſtinctionem ſupponere potiùs, quàm probare, & quaſi quaeſtio haec, nullius fo-

ret

(*u*) *Dial.* 3. *An. Brut. Vindic.* (x) *Lib.* 1. *c.* 1. *de Tranquill. an.*

ret momenti, concludebas; Verumtamen negligamus iſta: At certè audito ſuper hac controverſiâ Critophilo, pace tuâ dixerim, nec controverſiam hanc levem judico, nec Opinionem de actuum indiſtinctione ab Animâ, tutam eſſe, vel ſanâ cum doctrinâ cohaerentem exiſtimo. At quoniam hucuſque in veſtibulo principalis controverſiae conſtitiſtis, tempus jam eſt, ut ad ejuſdem penitiora procedatis, ut ſi fieri poteſt, lis iſta dirimatur. Craſtinâ itaque die (ſatis enim pro nunc certatum eſt.) ambos reduces expectabo, ac pacificis veſtris diſſidjis intereſſe gaudebo.

SUBSTANTIA SPIRITUALIS EST AD IMAGINEM DEI,

Ex hoc Capite Anima *Spiritualis* Brutorum Profligatur.

DIALOGUS QUARTUS.

Ariſtippus, *Philadelphus*, *Critophilus*.

Ariſt. QUàm prompti adveniſtis Domini, mei! Si hac ipſâ horâ concertatio veſtra exordium ſumat, vobis quidem prolixus labor, ſed mihi productior fiet voluptas; Dicas itaque Critophile, quâ ex parte *Spiritualem* Brutorum Animam impetere moliaris; Dicas Philadelphe unde hodiernam diſceptationem inchoari peroptes.

Phil. Memini Critophilum vereri (a) ne Bruta dicenda ſint ad Imaginem Dei Creata, ſemel ac Animâ Spirituali inſtructa aſſerantur; Libenter propterea abſurdum hoc à Critophilo promoveri audirem, paratus ſuam ei allucinationem detegere, & abſurdae hujus falſitatem ſequelae, per quàm clarè oſtendere.

Crit. Nutibus tuis praeſto ſum Philadelphe, dummodo tamen conſentiat Ariſtippus.

Ariſt. Nè dum vobis lubentiſſimè conſentio, ſed

(a) *Diſſert. con. An. Spir. Brut. Dial.* 4.

ſed imò oro vos ut hoc manè de hac tantùm re à Philadelpho propoſitâ diſſerere contenti ſitis; Haec una etenim difficultas, abundam, ut video, dicendi materiem vobis miniſtrabit.

Crit. Ut itaque petitis faciam ſatis, incunctanter exordior non nulla praemittendo. Praemoneo itaque primò, quod Scripturâ dicente (*b*) *Faciamus hominem ad Imaginem, & Similitudinem noſtram*. Non immeritò diſtinguenda venit in ipſomet homine ratio Imaginis, à ratione ſimilitudinis, ſeu ratio per quam homo eſt ad Imaginem Dei, à ratione per quam eſt ad Dei ſimilitudinem; Neque gratuitam, & arbitrariam putetis diſtinctionem illam, Imaginis à ſimilitudine, vel ſimilitudinis ab Imagine; Siquidem ſi pro uno & eodem acciperentur Imago & ſimilitudo in hoc Scripturae loco, jam non duplicaſſet Scriptura vocabulum, ſed vel tantùm dixiſſet. *Ad Imaginem*, vel ſolùm dixiſſet *ad Similitudinem*; Neque mea eſt animadverſio haec, quamquam alioqui mea; Inveni ſiquidem D. Auguſtinum in hac eâdem eſſe ſententiâ, cum inquiat (*c*) *Sunt qui non fruſtra intelligunt duo dicta eſſe, ad Imaginem, & Similitudinem, cum ſi una res eſſet, unum nomen ſufficere potuiſſet*.

Praemoneo ſecundò, Imaginem Dei in homine, ſitam eſſe in Mente, ſive in eo, quod homo ſit in ſummo rerum gradu, in quo eſt Deus, & Angelus, videlicet ſit naturae intelligentis, ſique Animal Rationale; Homo ſiquidem, potiſſimè per mentem & intellectum, refert Deum, eumque per rationalem naturam, quantùm Creaturae

O fas

(b) *Gen. Cap.* 1. (c) *D. Aug. lib.* 83. *queſt. Q.* 51.

Digitized by Google

ſas eſt, imitatur; Ex quo conſequitur Imaginem Dei naturaliter ineſſe homini, ita ut perdi in homine nequeat imago Dei, niſi ipſa natura hominis deperdatur; Conſequitur itidem, ut impiam aequè ac Stolidam, ab Ortodoxis omnibus rejiciendam, ablegandamque ſententiam Matthiae cujuſdam Illirici Lutherani dicentis, Imaginem Dei in homine ita per peccatum fuiſſe corruptam, ut homo ſubſtantialiter ſit transformatus in vivam, ac Subſtantialem Imaginem Diaboli;è contrà verò Similitudo, ſi accipiatur ut diſtincta ab Imagine, ſeu, ut ait D. Th. (*d*) ſecundùm quod aliqua ſimilitudo deficit à ratione Imaginis, vel etiam eſt Imaginis perfectiva, fundatur in aliquo accidentali & ſeparabili ab ipſomet homine ſeu ab Animâ ejus licet Spirituali, & intellectivâ, proindè & ipſa ſeparabilis ab ipſo eſt.

Et quidem Imaginem Dei in homine, eſſe naturalem, ac indeperdibilem contrapoſitivè ad Similitudinem Dei, ad quam pariter creatus eſt homo, Communiſſima eſt Sanctorum Patrum Doctrina. D. Baſilius ait (*e*) *Per Imaginem Animae impreſſam meae obtinui rationis uſum*; *Verùm Chriſtianus effectus, utique ſimilis efficior Deo*. Similia habent D. Chryſoſtomus (*f*) D. Auguſtinus (*g*) Eucherius (*h*) D. Damaſcenus (*i*) & aliis omiſſis D. Bernardus (*k*) addens: *Imago ſiquidem in gehennâ uri poterit, non exuri, ardere, ſed non de-*

le-

(d) *Q. 93. art. 9. in reſp. ad 1.* (e) *Homil. 10. Hexam.* (f) *Homil. 9. in Geneſ.* (g) *Lib. cont. Adimantum c. 5.* (h) *Lib. 1. in Geneſ.* (i) *Lib. 2. de fide c. 12.* (k) *Serm. 1. de Annunt.*

leri; Similitudo non ſic, ſed aut manet in bono, aut ſi peccaverit Anima, mutatur miſerabiliter jumentis inſipientibus ſimilata. Addam, ſi non piget audire, Philaſtrium Brixiae Epiſcopum, qui in rem hanc ſic ſcribit. (*l*). *Sunt quidam Haeretici, qui cum legunt Scripturam dicente Domino. Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, non in parvam deſcendunt amentiam, ignorantes primùm quid imago, quidve ſimilitudo ſit Dei; cumque neſciunt quid ſit imago Dei natura proprietatis, & quid portionis ſit gratia, non parvam ſibi praeſumunt ſuperbiam dignitatis, Imago enim Dei ideſt Anima omnis hominis facta ex nihilo, ſimilitudo autem in fide & vitâ, niſi cognita fuerit à Deo, appellari non poteſt Dei imago ſimilis ... Ideoque imaginem &c. ... Similitudinem autem non omnium ſed Sanctorum, & Chriſtianorum eſſe &c.* Addam rurſus D. Auguſtinum dicentem (*m*) *Deus ad imaginem ſuam hominem fecit, propter hoc quod dedit ei mentem intellectualem, qua praeſtat pecoribus* ex qua D. Auguſtini auctoritate ſic concludit Angelicus Doctor (*n*), cujus alia luculentiſſima non affero loca, nè veſtrâ abutar patientiâ; *ea ergo quae non habent intellectum, non ſunt ad imaginem Dei* per quae tamen, licet ſuccinctè adducta, palam innuitur, in omni & ſolâ intellectuali naturâ imaginem Dei reperiri.

Phil. Unum excipio ex iis quos in rem hanc adduxiſti, Patribus, nimirum D. Auguſtinum, qui ut noſſe debes (*o*) inquit. *Hanc imaginem in Spiritu mentis impreſſam, perdidit Adam per peccatum*, ſi

(l) *Lib. de Haereſ. haer. 86.* (m) *Lib. 6. de Gen. ad lit. c. 12.* (n) *Quaeſt. 93. art. 2.* (o) *Lib. 6. de Gen. ad lit.*

Digitized by Google

itaque Adam perdidit illam, non eſt illa inamiſſibilis ab homine, nec fundatur in aliquo, quod ipſimet homini ſecundùm Animae naturam conveniat.

Crit. Laudo promptitudinem reſponſionis, ſed non hinc doctrinam approbo; mirum potiùs mihi eſt, quod non reflectas, ad libros retractationum illius D. Auguſtini, cui te addictiſſimum profiteris; Scias ergo illum eundem D. Auguſtinum, qui à te modo relata ſcripſerat, citato à te loco, poſtmodùm ea retractaſſe dicendo (*p*), quod ut verum ſit quod ibi dixerat, ſic accipiendum eſt; Non quaſi in Adamo peccante nulla remanſerit Dei imago, ſed quod illa per peccatum tam deformis effecta fuerit, ut reformatione indiguerit; Ex quibus conſtat plane, Imaginem Dei in Animâ Spirituali hominis, eſſe indeperdibilem: Quod ſi vellem ex Auguſtino luculentiùs oſtendere, quod ſecundo loco praemonui, poſſem afferre ipſum dicentem (*q*) *Ubi factus eſt homo ad Imaginem Dei? In intellectu, in mente, in interiori homine* & nè reſpondere poſſes D. Aug. loqui de interiori homine quantùm ad moralia, non verò quoad naturalia ejus, audi, dicerem, audi Auguſtinum ſe expreſsè (*r*) explicantem ſic. *Homo ad imaginem Dei factus eſſe dicitur ſecundùm interiorem hominem*, vide de quo interiori loquatur, num videlicet morali & libero, an potiùs naturali & neceſſario. *Ubi eſt ratio & intellectus*. Quare cum Ratio & Intellectus eſſentialiter conveniant homini ſecundùm Animam, Imaginem Dei, quae eſt in homine repo-

(p) *Lib. 2. retract. cap. 24.* (q) *Trac. 8. in c. 4. Ep. 1. Joa.* (r) *Lib. 1. de Gen. cont. Manich.*

Digitized by Google

reponit evidenter Auguſtinus, ſicut alii Sancti Patres communiſſimè, in praedicato aliquo eſſentiali Animae Spirituali hominem informanti; Sed nè tibi & Ariſtippo moleſtus ſim, haec ſub ſilentio pertranſeo.

Praemoneo denique, quod licet imago Dei, ad quam creatus eſt homo, ſi in proprio, & naturali ſenſu accipiatur, fundata ſit in ipſâ Animae humanae naturâ; Poteſt nihilominùs in aliquo alio, partialiter tamen, & incompletè, aut in ſenſu morali collocari, & exponi, ſicut nonnunquam Sancti Patres, & Divini Verbi interpretes illam partialiter collocant, & moraliter exponunt; Sed multiplex Senſus, in quo res aliqua explicari poſſit, non officit genuino & principali Senſui, in quo res illa accipi, & explicari debet. Hiſce praemonitis ſic. Et ſolae, & omnes Creaturae intellectuales ſunt ad imaginem Dei, ſolae ſiquidem inter caeteras Creaturas, & ſuprà ipſas, in ipſâ intellectuali naturâ, ſpeciali modo imitantur Deum, nam ut ait S. Aug. (s) *Quae ſapiunt vel intelligunt, ita ſunt Deo ſimilitudine proxima, ut in Creaturis nihil ſit propinquius*. Ex quo deducit Angelicus Doctor. *Ergo patet, quod ſolae intellectuales Creaturae propriè loquendo ſunt ad imaginem Dei*. Atqui ſolae & omnes Subſtantiae Spirituales ſunt Creaturae intellectuales; Ergo ſolae & omnes Subſtantiae Spirituales ſunt ad imaginem Dei; Subſumo; Sed ſi Brutis ineſt Anima Spiritualis, ineſt pariter Anima intellectualis, adeòque ſicut in numero entium Spiritualium, ita & in numero intellectualium

(s) *Lib. 83. quaeſt. quaeſt. 51.*

lium ſunt reponenda; Ergo Bruta forent propriè loquendo ad imaginem Dei; Quod quidem conſequens, cum ex unâ parte legitimum, ex aliâ abſurdiſſimum ſit, planè conſtat Animam Spiritualem Brutis non inexiſtere, nec ipſis inexiſtentem, poſſe cum veritate doceri.

Phil. Duo itaque complecteris mox facto argumento Critophile. Primò videlicet, Animam Spiritualem Brutorum eſſe intellectualem; Secundò, Animam Spiritualem & intellectualem Brutorum eſſe ad imaginem Dei; Sed nullo negotio utrumque refello, & primò primum. Vel nomine Animae intellectualis, intelligis Animam ſufficienti praeditam lumine, ad res Corporeas ac ſenſibiles cognoſcendas, ac diſſerendum de illis, ita ut ad altiora cognoſcenda evehi nequeat; Et in hoc ſenſu, do tibi Animam etiam Spiritualem Brutorum, & eſſe & dici debere intellectivam. Vel nomine Animae intellectualis, Animam accipis eo illuſtratam lumine, quod Deus ſuper homines ſignavit, cujus beneficio adjuvatur homo ad Deum, divinaſque res dignoſcendas, ſentiendaſque probitatis regulas; & in hoc ſenſu quis hominum ambigat, Animam Brutorum, Spiritualem licet, non tamen eſſe intellectivam? Neque arbitraria eſt diſtinctio iſta, ſed fundata in D. Auguſtini, & D. Bernardi doctrinâ, quorum primus ſic ſcribit, (t) ſi tamen verus eſt Auguſtini foetus liber ille. *Hominem ex Animâ & Corpore conſtare nulli eſt dubium . . . Sed rurſus in eâdem Animâ duo quaedam videntur; unum quod amans divina intelligit, & participat rationi,* *ac*

(t) *D. Aug. lib. 21. Sent. cap. 6.*

ac dicatur rationale; Aliud quod ſenſibus, fruens belluis etiam communicat, ac ſit irrationale. Poſterior autem non abſimili modo differit : (*u*) *Alius eſt intellectus ex vi naturalis rationis, alius ex virtute mentis rationalis ; Intellectus quidem idem ipſe eſt, qui quocumque ſive in bonum, ſive in malum applicatus fuerit, naturaliter viget, ſed alius invenitur ſibi relictus, alius à gratiâ illuminatus ; Ille ſaeculi rebus ſe non negat ; Hic autem non niſi dignis ſe rebus, & ſimilibus ſibi, ſe ipſum accommodat.* Duas ergo veluti naturales facultates in eodem hominis intellectu, duos quaſi intellectus in humanâ mente concipere debemus, alium qui ſibi relictus, ex vi rationis naturalis corporalibus duntaxat, ac ſenſibilibus rebus occupatur ; Alterum qui gratiâ illuminatus, ex virtute mentis rationalis divina intelligit, & diligit.

Ex his autem, quod ſecundo loco propoſueras, ſimiliter everto ; Siquidem quando dicitur homo eſſe ad imaginem Dei ſecundùm mentem, ſeu Rationem, non accipitur ratio ſecundùm ampliorem hujus vocabuli ſignificationem, prout ſcilicet rationis nomen, ſe extendit ad illam etiam facultatem, quâ res corporales, & ſenſibiles attingimus, & de his differimus, ſed conſideratâ Ratione pro lumine illo vultus Divini ſuper nos divinitùs ſignato, per quod & Deum cognoſcimus, & ad piè honeſtèque vivendum adjuvamur, ut frequens eſt SS. Patrum doctrina. *In quo factus eſt homo ad imaginem Dei?* Inquit. S. Aug. (*x*) *In intellectu, in mente, in interiori homine, in eo quod intelli-*

(u) *D. Bern. Epiſ. ad Frat. de Mon. Dei.* (x) *S. Aug. trac. 8. in Epiſt. 1. Joa.*

telligit veritatem, dijudicat juſtitiam, & injuſtitiam; novit à quo factus eſt, poteſt intelligere Creatorem ſuum, laudare Creatorem ſuum; Ideo multi, quum per cupiditates malas deleverunt in ſe imaginem Dei, & ipſam quodammodo flammam intelligentiae perverſitate morum extinguerent, clamat illis Scriptura: Nolite fieri ſicut equus & mulus &c. Clemens Alexandrinus haec ſcribit: (z) *Hominem ad imaginem Dei eſſe factum... Quoniam uti Deus ratione molitur omnia, ſic homo qui perfectâ cognitione praeditus eſt, ex rationali facultate, bonas & honeſtas actiones exequitur.*

Hos inter Sanctos Patres, quorum ut dixi frequens eſt haec doctrina, audi Firmianum Lactantium qui perpulchrè ſic loquitur (a) *Quis tam indoctus ut neſciat? Quis tam imprudens ut non ſentiat, aliquid ineſſe in homine divini? Nundum venio ad virtutes animi, & ingenii, quibus cum Deo manifeſta cognatio eſt. Nonne ipſius corporis ſtatus, & oris figura declarat, non eſſe nos cum mutis pecudibus aequales? Illarum natura in humum, pabulumque proſtrata eſt, nec habet quidquam commune cum Coelo, quod non intuetur. Homo autem recto ſtatu, ore ſublimi ad contemplationem mundi excitatus, confert cum Deo vultum, & rationem ratio cognoſcit. Propterea nullum eſt animal (ut ait Cicero) praeter hominem, quod habeat aliquam notitiam Dei. Solus enim ſapientiâ inſtructus eſt, ut Religionem ſolus intelligat; & haec eſt hominis, atque Brutorum vel praecipua, vel ſola diſtantia.*

Aliis denique ſexcentis ommiſſis audi quid in-

quiat

(z) *Clem. Alexand. lib. 6. Strom.* (a) *Lib. 7. de ira Dei.*

Digitized by Google

quiat clariſſimus vir Auguſtinus Torniellus (*b*): *Poſt illa verba, faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, continuo ſubjungitur, & praeſit piſcibus, & volatilibus Coeli, & Beſtiis, univerſaeque terrae. Ex quibus videtur indicari, in hoc potiſſimum eſſe accipiendam hanc imaginem, & ſimilitudinem Dei, quod quemadmodum ipſe Deus verè eſt finis omnium, ita homo eſt quodammodo finis cunctarum rerum ſaltem ſenſibilium.* Cum ergo Bruta, non eâ polleant intellectivitate, in quâ juxtà SS. Patres ſita eſt Imago Dei in homine; Cumque ipſemet homo, ſit potiſſimùm ad Imaginem Dei, ut modo retuli, in quantùm ipſe eſt finis rerum omnium ſenſibilium, Bruta nihil habent, per quod cum veritate dici poſſint, eſſe ad Imaginem Dei.

Ariſt. Egregiè more tuo locutus es Philadelphe; Sed patere ut Critophilum reſpondentem audiamus.

Crit. Magnam, & ſpecioſae frontis, erexiſti Philadelphe Machinam, ſed vereor nè erexeris ſuper arenam. Incipiamus à poſteriori, utpotè recentiori reſponſo, & poſtea regrediemur ad primum: Ratio, inquis, ſecundùm quam homo, factus dicitur ad Dei imaginem, non eſt accipienda niſi in hoc ſenſu, quatenùs nimirùm importat lumen ſignatum à Deo ſuper nos, quo mediante, & honeſtae vitae normam, & Deum Creatorem edocemur, juxtà SS. Patrum mentem; Attamen in primis, fateor me non videre, quo polleat fundamento, reſponſio iſta. Nam D. Auguſtinus, loco à te mox citato, non loquitur de Imagine propriè

(b) *Torniell. Annal. ſac. 1. Mun. aetate die 6. n. 7.*

tali, ſaltem in ſubſequentibus ubi ait: *In eo quod intelligit veritatem &c.*, cum enim loquatur ibi de Imagine Dei, quae poteſt per malam hominis voluntatem aboleri, conſequens manifeſtè eſt, quod licet loqui cæperit de imagine ſtrictè ſumptâ, eandem poſteà promiſcuè acceperit, in quantùm confunditur cum merâ ſimilitudine: Quae quidem utpotè in ornamento Gratiae, & virtutum moralium exercitio conſiſtens, per malum liberi arbitrii uſum, poteſt deperdi. Caeterum D. Auguſtinus, ubi loquitur de Imagine Dei in homine ſtrictè acceptâ, illam conſtanter reponit in ipsâ intellectuali hominis naturâ; Quod ſi alicubi viſus eſt docuiſſe, Imaginem Dei in homine, ſitam eſſe in aliquo accidentali, eſſeque proinde amiſſibilem, id poſtea expreſsè retractavit, ut antea dixi, & debes meminiſſe.

Quod attinet ad Clariſſimum virum Auguſtinum Tornielli, quem omni eruditionis & doctrinae ornamento fulgentem conſpicio, venerorque, admitto equidem, Hominem, in hoc etiam ſenſu dici poſſe ad Imaginem Dei, prout nimirùm ſicut Deus eſt finis omnium, ſic homo eſt finis non quidem omnium, ſed ſenſibilium ſaltem Creaturarum; Sed tamen intrepidè inficior, hunc eſſe vel unicum, vel praecipuum ſenſum, in quo dicendus ſit Homo, ad Imaginem Dei Creatus. Praecipuus ſiquidem ſenſus, quo dicitur homo ad Imaginem Dei, ille eſt, ex Sanctis Patribus quos ſupra retuli; Scilicet quod Homo ſit in ordine rerum, & ſubſtantiarum Spiritualium quòad Animam; Quod adeo certum, fixumque eſt D. Auguſtino, ut in uno eodemque ſermone (*c*) loquens de imagine Dei

(c) *S. Aug. lib. 7. de Gen. ad lit.*

Dei, ad quam conditus eſt homo, repetat quater, quod imago Dei in homine, *niſi ſecundùm Animam rectè intelligi non poteſt*. Cum itaque, ordinatio Creaturarum ſenſibilium ad hominem, ſit gratis à Deo facta, non homini qua homo eſt, naturaliter debita, ſi juxta apertiſſimam praecipuorum SS. Patrum doctrinam, potiſſima ratio imaginis Dei in homine, in Animâ conſiſtit, jam non in hoc, potiſſimùm ſaltem, eſt accipienda: *Quod quemadmodum ipſe Deus &c. ita homo ſit quodam modo finis* &c. in hoc etenim ſenſu, nec unicè nec principaliter conſiſtit, Dei in homine imago.

Ariſt. Verè non oportet eſſe judicem unâ tantùm parte auditâ; Videbaris enim mihi, rem magnam praeſtaſſe Philadelphe, ſed audito Critophili reſponſo, quae à te dicta ſunt, evaneſcunt prorſus; Et ſi, pauliſper me quoque audire non piget, addo unum verbulum Critophili dictis. Imago Dei, ad quam homo eſt creatus, ut ex Scripturis, & Sanctorum Patrum auctoritate docemur, tam altè inſidet homini, ut ſemper in illo vivente remaneat, nec mortuo deleatur; Atqui ſi in imperio homini conceſſo ſuper res ſenſibiles, ſeu in ordinatione rerum ſenſibilium, ad hominem tanquam ad finem, ſi non ultimum, ſaltem proximum, talis imaginis ratio conſiſteret, quamvis remaneret in homine vivo, deleretur tamen in mortuo; Nec enim ad hominis mortui bonum, ordinata ſunt entia ſenſibilia, nec homo mortuus, eſt finis propter quem res ſenſibiles vigent; Ergo non in eo, propriè loquendo, ſita eſt imago Dei in homine, quod homo ſit finis, propter quem res ſenſibiles

creatae ſunt; In eo proindè, eſt homo ad Imaginem Dei, quod habet Animam Spiritualem intellectivam.

Crit. Gratias tibi Ariſtippe, quod ingenii tui acumine, detexiſti quod me latebat, & ſi per nitis, proſequor caeteris reſpondere. Nihil ergo, nihil omninò me movent verba Lactantii Firmiani dicentis (*d*) *Solus enim homo ſapientiâ inſtructus eſt, ut Religionem ſolus intelligat, & haec eſt hominis atque Brutorum, vel praecipua, vel ſola diſtantia.* Niſi enim intelligantur de diſtantiâ morali, non habent veritatem; Quia homo, per naturam ſuam, ſeclusâ etiam Religionis intellectione, à brutis quàm maximè diſtat; Alioqui Atheus, qui nullam intelligit Religionem, (ſi tamen verè poſſibilis eſt) nè dùm moribus, ſed etiam naturâ minimè diſtare, dicendus foret à belluis.

Phil. Scias tamen Stanislaum Hoſium S. R. Eccleſiae Cardinalem, poſtquam retulit quaedam à Lactantio conſcripta, (*e*) quae hominem inter & beſtias, analogiam & diſcrimen oſtendunt, ſic poſtea de ſuo concludere (*f*) *Quid igitur eſſe dicemus, quo maximè diſcerni poſſunt homines à pecoribus? Non ratio, non oratio, non prudentia, non alia quaecumque; Sed ſola eſt Religio, quae nos ab illis ſecernit.*

Crit. Jam pridem id noveram; Aſt quid inde? Quis vel leviter ſuſpicetur clariſſimum virum, pietate & doctrinâ, non minùs quàm dignitate, eminentiſſimum, iſthaec tuo in ſenſu ſcripſiſſe? Neſcjit fortè, talis ac tantus vir, hominem ſolum, Animal

(d) *Lactan. Firm. cap. 7. de ira Dei.* (e) *De ira Dei c. 7*
(f) *Staniſ. Hoſ. in Proem. ad Confeſſ. Cathol.*

Digitized by Google

mal eſſe rationale, & per hoc ex ipsâ ejus naturâ, maximè diſcerni à pecoribus? Quid ergo ſibi volunt ea verba? *Sola eſt Religio, quae nos ab illis ſecernit*. Niſi hoc unum, quod ſecernimur à Brutis per Religionem, quoad meritum boni operis, quoad fructum verae gloriae? Quid enim prodeſt homini, ad altiſſimum finem divinitus ordinato, eſſe hominem, ſi homini non inſit Religio? Quare piè doctèque ait Cornelius à lapide (g) *Coelo nati, Coelo creati ſumus, hic finis, hic ſcopus noſter, ab hoc ſi aberremus, fruſtra homines ſumus, fruſtra coelum ſolémque ſuſpeximus, ſatius foret, bruta aut ſaxa fuiſſe*. Secernimur itaque, ſecernimur quotquot homines ſumus, à Brutis per rationem, ſecernimur oratione, ſecernimur prudentiâ, & ſuper ea, in aliis etiam excellimus; ſed non juvat conſequendo fini, ad quem conditus eſt homo, ſecerni à Brutis per Rationem, niſi ratio ſit ſubjecta Deo; Vel per Orationem ſeu diſcurſum, niſi iſta ſit conformis, & naturae legibus, & mandatis Dei; Vel per prudentiam, ſi ſit prudentia Carnis, & non potiùs ſecundùm Deum: Hoc in ſenſu, & non alio, verum eſt, quod ſola Religio, nos à Brutis ſecernit, nec enim, niſi temerè negari poteſt, quod veriſſimè ajebat D. Auguſtinus (h): *Senſu nos beſtiae multae ſuperant, mente autem, ratione, & ſcientiâ nos illis Deus praepoſuit*.

Attamen admiror vehementer, te in perſcrutandis SS.Patribus, virum alioqui diligentiſſimum, tantùm Lactantio Firmiano deferre, ut ex ejus doctri-

(g) *Cornel. à Lap. comment. in Geneſ. c. 1.* (h) *S. Aug. lib. de quantit. an. cap. 28.*

doctrinâ controverſiam hanc dirimere, non ambigas; quamvis enim in ipſo, & ingenii pernicitatem, & Tullianam dicendi facundiam commendem, novi tamen, ſicut & tu noſſe debueras, pluribus ejus doctrinam ſcatere erroribus, ita ut Gelaſius primus, in Concilio Romanò, non immeritò pronunciaverit. *Opuſcula Lactantii, apocrypha*. Et inclitum illud lumen Societatis Jeſu, Cardinalis Bellarminus, in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, de Lactantii Firmiani operibus diſſerens, ſcriptum reliquerit: *Quemadmodum ad eloquentiam Tullianam accedunt, ita erroribus variis ſic deformata ſunt, ut non ſine causâ Gelaſius Papa in Concilio Romano, apocrypha cenſeri voluerit*. Unum tamen eſt, quo excuſeris, quia videlicet malam, quam defendere ſuſcepiſti cauſam; meliori non vales auctoritate munire.

Ariſt. Opus eſt Critophile, ut Auctoritatem D. Clementis Alexandrini, cujus oblitus eſſe videris, tibi non officere oſtendas.

Crit. Opportunè monuiſti me, verè enim è memoriâ exciderat. Sed incunctanter reſpondeo, S. Clementem eo loci, non de imagine ſtrictè acceptâ, verba facere, ſed de imagine, quae confunditur cum ſimilitudine, ex malo arbitrii uſu ammiſſibili, ſi etenim Imaginem Dei ſtrictè & propriè ſumptam, in actuali bonarum ac honeſtarum actionum exequtione, repoſuiſſe diceretur, conſequens fieret, quod cum non omnis homo, cum non ſemper homo, bonas & honeſtas actiones actu ponat, non omnis homo, non ſemper homo eſſet ad imaginem Dei; Quod quis aſſerere audeat?

Quis

Quis de tanto Patre, ſentire? Quiſque verò ex his intelliget, juxta SS. Patrum, ſacrorumque Verbi Dei Interpretum genuinam mentem, Imaginem Dei, ad quam factus eſt homo, conſiſtere in ipſâmet Animâ hominis, quatenus Spirituali & intellectivâ; Quod ſi quis eorum inveniatur, Imaginem Dei in homine, per aliquod morale, vel per quidpiam aliud, homini liberum, & non in ejus naturâ fundatum, explicaſſe; eum neceſſe exponi debere, ſine praejudicio Imaginis Dei, inamiſſibilis, ad quam eſt omnis homo, ad quam eſt ſemper homo, ſive Deum agnoſcat, ſive non, ſive bene moraliter vivat, ſive malè. Sentis hinc Philadelphe quàm falsò, quàm gratis aſſerueris Imaginem Dei in homine, aut unicè, aut principaliter conſiſtere in aliquo, quod ab hominis voluntate dependeat, & non potius in ipsâ Animae humanae naturâ; Et nè amplius errandi tibi cauſa remaneat, lege precor Angelicum univerſalis Eccleſiae Doctorem (*i*) reperies enim, & diſces, quod cum homo ſecundùm intellectualem naturam ad Imaginem Dei eſſe dicatur, ſecundùm hoc eſt maximè ad Imaginem Dei ſecundùm, quod intellectualis natura Deum maximè imitari poteſt; Imitatur autem intellectualis natura maximè Deum, quantùm ad hoc, quod Deus ſe ipſum intelligit & amat; Unde Imago Dei tripliciter poteſt conſiderari in homine; Uno quidem modo, ſecundùm quod homo, habet aptitudinem naturalem ad, intelligendum & amandum Deum; *& haec aptitudo conſiſtit in ipsâ naturâ mentis, quae eſt communis omni-*

(i) *D. Th. Q. 93. art. 4.*

omnibus hominibus. Alio modo ſecundùm quod homo, actu vel habitu, Deum cognoſcit & amat, ſed tamen imperfectè; & haec eſt Imago per conformitatem gratiae. Tertio modo, ſecundùm quod homo Deum actu cognoſcit, & amat perfectè; & ſic attenditur Imago ſecundùm ſimilitudinem Gloriae: Unde ſuper illud Pſal. IV. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*, Gloſſa diſtinguit triplicem Imaginem, ſcilicet Creationis, & Recreationis, & Similitudinis; Prima ergo Imago, invenitur in omnibus hominibus; & eſt Naturae; Secunda in juſtis tantùm; & eſt gratiae. Tertia ſolùm in Beatis, & eſt Gloriae; Stat ergo inconcuſſum, Imaginem Dei, ad quam, non ſolus eſt Juſtus per gratiam, non ſolus eſt Beatus per Gloriam, ſed omnis homo Creatus eſt, ſitam eſſe in ejus Animâ, quatenus Spirituali, & intellectivâ.

Opus modo eſt tantiſper ſcrutari, quod primitùs reſpondebas; Nimirum Brutorum Animam ut ut Spiritualem, non tamen eſſe intellectivam, eo ſenſu, quo valeat vel morum regulas diſcernere, vel Deum etiam ut purè Authorem naturae intelligere; Eſſe verò intellectivam, ſi nomine intellectus, accipiatur facultas illa, qua res corporales & ſenſibiles percipiuntur, & de illis diſſeritur. (*k*): In primis itaque fateor, me non videre quâ cum veritate, Animá Brutorum, Intellectiva rerum ſaltem materialium, eſſe dicatur; Notum enim eſt quod *Intelligere* idem ſonat ac *intus legere*, ex quo Angelicus Doctor colligit differentiam Intellectus & Senſus, non minùs verè quàm ſubtiliter

(k) *Dial. 4. An. Brut. vindic.*

liter inquiens: (*l*) Quod cognitio ſenſitiva, occupatur circa qualitates ſenſibiles exteriores, cognitio autem intellectiva, penetrat uſque ad eſſentiam rei, objectum enim intellectus eſt *Quod quid eſt*; Sunt autem multa genera eorum, quae interiùs latent; Ad quae oportet cognitionem hominis quaſi intrinſecùs penetrare; Nam ſub accidentibus latet natura rei ſubſtantialis; Sub verbis latent ſignificationes verborum; Sub ſimilitudinibus & figuris latet veritas figurata, res enim intelligibiles, ſunt quodammodo interiores, reſpectu rerum ſenſibilium, quae exteriùs ſentiuntur; Et in cauſis latent effectus, & è converſo, unde reſpectu horum omnium, poteſt dici intellectus; Cum autem tu ipſe. Philadelphe concedas, quod Bruta Animalia ſenſibilibus rebus tantùm fruantur (*m*) concedis itidem non ea ſe extendere, ad id quod latet, ſub ſenſibilibus; Fruitio ſiquidem coarctata ad ſola ſenſibilia; Non ſe extendit ad inſenſibilia & intelligibilia, conſequenter vel invitus concedis, Bruta in nullo ſenſu eſſe intellectiva, licet ſint ſenſibilium, qua merè talium, cognoſcitiva.

His poſitis arguo: Omnis Subſtantia Spiritualis eſt vivens; triplex autem tantùm, vel ad ſummum, invenitur vitae genus, nempe vegetativae, ſenſitivae, & Intellectivae; Sed nulla Subſtantia Spiritualis eſt per ſe in genere vitae vegetativae, vel ſenſitivae; Ergo omnis Subſtantia Spiritualis eſt in genere Vitae intellectivae. Sub

(l) *Secunda ſecundae Q. 8. art. 1. in corp.* (m) *Dial. 4. An. Brut. Vindic.*

Digitized by Google

ſumo; Atqui Anima Brutorum non eſt intellectiva, nec enim Bruta ex accidentibus dignoſcunt rerum naturas & eſſentias, neque ex verbis ſignificationem, neque ex effectibus Cauſas, vel ex Cauſis effectus, in quâ cognitione, conſiſtit ipſum *Intelligere* Animae Corpori alligatae; ergo Anima Brutorum, non eſt Subſtantia Spiritualis.

Sed gratis concedamus, Bruta eſſe verè & propriè intellectiva rerum materialium; Peto nihilominùs, an illorum vis intellectiva verſari tantummodò poſſit circa materialia objecta, an ſe etiam extendere ad objecta immaterialia, & ad Deum ipſum ſaltem Authorem naturae?

Phil. Placuit illi, qui omnia in ſapientia fecit, (*n*) immateriales quidem aliquas Subſtantias, ordinare ad immaterialia etiam objecta attingenda, alias verò aptas facere ſolis materialibus cognoſcendis; Et cum hujuſmodi ſint Brutorum Animae, quid mirum, ſi ad immaterialium objectorum, vel ad Dei cognitionem nequeant pervenire, vel regulas morum attingere? Nè autem arbitrariam putes reſponſionem hanc, audi quid inquiat D. Bernardus (*o*) de Spiritu Brutorum loquens. *Irrationalis nempe Spiritus, etſi corporalia per corpus & ipſe hauriat, corpore tamen ſuo non adjuvatur, ob innatam ſtoliditatem ad Spiritualia & intelligibilia capeſſenda.*

Crit. Quoniam reſponſionem hanc tuam, arbitrar iam appellari non vis, non illi hanc notam inura m; Verùmtamen vel auctoritate inniteris, vel

(n) *Dial.* 4. *An. Brut Vindic.* (o) *S. Bern. Serm.* 5. *in Cant.*

vel ratione? Si auctoritate; Qualis ſanè eſt ex D. Bernardo Spiritus, ſeu Subſtantia Spiritualis, cui Stoliditas; tanquam aliquid naturae proprium, innata eſt? Sed multa non moror pro modo, quoniam de mente D. Bernardi, quò ad hoc punctum ſcrutandâ, ſe ſe nobis expreſſior occaſio offeret: Si autem rationi; Quam quaeſo adfers? Cum unicè pro re hactenùs inauditâ adſtruendâ, recurras ad placitum Dei? Scimus utique, quotquot homines ſumus, & ea inter quae verſamur, inſpicimus, ſcimus inquam, Deum omnia in Sapientiâ, omnia in numero, pondere, & menſurâ feciſſe; Sed ex hoc ipſo, quod omnia ſummâ cum ſapientiâ, rectiſſimoque cum ordine fecit Deus, novimus planè nec ipſum, quae genere nobiliora ſunt, propter ignobiliora creaſſe, nec ad ignobiliora, tanquam ad proprium finem, devinxiſſe; Etſi enim creaverit Deus corpora coeleſtia, quae in haec inferiora, & ut in haec inferiora influant, corpora tamen ſunt, & intrà corporeae Subſtantiae genus contenta; In hoc autem, quod corpora corporibus ſerviant, nulla certè apparet inordinatio, imò rectiſſimus ordo. At verò quò ad hoc, quod Subſtantia Spiritualis, in gratiam ſolius corporis creata ſit; Ut non aliter ſibi ipſi valeat deſervire, quàm ſerviendo corpori; Ut non alia poſſit intelligere, velle, & amare, niſi corporalia; Quicumque planè Spirituali animatur Subſtantiâ, foedam deordinationem animadvertet. Quale enim eſt hoc, quod id quod eſt genere nobilius, propter aliquid longè inferius, creetur, tanquam propter finem ſibi proprium? Quodve id, quod utpote Spirituale ad

Q 2 Spi-

Digitized by Google

Spiritualia, quantùm eſt ex naturâ ſuâ poteſt aſſurgere, ſolis terrenis, ſolis corporalibus occupatum, cognitione non minùs quàm affectu, detineatur? Si Doctrina quae iſta venditat ſanior eſt, quae nam ſit falſa, ignoro.

Phil. Quam quaeſo hinc inordinationem arguis (*p*)? Bene nè loqui illum admitteres, qui Aurigam famulari equis aſſeveraret, quum iſtis ille cibum praebet, & potum, lectum parat, eoſdem pectit & lavat? Haud ſanè; Omnibus enim compertum eſt ſanae mentis hominibus, Aurigam equis ea omnia impendere ut Domino ſuo exactè famuletur, ad cujus uſum, & commodum equi deſerviunt; At verò, quem hominum unquam latuit beſtias omnes ita à naturâ eſſe comparatas, ut nobiliori Spiritui, humano nimirum, inſerviant, cujus ſubveniendis neceſſitatibus, tàm diverſas Brutorum Animalium ſpecies D. O. M. conformavit, ut uno ore clamant SS. Patres? In quo ſanè tantùm abeſt, ut aliqua appareat inordinatio, quin potiùs & nos Deum laudare compellimur, utpote qui non ſubſtantias tantùm materiales, ſed immateriales etiam condiderit, alias aliis ignobiliores, ut una alteri deſerviat, & ſit proficua.

Crit. Miror quod hoc totum, ex jis quae refert Panyaſis (*q*), roborare non ſtudueris; Scribebat ſiquidem Deos hominibus ſerviiſſe ſubactos.

Paſ-

(p) *Dial. 4. An. Brut. vindic.* (q) *Apud Clem. Alexan. in Admon. ad gent.*

Digitized by Google

Paſſa Ceres , paſſuſque inſignis Mulciber , eſtque
Paſſus Neptunus , paſſuſque eſt Phaebus , Apollo
Mortali ipſe ſuas operas mercede locavit
Paſſus Marſque ferox , irato à patre coactus &c.

Si enim abſurdum non eſt, vel Deos , & quidem coactos , ſubjici hominibus , quid in hoc erit abſurditatis, aut deordinationis , quod Subſtantia Spiritualis ſubdatur corpori , & ad hunc ipſum finem creata ſit , ut ſerviat illi ? Mirificè enim alienâ fabulâ , confirmaſſes & tuam . Sed tua jam perpendamus reſponſa : Auriga , ajebas , ſine ullâ rerum deordinatione , pectit equos &c. ut domino ſuo deſerviat ; Ergo nulla in hoc eſt deordinatio , quod Subſtantia Spiritualis deſerviat corpori, ut ita deſerviat homini . Ineptitudinem argumenti hujus , ut clarè percipias , dicas mihi : Auriga ille qui pectit equos, lavat &c., praeſtat nè haec munia quatenùs homo , an quatenùs , ex accidentali conditione eſt addictus alterius hominis mancipio ? Haec quidem non praeſtaret, niſi eſſet homo , ſed tamen non ea praeſtat in quantùm homo , quaſi proprium hominis ſit iſta praeſtare ; Peragit itaque haec omnia in quantùm praecisè famulus eſt . Peto rurſus . Auriga ille , eſt nè propter hunc finem creatus , ut pectendo & lavando equos &c. hero ſuo famuletur ? An propter aliquem excellentiorem finem , ejus naturae conſentaneum ? Hoc poſtremum concedes , inficiabere primum ; Hoc inquam poſtremum concedes , nam preſcindendo pro nunc ab eo Altiſſimo , ac ſupernaturali fine , ad quem ex in-

finitâ

finitâ Dei munificentiâ, ac bonitate, gratis & gratioſè elevatus eſt homo; Homo ipſe quatenùs Animal eſt rationale, ſeu quatenùs Spirituali Animâ praeditus, etiam in ſtatu naturae purae relictus (cujus quidem ſtatus poſſibilitatem contrà Janſenium ſuoſque, non audebis reſpuere) habuiſſet pro ultimo fine ſuo, non extrinſecùs & gratioſè aſſignato, ſed intrinſecùs, & naturaliter à naturâ rationali praecisè quà tali, poſtulato, viſionem Dei, non quidem claram & intuitivam, quâ verè fruuntur Beati in Patriâ, ſed abſtractivam; Talem tamen quae quietativa fuiſſet, omnis ejus rationalis appetitus, utpotè inſciis de eâ poſſibilitate intuitivae viſionis Dei, quae non per naturale lumen dignoſci poteſt, ſed unicè credi per lumen fidei.

Optimus hinc apparet, rerum omnium à Deo creatarum ordo, per quem videlicet, ita omnes propter Deum, ſeu Gloriam Dei creatae ſunt, ut quamvis, aliae aliis deſerviant, finem tamen habeant ſingulae, earum naturae conſentaneum & proportionatum, vel cui deſerviant, vel quo fruantur: Atque ut in veris Spiritualibus ſubſtantiis ſermonem contineamus, quae citra omnem dubitationem exiſtunt: Creavit Deus Spirituales ſubſtantias, ab omni materiae informatione ſolutas, atque omnimodè independentes, quas formas ſimplices dicimus, & Angelos nominamus; Quamvis autem millia millium Angelorum creaverit, quorum unus alteri praeſtet in naturâ, alter alterius, inferior nempe ſuperioris, illuſtratione indigeat, & obſequatur imperiis, quorumque infiniti propemodum, in Miniſterium miſſi ſunt, & mittun-

runtur, propter homines qui haereditatem capiunt ſalutis,ſeu reparandis rebellium Angelorum ruinis, coeleſtibuſque occupandis ſedibus creati ſunt, & creantur; Nunquid tamen, vel ſupremum, vel medium, vel infimum Angelum ita deſtinavit Deus alicui Miniſterio, ut non etiam ordinaverit ad finem Subſtantiâ Spirituali dignum, quove Subſtantia ipſa Spiritualis frui poſſet, nè dum ſine ullo nobiliſſimae Creaturae praejudicio, ſed potiùs cum ſummo ac proprio, nativoque Spiritualis naturae, honore pariter & gaudio? Haud ſanè; Immo omnes propter ſe ipſum, tanquam propter finem ad quem tenderent per gratiam, quo fruerentur per gloriam, creavit.

Creavit Deus hominem & ad imaginem & ſimilitudinem ſuam fecit illum; ſubjecit illi volucres Coeli, piſces maris, & omnes beſtias terrae, terraeque univerſae donavit imperium; Aſt ad hunc nè tanquam ad praecipuum aut ultimum finem, condidit Deus hominem, ut corporeis rebus frueretur, dominareturque? Quis hoc dicat, niſi planè deſipiat? Habet, habet homo alium excellentiorem finem, ad quem conditus eſt, nimirum, ut bene utens terrenis, obtineat coeleſtia, ut ritè utens temporalibus, bona conſequatur aeterna; Pectat jam homo, lavet, paſcat equos, tondeat oves, ſcindat vomere terram, & alia hujuſmodi praeſtet, humano victui vel neceſſaria, vel commoda ſaltem, & utilia; nulla hinc recti ordinis naturalis perturbatio, cum non aliud id ſit, quàm parare & aſſumere media ad finem conducentia, media videlicet corporalia, quae corporales infirmitates

& la-

& labores, vel praecaveant, vel minuant, vel ſanitati, vitaeque corporali ſervandae deſerviant; Ita ut tamen, nec ipſa corporis humani vel ſalus, vel vita, ſit ultimus hominis finis, nec enim ideo vivit homo, ut vivat; ſed ut bene moraliter vivendo in tempore, vivat felix in aeternitate, felicitate quidem ſupernaturali, in praeſenti Providentiâ, vixiſſet enim felix felicitate eternâ, ſed naturali in aliâ Providentiâ, in quâ quidem, homo non fuit, potuit tamen eſſe, cum nihil ſupernaturale homini, etiam quâ Animal rationale eſt, debitum ſit.

Poſitis autem his, quae ſicut apud omnes verè Catholicos, ſic apud omnes Sanioris Doctrinae ſectatores certiſſima ſunt, & pro talibus ſunt habenda; Quâ porrò ratione, vel puerculis venditet Philadelphus, inveniri in rerum naturâ Spiritualem Subſtantiam, rationalem & intellectivam, quae creata ſit, in gratiam ſolius corporis; Cui alius non ſit praeſtitutus finis, niſi Informatio, dominatio, & fruitio corporis? Rectuſnè naturae ordo poſtulat, aut compatitur, quod Natura inter omnes Creaturas nobiliſſima, qualis eſt quaelibet Spiritualis Subſtantia, naturae quàm longè inferiori (qualis eſt Subſtantia corporea & materialis) ſubdita ſit & famuletur? Hocque non ex pravâ liberae voluntatis deordinatione, ſed ex ipſâ ordinatione naturae? Quis ſanè, niſi anticipatae ſententiae praejudicio obcaecatus, dicat, Placuiſſe Deo, quaſdam Spirituales Subſtantias ad ſola materialia ordinare? Quis enim conſiliarius ejus fuit? Ubi nam revelavit hoc Deus? Quo fundamento, res tàm inconcinna pronunciatur?

Non

Non ſic, non ſic de Spirituali naturâ, divino aflatus Spiritu loquitur Apoſtolus; Non ſic de eâdem Sancti Eccleſiae Doctores unquam ſenſere. Hortatur Apoſtolus Galatiae Populos (r) ut non carnis deſideriis obediant, ut non ſinant ſe abduci paſſionibus ſuis, ſed recto virtutis tramiti fideliter inſiſtant; Sed quo putatis hortetur argumento? Utique iſto: *Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus* brevis ſermo, ſed efficax, dignaque Doctore gentium ſententia, quâ videlicet ex ipsâ Animae Spiritualis nobilitate, homines excitat, nè ſe corporeis voluptatibus dedant, ſed amplexentur honeſta; *Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus.* Ac ſi dicat. Anima qua vivitis excellentiſſimae naturae eſt; eſt enim Spiritualis Subſtantia, oportet autem Spiritualem Subſtantiam corporeis voluptatibus obſiſtere, cum indignum ſit ancillam, Carnem nimirum dominari, & dominam, ideſt Animam Spiritualem Carni ancillari, aequum enim eſt & rationale, ut ea quae generis ſuaptè naturâ nobilioris ſunt, iis imperent, quae ſunt genere inferiora; Turpe autem & irrationale, ut quae viliora ſunt in ſe ipſis, quaſi ſibi ſubactam, detineant Spiritualem Subſtantiam. *Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus.* Ajebat hinc non minus pulchrè, quàm verè D. Bernardus (ſ) *Perverſa res eſt & foeda... Spiritualem & coeleſtem Creaturam ſuos oculos; Ideſt internos affectus trahere in terram deorſum.*

Phil. Quid ex Apoſtoli dicto, tanta moliris? Adi Sacros Verbi Dei interpretes, & ſtatim intelliges, non eum loqui eò loci de Subſtantiâ quatenùs

(r) *Epiſt. ad Gal. c. 5.* (ſ) *D. Bern. Ser. 24. in Cant.*

Digitized by Google

nùs entitativè Spirituali, ſed nomine Spiritus ſignificare Gratiam, Spiritumque Juſtitiae quem à Deo per Chriſtum accepimus, huicque hortatur, ut correſpondeamus, ſequendo impulſum Gratiae, veraeque dictamen juſtitiae.

Crit. Novi utique praefata Apoſtoli verba, etiam in ſenſu à te mox allato explicari. Verùntamen hoc non officit, quominùs etiam ad litteram exponantur de ipsâ naturâ Spirituali. Audi quomodo hunc Apoſtoli locum *ſi Spiritu vivimus; Spiritu & ambulemus*, exponat Lyranus (t) *Sequendo inſtinctum Spiritus Sancti, in operibus noſtris*, attende Philadelphe quae ſequuntur, *vel dictamen rectae rationis, quae etiam dicitur Spiritus &c.* Quaſi dicat Apoſtolus; Si Animam habemus Spiritualem, & ratione pollentem, conformiter opus eſt operemur ad Animae Spiritualis dignitatem, & ad dictamen rationis: Sed prodeat Mellifluus Doctor, & genuinam Apoſtoli mentem nobis indigitet. *Magiſter gentium, ait Sanctus Doctor*. (u) *Magiſter gentium Paulus, ex occaſione ipſius Spiritualis naturae quâ vivimus, ad Spiritualem converſationem excitans diſcipulos, ait. Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus*. Puto quod audito tanto Eccleſiae Doctore acquieſces Philadelphe; Sed quod nam robur haberet hortatio Apoſtoli quâ ex ipsâ naturâ Spirituali quâ vivimus, excitat nos ad vivendum Spiritaliter, ſi ullo abſque abſurdo, inveniretur Subſtantialis natura Spiritualis tota dedita corpori & voluptatibus ejus, quaeve non

(t) *Lyran. cap. 6. in Epiſt. ad Gal.* (u) *D. Bern. T. 1. ſer. 23. pag. mihi 1030.*

non obſtante excellentiâ naturae ſuae, rebus tantùm corporeis fruendis deſtinata eſſet,& mancipata, ex ipsâ ejus naturâ? Nullum planè; Immo verò quivis homo reponere Apoſtolo poſſet. Non bene, ex quo Spiritualem habeamus Animam, mones nos, ut Spiritualiter vivamus; Nulla ſiquidem eſt naturae deordinatio,in eo quod Anima,ut ut Spiritualis, vivat tamen carnaliter, nihil Spirituale ſapiens, ſolis corporalibus inhians. Quod ſi ex ipsâ humanae Animae Spirituali naturâ rectè monet Apoſtolus homines ut Spiritualiter vivant, ſicut de facto rectiſſimè monet; Videris porrò Domini mei, quàm temerè, quàm falsò aſſeratur exiſtere Subſtantias verè propriéque Spirituales, quae ſine ullâ recti ordinis perturbatione, corporalibus vivant immerſae voluptatibus, nec ad alium finem ſint à Deo creatae, quàm ut vivificando Corpus, ſerviendo, Corpori, eoque fruendo, uſibus deſerviant humanis, & ſuccurrant neceſſitatibus, nullimode verò vivant vitâ quae naturâ digna ſit Spirituali.

Ariſt. Se puto,Philadelphus facilè expediet,repetendo quod primitùs dixerat, quod nempe Bruta, ſolarum rerum materialium ſunt intellectiva; Unde non mirum, ſi careant fine praeſtantiori & ſuper materialia elevato. Quare & bene arguit laudato loco Apoſtolus, quia argumentum ſumit à Spiritu humano, qui ad intelligibilia aſſurgere valet,& aſſurgit;& injuſtè opponeret quis Spiritualem Brutorum Animam,quae utpotè in infimo Spiritualitatis gradu conſtituta, nec regulas morum percipere, nec incorporalia cognoſcere nata eſt.

Digitized by Google

Crit. Facile quidem id dictu eſt, ſed non quod dicitur probare: Apoſtolus, ex quo vero Spiritu animamur, & vivimus, ad honeſtè vivendum hortatur nos, *Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus*. Non ait ſi vivimus Spiritu nobiliori; ſi Spiritu in hoc aut illo Spiritualitatis gradu conſtituto, ſed unicè & praecisè. Si Spiritu vivimus, Spiritu & ambulemus, tacitè nimirùm ſupponens Vitam moraliter rectam, omni convenire Subſtantiae Spirituali; indignumque & deordinatum, quod Subſtantia Spiritualis, quaecumque ea ſit, actus ſuos, affectuſque omnes, in ſolis corporalibus, rebuſque ſe ipsâ longè inferioribus occupatos detineat. Facilè dicitur Animam Brutorum, Spiritualem licet, ſolis cognoſcendis diligendiſque materialibus rebus, aptam eſſe, ſed . . . .

Ariſt. Parce Critophile ſi ceptum abrumpo ſermonem: Fervet meridies hora prandendi eſt, ſatis pro modo concertatum ſit, non tamen ſatis ſit, humaniſſimae huc uſque praeſtitae mihi ſocietati veſtrae; volo ut hanc mihi prandenti quoque praeſtetis. Placent nè tibi Critophile piſces ſive marini ſive fluviales, & lacuum? Integrum paravi optimis de piſcibus prandium, quos ſelecto Lucenſi oleo, diverſimodè condiri mandavi.

Crit. Piſcibus ego ſummopere delector; Credas mihi Ariſtippe; multis jam ab hinc annis de piſcibus oleo, & non aliter conditis, mihi ſemper menſa paratur, eiſque lubentiſſimè veſcor; puto autem quod non diſplicebunt & Philadelpho.

Phil. Utique placet & mihi piſcibus identidem uti, ad varietatem tamen . . .

Digitized by Google

Ariſt. Omnia jam parata ſunt, venite Domini mei, aſſidete hilares, exhauſtoſque diuturnâ concertatione Spiritus, reſtaurate tantiſper.

SUBSTANTIA SPIRITUALIS EST INTELLECTIVA IMMATERIALIUM,

Ex hoc Capite Anima *Spiritualis* Brutorum Profligatur.

DIALOGUS QUINTUS.

Philadelphus, Ariſtippus, Critophilus.

Phil. GRatiis de optimo prandio, primitùs peractis Deo, inde tibi de tuo in nos munificentiſſimo corde Ariſtippe; Quoniam una jam cum dimidiâ hora eſt à prandio, optarem, ſi placet, ut poſthabitis innocuis licet lepiditatibus, quibus nos invicem hucuſque detinuimus, rediremus ad Seria; videor enim mihi Critophilum de ſibi à ſe promiſſâ victoriâ (quae tamen in certam vertenda eſt cladem) videre exultantem.

Crit. De nullâ unquam praeſumpſi victoriâ, niſi quam recta ratio concedit.

Ariſt. Utique humaniſſimi viri, non animi prae-

Digitized by Google

praeſumptione, non elatione vocis, non inflatione ſuperbiae, non auctoritate dignitatis, non praeoccupatione Sententiae, quaslibet oportet defenſare opiniones, ſed rectâ tantùm ratione, quae tamen verè ſit recta.

Phil. Rectiſſimâ putarem me procedere methodo, ſi oſtendam Critophilo ſui nullitatem argumenti, quod quondám afferebat (*x*) conſimili utens ratiocinio. Subſtantiae materiali generatim conſideratae, (*y*) quaelibet extenſionis, ſoliditatis, gravitatis &c. modificatio poteſt competere; Ergo cuilibet Subſtantiae materiali etiam ſecundùm ſpecificum diſcrimen acceptae, convenire poteſt modus quilibet extenſionis, figurae, motus, gravitatis &c. atque eâ propter modi qui aquae competunt, ex. gr., lapidi non repugnant, ii qui proprii ſunt ignis, proprii etiam eſſe poſſunt nivis &c.; nec enim diverſimodè arguebat cum, concluderet. Subſtantiae immateriali generatim conſideratae, quaelibet competit cognitionis facultas, quâ non corporeas duntaxat, ſed res etiam incorporeas attingat; Ergo Subſtantiae cuilibet immateriali, etiam ſecundùm ſpecificum diſcrimen acceptae, quaelibet competit cognitionis facultas, quâ non corporeas duntaxat, ſed res etiam incorporeas percipiat.

Dominus Bayle pari modo argumentabatur inquiens. Quod capax eſt cogitationis generatim conſideratae, capax eſt cujuslibet; ſed beſtiae cogitationis generatim conſideratae ſunt capaces; Ergo

(x) *Diſſert. cont. An. Spirit. Brut. Dial.* 3. (y) *Anim. Brut. Vindic. Dial.* 4.

Digitized by Google

Ergo capaces ſunt cujuslibet. Sophiſticum tamen diſcurſum hunc demonſtravit vir acutiſſimus Boullerius (*a*) hoc modo. Si recta eſſet argumentatio Bayle, recta etiam deberet eſſe haec altera: Ens generatim acceptum, capax eſt extenſionis, vitae, ſenſus, motus, voluntatis, quoniam haec omnia quaedam ſunt entis modificationes; Sed arbor e.g. aut lapis, conveniunt in communi entis ratione; Ergo arbor, aut lapis capax erit motus, vitae, ſenſus, & voluntatis. Quid hoc conſectario abſurdius cogitari poterit? Quis unquam Philoſophus dixerit, ut id quod generis eſt particeps, cujuſcumque etiam modificationis particeps eſſe debeat, per quam generis conceptus, in varias ſpecies diſtribuitur?

Tum ſubdit clariſſimus Scriptor: Si hoc ipſo, quod immaterialis Subſtantia, capax eſt cogitationis, & perceptionis, conſequitur cogitationis & perceptionis cujuslibet, eſſe capacem; nulla ampliùs eſſe poterit Subſtantia immaterialis finita, & creata. Enim verò Subſtantia immaterialis finita, & creata, in communi Subſtantiae cogitantis & percipientis conceptu, debet convenire cum Subſtantiâ immateriali infinitâ & increatâ. Quotieſcumque igitur verum ſit, immaterialem Subſtantiam, hoc ipſo, quod cogitationis alicujus capax eſt, cujuslibet probari capacem; Nulla erit Cognitio Dei propria, quae propria non ſit immaterialis cujuſcumque Subſtantiae finitae, & creatae; atque ideo cum Deo competat Cognitio, & perceptio infinita, haec conveniet etiam immateriali cuili-

(a) *Boull. Eſſ. Phil. ſur l'am. des bet. par. 2. cap. 4.*

cuilibet Subſtantiae; Quo fiet Subſtantiam quamlibet immaterialem, infinitam eſſe debere; neque enim finita eſſe poterit Subſtantia illa, cui competit infinita perceptio.

Ariſt. Multa es locutus, quae ſingularem mentis tuae aciem haud obſcurè nobis aperiunt; Sed quid hiſce reſpondere valeat Critophilus, audiamus.

Crit. Magna certè mentis acie opus eſt, ad colorandam veritatis ſpecie falſitatem; Patienter audite me, & quàm vana ſint quae modo Philadelphus attulit, ordinatè, & clariſſimè demonſtrabo. Primitùs ergo vehementer miror, quod tanquam meum protuleris argumentum illud. Subſtantiae materiali conſideratae &c. Revoca quaeſo in memoriam, quae à me dicta ſunt, (*b*) & noſces tuum illud eſſe, non meum; Ego ſiquidem, ut probarem Brutorum Animam, ſemel ac ſit Spiritualis, debere eſſe ſimpliciter & abſolutè intellectivam, aſſumebam paritatem ex praedicato *Senſitivum*; Ajebamque, quod quemadmodum praedicatum *Senſitivum* ne dùm convenit Animali genericè dicto, ſed cuilibet etiam ſpecificè accepto; Ita pariformiter praedicatum *Intellectivum*, cum conveniat Subſtantiae Spirituali ut ſic, & genericè ſumptae, convenire itidem debeat, Subſtantiae cuilibet Spirituali, in quâvis ſpecie conſtitutae; Sed in rem hanc, plura nolo ſupervacaneè adducere, quia

Scili-

(b) *Diſſert. contrà An. Spir. Brut. Dial.* 3.

Scilicet odi (c)
Res clarè dictas verboſá iterare loquelá

Si huic arguendi modo, habes quod opponas, libentiſſimè audiam te, ſed contrà manifeſtam veritatem, quid ſanè poterit acuta licet, mens, praejudicata, tamen?

Inquis verò. Spiritualis licet Brutorum Anima, eſt quidem aliquorum intellectiva, ſed materialium tantùm, unde egregiè Boulletius, rationem à Domino Bayle adductam, confutavit. Utiliùs certè rem egiſſes, ſi à Boullerio, non quidem praefatam contrà Dominum Bayle reſponſionem; Sed optimum potiùs monitum didiciſſes (d) videlicet. Il faut ſoigneuſement diſtinguer les uſages acceſſoires, & pour ainſi dire entrangers des choſes, d'avec leur fin naturelle & principale. Ex hoc enim, jam pridem intellexiſſes, quàm irrationabile ſit, dicere, ut dicebas hoc manè, Dari in rerum naturâ Subſtantiam Spiritualem, quae non aliud habeat pro fine ſuo naturali, principalique, quàm frui corpore, & deſervire materiae; Utiliùs inquam egiſſes, nam & benè concludit Domini Bayle diſcurſus, nec niſi ſophiſticè urget diſcurſus Boullerii à te mox relatus; Singillatim diſcutiamus utrumque.

Primò igitur. Subſtantia Spiritualis intelligens, in quocumque ſit Spiritualitatis gradu, poteſt intelligere nè dum Corporalia, ſed & immaterialia,

S

(c) *Plutar. de Garrulit.* (d) *Bouller. Eſſai Philſoph. Sur l'ame des Bet. Part.* 1. *Chap.* 8.

terialia, & Spiritualia; Capax eſt dignoſcendi naturales regulas morum, immo & ipſum Deum, ſaltem ut Authorem naturae: Enim verò, puto ita certum, ut à nemine, qui ratione utatur, revocari poſſit in dubium, quod ſicut Senſibilia Senſui, materialia materiali potentiae, ſic Spiritualia Spirituali, intelligibilia intelligibili principio, ſint per ſe naturaliter proportionata; Quodve omnis & quaecumque potentia, cognoſcitiva, nata apta ſit percipere objecta, quae ſibi proportionantur; Quae autem major proportio, quàm objecti intelligibilis cum potentiâ intellectivâ; Objecti Spiritualis, cum principio Spirituali? Sane ſi ridiculum dictu eſſet, quod detur Auditus per ſe incapax percipiendi audibilia, Olfactus per ſe impotens olfacere odora; Non agnoſco quâ cum veriſimilitudine ſaltem, dicatur, dari Spiritualem Subſtantiam, incapacem de ſe, ineptamque attingere Spiritualia objecta, Animamque verè & omninò immaterialem, quae ad immaterialia vim ſuam cognoſcitivam non valeat extendere: Porrò ſi repugnans ab omnibus verè Theologis judicatur, poſſe oculum Corporeum nè dum vi nativâ, ſed etiam Superiori vi adjutum, videre Spiritualia, & omnino immaterialia, quia videlicet; Nulla eſt proportio illius ad iſta, aequè repugnans eſt, poſſe intellectualem Subſtantiam, verè & ſecundùm ſe incapacem eſſe, attingendi Spiritualia & intelligibilia; De contrariis enim, oppoſito modo loquendum eſt. Si itaque nulla Corporalis Subſtantia percipere & cognoſcere poteſt Spiritualia; Ergo omnis Subſtantia Spiritualis, quantùm

cx

ex ſe eſt, potens erit intellectivè videre intelligibilia, & Spiritualia; Et ut rem hanc, Senſibili declarem exemplo; Notum eſt, quamdam inveniri Analogiam, Intellectum inter & Speculum; Nam quemadmodum Speculum, forinſecùs appoſita repraeſentat objecta, fitque repraeſentativè objecta ipſa; Ita intellectus, vitali & perfectiori modo, in ſua objecta cognoſcitivè, quodammodo transformatur; Quare & veriſſimè dictum eſt, Intellectus intelligendo fit omnia: Jam verò, eſt nè invenire in Univerſo, Speculum ritè elaboratum, ſive aeneum, ſive criſtallinum, ſive vitreum, quod unius tantùm ſpeciei objecta repraeſentare valeat, non autem Corpora alterius ſpeciei, etiamſi in debitâ diſtantiâ ſint ei appoſita, referre ſit capax? An non me, fabulas venditare judicaretis, ſi vobis enarrarem, alicubi reperiri Speculum ita elaboratum, ut objectorum quorumcumque ſibi juxtà-poſitorum, Imagines exhibere valeat, alia tamen ſpecula debitis licet ſervatis legibus ei oppoſita, repraeſentare non poſſit?

Quid mehercle, quid aliud dicit Philadelphus, cum ait, inveniri Spiritualem Subſtantiam Corporeis quidem rebus dignoſcendis aptam, omninò tamen incapacem Spiritualibus objectis percipiendis? Spiritualis Subſtantia, Spirituale Speculum; Spiritualis entitas, Spirituale objectum eſt; Si ergo implicans, & fabuloſum meritò reputatur materiale Speculum, quod ſolùmmodo quaedam materialia objecta, non verò quaecumque fuerint ei appoſita, valeat repraeſentare; Quid ni implicans pariter, & fabuloſum cenſeatur Spirituale

Digitized by Google

Speculum, ſolis materialibus objectis percipiendis aptum, ineptumque Spiritualibus referendis, vel ad ſola materialia cognoſcenda ordinatum? Nec eſt quod reponas, Animam noſtram, Spiritualem licet Subſtantiam, pro ſtatu tamen alligationis ejus ad Corpus, non poſſe intuitivè cognoſcere entia Spiritualia, & hoc abſque ullo abſurdo, immò potiùs conformiter ad ejus naturam; Conſequenter nec eſſe inconveniens admittere Subſtantiam Spiritualem, materialibus tantùm rebus agnoſcendis idoneam; nec quicquam proinde, paritate à Speculis depromptâ concludi.

Non; inquam, id reponas; Reſponſio enim in promptu eſt; Anima humana utpotè naturalis humani Corporis forma, intelligit, dum eſt conjuncta Corpori, convertendo ſe ad phantaſmata, ſeu hauriendo ſpecies à rebus, (quidquid demum ſint eae ſpecies, de quibus non diſputo, cum ad praeſens inſtitutum non pertineant) quare cum Phantaſmata Corporum, eorumve ſpecies, nihil Spirituale exhibeant, nil mirum, ſi Anima hiſce utens ad cognoſcendum, nihil Spirituale queat videre intuitivè, ut ſic alligata Corpori ipſam aggravanti. Attamen etſi Anima videre intuitivè Spiritum nequeat, ita nè hebes eſt, ut eum nullimodè potens ſit intelligere? Nonne eos Spiritus, quos fide docente, novit exiſtere, nempe Angelos; Quoſve vel fide, vel ratione, agnovit exiſtentes, Deum videlicet, & ſe ipſam, quamvis imaginatione concipiat Corporeos, reflexione tamen intellectuali, ab omni eos phyſicâ materialitate ſeu corporalitate denudat; Nulloque ducente

te ſenſu, ſed ſolo ducta diſcurſu, ipſa in ſe ipſam rediens, totamque ſuper materiam elevans, agnoſcit; eoſdem non eſſe Subſtantias materiâ quovis modo compactas? Non ergo, ita materiae immerſa eſt Spiritualis Anima, atque ita dependens à Senſibus, ut ipſa ſibi non vindicet operationem aliquam ſibi propriam, cui nullatenùs materia communicat, ſeu non valeat Spiritualia objecta ullatenùs attingere; Cum itaque natura, (ut habet commune proloquium) ſit maximè una, ſi Spiritus omnes quos novimus, tales ſunt, ut nè dum Corporalia intelligant, ſed & Spiritualia, nonniſi temerè invehitur Spiritualis Subſtantia ad ſola Corporea, ſuaptè naturâ coarctata.

Omnis ergo & quaevis Subſtantia Spiritualis, dummodo vera ſit Spiritualis Subſtantia, eſt potens ex naturâ ſuâ, incorporea & purè intelligibilia percipere; Et non ſolùm haec aut illa, ſed quaecumque, naturalia tamen, & pro ſuo, quaeque, modulo, intelligere; Quae enim potior ratio ſit, de uno naturali intelligibili objecto, potiùs quàm de alio. Urget mox adducta ſpeculi paritas, urget argumentatio Domini Bayle; & non concludentem demonſtro Domini Boullerii, alias doctiſſimi, argumentationem: Primitùs itaque, obſervares velim Philadelphe, non eandem eſſe rationem de Ente generatim accepto, ac de Subſtantiâ Spirituali univerſaliter ſumptâ; Ens etenim ut ſic, eſt genus univerſaliſſimum, omnia ſaltem creata ſub ſe continens, vel creabilia; Nec proin tantùm rerum omnium ſpecies amplectens quaslibet, ſed etiam quaecumque alia inferiora genera,

in varias ſpecies partibilia; Quod autem eſt generaliſſimè contrahibile, ab omnibus & quibuſcumque differentiis, nullas determinatè differentias quà tales in ſe includit, ſed aequaliter indifferens eſt ad omnes; Quod verò indifferens eſt ad omnes ſive differentias, ſive modos entis, aſſumi legitimè nequit pro antecedente, ex quo ens aliquod peculiare, vel peculiaris entis differentia inferatur: Notum ſiquidem eſt, Metaphyſicam vel primo è limine ſalutantibus, non poſſe à Genere ritè concludi ſpeciem, vel differentiam ſpeciei; Cum non poſſit ex antecedente determinatè deduci, quod in antecedente, non determinatè, ſed vagè & disjunctivè continetur. Caeterum eâ ipsâ ratione, quâ conſtat, nullam concludi poſſe determinatam & peculiarem, ſpeciei alicujus differentiam ex praecisâ ratione Entis; Evincitur abs dubio, praedicata quae propria ſunt generis inferioris, propria itidem eſſe cujuslibet ſpeciei contentae ſub illo; Genus enim inferius univerſaliſſimo, habet rationem ſpeciei ſubalternae relatè ad genus ſupremum, quamvis habeat rationem generis reſpectu ad infimas ſpecies, de quibus praedicatur; Unde & eſt aliquid potentiale & genericum, ſi comparetur ad ſpecies infimas; & eſt aliquid actuale & ſpecificum, ſi inſpiciatur per ordinem ad genus ſupremum; eo ex inde modo, quo ſpecies infima, continet praedicata quae communia ſunt, iis omnibus individuis, quae illi ſubſunt; Etiam ſpecies ſubalterna, ſeu infimum genus, praedicatum ſaltem aliquod importat, quod proprium ſit cuicumque infimae ſpeciei contentae ſub illo. Et quemadmodum,

dum , de quolibet individuo ea affirmantur praedicata , quae ſunt convenientia ſuae ſpeciei , infimae ; Ita & de qualibet infimâ ſpecie ea verificantur attributa , quae ſuo generi ultimo convenientia , ſunt ; Unde non minùs rectè arguitur : Omnis leo eſt animal rugibile ; Hoc animal eſt leo ; Ergo hoc animal eſt rugibile . Quàm ſi dicatur exempli ſaltem gratiâ : Omnis arbor eſt vivens ; Omne animal eſt ſenſitivum . Sed cedrus eſt arbor ; Sed equus eſt animal ; Ergo cedrus eſt vivens ; Ergo equus eſt ſenſitivus ; Nam in primo Sylogiſmo , praedicatum ſpeciei , appropiatur individuo ; In poſterioribus , autem , praedicatum toti competens generi , applicatur ſuis reſpectivè ſpeciebus , ſubalterno generi ſubalternantibus .

Non porrò diverſimodè quiſpiam arguet hoc modo : Omnis Subſtantia Spiritualis eſt intellectiva ; Sed Anima Brutorum eſt Subſtantia Spiritualis ergo Brutorum Anima eſt intellectiva ; Quod ſi praecedens argumentatio concludens eſt , cur non & iſta ? Aſt inquies : Diſtinguo conſequens . Eſt intellectiva rerum materialium , concedo . Materialium , & etiam immaterialium nego . Sed facilè eſt , gratuitam diſtinctionem , radicitùs evertere . Sic . Omnis Subſtantia intellectiva, quae citra controverſiam admittitur, nè dum eſt intellectiva rerum materialium , ſed & immaterialium , ut nemo negat , & inductione patet : Subſtantiae ſiquidem intellectivae creatae , quarum exiſtentiam , nemo Catholicorum Philoſophorum , in dubium revocabit , ſunt vel Angeli Supremae , Mediae , & infimae Hirerarchiae , vel rationales hominum Ani-

mae ;

mae ; Atqui eſto Angelus Supremae hyerarchiae perfectiùs intelligat quàm Angelus mediae ; Mediae , perfectiùs quàm infimae , infimae perfectiùs quàm Anima hominis ; Angeli tamen omnes , & ipſae etiam rationales hominum Animae ne dùm corporea , ſed & immaterialia intelligere valent , & intelligunt , nè dum haec aut illa , ſed quaecumque , naturalia ſaltem , ſecluſo ſupernaturali lumine ; Ergo omnis Subſtantia intellectiva quae nobis eſt nota , non ſolùm materialia potens eſt intelligere , ſed etiam immaterialia , non ſolùm haec aut illa , ſed quaecùmque , quae ſupernaturalia non ſint ; Ergo ſi Anima Brutorum ſit intellectiva Subſtantia , nè dum rerum corporearum , ſed etiam incorporearum & purè intelligibilium erit intellectiva .

Ad pleniorem autem hujuſce rei elucidationem , tuique Philadelphe argumenti confutationem , non erit abs re tantiſper animadvertere , quod res quaecumque , in qualibet ſpecie conſtituta , duo praeſertim importat praedicata , per quae in tali ſpecie primò & per ſe conſtituitur , quorum unum habet locum generis , aliud verò differentiae ; Praedicatum , quod rationem differentiae habet , ita proprium eſt peculiaris unius ſpeciei , ut non competat alteri ; Illud verò quod ſtat pro genere ultimo , tàm competit uni , quàm alteri , & cuicumque ſpeciei , quae claudatur ſub illo : Exinde non licet arguere , Leo animal eſt rugibile ; Sed equus eſt animal ; Ergo equus eſt rugibilis ; Quia ſcilicet , tò rugibilis , eſt praedicatum conveniens alicui certae ſpeciei animali , non tamen animali

cuili-

Digitized by Google

cuilibet, & prout praeciſè animal eſt; Unde ex puro praedicato Animalis, nequit legitimè, & cum veritate deduci, differentia ſpeciei. Attamen ritè concluditur: Animal habet vim ſentiendi; Sed equus eſt animal; ergo &c. Unde jam, oritur fallacia primi; Unde veritas ſecundi Sylogiſmi? Non ſanè ex alio, quàm ex hoc; Quod nimirùm in primo, infertur differentia ultima à praedicato generico, quod licet contrahi poſſit per hanc vel illam, nullam tamen de ſe determinatè dicit, ſed aequaliter ad omnem indifferens eſt; In ſecundo autem, deducitur praedicatum, ſine quo ſicut nullum animal in ſpecie poteſt inveniri, ita nec animal in genere poteſt intelligi; Quare cum ſit praedicatum animalis etiam genericè accepti conſtitutivum, verum eſt dicere, de quocumque verificatur eſſe Animal; quod itidem verificetur eſſe Senſitivum. Pariformiter ergo, cum intellectivitas ſit praedicatum Subſtantiae Spiritualis, non quidem ſpecificum, ſed genericum, ſine quo Spiritualis Subſtantia, nec eſſe, nec intelligi poteſt; Optimè infertur, quamcumque Entis ſpeciem, quae ſub genere Subſtantiae Spiritualis claudatur, Intellectivitate gaudere; Quod ſi omne, quod participat de vi ſentiendi, dùmmodo ritè diſpoſita organa corporis informet, non haec tantùmmodo aut illa, ſed quaevis corporea ſentire poteſt objecta; Cur non, & omne, quod vi pollet intellectivâ, ad omnia & quaevis (intrà tamen naturae confinia, comprehenſa intelligibilia) poſſit ſe extendere? Nùm Senſus potentior Intellectu? Nùm vis ſenſitiva, vi intellectivâ perfectior? Vel vim ſenſitivam cum in-

tellectivâ confundis? Vel ab iſtâ diſtinguis illam, tanquam inferiorem à ſuperiori? Si primùm dicas, miſsâ pro nunc reſponſi falſitate, quae ex eo conſtat, quod Sentire, eſt actio non ſolius Animae, ſed Conjuncti totius; Intelligere autem, Animae ſolius eſt; Unde vis ſenſitiva patitur à ſenſibili, & excellentia ſenſibilium corrumpit ſenſum, quod ſanè non contingit in intellectu; Iſte enim, maxima intelligibilium intelligens, potentior fit ad percipienda minora; Miſsâ inquam hac falſitate: Sicut vis ſenſitiva, ad omnia ſenſibilia, ſic vis intellectiva, ad omnia intelligibilia ſe poterit extendere; Si verò ſecundum? Quod inferiori conceditur, quâ ratione virtuti ſuperiori denegatur?

Ex his autem ſua ſponte patet, nihil ad intentum concludere argumentum illud: Subſtantiae materiali generatim conſideratae &c. Cum enim arguatur à modificabilitate in genere, ad concludendam determinatam modificationem in ſpecie, in aliquâ particulari Subſtantiâ, fatuè ſanè concluditur; non ſic autem cum dicitur. Subſtantia Spiritualis generatim accepta, eſt intellectiva objectorum, non corporalium duntaxat, ſed etiam purè intelligibilium; Anima Brutorum eſt Subſtantia Spiritualis; Ergo &c. Hic ſiquidem non infertur ex genere, aliquid proprium peculiaris ſpeciei, ſed potiùs aliquid, toti generi Subſtantiarum Spiritualium conveniens & commune; Subſtantiae ſiquidem Spirituales, non intelliguntur diverſificari ſpecie, ex earundem objecto extenſivo; Quaſi quod, una earum diverſae & nobilioris ſit ſpeciei, quia poſſit intelligere plura; Alia verò inferioris

ſpeciei

ſpeciei ſit, quia valeat aliqua tantùm, & pauciora percipere; Quemadmodum enim objectum cujuſlibet intellectus, eſt Ens in totâ ſuâ latitudine; Ita omnis intellectus, eandem habet objecti extenſionem; Id ergo per quod Subſtantiae Spirituales, à poſteriori ſaltem intelliguntur diſtingui ſpecie, ita ut, una earum ſit perfectior aliâ; Eſt perfectior intelligendi modus ſive ipſa major perfectio intellectionis: Sic Deus utpotè primum ac perfectiſſimum intelligens, òmnia omninò unico ſimpliciſſimo intuitu à ſe indiſtincto, ſemper intelligit, & comprehendit, & ſuper-comprehendit; Angeli infimae Hierarchiae, omnia intelligunt, quae ab Angelis mediae cognoſcuntur; Et illi omnia percipiunt, quae ab Angelis Supremae Hierarchiae intelliguntur; Diſpari tamen modo, & perfectione intelligendi; Angeli ſcilicet, quamvis omnes eadem intelligant objecta, qui tamen Superioris ſunt Ordinis, per pauciores ſibi inditas & univerſaliores Species, omnia intuentur; Qui verò vel medii, vel infimi ordinis ſunt, per plures proportionaliter ſpecies, minùſque proin univerſales, eadem objecta attingunt. Animae verò rationales, eadem quae ab Angelis intelliguntur, intelligunt, modo tamen imperfectiori, hauriendo nimirum ſpecies ab objectis; Ex quo fit, quod Cognitione tantùm abſtractivâ in merè Spiritualia ferantur; Et ea inſuper quae ſub unâ ſpecie non conveniunt, ſingulis ſingula, ſpeciebus cogantur intelligere; Unde licet eadem quae Angeli, imperfectiori tamen longè modo, quàm ipſi, intelligunt, ut acutè, ac veriſſimè docet Angelicus

Digitized by Google

Doctor. (e) Parce jam Ariſtippe ſi te diutiùs; quàm par eſſet, hiſce tricis metaphyſicalibus detinui; Id enim & ego egi coactus, nè videlicet, minùs in metaphyſicis peritis, fucum aliquando facerent paralogiſmi, quos Philadelphus ſuperiùs afferebat; Facilè enim eſt, eos in errorem labi, qui rem non intrinſecè & penitiùs, ſed cortice tenùs aſpicere contenti ſunt.

Breviùs me expediam, in alio egregio ſophiſmate Boullerii viri caeteroqui ingenioſiſſimi, diſſolvendo, quo utebatur Philadelphus cum eodem Boullerio concludens; Quod ſi Subſtantia Spiritualis quaecumque, ex hoc quod intelligat aliqua, debeat etiam potens eſſe intelligere quaecumque, jam nulla erit Subſtantia intellectiva, quae infinita non ſit, & par Deo ipſi, in intelligendo: Ante omnia praemitto, quod ſi de aliquali tantùm infinitate virtutis intellectivae ageretur, illam concedere non ambigerem; Non quidem ex vi praefati diſcurſus, ſed ex aliâ ratione, quam etſi non agnoverit Boullerius, vidit tamen Clariſſimum Eccleſiae lumen, Angelicus Doctor in Summâ (f) unde de Subſtantiâ Spirituali, in quantùm intellectivâ differens, inquit: *Dicendum quod ratio quodammodo eſt virtutis infinitae, in quantùm poteſt in infinitum aliquid conſiderare, ut apparet in additione numerorum, & linearum, unde infinitum aliquo modo ſumptum, eſt proportionatum rationi*. Et preſſiùs loquendo de peculiari Subſtantiâ Spirituali, videlicet Animâ humanâ, concludit (g) *Dicendum quod Anima*

(e) *D. Th. in Sum. q. 86. art. 2.* (f) *Quaeſt. 30. art. 4. ad 2.* (g) *D. Th. Quaeſt. 76. art. 6. ad 4.*

Digitized by Google

Anima intellectiva, quia eſt univerſalium Comprehenſiva, habet virtutem ad infinita.

Phil. Ex hoc ipſo confirmas quod poſtremò aſſerueram, Spiritualem videlicet Subſtantiam, creatam licet, debere eſſe infinitam cum habeat virtutem ad infinita; Neque enim finita eſſe poterit Subſtantia illa, cui competit infinita perceptio.

Crit. Attende Ariſtippe, & Boullerii & Philadelphi ſolemnem allucinationem, & fatebere opinor de utroque, quod olim ajebat D. Gregorius (*b*) *In caecitate quam tolerant, quaſi in claritate luminis exultant*; Duo itaque valde diverſa ſunt, Habere virtutem ad infinita; & habere virtutem infinitam: Aliud eſt poſſe objecta in infinitum percipere; Aliud habere infinitam perceptionem: Ad primum ſufficit, quod virtus activa & perceptiva, quantùm in ſe eſt, queat finita in infinitum percipere, licet modo finito percipiendi; Poſterius autem exigit, quod hìc & nunc infinita ſimul objectorum collectio, infinito pariter modo percipiendi, attingatur: Quis autem ex primo, hoc poſterius deducat? Nunquid infinitè perfecta eſt entitas illa, quae utpotè activa, ſi ſemper durat, ſemper agit; Adeoque agit in infinitum; Et, ſi poteſt durare ſemper, poteſt itidem agere ſemper? Minimè gentium; Materia, utpotè naturaliter incorruptibilis, poteſt durare ſemper, & quaſcumque finitas in infinitum modificationes ſuſcipere; Nec tamen habet modificabilitatem categorematicè infinitam, nec unquam eſt, vel erit infinitè

(b) *D. Greg. lib.* 1. *moral. c.* 10.

finitè modificata ; Angeli & Animae rationales ; ſemper intelligent , & in infinitum , quia ſemper erunt ; Quis dicat proinde , vel haſce , vel illos infinitam habere , vel ſaltem habituros intellectivitatem ? Clariſſimo aequivocationem detegamus exemplo : Sol , qui modo nos illuminat , finitae virtutis eſt in illuminando , & finita eſt illuminatio ejus ; Si itaque in aeternum , conſervaretur Sol à Deo , & novi ſucceſſivè in infinitum mundi , eidem Soli ſic conſervato ſupponerentur , eos omnes ſucceſſivè mundos , Sol ſuâ luce illuminaret ; Nec tamen ullus mundus infinitè illuminaretur ; Nec tamen unquam Sol ipſe , illuminationem exerceret actu infinitam ; Quia videlicet , etſi proſequeretur in infinitum illuminando , quaelibet tamen illuminationes ſuae forent finitae .

Porrò non diverſimodè res ſe habet in eâ quam verſamus materiâ . Quaevis Spiritualis Subſtantia , cum ſit intellectiva , quantùm de ſe eſt , objecta quaecumque , naturaliter cognoſcibilia , cognoſcere poteſt ; Aſt quemadmodum unicus Sol , neque duo unius mundi emiſpheria poteſt eodem inſtanti ſimul illuſtrare , ſed dum unum illuminat , aliud caecâ relinquit in nocte ; Ita creatus quilibet intellectus , non poteſt unico actu , omnia cognoſcibilia attinger ſed dùm vel unum vel plura cognoſcit , ad alia non advertit ; Cum igitur , ea virtus non ſit in ſe ipsâ entitativè infinita , quae licet ſemper operari queat , ſi ſemper conſervetur , ſemper tamen circa objecta numero finita verſari poteſt ſolummodo, mediâ actuali cognitione ſuâ ; Et etiamſi Deum ipſum cognoſcat

(qui

(qui utique infinitus eſt & immenſus) eum tamen nec comprehendit, nec poten s eſt ullimodè comprehendere , ſed modo finito, finitâque intellectione cognoſcit , non minùs quâm alia objecta quaecumque ; Evidens eſt Subſtantiam Spiritualem creatam , ex quo par ſit intelligendis objectis naturaliter cognoſcibilibus , nullam importare , entitativae virtutis infinitatem .

Deo utique infinita Intellectivitas competit, ſed non ideò infinita , per hoc praeciſè quod cognoſcere poſſit , quidquid eſt cognoſcibile ; Sed quia omne cognoſcibile , actu ſemper cognoſcit ; Quia omnia omninò cognoſcit unico ſimpliciſſimo intuitu ; Quia omnia intuetur & intelligit , intellectione Subſtantiali, quae eſt ipſe Deus ; Quia denique omnia , & etiam ſe ipſum ita intelligit , ut omninò & perfectiſſimè comprehendat ; Num autem quid tale conveniens eſt Spirituali Subſtantiae creatae ? Quis audeat dicere ? Num ſaltem quid tale , per legitimam conſequentiam , oſtenditur convenire debere Subſtantiae cuivis Spirituali , ſemel dato, quod ipſa poſſit in cujuſvis Objecti naturaliter perceptibilis , cognitionem devenire ? Quis hoc novit oſtendere ? Planè in propatulo eſt & Boullerii & Philadelphi allucinatio , & ſophiſtica utriuſque argumentatio everſa eſt ; Ex eodem ſiquidem momento , quo divinae intellectionis Infinitas evincitur , omnis create Spiritualis Subſtantiae intellectivitas , comprobatur finita .

Ariſt. Verè hac vice potes Philadelphe ingenuè contrà te repetere , quod olim quaſi de Critophilo triumphans canebas (*i*) *Vin-*

(i) *An. Brut. vind. Dial. 6.*

Vinca il ver dunque , e ſi rimanga in ſella ;
E vinta à terra caggia la bugia .

Crit. Cum oſtenſum huc uſque ſit , ut puto ; nullam Spiritualem Subſtantiam , ita ad unum naturalium objectorum genus cognoſcendum , coarctatam eſſe , ut non etiam ad aliud quodlibet , dummodo naturaliter cognoſcibile , ſuam valeat vim intellectivam extendere ; Reſtat modo , ut naturales regulas morum , immò Deum ut Authorem naturae , à Brutis cognoſci poſſe , evincam , ſemel ac inſit ipſis Anima verè Spiritualis ; Et ſanè ſi utrumque ſummâ cum veritate de Animâ humanâ affirmavit D. Gaudentius (*k*) ſcribens . *Rationabilis Animae humanae natura , ut creatorem ſuum ſentiat , ut proximum non laedat , ut non faciat quod pati non vult , naturali quâdam lege intelligit* . Quare utrumque concedendum non erit Animae Brutorum , ſi ſit & ipſa , ut jam impavidè aſſeritur , Subſtantia Spiritualis intellectiva ? Porrò , nonniſi gratis negatur de uno , id quod de omnibus conceditur ſub eodem genere ultimo contentis , ſub quo illud unum continetur .

12 *Phil.* Placuit Deo , beſtiis ad altiorem finem non ordinatis , denegare lumen illud , quo mediante naturales morum Regulae dignoſcuntur ; Quid in hoc abſurdi ? Quis dicat Brutorum actiones , vel bonas moraliter eſſe , vel malas ?

Crit. *Venena erroris , circumlinisbant melle verborum* , diceret opportunè D. Hieronymus . (*l*) Quo-

(k) *D. Gauden. ſer.* 10. (l) *D. Hieron. Epiſt.* 61. *ad Pammach.*

Quoniam tam ſaepè nominas *Lumen*, ſive quo regulae morum innoteſcunt, ſive quo cognoſcitur Deus ipſe; Digredi tantiſper placet ab inſtituto, ut tandem advertas quàm inchoerenter loquaris, ea ipſa aſſumens, quando tibi expedit, quae quando tibi placet, tanquam irridenda admittere recuſas: Lumen itaque hoc, de quo loqueris; Vel eſt aliquid ſuperadditum Spirituali Subſtantiae, & realiter diſtinctum ab ipsâ; Vel eſt cum Subſtantiâ Spirituali identificatum? Si primum reſpondeas; Peto; Hoc ſuperadditum vel aliquid reale eſt, vel nihil? Non dices, illud nihil eſſe; Concedes ergo eſſe reale aliquid; Sed inſto; Hoc reale ſuperadditum, vel eſt aliqua alia Subſtantia, vel non? Non poteſt dici quod ſit Subſtantia; Una enim Spiritualis Subſtantia, non poteſt ſuperaddi alteri, neque tanquam virtus potentiae, neque tanquam forma ſubjecto, ut patet. Quid ergo erit hoc lumen ſuperadditum; Ni velis ludere vocibus, cogeris fateri, illud Accidens quoddam eſſe, in Spirituali Subſtantiâ divinitùs impreſſum; Adeoque concedis tandem, licet neſciens, & nolens, aliquas admittendas eſſe entitates, quae aliquid verè reale ſint, nec tamen ſint Subſtantiae; Si verò ſecundum dixeris; Cum ſubtrahi non poſſit ullimodè à Subſtantiâ, quod eſt idem realiter cum illâ ut notum eſt ex terminis; Si lumen illud, quo Spiritualis Subſtantia vel morum regulas, vel Deum ipſum valet percipere, identificatur cum Spirituali Subſtantiâ qua tali; Subſtantia quaecumque, dummodò Spiritualis, tali gaudebit lumine, utpotè ab ipsâ realiter indiſtincto;

Cum igitur primum concedere, nec velis, nec poſſis ut coherenter loquaris; Nè videlicet Entitatem aliquam admittas, cujus natura, ut olim ajebas (*m*), inanibus occultae qualitatis latebris, abſcondi debeat, opus eſt fateare ſecundum; Hoc tamen dato, elucescit ſatis; Te non aliud dare quam verba, cum inquis placuiſſe Deo, denegare praefatum lumen Brutorum Animae, licet Subſtantia ſit verè, propriè que Spiritualis.

Attamen ſive diſtinctum ſit, ſive indiſtinctum à Spirituali intellectivâque Subſtantiâ lumen illud; Gratis certè aſſeritur, ipſum, Animae Spirituali Brutorum, non ineſſe. Si etenim hoc lumen inſpiciatur quoad entitatem, eſt aliquid merè naturale, non elevans ad ordinem aliquem excellentiorem eam Subſtantiam, in quâ reperitur. Si conſideretur in ordine ad effectum; Non excedit ſimiliter naturam; Nam cognoſcere faciendum alteri, quod ſibi fieri placeret; Alteri non faciendum, quod ſibi fieri nollet; Eſt aliquid ipſi intellectuali innatum naturae, ſeu ſaltem, eſt aliquid naturae confinia non tranſiliens,& ab ipsâ intellectuali Subſtantiâ, ſponte ſua erumpens. Audire non pigeat quid de Brutis ſcribat, te non impar eorundem Advocatus Plutarcus (*n*) *Quae nam ſit ea virtus, cujus beſtiae ſint participes? Immo nulla eſt virtus, quâ non magis praeditae ſint, quàm hominum aliquis ſapientiſſimus.* Et deſine iis incognitas aſſerere moralis vitae Regulas, quae in quâvis, praecellunt hominibus virtute.

Sed

(m) *An. Brut. Vindic. Dial.* 3. (n) *Plutar. Trac. Brut. Animal. rat. uti.*

Sed tu, perſpicaciſſimi utpote ingenii vir, non ita, ut probè novi, deſipis ut tanta cum Plutarco de Brutis affirmes; Quin potiùs ita veras virtutes iiſdem ineſſe, negas, ut neque primas naturalis moralitatis regulas, ipſis notas eſſe contendas. Ego tamen, id ipſum, quod cum veritate Brutis denegas, oſtendam à te concedendum veritate ſequelae. Si principium operationum in Brutis, eſt Subſtantia Spiritualis & intellectiva, jam non agunt Bruta caeco ductu ex parte ſuâ, vel ex naturae inſtinctu, ſed operantur cum cognitione cauſae, ea quae operantur; Agunt non materialiter tantùm, ſed formaliter propter finem; ſic e. g. Hirundo nidificans, ideo multis rejectis paleis, alias colligit, quia noſcit, iſtarum prae aliis utilitatem, & aptitudinem ad nidi conſtructionem; Sic formica, madidata tritici granula foras exportans, calidoque ſoli exponens, id efficit, ſciens humiditatem granulis officere, eaque corrumpere; Solem verò vim habere exſiccandi, ſiccitatemque tritico conſervando prodeſſe: Dicitur de Corvis, (ſit apud relatorem fides) quod cum ſiti explendae quaerunt aquam, ſi eis parvula occurrat fovea, in quâ paululùm reperiatur aquae, & tam parvâ cum profunditate expanſae, ut roſtrum in illâ nequeant ita mergere, ut eam hauriant, & bibant; Plures aquae injiciunt lapillos, ut aqua è loco per lapillos occupato, recedens magis tollitur circa ipſos, & eam ſic elatam potare poſſint. Hoc autem, niſi naturae inſtinctu fiat, ſed potiùs agatur, cum cognitione conducentiae mediorum ad finem, quid aliud importat, quàm univerſalis Phyſices Princi-

pii cognitionem. *Duo corpora non poſſunt ſimul eſſe in eodem loco*, & etiam Hydroſtaticae. *Solidum grave, fluido minùs gravi immerſum, tantùm de fluido tollit ſurſum, quantùm de ſe ipſo, ſeu mole ſuâ ponit deorſum*, quâ cognitione poſitâ ſubſumant; Atqui lapilli ſunt corpora & quidem ſolida, aqua corpus fluidum eſt, & minùs grave in ſpecie, quàm lapilli; Ergo injectis lapillis, aqua recedet, & in ſe ipſam magis collecta tolletur, ita ut ebibi poſſit? Narratur à viris fide dignis, quod Vulpes, ſuper glacie concretas aquas tranſitura, conſiſtit in ripâ glaciati fluvii, & aure propè glaciem demiſsâ explorat ſubterlabentes aquas; Et ſi quidem vel nullum, vel modicum labentium aquarum murmur audierit, impavida tranſit; Si verò clarum decurrentis fluminis audiat ſonum, aliam regrediens arripit viam, quaſi ſic argueret. Corpus meum grave eſt; Ergo indiget ſuſtineri à ſuperficie quam premit. Sed glacies quae non impedit ab aure meâ ſonitum percipi ſubtùs fluentis aquae, non eſt ita craſſae ſuperficiei, ut corpus meum valeat ſuſtinere; Ergo non debeo me committere glaciei, ſub quâ decurrentium audio rumorem aquarum; Nam ſi tantae foret craſſitiei, ut par eſſet corpori meo ferendo, tantae pariter eſſet, ut impediret obſtreperas aure dignoſcere aquas; Praetereo quorundam ſive Quadrupedum; ſive Volatilium mirabilem propemodum in pullos ſuos amorem; Taceo notiſſimam omnibus, inter ejuſdem ſpeciei Animalia, mutuam ſocietatem, & pluribus comprobatam argumentis dilectionem, quam nec divina ſilent oracula, nos Sancto docente Spiritu

ritu (o) *Omne Animal diligit ſimile ſibi*.

Sed his omnibus, non dicendo, ſed dicere fugiendo, unicè attactis, neminem ſanè fugiet, immeritò ea Bruta quae tam benè argumentari norunt, & tanta cognoſcunt, caeca & inſcia praedicari, in ordine ad naturales regulas morum. Enim verò ſi principium operandi in Brutis eſt verè Spirituale & intellectivum, ipſamet eorum opera manifeſtè declarant, naturalis moralitatis regulas, Brutis eſſe perſpectas: Lupus lupo parcit, Equus equum non mordet, Tigris in tigridem non deſevit, eaque mala, quae ſibi inferri metuunt, & pro poſſe impediunt Animalia; Aliis ſibi in ſpecie ſimilibus, non inferunt, vel ſaltem inferre non ſolent: Immò & ea bona, quibus ipſa delectantur, norunt ſibi ſimilibus praeſtare: Agunt invicem excubias nocturno tempore Grues, ita ut quae prima vigilavit, ſtato tempore tranſacto, vocem emittat, ſe ſeque componat ad ſomnum; Et aliae aliis pari modo ſibi ſuccedant, reddantque invicem, quam primitùs ab aliis vigilantibus acceperant, dormiendi ſecuritatem: Cervi ſpatium aliquod maris tranſnataturi, turmatim colliguntur, & ſe ita mari committunt, ut gravatum ramoſis cornibus caput, unus viciſſim alterius dorſo ſuſtinendum imponat; Quia verò primus ſive anterior, alium non habet, cui capitis ſui pondus committat, poſtquàm aliquo tempore ſequentis onus detulit, nullo ſibi opitulante, recedit loco, & de primo fit ultimus, recipitque quam priùs praeſtiterat vicem; Cum igitur haec omnia ſecundùm ſe inſpecta con-

for-

(o) *Eccleſiaſtici* 13. v. 19.

formia ſint rectae rationis dictamini, ſuadenti alteri faciendum vel non faciendum, quod quiſpiam ſibi fieri vellet, vel nollet; Si à principio Spirituali, ac intellectivo proficiſcuntur, quomodo à praefato dictamine regulari negantur? Sanè ſi bene à Brutorum operibus, ſagacitatem & prudentiam redolentibus, putat Philadelphus intuliſſe, admittendam in Brutis Spiritualem Animam, & ſagacem & prudentem, à quâ talia opera derriventur. Cur aequè verum non ſit deducere, ex eorundem Brutorum operationibus, naturali conformibus moralitati, Spirituali Brutorum Animae notas eſſe, & cognitas moralitatis regulas, & ex iſtarum cognito dictamine, tales operationes dirigi, & directas derrivari?

Oh ſi Bruta, Spirituali Animâ praedita loqui poſſent, & internas cognitiones ſuas patefacere, audiremus utique, ipſis non incognitas naturalis regulas aequitatis! Verumtamen, ut quid optare ut fiat, quod jam pridem legimus factum? Incedebat Balaam ſuper Aſinam (p) à Balac moabitarum Rege vocatus ad maledicendum Iſraeli; Cumque Aſinam, viſo Angelo minaci, territam & amplius procedere nolentem, ipſe Balaam bis & ter iratus percuteret, aperuit Dominus os Aſinae & locuta eſt, dixitque: *Quid feci tibi. Cur percutis me? Nonne Animal tuum ſum, cui ſemper ſedere conſueviſti, uſque in praeſentem diem?*

Phil. Optimè utique didiciſti ab Aſinâ, in morem jumenti ratiocinari, dum aſſumis miraculum, ut oſtendas naturam.

Crit.

(p) *Lib. Numer.* 22.

Digitized by Google

Crit. Patienter age Philadelph: Fateor (quis ambigat) rem iſtam miraculosè eveniſſe , ſed in quo, hujus ratio miraculi ſtetit ? Planè in eo quod , cum os Aſinae,ſicut & aliorum Brutorum, (ut alia mittam) ſit oblongum & lateraliter apertum , non poſſit aerem ab intimis progredientem colligere, & ita ad palatum , labia , & dentes colligere & frangere , ut ritè articulata vox audiatur , aer enim potiùs per laterales rictus diſluit ; Deus per Angelum ex aere vicino ſupplevit, quod organis Aſinae deerat ad loquendum ; in eo etiam quod nè dum effecit , ut humanis ſimiles ederet voces , ſed ut inſuper ea proferret vocabula , quae interno ſuo conceptui explicando deſervirent ; Sed tamen fecit , ut exteriori miraculosâ locutione , patefaceret ad extrà , quod ſecum ipſa diſcurrebat ad intrà , ſi verè Subſtantiâ animabatur Spirituali ; Vel hoc poſtremum concedis ; Vel negas ? Puto non negabis ; Cum etenim Brutis internos conceptus , atque etiam diſcurſus attribuas circa res bene multas , nonniſi voluntariè negares Aſinae praefatae interiorem conceptum , quo ſecum ipsâ jam conquereretur , de percuſſionibus receptis ; Concedes itaque , quod licet neſciens quid diceret per exteriorem illam locutionem , verba tamen protulerit , interno ſuo , concordia diſcurſui . Jam verò , quid important haec verba . *Quid feci tibi ? Cur percutis me* ? Niſi Aſinae quaerimoniam contrà Balaam , eam immeritò percutientem ? Quid tanquam praeſuppoſitivè cognitum involvunt ? Niſi hoc morale principium . Non debet innocens plecti , nec niſi injuſtè percutitur ; Ego ſum innocens , nam

ſi de

ſi de viâ receſſi, & ſi etiam ſub te concidi, & coacta id egi, & terrore perculſa; Cur ergo percutis me? Quid ſimiliter ſequentia inuunt verba: *Nonne Animal tuum ſum &c.*? Niſi notum jam Aſinae jus morale dominii, Balaam ſuper ipſam, & morale debitum ſervitutis ſuae erga Balaam? Fateor quidem illatum hoc falſum eſſe, cum nulli Bruto inſit, vel ineſſe poſſit, ſemel ac Brutum quodvis careat intellectu; praefatorum moralium principiorum cognitio; Aſt ſuppoſitâ in Brutis Spirituali Animâ, hoc ipſum quod certè falſum eſt, conſtat verum eſſe debere, veritate illationis; Et innoteſcit exinde quàm longè à veritate diſtet illud antecedens, ex quo legitimè ſequitur tàm abſonum conſequens.

Abſonum inquam conſequens; Nam ſi Bruta, naturalis ſentiunt moralitatis dictamen; Vel illi conformantur in operando? Vel actionibus ſuis contrariantur? Si primum; Et laudem merebuntur & praemium (naturalis tamen ordinis) poſt mortem; Si ſecundum; Vituperationem reportabunt, & poenam poſt fata; Et ita novus Providentiae ordo, pro Brutis erit inſtituendus: Et ita pariter, extumulabitur Caffrorum orientalis Aethiopiae populorum error, aſſerentium, peculiaribus male agentia Bruta, Inferis detrudi; Cui quidem errori, nonnulli etiam, ut probè noſti, ſubſcripſere Rabbini. Immò nec ampliùs erronea erit, excogitatio haec tam inſulſa; Siquidem omnis, moralis Virtus, licet naturalis, praemium; Defectus poenam, intrà naturalem tamen ordinem, meretur; Moritur autem ſimplex Columba, meritur

ritur innocens Ovis; Neutra tamen prae noxiis ſontibuſque Animalibus, majorem vivens felicitatem nacta; Sed potiùs illa quidem ſemper timens Accipitrem, iſta verò metuens Lupum; Cumque ſervatae Simplicitatis, ac Innocentiae praemium, non obtinuerint in hac vitâ; Aequum eſt, ut illud, ipſis poſt vitam hanc conferatur; Truculentus Leo, nemorum graſſator; Sanguinolentus Lupus, Ovilium depopulator, Paſtorum terror ſimul & Ovium, alienâ victitant caede, inque antris ſuis benè paſti, & ſenio confecti moriuntur; Cum igitur, contrà naturalis lumen rationis, tot ſe gravaverint rapinis; & foedaverint caedibus; nullam pro tot Criminibus, peculiarem poenam paſſi; Aequum eſt ut finis vitae, ipſis ſit principium poenae. Quemadmodum enim de Animali rationali, videlicet Homine, in Statu Naturae purae (qui utique poſſibilis fuit) conſtituto, omni cum veritate arguitur; Ita & de Brutis, in hoc moralis vitae principio conſtitutis, infertur; Sicut pro illo fuiſſe exituram, ita pro illis de neceſſe paratam exiſtere, ſub Juſtiſſimo Authore naturae Deo, moralibus & defectibus poenam, & Virtutibus mercedem, poſt hanc vitam.

Phil. Ut quid incaſſum tanta congeris? Cui unquam ſuadebis ea Bruta meriti demeritique eſſe capacia, quae nec libertate gaudent, nec Deum adhuc ut Authorem naturae cognoſcunt, vel cognoſcere valent? Recordare eorum quae olim ex Auguſtino à me allata ſunt (*q*) & noſces nullam Brutis libertatem verè talem, eſſe concedendam;

(q) *An. Brut. vindic. Dial. 4.*

Cauſſae voluntariae, ajebat S. Aug. (r) *aut Dei ſunt, aut Angelorum, aut hominum, aut quorumcumque Animalium: Si tamen appellandae ſunt voluntates, Animalium rationis expertium motus illi, quibus aliqua faciunt ſecundùm naturam ſuam, cum quid boni maliquè, vel appetunt, vel evitant.* Recole quam promovebam Philoſophorum eorum doctrinam, qui rationibus invictiſſimis, tam è naturalibus principiis derivatis, quàm ex SS. PP. comparatis, *Optimi Entis* notitiam, nobis à naturâ inſitam eſſe, ut loquitur etiam S. Joan. Damaſcenus, (s) pro virili tuentur, hoc eſt, non aliunde obtineri poſſe, propugnant, quàm ex Ideâ illâ quam liberali munificentiâ ingenitam humanis mentibus, Deus ipſe elargitur; Haec inquam recole, & ſenties quàm meritò Brutis, Spirituali quamvis Animâ praeditis, quaecumque denegetur cognitio Dei.

Crit. Duplex Philadelphe contorſiſti telum; Sed utrumque imbelle ſine ictu concidit: Et primò; Cur non admittit S. Auguſtinus voluntatem vel libertatem propriè talem, in Animalibus Brutis? Porro, quia ſunt expertia rationis, ut liquet ex ipſo textu; Optimè videlicet ſciens, quod cum Ratio ſit radix Libertatis, ubi Ratio non eſt, vera non poteſt reperiri libertas, ſeu libera voluntas; Quod ſi S. Aug. ſentiret, (ut tu aſſerere non vereris) Bruta Spiritualem habere Animam, ipſaque ratione uti, in ordine ad Corporalia, & Senſibilia: Utique in ordine ad haec ſaltem objecta, veram

(r) *Lib. 5. de Civit. Dei cap. 9.* (s) *Lib. 1. de Fid. Orthod. cap. 1.*

Digitized by Google

veram Brutis tribueret voluntatem, veramque proinde Libertatem, nam ut ait D. Bernardus (*t*) *Ubi voluntas, ibi libertas*. Caeterum fas ſit mihi de te Philadelphe amicè conqueri; Ludis enim, & mihi illudere ſatagis joco praeocupationis: Quid haſce, vel ſimiles SS. Patrum auctoritates adducis, ut oſtendas, hocce vel illud praedicatum Brutis non poſſe concedi? Oporteret priùs evincere, quod iidem SS. Patres admittant Spiritualem in Brutis Animam, & nihilominùs talia attributa, tanquam ex Animae Spiritualitate non deſcendentia, denegent Brutis; Tunc enim, quod tibi agendum incumbit, ageres; Aſt afferre eorum SS. Patrum textus (qui cum neque per ſomnium admiſerint Brutorum Animas eſſe Spirituales) beſtias detineri exprimunt intrà confinia, quae nihil redolent Spiritualitatis; Nihil eſt aliud, quàm uſurpare quod dictum eſt cum veritate, ad comprobandum quod fingitur cum falſitate.

Perpende igitur paulifper, quid dicant Sancti Patres de Subſtantiâ Spirituali, quae aliquâ utatur ratione, ſeu, quod idem eſt, de Subſtantiâ Intellectuali creatâ: *Id omne, quod ratione utitur*; Sic effatur D. Joa. Damaſcenus (*u*) *Arbitrii quoque libertate praeditum eſt*. S. Thomas fideliſſimus D. Auguſtini diſcipulus & aſſecla, ſub titulo quod Subſtantiae Intellectuales ſint volentes (*x*) ſic incipit. *Has autem Subſtantias Intellectuales, neceſsè eſt eſſe volentes*. Et proſequitur, hoc ipſum probando fusè quatuor rationibus. Sequenti ſimiliter

(t) *D. Bern. Trac. de Grat. & lib. arbit.* (u) *Lib. 2. de Fide Orthod. cap. 3.* (x) *D. Th. cap. 47. cont. Gent.*

Digitized by Google

liter Capite ponit in titulo. *Quod Subſtantiae Intellectuales ſunt liberi arbitrii*, remque hanc in titulo poſitam, quinque rationibus probatam relinquit, ita ſub finem Capitis ſcribens. *Judicii libertate carent aliqua, vel propter hoc, quod nullum habent judicium, ſicut quae cognitione carent, ut lapides & plantae; Vel quia habent judicium à naturâ determinatum ad unum, ſicut irrationalia Animalia; Naturali enim aeſtimatione judicat Ovis Lupum ſibi nocivum, & ex hoc judicio fugit ipſum, ſimiliter autem in aliis; Quaecumque igitur habent judicium de agendis non determinatum ad unum à naturâ, neceſſe eſt liberi arbitrii eſſe*; Attende Philadelphe, audi Ariſtippe, quae ſequuntur. *Hujuſmodi autem ſunt omnia intellectualia, intellectus enim apprehendit, non ſolùm hoc vel illud bonum, ſed ipſum bonum commune &c.* Denique ſic concludit. *Omnia igitur intellectualia liberam habent voluntatem ex judicio Intellectus venientem, quod eſt liberum arbitrium habere, quod deffinitur. Liberum de ratione judicium.*

Ariſt. Mirificè in rem tuam Critophile concludit D. Thomas; Cum enim non loquatur, de hoc Intellectuali vel illo; In hoc aut illo intelligendi gradu, conſtituto, ſed de omni & quocumque Intellectuali; jam conformiter ad ejus doctrinam, etiam Spiritualis Anima Brutorum, libera dicenda eſt, cum ſit & ipſa, Philadelpho non abnuente, Intellectiva; Immò quantùm ex hoc capite eſt, fateri oportet, quod ſi inſit Brutis Spiritualis Anima, intellectiva & libera, Bruta ipſa meriti demeritique ſunt capacia; Aſt ex alio id inficiabitur momento Philadelphus; Quia videli-

cet,

Digitized by Google

cet, quomodo poſſunt Bruta mereri, vel demereri apud Deum, cum nec agnoſcant, nec agnoſcere valeant Deum?

Crit. Supereſt itaque, ut & iſtius effugii vanitatem oſtendam. Et certè ſi tantùm ego deferrem Plutarco, quantùm Philadelphus, me paucis expedirem, ſcribit enim (y) *Elephantos Dis vota facere, cum ſe nemine docente mari luſtrent, ſolemque orientem adorent, proboſcide manus loco ſurſum erectâ: Itaque etiam hoc Animal Diis eſt cariſſimum, ut Ptolemeus Philopator teſtatum fecit.* Quomodo autem, haec agere poſſent Bruta, niſi eis Divinitas aliqua, cognita foret? Sed monumento hoc, uti nolo; Relinquo potiùs illud tibi Philadelphe, ut ex eo evincas Spiritualem Brutis Animam inexiſtere; Ea enim abs dubio Spiritualis eſt Anima, quae Deum venerari novit, eique porrigere vota:

Aliâ igitur viâ propoſito occurram efugio, tùm ſcilicet ex fine, ad quem eſt omnis Intellectualis Subſtantia; Tùm ex ſummâ facilitate cognoſcendi ex creatis effectibus Cauſſam primam, & increatam: Non opus eſt autem, multa congerere ex primo capite, cum ſatis hoc mane tùm ex Apoſtolo, tùm ex SS. Patribus oſtenſum, ut reor, ſit, ad aliquem ſublimem finem à Subſtantiâ ipsâ Spirituali fruendum, omnem Spiritualem Subſtantiam, eſſe ſuapiè naturâ ordinatam. Verùm, ut hoc ipſum, de quo diſceptamus, expreſſiùs innoteſcat, litis Arbitrum (ſi placet Ariſtippo) D. Thomam conſtituamus.

Ariſt. Non poteras excellentiorem ſeligere judicem,

(y) *Plutar. de Soler. Animal.*

dicem, Angelicâ etenim opus eſt mente, ad ritè differendum de Spiritualibus Creaturis.

Crit. Audite ergo ab acceptato, optimoque judice quam ferat ſuper hac controverſiâ ſententiam. Tractat. S. Doctor (z) de fine quem habent, Intellectuales Creaturae, poſitoque hoc titulo. *Quod intelligere Deum eſt finis omnis Intellectualis Subſtantiae*, ſic diſertè incipit, & proſequitur. *Cum omnes Creaturae etiam intellectu carentes, ordinentur in Deum ſicut in finem ultimum, ad hunc autem finem pertingant omnia, in quantùm de ſimilitudine ejus aliquid participant: Intellectuales Creaturae, aliquo ſpeciali modo ad ipſum pertingunt, ſcilicet per ſuam propriam operationem intelligendo ipſum; Unde oportet quod, hic ſit finis intellectualis Creaturae, ſcilicet Intelligere Deum.* Aſt nunquid hoc ipſum aſſerere contentus fuit, & non potiùs luculentiſſimè probare perrexit? Percurrite ambo D. Thomam, & aſſertum hoc, decem ſibi invicem ſubſequentibus rationibus, firmiſſimè demonſtratum reperietis; Adeo ut ſi quis ſit, qui D. Thomae auctoritate non moveatur, tot rationum vi, de neceſsè vincatur; Et ſi poſt Aquilam fas ſit, noctuae volare, addam, id praeclariſſimè à D. Thomâ dictum, utpotè ſummè conformiter ad Sapientiſſimam Dei Bonitatem, quae quamvis potuerit Intellectualem Creaturam, ad ſupernaturalem ſui ut Authoris Gratiae, intuitivam non elevare Viſionem; Nulllam tamen voluit, eo naturali ſibique proprio fine privare, ad quem ex naturali inſitâ capacitate, naturalis oritur Inclinatio in ipſâ.

Neque

(z) *S. Th. cap. 25. cont. Gent.*

Neque capacitatem hanc in qualibet, quaecumque ea ſit, vel eſſe dicatur, Subſtantiâ Spirituali, temerè admitti, dicat quiſpiam; Quid enim repugnantiae, aut ſaltem incongruaentiae eſt in hoc invenire? Nil ſanè incongruum; Cum potiùs maximè rationabile ſit, Spiritum Intellectivum, qui omne aliud rerum Creatarum longè praetergreditur Genus, ad Spiritum Creatorem cognoſcendum aſſurgere poſſe; Ut quemadmodum nè dum exercitè ſentit, ſed etiam reflexè cognoſcit, ſe eſſe, ita etiam, à quo ſit, cum à ſe non ſit, cognoſcat: Poteſt, ut proximè perpenſum eſt, Subſtantia Spiritualis animans Bruta, phyſicalia perſpecta habere principia; Poteſt morale dictamen attingere, & juxtà illud operari; & non poterit à creatis effectibus in cognitionem Entis increati devenire? Aut incongruum erit quod cognoſcat Deum, ens illud, quod utpotè Spirituale, maximè imitatur Deum? *Notitia Dei*, ajebat S. Joa. Damaſcenus (*a*) *omnibus à naturâ eſt inſita. Neque id aliquis ratione utens, ignorare poteſt.* Tertull. (*b*) *Prima Animae dos*, Animae videlicet Spiritualis & intellectivae, *Dei notitia eſt*. D. Greg. Magnus in illud Job. 36. *Omnes homines vident eum.* Sic effatur. *Omnis homo, eo ipſo quod Rationalis eſt conditus, debet ex ratione colligere eum, qui ſe condidit, Deum eſſe* nonnè autem ipſa etiam Bruta, Spirituali inſignita principio, Ratione aliquâ utuntur? Nonnè habent Animam Intellectivam, nonnè ſunt condita rationalia? Quare ergo eis dene-

gatur

(a) *S. Joa. Damaſc. lib.7.de Fid. Orthod. cap.* 1. (b) *Tertull. lib.* 1. *cont. Marc.*

gatur, quod omni Spirituali Animae, Intellectivaeque conceditur naturae.

In medium prodeant eae invictiſſimae rationes, quibus Philoſophi nonnulli tuentur, Deum, non aliter cognoſci poſſe, quàm ex Ideâ, Spirituali Animae liberaliter à Deo inditâ: Potiſſima inter iſtas eſt. Quod Deus, eſt infinitus, immenſus, aeternus, &c., omnis autem Creatura, finita eſt, limitata, & temporalis; Unde ſicut ex calido frigidum, & unum contrarium cognoſci nequit ex alio, ita neque poteſt ex Creaturis, dignoſci Deus: Prodeant itidem eae Sanctorum Patrum auctoritates, quae tale quid comprobent, vel confirment: Praecipuae illae erunt, in quibus cognitio Dei aſſeritur nobis, ſeu cuilibet Subſtantiae intellectivae inſita, anticipata, & omne ſtudium praeveniens; Vel ex Sacrâ Scripturâ illud regii Pſaltis (*c*) *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, Domine*; Prodeant, inquam, & quaſi pulvis ante faciem venti, exſuflabuntur: Evertamus itaque eam rationem, quae inter invictiſſimas, primum obtinet locum: Verum eſt, quis ambigat; Creaturas & quaslibet diviſivè, & omnes collectivè, infinito diſtare intervallo à Deo; Aſt quid inde? Veſtigium pedis humani in pulvere relictum, quàm longè diſtat, ab hominis naturâ; & tamen aptum medium eſt, ad inferendum illinc hominem tranſiiſſe; Non ergo requiritur aequalitas perfectionis, vel ſimilitudo naturae, in eo quod eſt Medium ad aliquod cognoſcendum, cum perfectione vel naturâ illius entis, cujus cognoſcendi Medium eſt. Sed ſatis eſt unum

(c) *Pſal.* 4.

unum attingi ut dependens ab alio, vel ut effectus alterius, ut ſaltem confuſè cognoſcatur, debere adeſſe aliquid, à quo dependens, dependentiam dicat; A quo effectus, fuerit cauſatus. Cum proinde, cuilibet ratione utenti notum ſit, exiſtere Creaturas, quae non ſibi dederunt exiſtentiam, ſed illam acceperunt ab alio; Eaſque quae exiſtunt Creaturas, non ſemper extitiſſe, & non ſit progredi in infinitum; Nè dum poteſt ex Creaturis, finitis licet, & temporaneis, devenire in cognitionem Entis Infiniti & aeterni; Sed cogitur evidenter admittere Cauſſam aliquam, quae ſit omnium cauſa, & cauſetur à nullo, quae omnium Principium ſit, & careat principio, quae proinde ſit Deus; Quare docet nos Spiritus Sanctus (*d*) *à magnitudine ſpeciei & Creaturae, cognoſcibiliter poterit Creator horum videri*. Quibus tanquam eodem S. Spiritu afflatus, fideliſſimè conſonat Apoſtolus inquiens. *Quia quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt illis, Deus enim illis manifeſtavit*. Sed quomodo manifeſtavit? Forſan per ſpecialem aliquam revelationem? Nùm per ſupernaturale Lumen aliquod eis infuſum, aut ſaltem per aliquod ſpeciale donum naturae rationali ſuperadditum? Non ſanè ita loquitur Apoſtolus, quin potiùs aſſignans quomodo manifeſtus ſit gentibus Deus, ſic immediatè proſequitur. *Inviſibilia enim ipſius, per ea quae facta ſunt, intellecta conſpiciuntur &c.*

Quae quidem priora Apoſtoli verba, ad mentem SS. Patrum ita exponit doctiſſimus Cornelius à la-

(d) *Ad Rom. cap. 1.*

à lapide (*e*) *Apoſtolus aſſerit planè eos Deum, Deique veritatem agnoſcere potuiſſe, & debuiſſe, quin & reipſa cognoviſſe, quia haec veritas, naturaliter eſt aperta, & manifeſta, eamque docet, & dictat ipſa natura*. Audis Philadelphe? Non Idea diſtincta à potentiâ naturali Animae, exire potentis in actus ſuos; Non Lumen additum ipſi rationali naturae, docet nos Deum eſſe, ſed ipſa docet, & dictat natura; Sed grave non ſit ediſcere quae paulò inferiùs ſcribat celeberrimus idem Interpres. *Solus ferè Anſelmus, cum aliquot recentioribus, addit Deum hanc veritatem, ſive ſeipſum Gentibus manifeſtaſſe, per lumen non tantùm naturale, ſed etiam ſupernaturale, quaſi ſine lumine ſupernaturali, & ſine fide non potuerint gentiles per ſolum lumen naturae, agnoſcere unum eſſe Deum verum; Sed hoc eſt praeter mentem Apoſtoli, & Patrum, qui aſſerunt Deum Gentilibus ſe manifeſtaſſe per Creationem, & res creatas; Ex illis enim Gentiles per lumen naturae, Deum creatorem agnoſcere potuerunt, & debuerunt*. Quod ſi Gentiles, & potuerunt, & debuerunt, juxta & Apoſtoli, & Sanctorum Patrum mentem, inferre per diſcurſum ex Creaturis, ſeu Creaturarum univerſitate, exiſtentiam Dei; Jam non illa innoteſcit, vel aliter poteſt Creaturae aliquâ licet, verâ tamen, ratione utenti innoteſcere, quàm per Ideam liberaliter ipſi à Deo donatam; ſed nullo intellecto tàm naturali, quàm ſupernaturali dono ſuperaddito, ſpontè ſua erumpit talis cognitio, ex ipsâ rationali naturâ in quantùm tali; Planè nec video, quâ fide dicant Philoſophi nonnulli

(c) *Cornel. à lap. Comment. in Epiſt. ad Rom. cap. 1.*

Digitized by Google

nulli, non poſſe rationalem Creaturam, juxta SS. Patrum Doctrinam, à Creaturis aſurgere ad primae cauſſae, ſeu Creatoris cognitionem abſque Ideâ Dei inditâ Animae, & ſuperadditâ naturali rationis lumini.

Nec eſt, quod hoſce Philoſophos defendas Philadelphe, ex quo plures ex Patribus docuerint notitiam Dei in Craeturâ rationali, ſeu intellectivâ eſſe inditam, & omne ſtudium praevenientem; Quo enim in ſenſu id dixerint, facilè patet ex D. Thomâ, qui ſicut in aſſiduâ Patrum lectione verſatiſſimus; ita omnium mentem eſt aſſecutus; Scribit autem S. Doctor (f) quod Dei notitia *Dicitur nobis inſerta, quia omnibus inſertum eſt aliquid, unde poſſit perveniri ad cognoſcendum, Deum eſſe*. Quia videlicet data eſt nobis Natura rationalis, quae ſe ipsâ facillimè poteſt, ex obverſantibus ſibi undequaque Creatis rebus, & ad ſemetipſam attendens, Dei exiſtentiam colligere. Aliud ergo eſt naturam quamlibet intellectivam Creatam non poſſe per ſe cognoſcere perfectè divinam eſſentiam, ſeu quid Deus ſit; Aliud longè diverſum, ab eâdem non poſſe cognoſci ſolo ſuo naturali lumine exiſtentiam Dei, ſeu an Deus ſit; Primum quidem verum eſt; Qui enim quid ſit in ſe ipſo Deus, putat attigiſſe, non quaeſita reperit, ſed in inquiſitione deficit; Secundum autem à veritate alienum eſſe, conſtat ex ratione, conſtat ex Apoſtolo, conſtat ex comuni ſenſu SS. Patrum; Quare eleganter non minus quàm verè ait D. Bernardus. (g) *Tanta haec* Y 2 *for-*

(f) *D. Th. Quaeſt. 10. de verit. art. 12. ad. 1.* (g) *D. Bern. ſerm. 31. in Cant.*

formarum varietas, atque numeroſitas ſpecierum in rebus conditis, quid niſi radii ſunt Deitatis? Monſtrantes quidem quia verè ſit à quo ſunt, non tamen definientes prorſus quid ſit; Itaque de ipſo vides, ſed non ipſum; Cum autem de eo quem non vides, caetera vides, ſcis indubitanter, exiſtere quem oportet inquirere. Hinc & Angelicus Doctor abſolutè pronunciat (*b*) *ex effectibus Dei, poteſt demonſtrari Deum eſſe, licet per eos non perfectè poſſimus eum cognoſcere ſecundùm ſuam eſſentiam*, & aequè piè ac veriſſimè exclamarat D. Auguſtinus: *Cœli & terra clamant Domine, ut amemus te*. Sed mirum ſanè quod Creatae res, in quantùm pulchrae, ac bonae nobis, invitent nos ut amemus Deum, naturalium horum bonorum largitorem; Et tamen in quantùm Creatae, non manuducant nos ad cognoſcendum eundem Deum, ut illarum Creatorem! Tot jam momentis ita patet Animam, ſeu Subſtantiam Intellectivam, innatam habere vim, atque potentiam, cognoſcendi ex Creaturis exiſtentiam Dei, Deumque ut authorem naturae, ut conſtet etiam, Lumen illud, quod teſte regio Pſalte ſuper nos ſignatum eſt, aliud non eſſe, quàm ipſum Lumen rationis, ab Intellectivâ Subſtantiâ minimè diſtinctum, ac omni proinde principio intellectivo commune; Ut hunc locum exponunt Dionisius Carthuſianus, Titelmanus, aliique.

Quod ſi tecum duriuſculè agere vellem Philadelphe; Ex ore tuo convincerem te, ab immateriali & Spirituali Subſtantiâ cognoſci Deum ut authorem naturae, abſque ullâ Ideâ, ei divinitùs libera-

(b) 1. p. *Quaeſt.* 2. *art.* 2.

beraliter ſuperadditâ; Sic enim, ut memini, quondam loquebaris (*i*): *Illud inter parvulorum mentes, & Brutorum Animas diſcrimen intercedit, quod illae ſuapte naturâ, Deum, & caetera objecta immaterialia cognoſcere poſſunt, impedimento ſemoto; hae verò nunquam* & paulò poſt, ajebas. *Optimi entis notitiam, nobis à naturâ inſitam eſſe*: Quomodo autem poteſt, humana Mens ſuaptè naturâ cognoſcere Deum? Si verum eſt requiri ad hanc cognitionem Ideam liberaliter donatam, ab ipsâ naturâ non progredientem, & ab ipsâ naturâ diſtinctam? Quomodo à naturâ inſita eſt nobis notitia Dei; Si nobis ineſt, per aliquid indebitum, & gratis conceſſum naturae in ſuo eſſe conſtitute? Haec porrò non ſibi cohaerere videntur.

Idea inſuper iſta Dei, naturae intellectivae impreſſa ex liberali, ut ais, ipſius Dei munificentiâ; Vel talis aſſeritur, ut Deum exprimat & intellectui repraeſentet, prout eſt in ſe clarè, & intuitivè videndum? Vel talis dicitur, ut ſolùmmodo Deum exhibeat in aenigmate, & quòad an eſt, non verò quòad ejus poſitivam quidditatem? Quis primum dicat, niſi Beguardorum vel Beguinarum ſectae dederit nomen? Reſtat ergo ſecundum. Sed talem Ideam vanè aſſertam, & inutiliter fictam, pronunciabit quicumque, qui ſeriò animadvertat, quod quemadmodum nulla requiritur, praeviè impreſſa in rationali Creaturâ Idea cauſſae creatae, ut poſſit ab effectu argui exiſtentia & virtus, alicujus cauſſae, quae tali effectui dederit eſſe; Ita nullâ opus eſt Ideâ praecedenter

inditâ,

(i) *An. Brut. Vindic. Dial. 4.*

inditâ, Cauſſae increatae, ut à cognitione Creaturarum quatenùs talium, inferri poſſit exiſtentia Creatoris, ſive Deus quòad an eſt; Sicut enim ſinguli creati effectus indigitant & arguunt aliquam ſingularem ſui Cauſſam, ita & effectus & Cauſſae, creato intellectui innoteſcentes, ad increatam omnium Cauſſam cognoſcendam, manuducunt.

Ariſt. Huc uſque dictis, quid detraham non habeo Critophile; Unum potiùs eſt quod ſuggeram, quoniam utrumquae aequaliter diligens, ſolam prae oculis Veritatem habeo, ſolamque quâ militat parte, praeponderare ſino: Unum inquam eſt, quod ſuggeram; Ei videlicet argumento ſimile, quo nuperrimè utebaris ad explodendum ab intellectuali Subſtantiâ Lumen illud diſtinctum ab ipsâ, in quo plurimùm fidebat Philadelphus. Haec idea Dei, vel eſt ipſa eſſentia Dei, intimè unita cuilibet intellectui creato agnoſcenti Deum, & gerens in ipſo munus ſpeciei; Vel eſt aliqua Subſtantia, & quidem Spiritualis, à Deo, ut ita dicam, inſculpta praeſuppoſitae Spirituali Subſtantiae? Vel eſt aliquid inditum intellectivae Subſtantiae, quod neque eſt Deus, neque eſt Subſtantia quaevis alia? Primum dicere de omni intellectivâ Subſtantiâ, cognoſcente Deum ut naturae & Authorem, & Dominum, manifeſtus eſt error. Secundum dicere, abſurdum pariter eſt; Nam nec una Spiritualis creata Subſtantia, in aliam itidem Spiritualem illabi poteſt, neque una in aliâ recipi tanquam in ſubjecto; Et etiamſi id poſſet; Inquirendum adhuc veniret, nùm haec

Sub-

Subſtantia Spiritualis ſuperaddita alteri, quâ mediante cognoſcitur Deus, ut praeciſè Author, & Dominus naturae, ſit ſupernaturalis, an potiùs naturalis? Non quidem ſupernaturalis; Nec enim ſupernaturali principio opus eſt, ad cognitionem naturalem, ſeu ad cognoſcendum Deum ſub ſolâ ratione Creatoris, & Domini proinde omnium Creaturarum; Atque inſuper cum Dona ſupernaturalia non conferat, vel conferre teneatur Deus, omnibus omnino Creaturis, ratione licet utentibus, conſequens fieret, quod in aliquo ratione utente, cui nimirum collatum non fuiſſet tale ſupernaturale auxilium, non eſſet reprehenſibilis, ſed integrè excuſabilis Ignorantia Dei ut Authoris naturae; Quare nec ampliùs foret inſipiens qui diceret in corde ſuo, *Non eſt Deus*. Quod ſanè quis ita improbus, ut ſentiat? Quis ita efrons, ut dicat? Erit ergo naturalis; Sed praeterquàm quod, contrà hanc ſuperadditam alteri Spirituali Subſtantiae, Spiritualem, naturalemque Subſtantiam, militant quae mox dicebam; Inquirere pergo; Haec naturalis Subſtantia indita alteri, vel eſt ex ſe ipsâ potens cognoſcere Deum ut Authorem naturae? Vel indiget & ipſa, Ideâ Dei ſibi ſuperadditâ? Si primum? Sicut ergo una Spiritualis Subſtantia, & quidem naturalis, poteſt abſque ope diſtinctae, & ſibi impreſſae Ideae Dei, cognoſcere Deum; Cur non & quaevis alia intellectiva Subſtantia idem ſe ipsâ poterit, ſine tali ſuperadditâ Ideâ? Si ſecundum? Inquiro ſicut modò, quid illa Idea ſit, & ita pergitur in infinitum.

Reſtat ergo reſpondere talem Ideam, nec

eſſe Deum ipſum intimè unitum creato intellectui; Neque Subſtantiam aliquam ſive ſupernaturalem, ſive naturalem, ſed entitatem quandam accidentalem, Spirituali Subſtantiae inhaerentem, quam certè Philadelphus non admittet, nè aliquid adſtruat, quod inani occultae Qualitatis vocabulo, debeat occultari; Niſi fortè iis velit annumerari & ipſe, qui quod in aliis irrident, mutato tantùm nomine admittunt; Quorum multos eſt invenire.

Crit. Libentiſſimè amplector opportunum quod ſuggeſſiſti argumentum contrà Philadelphum egregiè, & ad hominem concludens: Sed notum ex his cuilibet erit, immeritò confugi poſſe ad Ideam Dei, à Spirituali Animâ diſtinctam, ut oſtendatur Brutorum Animam, etſi Spiritualem, ad Dei cognitionem ut naturae ſaltem Authoris, aſſurgere minimè poſſe; Probatum ſiquidem manet, Cognitionem hanc, ex ipsâ Spirituali Subſtantiâ, qua tali proficiſci, & concedendam proin & Brutis, ſi Brutis conceditur Spiritualis Anima: Cum itaque, ut dicta recolligamus, notae ſint belluis moralis vitae Regulae; Cum inſuper notus ipſis ſit Deus, tanquam naturae nè dum Author, ſed & Supremus Dominus, Capaces ſunt belluae, & merendi, & demerendi in ordine ſuo naturali, ſeu in ſuo ſtatu Naturae purae; Debita ipſis eſt poſt hanc vitam, vel merces boni, vel mali poena; Quo tamen quid abſurdius cogitari, quid à ſanâ Doctrinâ remotiùs dici poterit unquam?

Phil. Miror, quod tantam in eo vim facias, quod ſpontè ſua evaneſcit; Quae mehercle vel merces, vel poena poteſt rependi Brutis poſt mor-

rem;

Digitized by Google

tem; Cum Brutis morientibus, eorum Anima eſſe deſinat in rerum naturâ? Nunquid quod nihil eſt, vel praemium recipere poteſt; Vel poenam ſubire?

Ariſt. Aliam tangis Lyrae chordam, quae modo non eſt pulſanda; Jam inclinata eſt dies: Satis ſit hodierno certamini; Valete ambo, reditumque, quem praeſtolor veſtrum, longiori morâ diferre nolite.

Phil. Nutibus tuis libenter obſequimur Ariſtippe, ſed tu interim

Vive, vale laetus, tibi Dii dent proſpera multa. (*k*)

(k) *Plutar. de Profec. virt. ſent.*

Digitized by Google

SUBSTANTIA SPIRITUALIS EST IMMORTALIS

Ex hoc Capite Anima *Spiritualis* Brutorum Profligatur.

DIALOGUS SEXTUS.

Ariſtippus, Philadelphus, Critophilus.

Ariſt. QUàm opportunè ſimul ambo veniſtis! Mandaveram mihi Cocolatam parari, accipietis vos quoque mecum; Et quamvis mihi mos non ſit, laudare mea, certos vos reddo, quod optimam ac ſaluberrimam experiemini.

Phil. Gratias tibi Ariſtippe; Placet utique mihi cocolata, ſed tamen ſumere nolo, quoniam nimiùm, bonae obeſt valetudini; Siquidem à Medicis audivi quod nimium calorem Cocolata immittit in ſanguinem, ipſumque expiſſat, & torpidum ex craſſitudine reddit, nè aptam tempore ſuo circulationem peragere valeat.

Ariſt. Oh quid audio! Quamvis jam ſenuerim, quotidianae Cocolatae ſumptioni adſuetus, nihil tale audivi, nihil tale in me expertus ſum, nec fortè ſine Cocolatâ ſenuiſſem.

Crit. Nè metuas Ariſtippe; Noli credulus eſſe Philadelphe; Utrique potiùs meminiſſe juvat,

Digitized by Google

quod *qui medicè vivit, miſerrimè vivit*; Quamvis non à Medicis, non à doctis, ſed ab imperitis talis timor ingeritur; Et niſi quod ad graviora, nobis eſt feſtinandum, palpabili ratione evincerem, ex Cocolatâ nec nimium imitti Calorem, neque Sanguinis, humorumve craſſitudinem, torporemque cauſſari.

Ariſt. Non eſt jactura temporis, de rebus licet gravioribus, tractatum differre tantiſper, ut alia removeantur praejudicia, & diſcantur utilia; Age; ſi vales Critophile, Cocolatae vindicias, & rem tàm, mihi quàm Philadelpho facies acceptiſſimam;

Crit. Utriuſque votis lubentiſſimè annuo: Componitur itaque Cocolata tum ex glande quàdam, quam vulgò appellámus *Cacao*, tum ex faccaro aliiſque aromatibus; quorum unum italicè *Cannella* nuncupatur, aliud verò *Vainiglia*; Portio autem major, ut noſtis, non ex faccaro eſt, vel aromatibus; ſed ex Cacao; Jam verò Glandem hanc, quam dicimus *Cacao*, frigidae eſſe naturae; non uno evincitur argumento: America parit nobis fructum hunc, ſed nonniſi ex humido aquoſoque Solo, ut referunt Franciſcus Carletti (*a*) & Gulielmus Piſoni. (*b*) Arbor autem, quae glandem hanc nobis fructificat, mediocris eſt altitudinis, & frondoſis arboribus circum ipſam diſpoſitis, à ſolaribus ſubtrahitur, diligentiſſimè radiis.

Cum itaque calidus eſſe nequeat ſuaptè naturâ fructus ille, qui & in humidis tantùm locis enaſci novit, & Solis calorem refugit, & umbrae frigiditate fovetur; Ex ipsâ hujuſce glandis ge-

Z 2 neſi

(a) *Diſcur.* 5. *pag.* 92. (b) *Mantiſ. aromat. cap.* 18.

neſi notum planè ſit ; eam calidae non eſſe naturae . Dicet fortaſſe imperitus aliquis ; Nonnè in calidâ arbor haec naſcitur Regione ? Verum eſt , reſpondeo ; Sed quid tùm ? Sicut in noſtrâ temperatâ licet , aliiſque ſub climatibus non calidis , calidiſſimae tamen herbae naſcuntur, ita & Frigida in calidiſſimis etiam Regionibus , oriri nihil vetat : Addite inſuper , quod quidquid vel arborum , vel fructuum calidum eſt, ſuae Calorem naturae exteriùs manifeſtat , vel gravi aromatico odore , aut amaro , mordacique ſapore , nihil autem tale experimur in hac glande , etiam vi ignis aſſatâ , ut quiſque teſtari poteſt ; Quod ſi veritatem hanc, novo probatam cupitis momento, praelaudatum legite precor Gulielmum Piſoni ; Invenietiſque (*c*) quàm ſalubri experimento , Glans iſta in potum ſolutâ , apud ſive Americanos , ſive Europèos , in acutis febribus profit , ad ſitis extinguendum ardorem , nimiumque calorem jecoris temperandum .

Atque hinc eſt , quod qui rerum naturas ſagaciùs norunt inquirere , & intimiùs perſcrutari , ad attemperandam nimiam glandis iſtius frigiditatem , uſi ſunt Aromatibus praecalidis , vulgò *Cannella* , & *Vainiglia* , ut ita ex maximi copiâ Frigidi , maximique parvâ Calidi quantitate , Tertium quoddam exurgeret , quod temperie ſuâ , ita languidum recrearet Stomachum ; ut neque immoderato frigore,nativi caloris vim retunderet, neque nimio calore , vehementiùs accenderet ; Sed potiùs innocenter ſervaret , atque blandiſſimè foveret .

(c) *Ibid. pag.* 198.

veret: Quare doctè non minùs, quàm veraciter ſcripſit Celeberrimus Nicolaus Lemery (*d*) quod Cocolata quovis modo ſumatur, reſtaurat, reficitque languentes vires, vigorem Cauſſat, humorum malignitati reſiſtit, ſtomachum denique & cerebrum, omneſque corporis partes mirificè adjuvat atque corroborat.

Et certè ſi calidae, noxiaeque Cocolata eſſet naturae; De Caracenſibus populis, (qui tamen immortali memoriâ digno referente Columbo, plùs centum annis vivere non raro inveniebantur) actum foret; Ipſi enim, non alio veſcebantur pane, quàm ex glande iſtâ eformato, varjiſque aromatibus mixto, qui proinde cum Cocolatâ noſtrâ, non immeritò veniat comparandus: Sed ad refellendum Vulgi inſani craſſiſſimum errorem, jam nimis multa; Canite ambo potiùs cum quoddam doctiſſimo viro, rerumque uſu peritiſſimo (*e*)

O dolce Ambroſia cagion di Salute
Della caduca vita almo ſoſtegno,
E ne' convitti degli immortali Dei
Laſsù nel Cielo tanto deſiata!

Phil. Guſtu potiùs, quàm cantu ſaluberrimam laudabo potionem; Afferte, afferte mihi Cocolatam; Non ero ampliùs in me metipſum crudelis, ſapiditate & ſalubritate excellentiſſimo, me à Pharmaco alienans. Gratias tibi plurimas Critophile, quod brevi, ſolidoque diſcurſu, à noxio me

(*d*) *Lemery Trac. univer. de Simpl. aromat.* (*e*) *Petrus Andr. Forzoni Eleg. in laud. Cocol.*

Digitized by Google

me praejudicio expediiſti: Par pari tamen & ego reddam, gravius à te praejudicium removendo, quo ſentis nimirum Brutorum Animam, ſemel ac Spiritualis aſſeratur, Immortalem itidem debere concedi.

Ariſt. Quoniam diſceptare parati eſtis, & cupidi, propoſitam incipite Controverſiam ventilare, & tàm mihi, quàm vobis ſapidiorem Cocolatam reddetis.

Phil. Quo glutine connexam putes cum Spiritualitate Immortalitatem, equidem videre non poſſum; Nam nec omne quod Spirituale eſt, eſt itidem cum veritate Immortale; Nec omne quod expers Corruptionis eſt, pariter eſt Spirituale: Habitus infuſi Fidei, Spei, & Charitatis, Spirituales ſunt, neque tamen indefectibiles: Nam per infidelitatem Fides; Spes per deſperationem; Charitas per quodvis laethale peccatum deperditur: Materia ſive coeleſtis, ſive ſublunaris, apud omnes Philoſophos eſt incorruptibilis, & tamen materia eſt, quàm longè diſtans à Subſtantiâ Spirituali, nec cum ipsâ ullatenùs comparanda; Relinquitur ergo, non aliam inveniri cum Spiritualitate ut ſic, & naturali Immortalitate connexionem, quàm quae ex praeoccupatae Imaginationis vi, ac glutine ideali fingi poteſt.

Crit. Ne quaeſo jam alias (*f*) ſatis ſolutum repetas argumentum; Affer nova ſi habes, & vel me victum dabo, vel tibi veriora ſuadere conabor: De Subſtantiâ Spirituali, non autem de entitate Spirituali, quae Subſtantia non ſit, eſt nobis quae-

(f) *Diſſert. cont. An. Spir. Brut. Dial.* 7.

quaeſtio ; Illam ego, immortalem eſſe ex naturâ ſuâ ſuſtineo intrepidè, eo modo quo naturaliter immortalem, Animam hominis aſſero.

Phil. Sermonem, ut placet, ad ſolas Spirituales Subſtantias contrahamus: Quomodo piaculum erit, aliquam Spiritualem Subſtantiam aſſerere, non eſſe naturaliter Immortalem, cum falsò de ipsâ etiam hominis Animâ ſupponas, ipſam immortalem eſſe ſuaptè naturâ? Ne precor, ſcandalizeris hoc audito, me enim explico ſtatim. Recogitandum itaque eſt (g), Mortem beſtiarum bifariam explicari à nobis poſſe; Aut nempe per diſſolutionem partium, ita ut tamen partes ab invicem ſegregatae conſerventur; Aut per interitum, ſive ut rigidioribus loquar ſcholarum vocabulis, per annihilationem rei, quâ fiat ut Subſtantia quae priùs extabat, exiſtere penitùs deſinat: Si mortem, priori modo explicatam conſideremus; Fateri utique compellor, immaterialem Brutorum Animam, aequo modo dicendam eſſe naturâ ſuâ immortalem, ac eſt naturâ ſuâ immortalis Anima hominis; Neque id mirum; Quandoquidem hoc immortalitatis genere, gaudet etiam prima rerum corporearum materies, quae ſuaptè naturâ incorruptibilis praedicatur; Si autem, ſecundo eam modo accipiamus, quo nempe fiat, ut Brutorum Anima, neque per deſtructionem, ſive annihilationem mori poſſit, ſeu deſinere; Quis hoc ſenſu vel ipſam hominis Animam naturâ immortalem, auſerit definire? Niſi ad Dei voluntatem confugiamus, à quo cujuslibet Creaturarum Conſervatio pen-

(g) *Anim. Brut. Vindic. Dial. 7.*

pendet, humanam mentem, ſeu Animam, immortalem eſſe, nunquam obtinebimus.

Ariſt. Optimus videtur mihi diſcurſus iſte, nec aptum puto ei reſponſum reperiri.

Crit. Sed cui unquam in mentem venit, Creaturam aliquam, hoc ſenſu immortalem dicere, quaſi quod à Deo non poſſit annihilari? Novi quidem, egregio viro Thomâ Vualdenſi referente (*b*) auſum fuiſſe Vicclephum inſaniſſimè effutire quod *Deus aliquam Creaturam, in nihilum redigere non poteſt*. Quaſi verò vel paris potentiae non ſint vis Creativa, & vis annihilativa; Vel Deus qui liberè potuit Creaturas quaslibet è nihilo educere, aliquâ, abſolutâque neceſſitate teneatur quaſcumque ita conſervare, ut nullas earum, ad nihilum poſſit reducere; Sed ſuas inſano illi relinquamus inſanias. Fatemur quotquot Catholici ſumus, Creaturam quamlibet, à Deo poſſe in nihilum redigi; & nihilominùs communior Theologorum Sententia eſt, Subſtantias quaslibet Spirituales, naturâ ſuâ immortales eſſe; Sed quâ immortalitate? Nùm excludente annihilationis poſſibilitatem? Abſit hoc à doctis; Abſit à verae Fidei ſectatoribus vel ſuſpicari; Etſi enim Spirituales Subſtantiae, non ſint à Deo annihilandae; Non tamen hoc ideo erit, quia Deus non poſſit, ſed quia non vult eas annihilare; Quâ igitur immortalitate naturaliter dotatae aſſeruntur Spirituales Subſtantiae? Iſtâ utique, quâ videlicet nec per partium, quas non habent, ſejunctionem mori, nec per contraria, quibus carent, corrumpi poſſunt; Cumque per ſolam annihila-

(b) *Th. Vualden. lib. 1. cap. 17.*

Digitized by Google

hilationem queant deſinere, aeternum ipſae durabunt, ac vivent, ſi Deus eas poſitivâ annihilatione non deſtruat; Sive (ſi phraſis iſta non placet) immortaliter vivere pergent, abſque ſpeciali Dono, per hoc ſolùm quod eâ generali conſervatione, quâ Deus res caeteras conſervat in tempore, haſce conſervet Subſtantias per totam aeternitatem: Quo in ſenſu ajebat Sanctus Bernardus (*i*) *Immortalis Anima eſt, quoniam cum ipſa ſibi vita ſit; ſicut non eſt quo cadat à ſe, ita non eſt quo cadat à vitâ.*

Luculentiſſimam veritatem hanc tradiderat etiam D. Dionyſius inquiens. (*k*) *Intellectuales Subſtantiae vitam habent indefficientem, ab universâ corruptione; Morte, & materiâ, & generatione, mundae exiſtentes* ita ut mirum ſit, eam in dubium revocari: Sed paucula addam, per quae de veritate iſtâ non amplius ambigas Philadelphe: Cum dicimus Subſtantiam Spiritualem, naturâ ſuâ immortalem eſſe; Non intelligimus, eandem ſecluſo libero Dei conſervantis auxilio, eſſe duraturam; Aliud nimirum eſt, eſſe ex naturâ ſuâ Immortalem; Aliud, eſſe ex naturâ ſuâ nunquam defecturam: Poſtremum hoc poſtulat, vel quod Deus neceſſitate compellatur aliquâ ad talem Subſtantiam perpetuò conſervandam; Vel quod talis Subſtantia poſſit ſe ipſam manutenere in eſſe, Deo etiam ab ejus conſervatione ceſſante; Horum autem utrumque falſiſſimum eſt; Horum neutrum nec ſomniando quidem affirmamus. Primum verò

A a ſo-

(i) *D. Bern. Ser. 81. in Cant.* (k) *D. Dionyſ. lib. de Div nomin. cap. 5.*

ſolùmmodo exigit quod ea Subſtantia talis naturae ſit, ut ſi Deus non deſinat ab eâ conſervandâ, generali conſervatione ſuâ qua res etiam corruptibiles conſervat; Ipſa nullum in ſe corruptionis principium habens, nec ab agente exteriori pati valens, nunquam ſe ſubtrhaet, ſeu nunquam ſubtrhaetur à divinâ Conſervatione, adeoque ſemper vivet; Hoc autem primo modo immortalem ſuaptè naturâ pronunciamus Spiritualem Subſtantiam, nullatenùs verò ſecundo.

Caeterum ut pateat, in primâ hac acceptione, Spiritualem Subſtantiam propriè dici ex naturâ ſuâ Immortalem: Ponamus ſub eâ Conſervatione, quâ Deus ut author naturae conſervat omnia, ponamus inquam, hinc Leonem, hinc unam aliquam Subſtantiam Spiritualem; Jugiter perſeverat quantùm eſt ex parte Dei tàm conſervatio Leonis, quàm Spiritualis Conſervatio Subſtantiae; Sed nunquid utraque Subſtantia haec tandiu durabit, quandiu duret ex parte Dei Conſervatio? Haud ſane; Subſtantia utique Spiritualis nunquam eſſe deſinet, ſi Deus ex parte ſui, eam Conſervare non ceſſet; Leo autem utpotè & internam Elementorum quibus componitur, luctam patiens, & externorum Agentium corruptivae contrarietati ſubjectus, non obſtante Conſervationis duratione quantùm eſt ex parte Dei, ſinentis corruptibilia corrumpi, corrumpetur, & interibit. Hunc igitur, naturaliter corruptibilem dicimus, quia ad ipſum à corruptione & morte ſervandum, non ſufficit ea praeciſè Conſervatio, quâ Deus res conſervat ut naturae Author; Sed illam naturaliter immor-

mortalem meritò aſſerimus, quia cum ſolo Dei ut Authoris naturae Conſervationis auxilio, neſcia corruptionis, & neſcia mortis, ſicut ſemper durabit in eſſe, ita ſemper durabit in vitâ; Et ut verum dicam, quâ cum cohaerentiâ doctrinae loquantur, non video, Philoſophi quidam, qui naturalem tribuentes incorruptibilitatem materiae, nihilominùs timent & nolunt, naturalem concedere Spirituali Subſtantiae, immortalitatem; Porro, ſi materia vivens foret, cum concedatur incorruptibilis, nonnè foret Immortalis? Quis ambigit? Cùm itaque Subſtantia Spiritualis ſit, de facto vivens; Cum ſit Philoſophis omnibus (de orthodoxis loquor) concedentibus, incorruptibilis ex ipsâ ejus naturâ; Quomodo negari poteſt ipſam eſſe naturaliter Immortalem, ſemel ac concedatur, eſſe naturaliter incorruptibilem, cum in iis quae ſe ipſis vivunt, idem ſit & eſſe, & vivere? Aſt dices, Nonnè poteſt quaelibet Spiritualis Subſtantia annihilari à Deo? Utique, reſpondeo, ſed inſto & ego: Nonnè poteſt materia ex quâ componuntur res corporeae à Deo annihilari? Affirmativè & tu reſpondebis, ſed accepto reſponſo tuo, ſic urgeo. Quamvis materia corporum ſit incorruptibilis, poteſt tamen annihilari à Deo; Et vice verſâ, quamvis materia poſſit divinitùs in nihilum redigi, tamen eſt ex naturâ ſuâ incorruptibilis; Ergo licet Spiritualis Subſtantia à Deo annihilari poſſit, erit tamen naturaliter Immortalis; Nam quod incorruptibilitas eſt materiae, hoc Immortalitas eſt Spirituali Subſtantiae; Et quemadmodum poſſibilitas annihilationis non detrhait materiae incorrup-

Digitized by Google

ptibilitatem, ita nec tollit à Spirituali Subſtantiâ naturalem Immortalitatem.

Phil. Nonne audis D. Paulum apertè docentem. (*l*) *Dominus Dominantium, qui ſolus habet Immortalitatem*. Nimirum ab intrinſeco, ut communiter explicatur? Nonnè ſextam Conſtantinopolitanam Synodum legiſti, in quâ Mentes hominum dicuntur, non Naturâ, ſed Gratiâ Dei Immortales, quia non à ſe ipſis, ſed à divinâ voluntate & Gratiâ Immortalitatem conſequuntur? Quid ergo incaſſum tanta congeris. Adi Dionyſium Petavium (*m*) & ab ipſo, ex mente Sanctorum Patrum loquente, audies. *Quod enim Divinâ vi, ſaltem poteſt in nihilum redigi; Tùm quod alieno beneficio ſempiternum eſt; hoc per ſe caducum & mortale cenſetur*. Quod ſi preſſiùs Animae Brutorum Spiritualis licet, Mortalitatem noſſe deſideras, conſule Sacras Scripturas, & ex Davidis teſtimonio, illam non obſcurè intelliges, inquit enim (*n*). *Auferes Spiritum eorum, & deficient*, en Spiritus interitum, *& in pulverem ſuum revertentur*, en corporis diſſolutionem (*o*).

Crit. Stupeo te, in Sanctorum Patrum Lectione verſatiſſimum, tàm facilè aſſerere laudatum Apoſtoli locum, communiter explicari de Immortalitate ab intrinſeco, cum & Sanctus Auguſtinus (*p*) & D.Gregorius (*q*) & D.Bernardus (*r*) nomine

(l) *Apoſt. Paul. Epiſt.* 1. *ad Timot. cap.* 1. *v.* 16. (m) *Dionys. Petav. Theol. Dogm. lib.* 1. *cap.* 5. (n) *Pſal.* 103. *verſ.* 29. (o) *An. Brut. vindic. dial.* 7. (p) *D. Aug. lib.* 1. *de Trinit. cap.* 1. (q) *D. Greg. lib.* 12. *moral. cap.* 17. (r) *D. Bern. Ser.* 81. *in Cant.*

mine Immortalitatis, ibidem intelligant *Immutabilitatem*, eò nempè quia, Immutabilitas eſt ratio, & quaſi Cauſſa incorruptionis, & Immortalitatis, & rurſum omnis Immutabilitas, eſt quaedam immortalitas, ſicut omnis Mutabilitas eſt quaedam mors; Quia quod mutatur, tranſit ab eo quod erat, ad aliud quod non erat, quod eſt quaedam mors, & interitus prioris eſſe, quod per Mutationem perit: In hoc igitur ſenſu juxtà Sanctos Patres, ſolus Deus, dicitur Immortalis, quia ſolus eſt omnino immutabilis in ſe ipſo; Seu quia, tali à ſe, & in ſe gaudet Immortalitate, quae nè dum mortem excludit; Sed omnem mortis poſſibilitatem, omnemque mortis umbram, quamcumque nimirum Mutationem atque mutabilitatem; Solus eſt enim, qui verè dicere poteſt. Ego Dominus, & non mutor: Cum hoc autem ſtat, etiam Subſtantias Spirituales Creatas, eſſe ab intrinſeco Immortales, Immortalitate tamen modicâ, ſi cum divinâ comparetur, & tali, ut neque omnem Mutabilitatem excludat, neque Mutationem: Audire non graveris, quid in hunc locum inquiat D. Bernardus. *Qui ſolus habet Immortalitatem: Quod ego reor pro eo dictum, quod ſolus ſit naturâ incommutabilis Deus, qui ait: Ego Dominus, & non mutor; vera namque, & integra immortalitas, tàm non recipit mutationem, quàm nec finem, quod omnis mutatio, quaedam mortis imitatio ſit. Omne etenim quod mutatur, dum de uno ad aliud tranſit eſſe, quodam modo neceſſe eſt moriatur quod eſt, ut eſſe incipiat quod non eſt; Quod ſi tot mortes quot mutationes, ubi Immortalitas? Attamen immortalis Anima eſt; Quo-*

niam

niam cum ſibi ipſa vita ſit; Sicut non eſt quo cadat à ſe, ſic non eſt quo cadat à vitâ. Verùm cum conſtet ſuis affectibus mutari eam, agnoſcat ita ſe Deo in Immortalitate ſimilem, ut ſciat ſibi deeſſe non modicam Immortalitatis partem, ſoli cedens abſolutam perfectamque Immortalitatem; apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio &c. Conſtat igitur laudata Apoſtoli verba communiter explicari, non de praeciſâ & quacumque intrinſecâ Immortalitate quaſi nihil extrà Deum ſit ab intrinſeco Immortale; Sed de Immortalitate abſolutâ ac perfectiſſimâ, omnem vel umbram mutabilitatis, vel mutationis excludente. Quare nihil ex ipſis, ad praeſens intentum concludere Philadelphe potes.

Quod ſi Conſtantinopolitana Synodus, ipſas etiam hominum Animas, non Naturâ, ſed Gratiâ immortales aſſerit; Non ideò negat eaſdem eſſe Immortales ex naturâ, quia verè cenſeat naturalem repugnare Immortalitatem Creaturae; Sed quia, cum hoc ipſum, quod Natura ex ſe Immortalis, jugiter conſervetur à Deo, ut ſuam in actu ſecundo exerceat Immortalitatem, ſit aliquid gratis tali naturae conceſſum à Deo, qui poteſt creaturam quamlibet quam extraxit è nihilo, ad nihilum reducere; Ipſa gratuita Immortalis Creaturae Conſervatio, utpotè non debita creaturae, ſed libera Deo, & beneficium Dei eſt, & Gratia ejus vocatur: Sic Angeli dici poſſunt ex naturâ ſuâ Intelligentes, & etiam aſſeri queunt non Naturâ intelligentes, ſed Gratiâ; Dicitur primum cum veritate; quia Intelligere, connaturale eſt Angelis; Unde poſito quod ſint, non poſſunt intelligentes

non

non eſſe ; Meritò tamen aſſeritur & ſecundum ; quia cum Intelligentes eſſe nequeant niſi ſint ; Sint autem non à ſe , ſed ex liberâ Dei voluntate quâ & produxit illos , & eoſdem conſervat ; conſequitur quod ſi ex ſolo beneficio Dei , acceperunt , & retinent naturam Intelligentem , ex ſolo pariter Dei munere, ſint Intelligentes : Hoc in ſenſu accipienda venit Doctrina Sophronii in hac Synodo recepta & commendata , ſicut & alii Patres exponendi, cum ajunt Angelos aut Animas Spirituales eſſe immortales ex Gratiâ , intelligendo nimirum nomine Gratiae , gratuitam & illorum , & iſtarum productionem, atque Conſervationem ; Nulla enim creatura eſt , quantùmlibet perfectò in gradu conſtituta , quae vel ſibi ipſi dederit eſſe , vel ſe ipſam independenter à Deo, conſervare valeat in eſſe ſemel accepto ; Nullaque eſt , quae mortalis non ſit , ſi nomine Mortalitatis annihilabilitatem accipiamus .

Verùm putas nè meliùs aliquid concludere ex illo Regii Pſaltis ? Mehercle omittere illud potes , ſi nihil potius habes . Quid ſanè , ad probandum naturalem Animae belluinae interitum conferunt , ea verba *Auferes Spiritum eorum , & deficient* ? Dixit Propheta *Spiritum* in ſingulari , appoſuit verbum *Deficient* in plurali ; Et tu , quae vel apud grammaticos concordare non poſſunt , conjungere niteris ? Non de tô *Spiritum* dictum eſt ly *Deficient* , neque ut palam eſt , dici potuit , ſed de Animalibus ipſis , quae utique ablato Spiritu (quicumque tandem ſit) morientur & deficient , & corpora eorum ſicut è terrâ compacta , ita & in pul-

Digitized by Google

pulverem ſuum revertentur ; Per hoc autem quod Scriptura, dicat Deſectura Animalia per ammiſſionem Animae, quis inferre novit, ipſam ablatam Animam eſſe interituram, vel interituram doceri ? Etiam homines, ablato ab eis Spiritu, deficient, & eorum corpora in pulverem ſuum revertentur ; Nunquid tamen ex hoc, interibit eorum Spiritus ?

Phil. Si etiam aſſererem, nullo naturali argumento ſatis probari poſſe Subſtantiae Spiritualis Immortalitatem, ſed ſolùm ex fide conſtare, Animam rationalem, non eſſe interituram cum corpore, ſed perpetuò duraturam ; Non dicerem inauditum aliquid, aut aliquid falſum ; Ita ſenſit Scotus cum pluribus ex ſuis ; Et Petrus Pomponatius in libro de Immortalitate Animae, ex inſtituto probat, nullum proferri poſſe argumentum è naturalibus principiis comparatum, quod ſatis firmum ſit & efficax, ad probandam naturalem Animae humanae Immortalitatem : Quamvis autem multi contrà Petrum Pomponatium inſurrexerint, in Catalogo tamen librorum interdictorum, legimus, quidem opus Pomponatii *de Incantationibus*, non illud etiam *de Animae immortalitate*. Quin immò eruditiſſimus P. Joannes Petrus Niceron Barnabita, Pomponatii integritatem ſanamque fidem luculentiſſimè vindicat. (*s*)

Crit. Quod attinet ad Scotum, aliquoſque ex ſuis, meminiſſe deberes eorum quae olim tibi eadem reſpondenti, reponebam (*t*) videlicet Sco-
tum

(s) *Memoires des hom. illus*. *To*. 25. *pag*. 329. (t) *Diſſert. contr. An. Spir. Brut. Dial*. 5.

Digitized by Google

tum negare non quidem naturalem Immortalitatem Subſtantiae Spiritualis, ſed ſolùmmodo inannihilabilitatem, quam nemo Catholicorum negat, vel unquam negabit: Pomponatius utique totus in eo fuit, ut rationalis Animae Immortalitatem indemonſtrabilem oſtenderet, & quamvis non ea circa punctum hoc negaret, quae fidei ſunt, unde potuit ſicut ab eruditiſſimo Patre Nicerone, ſic etiam ab aliis, ab Haereſis, vel ſaltem erroris incurſu vindicari; Vellem nihilominùs obiter animadverteres quàm malè ſentiat, & periculosè ſcribat, qui naturali docet ratione indemonſtrabilem Spiritualis Immortalitatem Subſtantiae; Quoniam & impugnatur à multis, & à multis indiget patrocinari, & paucos invenit patronos.

Nolo ego Pomponatii mentem, in deteriorem partem interpretari; Tùm quia ad hoc ſemper ductus fui, ut nullum condemnarem niſi evidenter condemnatione dignus probetur; Tùm etiam quia ejus Catholicam mentem praedicat R. P. Joannes Chryſoſtomus ex Ordine Praedicatorum Regens in Bononienſi Sancti Dominici Conventu inquiens in quâdam epiſtolâ (u) *Hortor igitur, & obſecro omnes Chriſti Fideles, ne temerè de te judicent, qui poſthabitis omnium Philoſophorum deceptionibus, veram & inviolabilem fidem profiteris*. Tùm inſuper quia in Epiſtolâ ejuſdem Petri Pomponatii datâ ad praefatum Patrem Joannem Chryſoſtomum, haec leguntur: *R. Paternitas tua animadvertens pro ſuâ prudentiâ, ex his quae ſcripſimus in libro de Immor-*

 talitate

(u) *In Epiſt. monit. ad Tract. de ſolut. ration. Pet. Pompon.*

talitate Animae, non ſolùm multos in poſterum in errorem, induci poſſe, ſed etiam nonnullos à veritatis viá aberraſſe, quippe qui me mortalem eſſe animum, tenere, arbitrati fuerint .... Cùm fidei firmandae gratiá, tùm ut facilè omnibus liqueret (Deo teſte) non eam de animo Sententiam meam eſſe, admiſi (x).

Scio tamen eum intemperanti contrà Animae Immortalitatem naturalem, calamo, inhonoras ſibi tragaedias excitaſſe; Non quod multi faciam Cenſuram Morerii (z) qui Pomponatio, & Catholici, & Philoſophi penè denegat nomen; Immeritò tamen, nam & fidei ſuae conteſtatione conſtat, ex animo fuiſſe Catholicum; Et ex eruditis operibus ſuis, liquet fuiſſe Philoſophum; Quin etiam oportet opera Pomponatii, non legerit Morerius, ſed ex alio cenſuram ſuam tranſcripſerit; Nam ſcribit in primâ Dictionarii ſui Editione Pomponatium extremum clauſiſſe Diem anno 1513. in octavâ autem Editione, ſcribit eundem obiiſſe anno 1512. Cum tamen Pomponatius ipſe, in fine libri ſui de Incantationum occultâ poteſtate, reliquerit ſcriptum. *Perfecta eſt haec noſtra lucubratio, quae de incantationibus nominari poteſt, per me Petrum, filium Joannis Nicolai Pomponatii Mantuani, in feliciſſimo Gymnaſio Bononienſi, in Capellâ Sancti Barbatiani die* 16. *Auguſti* 1520. *anno* 8. *Pontificatus Leonis X.* Quomodo igitur obiiſſe dicitur ſive duodecimo, ſive decimotertio anno, qui ſcribebat in vigeſimo?

Sed quia praetermiſsâ Morerii Cenſurâ, audio

(x) *Apud P. Chryſ. Javelli Ord. Praed. To.* 2. (z) *Morerius in ſuo Diction. ver. Pompon.*

dio unum ex praecipuis Pomponatii diſcipulis, non temeritatis ductu, ſed ex fidei ac probitatis zelo exclamantem contrà doctrinam Magiſtri ſui in libro de Immortalitate Animae traditam (*a*) *Quâ nihil peſtilentius induci poterat ad corrumpendam juventutem, diſſolvendamque Chriſtianae vitae diſciplinam*. Et quamvis Eminentiſſimi Herculis Gonzagae in Magiſtrum ſuum Pietas, ac nobiliſſimi magnitudo animi, elatum e Bononiâ, Pomponatii cadaver, Mantuam deferri curavit, eidemque nobile parari ſepulchrum juſſerit; Vitare tamen non potuit (quin deturpatâ apud multos Petri Pomponatii famâ) eò quod viſus ſit naturalem denegaſſe Immortalitatem rationali Animae, Janus Vitalis demortui Pomponatii ſepulchro, ad aeternam rei memoriam inſcriptum relinqueret Epitaphium ſequens (*b*)

En Animarum ingens globus, en legio unde vagantum
Quas tu perpetuâ luce carere putas;
Mortuus ut credas, aeternam has vivere vitam,
Ad cineres ululant Pomponiate tuos:

Adeo verum eſt, eum pias aures offendere, nec notam temeritatis effugere, qui Spirituali Subſtantiae, Animaeque rationali, denegare auſus fuit, non dico annihilabilitatem, omnis enim Creatura, ex quo Creatura ſit, annihilari poteſt, à Deo; Sed naturalem Immortalitatem in ſenſu ſaltem mox explicato.

B b 2 Te-

(a) *Paulus Jovius in Elog. doct. vir. n. 61.* (b) *Paulus Jovius Ibid.*

Temeritatis, inquam, non effugit notam qui talia ſentit; Nam Concilium Lateranenſe quintum, Seſſione octavâ, cui quidem Seſſioni, occaſionem dedit, (ut opinantur, Spondanus, & Coppinus (c) nimia Pomponatii de Animae humanae naturâ, dicendi licentia) inquit. *Cum itaque diebus noſtris ... antiquus humani generis hoſtis, nonnullos pernicioſiſſimos errores, à fidelibus ſemper exploſos, in agro Domini ſuperſemmare, & augere ſit auſus, de naturâ praeſertim Animae rationalis, quod videlicet mortalis ſit, aut unica in cunctis hominibus; Et nonnulli Temerè philoſophantes ſecundùm ſaltem Philoſophiam, verum id eſſe aſſeverent; Contrà hujuſmodi peſtem opportuna remedia adhibere cupientes, hoc ſacro approbante Concilio, damnamus, & reprobamus omnes aſſerentes, Animam intellectivam mortalem eſſe &c.* Ex quibus duo habemus, & eos nempe Temerè philoſophari, qui aſſerunt evinci naturalis Philoſophiae rationibus, Animam intellectivam eſſe ex naturâ ſuâ mortalem; & hanc ipſam Theſim de naturali Animae intellectivae mortalitate, tanquam damnatam à Concilio, & reprobatam, ab omnibus Catholicae fidei profeſſoribus eſſe omninò ablegandam.

Phil. Religiosè credidiſſem, hanc eſſe Lateranenſium Antiſtitum mentem, quod ſcilicet Anima intellectiva pereunte corpore, neceſſariò non debet interire, quia poteſt ex divinâ ordinatione, & potentiâ poſt corporis occaſum, ſupereſſe & vivere perpetuò; Non autem quod ipſa ſuaptè naturâ nunquam defectura ſit; Si etenim adeſſent poſitivae

(c) *Ad an.* 1513. *n.* 20.

ſitivae rationes ab ipſâ humanae Animae naturâ derrivatae, quibus probari poſſet, ipſam nulli obnoxiam eſſe interitui, non utique eas, Lateranenſes Antiſtites praeterjiſſent; Unde potiùs ex eorundem, quantùm ad has rationes, ſilentio, arguere licet, nullam ipſis ad hoc probandum, ſatis opportunam, & efficacem viſam fuiſſe.

Crit. Nullus eſt Catholicus qui doceat vel Animam humanam, vel Angelos, vel aliam quamcumque Spiritualem Subſtantiam, ex naturâ ſuâ nunquam eſſe defecturam, quaſi ſit ipſa ſibi ſufficiens ad ſe conſervandam in eſſe, etiam Deo eam ampliùs non conſervante: Neque hoc aſſeritur, neque ex conſequentiâ doctrinae aſſeri ab iis debet, qui naturalem Spiritualis Subſtantiae Immortalitatem ſuſtinent juxtà Concilii mentem; Jam unius ab alio aſſerti diſcrimen, ſuperiùs attuli; Sed aliud ad rei hujuſce ampliorem elucidationem adducere placet, ne ampliùs ſimiliter cavillandi, tibi occaſio relinquatur.

Efformemus itaque duas propoſitiones: Sit prima. *Subſtantia Spiritualis, ex naturâ ſuâ eſt Immortalis*. Sit verò ſecunda. *Subſtantia Spiritualis ex naturâ ſuâ eſt nunquam defectura*. Tu quidem unam confundis cum aliâ, & quia ſecunda falſa eſt, denegas primam; Ut igitur vera ſecernas à falſis, enucleemus tantiſper utramque. Quid ſibi volunt haec verba *naturâ ſuâ eſt immortalis*? Non aliud porrò, niſi quod ſubjectum hujus praedicati, etiamſi annihilationis (quae à ſolo Deo eſſe poteſt) ſit capax, incapax tamen eſt in ſe, vel corruptionis vel mortis, nec corruptionem vel mortem

tem ab ullo agente creato, pati poteſt; Hoc enim ipſo quod aliquod vivens talis naturae eſt, ut per nullius Creati agentis virtutem, ei mors inferri queat, meritò pronunciatur ex naturâ ſuâ Immortale; Immortalitate tamen ſubjectâ Deo, qui ſicut entitatem illam ſuaptè naturâ Immortalem, Eduxit è nihilo, ita eandem in nihilum reducere poteſt; Poſterioris autem propoſitionis ſenſus, longè diverſus ab iſto eſt; Ea ſiquidem verba. *Ex naturâ ſuâ, non eſt defectura*. Aliud quid important: Enim vero ly *non eſt defectura* non ſignificat praecisè capacitatem, ſeu potentiam non deficiendi, ſicut ly *Immortalis*, ſed cùm ſit verbum de futuro, cui praepoſita eſt particula negativa, hunc ſenſum facit. Nunquam futura eſt deſitio Subſtantiae Spiritualis, quia hanc deſitionis futuritionem ipſa Spiritualis Subſtantia, ex naturâ ſuâ excludit. Cumque propoſitio abſolutè negativa de futuro, & abſoluta à tempore, qualis eſt ea de quâ agimus, ad ſui veritatem requirat quod per nullam potentiam falſificari poſſit, ſequitur ejus ſenſum eſſe; Quod neque per divinam potentiam, Subſtantia Spiritualis, poſſit unquam deficere, quod quidem dicere, & erroneum eſt, & inſanum; Licet enim, ut ex Fide novimus, nolit Deus vel Angelos, vel rationales Animas annihilare, ſed velit potiùs aeternas eſſe, quis tamen ita, non dicam Fide, ſed mente carens inveniatur, qui aſſerere audeat, vel Creaturam aliquam poſſe reſiſtere Deo, ipſam annihilare volenti, vel in eſſe perdurare poſſe, Deo illam ampliùs non conſervante? Vel Deum teneri, ad eas quas nullâ neceſſitate,

te,

te, ſed liberrimè produxit Creaturas, ſemel productas conſervare? Cum itaque remotiſſimus, ſecundae propoſitionis ſenſus ſit, à ſenſu primae, clareſcit, perperam unam confundi cum alterâ, gratis primam negari, vel in dubium revocari, quia ſecunda eſt falſa, & Concilium velle quidem Animam intellectivam ex ſuâ eſſe naturâ immortalem, non verò ex ſuâ met naturâ nunquam defecturam.

Lateranenſis etenim Synodus praefatâ Seſſione octavâ (ut ex Spondano habemus) contrà Pomponatii doctrinam circa naturalem Animae Immortalitatem congregata, id reprobare intendit, quod à Pomponatio dicebatur; Pomponatius autem, nullum quidem aſſerebat extare momentum à naturali ratione derrivatum, quo Animae rationalis naturalis Immortalitas probaretur; Unde & eandem Animam, naturâ ſuâ mortalem dictitabat; At nunquam ita deſipuit, ut eam fore à Deo annihilandam, & aliquando defecturam praedicaret; Quod ſi Lateranenſes Patres Scripturarum ibi monumenta afferunt, quibus Catholicum Fidei dogma comprobatur, de Animae aeternâ duratione futurâ, non ideo id praeſtitere, quaſi error quem damnant, circa non futuram aeternam rationalis Animae permanentiam in eſſe, verſaretur; Sed quia cum ex uno abſurdo, perfacile ſit colligere aliud; Nè quis (Scripturas, vel ignorans, vel non intelligens) ex aſſertâ naturali rationalis Animae mortalitate, colligeret ipſam de facto interituram, ſubnectit loca Scripturae; quibus certò quiſque ex infallibili verbo Dei agnoſcat, rationalem

lem Animam, ſive ex naturâ ſuâ, ſive ex Gratiâ Dei immortalis ſit, ſemper eſſe victuram, vel aeternum miſeram, vel aeternum omni modo felicem, quia Deus vult illam conſervare in aeternum.

Caeterùm ita hanc veritatem firmat, ut ſententiam de naturali rationalis Animae mortalitate, proſcribat penitùs, damnet, reprobetque; Ait enim eos temerè philoſophari qui Animam rationalem ex naturâ ſuâ (non quidem aliquando morituram hoc enim haereticum foret) ſed mortalem docent: Hanc doctrinam, tanquam teterrimam Catholicae fidei luem, à fidelium cordibus omninò exploſam cupit, & toto conatu explodere ſatagit: Sed inquis, ſi adeſſet ratio naturalis oſtendens rationalem Animam ſuaptè naturâ immortalem eſſe, hanc Lateranenſes Antiſtites non praeterjiſſent ſilentio. Verùntamen vide Philadelphe, nè injuriam, non quidem ex animo, ſed ex ſubreptitiâ reſponſione irroges Lateranenſis concilii Patribus. Nunquid enim, cum dixerint Philoſophorum argumenta, quibus in ſpecie, naturalis Animae intellectivae Mortalitas probata praeſumitur, eſſe omnia ſolubilia, neſciebant Patres illa ſolvere? Vel cum ſolubilia eſſe dignoſcerent, quâ ratione ſolverentur, ignorabant? Praeterierunt ergo rationes haſce, non quidem quod eis non abundè ſuppeterent, ſed quia, ut moris Conciliorum eſt, eorumque Patrum auctoritati ac dignitati conveniens erat; Sufficiebat eam aſſertionem damnare, ut apud Catholicos haberetur pro falsâ; Nec opus erat, ut vel naturalium rationum (quas

in promptu ſe habere, implicitè affirmant, oppoſita argumenta ſolubilia aſſerendo) eam pondere, confutarent, vel Scholaſticè, Argumenta argumentis refellendo retunderent; Manet igitur certum hoc, à Concilio nempe poſitivè damnatam hanc eſſe Theſim ſeu propoſitionem. *Anima intellectiva ex naturâ ſuâ mortalis eſt.*

Ariſt. Ne plura addere pergas; Allucinationem ſuam jam noſcit Philadelphus, jamque tibi conſentit; Aſt quid quaeſo ex hoc contrà Spiritualem moliris Brutorum Animam?

Phil. Antequam Critophilus progrediatur, quidquid ſibi velit inferendo, Oportet errorem ſuum, me docente agnoſcat, qui vel caeco obvius eſſe debebat. Quomodo octava Lateranenſis Concilii ſeſſio contrà Petri Pomponatii coacta dicitur doctrinam de *Immortalitate Animae*, cum haec habita ſit decimo quarto kalendas Januarii anno 1513. opus verò Pomponatii de Immortalitate Animae ſolùmmodo prodierit 24. Septembris anno 1516. tribus proin annis cum dimidio à Seſſione praefatâ Concilii? Nunquid Concilium damnare in Pomponatio potuit, quod nundum Pomponatius dixerat?

Crit. Vera loqueris Philadelphe; Et ex hac opportunâ animadverſione tuâ planè convincor, & erraſſe quoad hoc Spondanum, atque Coppinum; Et concilium, praetactâ ſeſſione, nequaquam egiſſe contrà Pomponatii Doctrinam; Verùmtamen contrà quemcumque egerit; Id certum eſt, damnaſſe nimirum aſſertionem ponentem, Animam intellectivam, ex naturâ ſuâ eſſe mortalem; Quâ ſtante damnatione jam ad con-

troverſiam de quâ agimus, incunctanter deſcendo: Spiritualis Brutorum Anima, intellectiva eſt & ipſa; Vel ergo ex naturâ ſuâ mortalis dicitur, vel Immortalis? Primum nullimodè aſſeri poteſt, tùm quia Concilium, ut mox dictum eſt, damnat omnes, aſſerentes Animam intellectivam Mortalem eſſe; Et licet preſsè loquatur de Animâ Hominis, eadem tamen ratio eſt, quantùm ad Naturam attinet, de quâcumque Spirituali intellectivâque Subſtantiâ. Tùm quia, non juvat recurrere ad gradum, ſeu fundum, ut ità dicam, inferioris Spiritualitatis Animae Brutorum, ſemel ac talis Anima ſit verè & propriè Spiritualis; Nam & materia Coeleſtis, apud multos, nobilioris prae Sublunari eſt naturae (quidquid pro modò ſit de hac opinione) & tamen non obſtante Naturae, & perfectionis inaequalitate, utraque apud omnes Philoſophos, eſt incorruptibilis ex naturâ ſuâ: Pariformiter itaque, non oberit aſſerta inferioritas Spiritualitatis Animae Brutorum ad Animam hominis, quominùs ſit & illa ex naturâ ſuâ immortalis, ſicut illa.

Verùmtamen intrà Spiritualium Subſtantiarum confinia, ut nos contineamus. Angelus infimae ſpeciei (ſi ſequamur doctrinam Angelici Doctoris aſſerentis ſingulos Angelos diferre ab invicem non quidem ſolo numero, ſed etiam ſpecie) longiſſimo diſtat intervallo ab Angelo primae ſpeciei, ac nobiliſſi nae; Innumerabilis ſiquidem eſt penè Angelorum numerus, & tamen quamvis ſinguli à ſingulis ſpecie diferant, atque à primo deſcendendo ad ultimum, ſemper decreſcat eorum Spiritualita-

tis & perfectionis gradus, omnes tamen de Primo ad Ultimum, ex eorum naturâ ſicut incorruptibiles ſunt, ita & Immortales; Animae hominum (ſive aequalis naturalis perfectionis ſint, ſive (ut alii ſentiunt) inaequalis; Et longiſſimè diſtantes ab Angelorum perfectione ſunt, & ſicut nullo Catholico negante Philoſopho ſunt naturaliter incorruptibiles, ſic pariter immortales: Quâ igitur cum veritate dici poſſet Animas Brutorum Spirituales licet, ſuâpte naturâ eſſe mortales?

Naturâ itaque ſuâ immortales debent concedi tales Animae, deducto à cujuslibet alterius Spiritualis Subſtantiae, naturali immortalitate exemplo; Deducto à Subſtantiae intellectivae operatione argumento; Cum enim intellectivae Subſtantiae, objectum intelligibile, ſit ſuprà tempus, utpote abſtrahens à motu, & mutatione, eſt immutabile & neceſſarium, & ſaltem negativè perpetuum; Ex objecto autem, ſpecies & ratio operationis comprehenditur, & ex Operatione, principii operantis Natura dignoſcitur; Si igitur Operatio intellectivae Subſtantiae circa ea verſatur, quae ſunt ſupra tempus, ipſa etiam, per ſe loquendo, eſt de ordine ſempiternorum, & elevata ſupra tempus & motum; Dixi per ſe loquendo; Nam per accidens contingit quod Intellectio quae eſt per Phantaſmata, ſit cum continuo & tempore; Quod ſi Operatio intellectivae Subſtantiae, eſt de ſe ſupra tempus elevata, & de ordine ſempiternorum; Ergo & ipſa Intellectiva Subſtantia, de ordine ſempiternorum eſt, & incorruptibiliter ſubſiſtens, & Immortalis. Denique ad hominem contrà te Phila-

delphe arguo: Anima Spiritualis Brutorum, te concedente (*d*) eſt naturâ ſuâ incorruptibilis non minùs ac Anima rationalis humana; Ergo eſt naturâ ſuâ immortalis non ſecùs ac iſta; Conſequentia probatur. Subſtantia Spiritualis vivens, non vivit per aliquod à ſe diſtinctum, ſed ſe ipsâ, unde ſicut vivere non poteſt, quin ſit; Ita eſſe non poteſt, quin vivat: Sed ex quo naturâ ſuâ ſit incorruptibilis, non poteſt amittere eſſe; Ergo ex quo naturâ ſuâ ſit incorruptibilis, non poteſt amittere vitam; Ergo ſicuti naturaliter incorruptibilis, ita & naturaliter Immortalis; Niſi palmariter fallor, haec ſe invicem complectuntur, haec ſibi invicem ſubſequuntur.

Haec igitur Spiritualis Brutorum Anima, quae ex naturâ ſuâ Immortalis, evincitur quid, peto agit, poſt ſui ſeparationem à corpore Animalis? Nunquid ad alia tranſit informanda vel ejuſdem, vel diverſae ſpeciei Animalium corpora, quae de novo in dies procreantur? Nunquid ſemel ſoluta à corpore, caeca relinquitur nullâ ei ſuperinditâ ſpecie per quam ad modum ſeparatarum Subſtantiarum intelligat, ſed nihil patiens, & nullo gaudens, diſcurrit per auras? Nunquid prout vel benè ſe, vel malè moraliter geſſit unita corpori, vel praemium recipit, vel poenam? Horum ſanè aliquid debet cum veritate poſſe affirmari; Sed tamen quodcumque eligatur abſurdum eſt, & indignum quod eligatur.. Si primum admittas, jam incidis in Bengalorum errorem, aſſerentium Brutorum Animas Immortales eſſe, & de

(d) *An. Brut. vindic. Dial. 7.*

de uno in aliud corpus, tranſmigrare; Si poſtremum adſtruas; Convinceris ſubſcripſiſſe ſtultiſſimo Cafrorum Orientalis Aetiopiae Populorum commento, ſomniantium Beſtiarum Animas, quae malè ſe in hac geſſerint vitâ, peculiaribus in inferis, torquendas eſſe, poſt earum à Corpore ſeparationem: Secundum verò ſponte ſua corruit, nam ut ſummâ cum veritate dicitur. *Deus, & natura nihil faciunt fruſtra*. Anima autem Bruti à Corpore ſoluta, atque repentinâ in Caecitate relicta, fruſtra eſſet in rerum naturâ; Nec enim foret bona ſibi, cum nullo gaudeat; Non bona Corpori, cum non informet; Nec bona toti Univerſo, cum utpotè inviſibilis, perſpicuae ejus varietati, ac pulchritudini non deſerviret, nec ei ullum afferret bonum, utpotè otioſa, & inepta vel ſibi.

Ariſt. Expectabam Critophile, è tanto Apparatu, quod tandem parturirent montes, ſed ridiculus natus eſt Mus: Diſtingue contrà te ipſum, ut mox contrà Philadelphum diſtinguebas; Aliud nempe eſſe quod Spiritualis Subſtantia ſit naturâ ſuâ immortalis; Aliud verò quod ex naturâ ſuâ ſit numquam defectura; Concedit Philadelphus Animae Brutorum primum, negat verò ſecundum; Quid querere pergis quid faciet Bruti Anima ſoluta à Corpore, cum ſoluta à Corpore, non ampliùs exiſtat in rerum naturâ? Nonnè vides te falſo laborare ſuppoſito? Aſt dices? Nonnè conceditur tali Animae naturalis immortalitas? Quì ergo ſtatim ac ſolvitur à Corpore, deſinit exiſtere? Scis quomodo? Per annihilationem; Quia

cum Deus Animas Brutorum ad uſus tantùm temporalium, corporaliumque neceſſitatum deſtinaverit, non vult eas poſt Animalis mortem, ampliùs conſervare.

Crit. Pacificè, pacificè Ariſtippe mi, nam fortè videbis ſuppoſitum Murem, in fortem ſtatim excreviſſe Leonem; Inquis ergo, ut oſtendas Spiritualem Brutorum Animam è Corpore ſolutam, non eſſe ſuperſtitem Corpori, quod Deus eam annihilat; Probas autem, quod eam annihilet Deus, quia ſcilicet, ad ſolos ipſam Corporales uſus deſtinavit. Sed quia poſtremum hoc ſatis, ut arbitror, confutatum eſt (*e*) nolo iterum circa illud immorari, ſed potiùs neglecto hoc tanquam gratis aſſumpto, primum refellere pergo. Primitùs itaque ſcire vellem à te, nùm Deus annihilans talem Animam, agat conformiter ad talis Animae naturam, quaſi ea petat ex ſe deſtrui, ita ut ſit ipſi violentum, aut ſaltem praeter naturam perſeverare in eſſe, abſque Corpore? Ulteriùs ad quem nam finem D. O. M. Brutorum Animas è Corpore ſolutas, in nihilum redigat? Denique ubi nam, vel cui, revelaverit Deus ſe de facto Brutorum Animas, licet Spirituales annihilare, ſtatim ac à Corpore ſeparantur? Aliud ſiquidem eſt, aliquid gratis reſpondere ad fugiendam difficultatem; Aliud aſſerere aliquid cum fundamento, ad comprobandam veritatem. Scio utique ad vitanda quae ex Theſi tuâ, ex hac parte conſequuntur abſurda, unicum hoc tibi effugium ſupereſſe, ut ſcilicet dicas, tales Animas, Deo ipſas annihilante, eſſe

(e) *Spirit. An. Brut. profliſ. Dial. 4.*

eſſe deſinere; Sed ut liqueat effugii hujuſce vanitas, & abſurdorum ex tuâ opinione legitimè conſequentium veritas.

Oſtendo, dici non poſſe tales Animas à Deo annihilari, annihilationem exigente earundem Animarum naturâ. Tales Animae, cum ſint verae Spirituales Subſtantiae, ſunt Subſtantiae per ſe ſubſiſtentes; Sunt per ſe potentes ſubſiſtere ſine corpore, tanquam per ſe non dependentes ab illo vel in eſſendo, vel in operando; Ergo ex naturâ ſuâ, & corruptionem non admittunt, & annihilationem non exigunt. Antecedens cuilibet notum eſt, cui non incognita ſit natura Spiritualis Subſtantiae; Conſequentia probatur. Nulla Creatura naturaliter petit bonum illud amittere, quod naturaliter (ideſt ſine miraculo) poteſt retinere; Sed quaelibet Subſtantia Spiritualis, poteſt ſine miraculo, retinere ſuum eſſe, ſeparata à corpore; Ergo nulla naturaliter petit deperdere ſuum eſſe, poſt ejus ſeparationem à corpore; Ergo nulla petit ex naturâ ſuâ annihilari; Ergo quemadmodum nulli creatae Spirituali Subſtantiae, ſolutae à corpore violenta eſt perſeverantia in eſſe, ita nulli creatae Spirituali Subſtantiae, naturalis eſt annihilatio, ſeu naturaliter debita. Hinc egregiè, more ſemper ſuo ajebat Divus Thomas (f) *Creaturarum naturae hoc demonſtrant, ut nulla earum in nihilum redigatur.*

Quod ſi nulli Creaturae, annihilatio eſt naturalis, jam Deus Brutorum Animas è corpore ſolutas annihilans, ſi non contrà, ſaltem praeter earum Naturam facit, auferendo ab ipſis eſſe, quod pote-

(f) *Pr. par. quaeſt.* 104. *art.* 4.

Digitized by Google

poterant ſine miraculò, & cum ſolâ generali Dei conſervatione retinere, & impediendo ne Perpetuitatem aſſequantur tales Animae,quae utpotè Spirituales Subſtantiae, naturaliter intendunt perſeverare in eſſe quantùm poſſunt; Et quia naturaliter incorruptibiles, perpetuae perſeverantiae in eſſe capaces ſunt, & perpetuò poſſunt perſeverare. Congruum nè verò eſt dicere, Deum qui omnia in numero, pondere fecit, & menſurâ; Deum cui regius Propheta Canit *Omnia in Sapientiâ feciſti*. Ita Brutorum condidiſſe naturam, ut ritè erga illam ſe habere, ritèque eidem Providere non poſſit; niſi agendo praeter eorum naturam, & praeter naturalem talis naturae inclinationem atque capacitatem? Quis ſanè vel de Brutorum naturâ talia fingat? vel de omnipotenti Sapientiâ Dei, talia ſomnietur?

Verùmtamen progrediamur; Ad quem quaeſo finem Deus Optimus Maximus qui ſapientiſſimè omnia gubernat, & providet omnibus, Spirituales Animas Brutorum, in Animalium morte annihilat? Fateor quidem (& millies repetam) fateor poſſe Deum abſolutè loquendo, omnia in nihilum redigere; Attamen quia ſcimus Deum omnia operari ſecundùm Conſilium Voluntatis ſuae; Quia novimus ex Apoſtolo (g) quod *Unicuique datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem*. Quia intelligimus, quod omnia propter ſemetipſum ſive propter Gloriam ſuam operatus eſt Dominus, & operatur; Meritò quaerimus in aſſertâ annihilatione praefatarum Animarum, Finem qui nobis (propter

(g) *Apoſt. 1. ad Cor. 12.*

Digitized by Google

ter quos tales Animae, & Bruta ipſa exiſtentiam receperant) in utilitatem, cedat, Deo autem in Gloriam. Enim verò, actualis Naturae cujuſvis annihilatio, non ſpectat ad Gratiae manifeſtatio-nem, quae manifeſtatio redeat in Gloriam Dei; Nam ut optimè docuit Divus Thomas (*h*) Manifeſtatio Gratiae, vel fit per divinae oſtentionem Potentiae, vel Bonitatis; Magis autem divina oſtenditur Bonitas in rerum creatarum Conſervatione, quàm in earum Annihilatione, ut de ſe patet. Divina itidem Potentia, quae in rerum creatione elucеſcit, non magis pateſcit per rerum ſemel creatarum annihilationem; Virtus enim annihilativa, majorem non praeſefert, prae Virtute creativâ activitatem vel excellentiam activitatis; Nullus ergo cum ſit aſſignabilis finis, ob quem Deus haſce Animas in nihilum redigat, dicendum eſt eas Animas verè à Deo non annihilari; Illud enim meritò negatur, quod gratis & abſque ullo fundamento aſſeritur.

Cum inſuper agatur de Annihilatione rei inviſibilis, ac penitùs inſenſilis, non poteſt fundatè aſſeri hujuſce Animae deſitio per Annihilationem, niſi revelaverit hoc ipſum Deus, vel ſaltem niſi communis Sanctorum Patrum conſenſus, id nobis probabile reddat; Quis verò in totâ Sacrâ Scripturâ reperitur locus, in quo talis annihilatio revelata inveniatur? Nullus planè. Immò è contrà legitur (*i*) *Didici quod omnia opera quae fecit Deus, perſeverant in perpetuum.* Ex quo textu colligit Angelicus Doctor, nullam Creaturam verè in nihilum

(h) *D. Th.* 1. *par. Quaeſt.* 104. *art.* 4. (i) *Eccleſ.* 3.

Digitized by Google

lum redigi. Legitur etiam (k) *Nihil odiſti eorum quae feciſti*. Ex quo meritò concluditur, nihil eorum quae fecit Deus, ab ipſo Deo annihilari; Quomodo vero annihilatio iſta Spiritualis Animae Brutorum, ex Patrum conſenſu probabilitatem accipiat, cum nullum ſit invenire qui talis Animae annihilationem vere aſſeruerit?

Phil. Non id tàm facilè pronunciares ſi Sanctum Bernardum attentè legiſſes, vel ſincerè intelligere valuiſſes; Sermone ſiquidem quinto in Cantica (in quo Brutorum Animam verum eſſe Spiritum docet) expreſſiſſimè affirmat Brutorum Spiritum, & vivificare, & vivere deſinere moriente pecude, ſiquidem contrarium non eſt naturali Subſtantiae immaterialis conditioni, per Annihilationem deficere. Appoſitè hac de cauſſâ (l) clariſſimus Doctor uſus eſt verbo *Deficere*, nec dixit, ideoque ille Spiritus, & cum tempore tranſit, & cum Corpore moritur, aut corrumpitur, aut *Diſſolvitur*, ſed dixit. Cum Corpore *Deficit*, ut nimirum clarioribus vocabulis, Brutalis Spiritus annihilationem nobis indicaret.

Crit. Num Brutalis Animae Spiritualitatem citato loco adſtruat Divus Bernardus, an ſecus, queremus aliàs; Interim in propoſitâ difficultate ſiſtamus. Quia itaque Sanctus Doctor ait pecudis Animam cum è Corpore ſolvitur, *Deficere* non autem dixit, eam *Corrumpi*, aut *Diſſolvi*. Concludis per tò Deficere, aſſertam à D. Bernardo Animae pecudis deſitionem mediâ annihilatione; Video equidem te optimi Advocati agere partes, qui

(k) *Sap.* 11. *v.* 25. (l) *An. Brut. vindic. Dial.* 8.

qui nec favorabile verbulum praetermittis quin opportunam in illo vim facias, & ſi meliorem ſuſcepiſſes defendere Cauſſam, me victum darem; Attamen dicas mihi, ſi D. Bernardus dixiſſet Spiritum, ſive Animam pecudis diſſolvi, quando à Corpore ſolvitur, ſentiret rè talem Animam deſinere per annihilationem? Haud ſanè, repones, quod enim diſſolvitur, ſolvitur in partes; Quod in partes ſolvitur, corrumpitur; Quod corrumpitur non amittit eſſe per annihilationem: Optimè quidem; Sed monere jam diſplicet, quod ſi tu debitâ cum animadverſione, aut ſine animi praeoccupatione Divi Bernardi legiſſes Opera, utique inveniſſes, quo in ſenſu accipienda ſint ejus verba Sermone quinto in cantica circa Spiritum pecoris exſcripta; Quae etenim non ſatis expreſſa ſunt, per expreſſiora, ſi apud eundem reperiantur, verba, ſunt explicanda: Lege ergo Epiſtolam Divi Bernardi (*m*) ad Magiſtrum Gualterum ſcriptam, & intelliges, quo in ſenſu inquiat Sanctus Doctor Spiritum belluinum à Corpore ſeparatum *Deficere*; Scribit enim: *Et tu cum homo eſſes, honorem tuum non intelligens, comparatus jumentis inſipientibus, & ſimilis factus es illis? Dum nil Spirituale videlicet, aut aeternum elaboraveris; Sed inſtar belluini Spiritus, qui ut à Corpore ita cum Corpore* Diſſolvitur; *ſolis fueris contentus Corporalibus, ac temporalibus bonis &c.* Sed miror quod haec eadem modò prae oculis, Divi Bernardi verba non habeas, cum illa tu mihi nudiùs tertiùs oppoſueris

D d 2 & re-

(m) *D. Bern. Epiſ. 104. ad Magiſ. Gualt. de Calvom.*

& recitaveris integrè (n); Sed juvat eſſe immemorem, & eorum recordari tantùmmodo, quae in rem tuam quadrent; Quamvis ut video, tanta eſt vis Veritatis, ut erumpat vel ab invito.

Memini utique, quod cum iſta proferres, veritus fortè nè te ex ore tuo convincerem Brutorum Animam minimè eſſe Spiritualem teſte eodem Divo Bernardo (quod enim diſſolvitur in partes, tanquam in id ex quo componebatur, abs dubio Spirituale non eſt) exponebas citatum textum hoc modo. *Hoc eſt à Corporis conſortio pendens, ut exiſtat, ob liberam divini conditoris voluntatem*. Perperam tamen exponebas, nam ſi Spiritus belluinus, ut à Corpore, ita cum Corpore Diſſolvitur; ſicut ſolvitur à Corpore quia per priùs diſtinguebatur ab illo; Ita diſſolvitur in partes, quia per priùs componebatur ex partibus; Quod ſi ut mox dicebam, componitur ex partibus, non eſt vera entitas & Subſtantia Spiritualis; Et ſi in partes diſſolvitur, non deſinit per annihilationem ergo &c. Ex his autem omnibus, abundè patet, quod cum nulla vera ratio, nulla Scripturarum aſſertio, nulla Sanctorum Patrum auctoritas oſtendat Brutorum Animas è Corpore ſolutas, à Deo annihilari, talium Animarum annihilatio commentitia eſt, & ullo abſque fundamento, praecisè ad vitandas indeclinabiles difficultates excogitata; Quae tamen omnes (cum per vanum effugium minimè ſolvantur) in ſuo robore manent, ac belluinae Spiritualitatem Animae, eliminant prorsùs, atque profligant.

Phil.

(n) *An. Brut. vindic. Dial. 6.*

Phil. Etſi Scriptura Sacra , expreſſam de belluini Spiritus Annihilatione , mentionem non faciat , apertè tamen Brutorum Animam Spiritualem docet , hoc ſatis eſt mihi ; Ex hoc enim ſtatim conſtat aerea prorsùs ea eſſe abſurda , quae ex belluinae Animae Spiritualitate deducere conaris ; & ſi Ariſtippo lubet, quod Scripturae monumenta afferam . . . .

Ariſt. Satis hoc manè concertatum ſit ; Benè ambo valete , & ſi poſt prandium utrique ad me redire placet, ex novâ Concertatione veſtrâ novam, atque utiliſſimam voluptatem recipiam .

Crit. Multos hodie expecto Domi meae Convivas ; Utinam mererer & ab Ariſtippo , tantum recipere honoris ; Sed quoniam ſcio te apud alios numquam convivari ſolitum , ſat mihi ſit deſiderium tibi meum per quàm ſincerè expoſuiſſe ; Eamus Philadelphe , eamus , te enim manent Convivae mei .

SA-

SACRAE SCRIPTURAE AUCTORITATE

Spiritualis Anima Brutorum Profligatur.

DIALOGUS SEPTIMUS.

Philadelphus, Critophilus, Ariſtippus.

Phil. ECce adſumus Ariſtippe humaniſſime & nutibus tuis, & Concertationibus noſtris parati ambo; Bene nè quieviſti à prandio?

Crit. Ipſa frontis hilaritas, ipſa vultus in colore vividitas, tranquillo te ſomno indulſiſſe teſtantur, niſi fortè, quod nollem, nec puto, evenerit in te quod olim ajebat Cicero. *Frons oculi vultus, perſaepe mentiuntur*.

Ariſt. Optimè quievi utique; Somnum tamen, ad quem me ſolito tardiùs componere diſtuli, ad mediam vix vix horam protraxi, ne à vobis huc accedentibus, adhuc quieſcens invenirer; Quidquid itaque temporis quieti ſubtractum eſt, veſtrarum diſceptationum ſuperaddatur labori; Veſter enim eruditus labor, in utiliorem mihi quietem redundat.

Crit. Quoniam ex Sacrarum Litterarum fonte, ſe argumenta educturum jactabat hoc manè Philadelphus, quibus certam faceret, atque ab

 omni

omni eximeret notâ bellvinae animae Spiritualitatem , ſollicitè & ego cupio promiſſa è Scripturis audire momenta .

Phil. Tu ea audire ſollicitus , & ego afferre paratus ; unum tamen eſt quod ob oculos tuos ponam, ex Sancti Auguſtini opportunâ animadverſione , nè ſcripturas quas afferam , ad tua praeſumas ſenſa detorquere , quod videlicet (*o*) Scriptura Sacra , *Sic loquitur , ut altitudine ſuperbos irrideat , profunditate attentos terreat , veritate magnos paſcat , affabilitate parvulos nutriat* . Hoc enim ſi retineas , certiſſimum mihi parant Scripturae Triumphum . Audi itaque quàm irrefragabili teſtimonio Spiritualitas bellvinae Animae comprobetur . Legimus (*p*) *Cognovit bos Poſſeſſorem ſuum* : Poteſt ne luculentius aliquid expeti ad cauſſae victoriam meae ? Si Brutis cognitio , ineſt , Bruta non ex ſolâ conſtant materiâ , quae apud omnes Philoſophos cognoſcitiva nec eſt , nec eſſe poteſt ; Ergo aliâ comparte conſtant quae Spiritus ſit ſive Spiritualis Anima , nam quod materia non eſt , Spiritus eſt , cum nullum detur medium , Materiam inter , & Spiritum . Dicitur in libro Geneſis (*q*) *Interficiam omnem carnem , in quâ eſt Spiritus vitae* . Eſt igitur & in Beſtiis Spiritus vitae , ut eſt in hominibus . Et ſequenti capite *Univerſae aves , omneſque volucres ingreſſae ſunt ad Noe in arcam bina & bina ex omni carne , in quâ erat Spiritus vitae* . Quemadmodum itaque vox illa *Spiritus* cum de homine dicitur , verum ſignificat Spiritum , ita & cum de Brutis aſſeritur ,

(o) *S. Auguſ. lib. 5. de Gen. ad lit. cap.* 3. (p) *Iſaiae* 1.
(q) *Geneſ. cap. 6. v.* 17.

tur, immaterialem in ipſis affirmat Subſtantiam: Luculentiſſimum habemus in Eccleſiaſte teſtimonium (r) videlicet. *Quis novit ſi Spiritus filiorum Adam aſcendat ſurſum, & Spiritus jumentorum deſcendat deorſum?* Quod quidem aliàs etiam afferebam, & tu te ſatis ab illo expedjiſſe opinatus es per myſticam D. Hieronymi expoſitionem; Incaſsùm tamen, nam myſtica SS. Patrum interpretatio, viam occludere non debet genuino, ac proprio divinarum Litterarum ſenſui; Praemiſerat autem citato loco Eccleſiaſtes. *Similiter ſpirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius* quae verba in Hebraicâ, Syriacâ, & Arabicâ verſione ſic leguntur. *Omnibus unus Spiritus.* Neque verò eſt, quod adhuc reponas, ſicut olim inefficaciter arguebas (ſ) quod Tò unus Spiritus, aut de unitate numericâ intelligi debet, aut de unitate ſpecificâ, aut de unitate ſimilitudinis; Nullo ex his modis; Supereſt ergo ut intelligatur juxtà Symmachi aut Vatabli expoſitionem nimirùm, omnibus eſſe unum Halitum, unam Reſpirationem, aut unum Flatum; Omiſiſti enim, & fortè ex induſtriâ, Unitatem genericam, quâ fit ut in communi Subſtantiae immaterialis notione, Bruta Animalia cum Hominibus conveniant, abſque ullo tamen confuſionis periculo. Denique ajebat pſalmographus (t) de Brutis loquens & Providentiâ Dei ergà ipſa; *Dante te illis, colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate; Avertente autem te faciem, turbabuntur, auferes Spiritum eorum; & deficient, &*

in

(r) *Eccleſ. cap.* 3. (ſ) *Diſſer. cont. An. Spirit. Brut. dial.* 4. (t) *Pſal.* 103.

Digitized by Google

in pulverem ſuum revertentur. Super quae verba ſcribit S. Joannes Chryſoſtomus. *Te enim volente, Animae quoque, & corporis ſeparatio fit: Quod quum contingit, corpus corruptioni adjicitur, atque in priſtinum pulverem relabitur. Per Spiritum autem hoc loco, Animam intelligit* (u) Anima igitur Brutorum, Spiritus eſt: Quia tamen conaberis illa forſan Scripturae loca, de non vero Spiritu interpretari, grave tibi non ſit alia audire, quae cùm Gaudium, Cognitionem ac Memoriam, Sapientiam, atque Prudentiam Brutis attribuant, Spiritualem certiſſimè ac ineluctabiliter Animam, ſupponunt ac evincunt in illis. *Tunc praecucurrit canis* ſic legitur in libro Tobiae (x) *qui ſimul fuerat in viâ, & quaſi nuncius adveniens, Blandimento ſuae caudae gaudebat.* Scriptum reperimus apud Jeremiam (z) *Milvus in coelo cognovit tempus ſuum: Turtur, & hirundo, & Cyconia cuſtodierunt tempus adventus ſui.* Proponitur homini in exemplum Sapientia formicae in Proverbiis (a) *Vade ad formicam ô piger, & conſidera vias ejus, & diſce Sapientiam, quae cum non habeat ducem, nec praeceptorem, nec principem, parat in aeſtate cibum, & congregat in meſſe quod comedat.* Contulit nos Chriſtus Dominus (b) ut diſcamus à Serpentibus prudentiam, dicens. *Eſtote ergo prudentes, ſicut Serpentes.* Haec igitur cum adeo clara ſint, quis porrò rudis adeo erit Minervae, aut pervicacis adeo Ingenii, ut affirmare non vereatur, Gaudii, & Doloris ſenſum, Cognitionem, Memoriam, Sapientiam, pruden-

E e tiam

(u) *S. Joan. Chryſ. in pſal.* 103. (x) *Job. cap.* 11. (z) *Jerem. cap.* 8. (a) *Prov.* 6. (b) *Matt.* 10.

Digitized by Google

etiam & hujuſmodi, corporalibus etiam Subſtantiis convenire poſſe, aut ſolius Spiritualis Subſtantiae (ſaltem ut novimus) non eſſe proprias?

Ariſt. (c) *Arreſta alquanto alle vittorie il corſo.*

Et locum da Critophilo, ut ſi quid reſpondere valeat, abs morâ depromat.

Crit. Meliùs Ariſtippe dixiſſes:

Arreſta alquanto a tuoi Soſiſmi il corſo

Si enim ex quo in Scripturis, Brutorum Anima, nomine Spiritus exprimatur, inferre licet eam verum eſſe Spiritum, aequo jure poterit deduci Animam hominis eſſe corpoream, cum illam nonnunquam afferant Scripturae, interfici, marceſcere, & mori. Quid ni & Deum ipſum corporeum eſſe ex Scripturis conſtet, cum in illis ſaepè mentionem fieri audiamus de Vultu Dei, de Oculis, de Corde, de Manu de Digitis, de Brachio &c. tanquam Deus verè habeat in ſe corporea membra? Sed praeſtat antequam ad objecta ex Scripturis Sacris reſpondeam loca, de duobus in quibus accuſor, me vindicare.

Ajebas nimirum, me illud Eccleſiaſtis unicè expoſuiſſe per Myſticam interpretationem Divi Hieronymi; Hoc autem facilè refello, te confidenter admoniens, ut iterùm animo revolvas attentiori, quae olim reſpondi (d) ſic enim fiet ut in-

(c) *Rol. lib. 6. cant. 15.* (d) *Diſſert. cont. An. Spir. Brut. Dial. 4.*

venias, & aliam D. Hieronymi expoſitionem à me allatam, & aliam ex Angelico Doctore in eundem Eccleſiaſtis locum recitatam, & his inventis animadvertas, te falsò mihi iſta impingere. Ajebas ulteriùs ad eum locum *Similiter ſpirant omnia* & ad alias hujus loci verſiones *Omnibus unus Spiritus*, me ex induſtriâ omiſiſſe unitatem genericam cum alios afferrem ſenſus, in quibus tò *Unus* accipi poſſet: Sed quamvis omiſiſſem talem Unitatem, puto adhuc me ex Scopo Eccleſiaſtis, clarè admodum oſtendiſſe; Ea verba *Omnibus unus Spiritus*, non de vero intelligenda eſſe Spiritu, ſed in hoc tantùmmodo ſenſu, quod omnibus Animalibus, idem eſt halitus, eadem reſpiratio, idemque omnibus flatus; Quo ſemel oſtenſo, non debui loqui de unitate genericâ belluini Spiritus cum Humano, cum ibi Scriptura de reſpiratione quidem omnibus Animalibus communi loqueretur, non autem de Spirituali Subſtantiâ quae omnibus promiſcuè Animalibus inſit: Verùmtamen genericam ipſam Unitatem, implicitè ſaltem expreſſi, cum de unitate ſimilitudinis univocae mentionem feci, nam & quae habent unitatem Univocae Similitudinis in aliquâ non ultimâ differentiâ, vel in aliquâ ratione genericâ, habent pariter, genericam Unitatem; & quae genericam Unitatem habent, habent itidem univocae Similitudinis unitatem. Sic Cedrus, ſic Populus, ſic Quercus habent unitatem univocae Similitudinis in ratione Viventium, & habent unitatem genericam in ratione eâdem; Non ergo ex induſtriâ eam omiſi genericam Unitatem, cujus equivalenter & implicitè, quantùm ſatis erat, mentionem feci.

Levioris tamen iſta momenti ſunt, nec digna ut prolixiori diſcuſſu refellantur; Fas modo eſt primitùs oſtendere, nullum tibi ex Scripturis verum comparari praeſidium; Et poſtea Scripturas ipſas tibi clarè adverſantes, Placitumque tuum prorsùs convellentes demonſtrare. Primò itaque opus eſt advertas, ex illo Iſaiae *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum*, in quo plurimùm confidis, nihil te in rem tuam concludere poſſe, ſi ea recolas quae jam diſcuſſa ſunt (e) ubi fusè oſtendi diſcrimen Cognitionis Intellectivae, à Cognitione merè Senſitivâ, & diſcrimen Subſtantiae verè propriéque Spiritualis, à Subſtantiâ merè, & materialiter tantùm, nec niſi dependenter ab organo corporeo, Cognoſcitivâ; Sed quia de hac cognitione quam Brutis Scriptura attribuit, erit nobis inferiùs ſermo, feſtinemus ad alia. Rem magnam praeſtaſſe putas multa congerendo loca; in quibus Brutis ineſſe dicitur *Spiritus*; Sed ſi ex quo Scriptura déſignet ſub nomine Spiritus Brutorum Animam, meritò ex hoc praeciſè inferre licet, talem Animam veram eſſe Spiritualem Subſtantiam, planè non video, cur venti ac procellae, ſivè aeris aquarumve commotiones, Subſtantiae Spirituales non ſint dicendae, cum quantùm in praeſentiarum recordor, novies ſaltem in Scripturâ Sacrâ, nomine *Spiritus* expreſſae inveniantur; Aliunde itaque quàm ex merâ *Spiritus* voce, Brutorum Animae à Scripturis attributâ, argumentum deſumendum eſt, quo probetur nomen illud *Spiritus* belluinae Animae à Scripturis appoſitum, de ipſarum Scripturarum mente, non

aliter

(e) *An. Spir. Brut. profliq. Dial.* 2.

Digitized by Google

aliter poſſe & debere intelligi quàm de verâ Spirituali Subſtantiâ.

Quia verò cum multiplicem Scripturae patiantur ſenſum, te ſub iſtarum umbrâ ſecurum video; etſi non vincere certum, vinci tamen impavidum; Ad alia Scripturae loca confugiamus oportet, per quae nobis certò innoteſcat, nùm veram Spiritualem Subſtantiam ineſſe Brutis, doceant Scripturae, an non, cum Brutis ineſſe *Spiritum* dicunt. *Recordare praeterita*, dicebas olim mihi, nunc ego tibi ex Origene (*f*) *audi praeſentia, quae ſequuntur adverte. Confer priora poſterioribus, & divinarum virtutum magnificentiam contemplare*. Si enim textus cum textibus conferamus, & aliquos reperiamus, quorum Rita intellectio non compatiatur cum litterali acceptione vocabuli *Spiritus* cum praedicatur de brutis, ſive Animâ eorum; Conſtabit planè nomen illud *Spiritus* cum de Brutis dicitur, non pro verâ Spirituali Subſtantiâ ſignificandâ, à Scripturis ipſis uſurpari, proindeque ex Scripturarum auctoritate Subſtantiam Spiritualem in Brutis, nè dum non evinci, ſed imò potiùs profligari. *Aſſerendo enim temerè quod ille non ſenſit, quem legit* (Sic monet nos, & opportunè Sanctus Auguſtinus (*g*)) *plerumque incurrit in alia quae illi Sententiae contexere nequeant, quae ſi vera & certa eſſe conſentit, illud non poſſit eſſe verum, quod ſenſerat*. Ut itaque quantùm fieri poteſt, clarâ methodo procedamus, inquiro abs te nùm Spiritualis Subſtantia poſſit aliter fieri, quàm per

(f) *Orig. hom. 25. in cap. 13. Num.* (g) *S. Aug. lib. 1. de Doctr. Chriſt. cap. 37.*

Digitized by Google

per creationem ? Peto inſuper nùm Subſtantia Spiritualis ſit verè , ac propriè intellectiva ?

Phil. Paucis reſpondeo , Animam Spiritualem , ſicuti per ſolam annihilationem deſinere , ita per ſolam Creationem fieri poſſe ; Concedo etiam omnem & quamcumque Spiritualem Subſtantiam verè eſſe intellectivam , diverſo quamvis Intellectivitatis gradu , ex diverſo gradu Spiritualitatis proveniente ; Unde nihil vetat Spiritualem aliquam Subſtantiam , cum ſit in infimo Spiritualitatis gradu conſtituta , reſtrictam & limitatam habere ad ſola corporalia objecta Intellectivitatem , imò hujuſmodi eſſe Animam Brutorum , conſtanter affirmo .

Crit. Hanc intellectivitatis ad ſola materialia Limitationem , nè repetas quaeſo , quia & in aliâ Concertatione inſubſiſtens, & fictitia oſtenſa eſt, & ad praeſens inſtitutum , impertinens eſt ; Quaerò enim in praeſentiarum , nùm Subſtantiae omnes Spirituales intellectivae ſint , non verò in quo Gradu , vel quorum objectorum , ſint Intellectivae : Sentis ergo , & concedis Animam Spiritualem nonniſi per Creationem poſſe produci ; Itidemque Animam quamcumque verè Spiritualem , eſſe Intellectivam ; Quare ſi ex Scripturis oſtendero , Animam Brutorum non fieri per Creationem ; Si probavero ex earundem monumentis , Animam Brutorum non eſſe intellectivam , meritò fateri cogéris Brutorum Animam , ex mente Scripturarum , non eſſe Spiritualem .

Quid autem de primo dubites ? Lege librum

Gene-

Geneſeos (*h*) & invenies quod : *Dixit etiam Deus, producant aquae reptile viventis, & volatile ſuper terram*; & poſteà pro ejus loci interpretatione, adi, non quidem Benedictum Pererium tantùmmodo, ſed D. Hieronymum, Auguſtinum, Cyrillum, alioſque Sanctos Patres (praeter Rupertum) ab ipſo citatos Pererio, & noſces eorum in hunc locum Sententiam eſſe (*i*) tàm aves, quàm piſces, ex aquâ quaſi materiâ eſſe productos; hoc enim clarè docet tàm noſtra Verſio, quàm Septuaginta, & Chaldaeus, qui omnes in Hebraeo intelligunt relativum *Aſcer* ideſt *quod* (hoc enim hebraeis eſt familiare) quaſi dicatur: *Producant aquae reptile, & volatile, quod volet ſuper terram*; Non ergo pro Reptili, & Volatili, ſolum reptilis, & volatilis Corpus, debet hoc loco intelligi de mente Sanctorum Patrum, ſed integrum & adaequatum Reptile, integrùmque & adaequatum Volatile venit intelligendum, juxtà genuinam textus expoſitionem; Cumque reptile & volatile vivens adaequatè acceptum, Corpus ſimul Animamque conſtitutivè importet; Si ex aquis productum eſt Reptile, ſi ex eiſdem productum eſt Volatile; Reptilium, Volatiliumque & Corpora, & Animae, geneſim verè ſuam ab aquis, ſeu aquarum materiâ ſortita ſunt. Hinc eſt, quod egregius Scripturarum Interpres Cornelius à lapide, locum illum: *Reptile Animae viventis*, juxtà Sanctorum Patrum mentem ſic exponere non dubitaverit: (*k*) *Ideſt reptile habens Animam viventis, ſive Animalis ſentientis*;

(h) *Lib. Gen. Cap. 1. v. 20.* (i) *Apud Cornel. à Lap. in Geneſ. Caput. 1.* (k) *Cornel. à lapide ibid.*

tientis ; *Reptilia vocat piſces , quia piſces non habent pedes , ſed ventre incubant aquis , quaſi repentes , & remigantes* ; Reptile porrò habens Animam viventem , non eſt nudum Corpus , ſed Corpus animatum ; Sicut ergo ex quo dicant Scripturae , *Producant aquae reptile* meritò intelligitur reptilium Corpus formatum ex aquâ , & Piſcium quidem ex aquâ denſiori , Avium verò ex aquâ ſubtiliori quaeve ad aerem accedit , ut docent S. Auguſtinus (*l*) & Divus Thomas ; (*m*) Ita ex quo dicant eaedem Scripturae : *Reptile Animae viventis* , ipſas reptilium Animas , jure intelligimus eandem cum Corpore nativitatem habuiſſe (quovis tandem modo) ex materiâ . Sed quid opus eſt , unum ex alio inferre , cum explicitè , utrumque à Scripturis doceatur ? Nonne eodem citato Geneſeos Capite , poſtquam dictum eſt . *Producant aquae reptile* , legimus pariter dictum : *Producat terra Animam viventem*? Quis ergo dubitandi relinquitur locus, Animalium & Corpora & Animas (quantùm ſaltem ex Scripturis novimus) ex aquis terràque in primâ rerum productione exiſtiſſe ?

Nè tamen aliquando incuſare me poſſis , quod Sacrarum Litterarum ſenſum, ad meâ ſenſa pro libito detorqueam;Non te pigeat audire quae ſit Sancti Thomae genuina mens , in rem iſtam ; Puto ſiquidem , quod non audebis tantum Eccleſiae Sanctae Doctorem de falsâ , vel arbitrariâ Scripturarum interpretatione , inſimulare : Inquit ergo Sanctus Doctor , cujus Doctrina ab Eccleſiâ Dei non

(l) *S. Aug. lib.* 3. *de Gen. ad litt.* (m) *D. Th.* 3. *p. q.* 71. *art.* 1.

non quidem ut multorum eſt, tantum permiſſa, ſed poſitivè approbata & acceptata, ac Fidelibus propoſita, ut illam ſine ullo erroris periculo ſequantur; Inquit, ajebam, (n) *Anima Brutorum producitur ex virtute aliquâ corporeâ, Anima verò humana, à Deo.* Tum loca Sacrae Scripturae ſubdit, quibus utrumque probat aſſertum, inquiens. *Anima Brutorum producitur ex virtute aliquâ corporeâ; Anima verò humana, producitur à Deo, & ad hoc ſignificandum dicitur Gen. 1. Quantùm ad alia Animalia. Producat terra Animam viventem: Quantùm verò ad hominem dicitur, quod, Inſpiravit in faciem ejus Spiraculum vitae.* Et immediatè poſtquàm, hujus expoſitionis, ſivè explicationis concordantiam, mutuamque cum aliis Scripturae locis relationem, oſtendit, rationem praemiſſae interpretationis ſubnectit dicens. *Et ideò concluditur Eccl. ultimo: Revertatur pulvis in terram ſuam, unde erat, & Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* Patere autem Philadelphe quod ex his, quae tantus Doctor immediatè ſubjungit, ejus etiam textus expoſitionem afferam; quem praecedenter ex Eccleſiaſte recitabas; Ait enim. *Similiter proceſſus vitae eſt ſimilis quantùm ad Corpus, ad quod pertinet quod dicitur in Eccleſiaſte. Similiter ſpirant omnia, & Sap. 2. Fumus, & Flatus eſt in naribus noſtris &c. ſed non eſt ſimilis proceſſus quantùm ad Animam, quia homo intelligit, non autem Animalia Bruta, unde falſum eſt quod dicitur. Nihil habet homo jumento ampliùs, & ideò ſimilis eſt interitus quantùm ad Corpus, ſed non quantùm ad Animam.*

(n) *D. Th. 1. p. Quaeſt. 75. art. 6. ad 1.*

Digitized by Google

Vides porrò Ariſtippe, quàm immeritò ſibi de victoriâ blandiatur Philadelphus, ex iis quae adduxerat Divini Verbi monumentis; Cum potiùs ea ad Angelici Doctoris mentem intellecta, nè dum belluinae Creationem Animae non evincant, ſed radicitùs evellant potiùs, ac falſam oſtendant. Neque verò eſt quod objiciat Philadelphus ex Benedicto Peretio (*o*) *Nonnulli hebraicè ſcientes, exiſtimant illud producat; Poſitum eſſe paraſi hebraicâ, pro eo quod producantur ex terrâ, vel producantur in terrâ*; Retentâ ſiquidem magnâ Pererii aeſtimatione, reſpondere non vereor, quod ſi ſcire cum Divo Thomâ, hebraicè ſcire eſt, malo hebraicè ſcire cum Angelico, quàm aliter cum Pererio: Nec etiam aliquid melius molietur repetendo ex Scripturis. *Creavitque Deus Cete grandia, & omnem Animam viventem, atque motabilem* (*p*) Nunquid enim non ea legerat D. Thomas? Si itaque non obſtante verbo illo *Creavit*, productionem tamen Brutorum, etiam quantùm ad Animam, expreſſit D. Thomas, ex aliquâ virtute corporeâ factam fuiſſe; Satis conſtare debet ly *Creavit* non debere eò loci rigidiori in ſenſu accipi, nec quidquam officere belluinae Animae eductioni ex materiâ; Et ſanè ſi Brutorum Animae à ſolo Deo creatae ſunt, nullo concurrente ſubjecto *ex quo*, ſive abſque materialis ſaltem cauſſae concurſu; Ut quid dicit nobis Scriptura, Deum imperaſſe terrae, ut produceret illas. *Producat terra Animam viventem*? Porrò, nonniſi otiosè id dictum eſſet, ſi terra, ad hujus Animae viventis productionem ne-

(o) *Bened.Perer.Com. in Gen lib.1.* (p) *Gen. cap. 1. v. 25*

neque in ratione Cauſſae materialis *ex quâ*, concurrere debebat. Hinc ſupra laudatus Cornelius à lapide in hunc locum *Producat terra* &c. ſic ait. *Non quaſi Cauſſa efficiens, haec enim fuit ſolus Deus, ſed tanquam Cauſſa materialis, quaſi dicat: Exoriantur, emanent, exurgant, prodeant Animalia ex terrâ.*

Phil. Memini tamen me ex Benedicto Pererio quondam (*q*) attuliſſe, quod illud *producat* &c. *non denotat vim activam & effectricem animalium. Denotat igitur tantùm materiam è quâ poſteà per omnipotentem Dei vim facta ſunt Animalia.* Non dixit Animalium Animae; Propterea illae dicendae non ſunt ex Terrâ productae; Audirem itaque libenter quid hiſce reſpondere noveris; Immò, ſi conjicere licet; Ex ipſiſmet divinarum Litterarum vocibus, ſuffragium poſtulari poſſet; Neque enim dixit Deus. *Producant aquae Animam viventem reptilium, ſed reptile Animae viventis*, hoc eſt Corpus, quod Animae viventi conjunctum repat; Secundùm quem Senſum, ea pariter accipienda ſunt quae verſu 24. leguntur. *Producat terra Animam viventem.*

Crit. Verè miram in te dexteritatem agnoſco; Subtili enim artificio Curas, ut omnia eo colore imbuta appareant aliis, quo praeoccupato Ingenii tui oculo, illita vides: Si Scriptura ait. *Producant aquae reptile Animae viventis*, vis quod tò *reptile* de ſolo & inanimi Corpore intelligatur: Si paulò poſt eadem Scriptura eodem libro, eodemque contextu dicit. *Producat terra Animam viventem.* tò *Animam* contendis non debere accipi pro

 Ani-

(q) *An. Brut. vindic. Dial. 6.*

Digitized by Google

Anima, ſed pro Corpore ſolo: Denique ſi Pererius ſcribit in illa Scripturae verba *Producat* &c. *Denotat tantùm materiam, è quâ... facta ſunt Animalia* Suſtines tò *Animalia* non ſignificare Corpora animata, ſed ſola Corpora Animalium, quia non dixit. *Animalium Animae*; Quaſi verò, Animal ſit ſine Animâ, vel dici poſſit verum Animal ſine illâ; Porrò quid hoc eſt aliud, quàm Scripturas Sacroſque Interpretes, non interpretari, & exponere, ſed arbitrariâ explicatione ad inauditos, incongruoſque Senſus diſtrahere? Sed, inquis, non dixit Scriptura v. 20. producant aquae Animam viventem reptilium, ſed potiùs *reptile Animae viventis*; Ergo quando poſteà dixit ver. 24. *Producat terra Animam viventem*, oportet illam interpretari, non de productione Animae, ſed de ſolius Corporis formatione: Verùmtamen in te redit retorta Sagitta; Si ergo diceret Scriptura. Producant aquae Animam viventem, non poſſet, te concedente, intelligi de ſolo Corpore, ſed etiam de productione Animae, foret exponenda; Aſt quod expreſsè non dixit ver. 20. nonnè clariſſimè explicitèque affirmat ver. 24. inquiens. *Producat terra*, non quidem *Reptile*, quod intelligas pro ſolo Corpore; Non quidem *Animalia*, quem terminum exponas, ut mox exponens Pererium, de Corpore ſine Animâ. *Sed Animam viventem*? Cur ergo mavis explicita implicare per implicita, quàm implicita ritè intelligere, per ea quae explicita ſunt? *Confer priora poſterioribus* repetam cum Origene, *& divinarum virtutum magnificentiam contemplare*. Legis productum ex aquis, reptile Animae viven-

tis;

tis ; Legis paulò infrà dum de primâ rerum agitur Geneſi , productam ex terrâ Animam viventem ; Et non tibi ſatis eſt , interpretari de ſolo dictum Corpore ly *Reptile* , ſed ipſam expreſſiſſimam *Animae* vocem , intelligere vis pro ſolo Corpore ? Animadverte quaeſo quod ſive ver. 20. ſive 24. per Synecdochen Scriptura loquitur,totum intelligi volens unâ licet tantùm deſignatâ parte : Cum ait Scriptura . *Producat terra Animam viventem* , non ſignificat ſolius Animae productionem , Corpore adhuc improducto , ſed Animalium Viventium productionem ; Ita ut idem ſit dicere , producat terra Animam viventem ; Ac producantur ex terrâ Animalia viventia ; Similiter cum dictum eſt . *Producant aquae reptile &c.* Non eſt ſermo de ſolius formatione Corporis , quaſi Corpus reptilium, ante eorundem Animarum productionem,extiterit (hoc enim nonniſi ſomniando dici poteſt) cum nec umbratile in Scripturis fundamentum habeat ; Sed de integri reptilis Animalis formatione ; Hinc eſt quod conſultò tanquam in Scripturis Sacris apprimè verſatus , Benedictus Pererius , ad illa verba . *Producant aquae &c. Producat terra &c.* noluit dicere . *E' quâ facta ſunt Animalium Corpora*) ſic enim nullimodè Animalium expreſſiſſet Animam , ſed veriſſimè dixit . *E' quâ facta ſunt Animalia* , optimè nimirùm ſciens , quod ad ritè explicandos praelaudatos Sacrae Scripturae textus , non ſatis erat dicere , vel ex aquis , vel ex terrâ producta fuiſſe Animalium Corpora diviſivè ab Animis , vel Animas eorundem diviſivè à Corpore , ſed dici debere producta *Animalia* ; Quae cum conſtitutivè

& Ani-

& Animam importent, & Corpus, ſignificaretur; Animalium Brutorum Corpus, Animamque, à Deo è materiâ fuiſſe producta, ut pariter docent SS. Ambr. Aug. Th. aliique primae notae Patres.

Phil. Nè Sanctos Patres in rem hanc afferas Critophile: nam quemadmodum ſenſu non rigidiore Philoſophorum, ſed ad indoctae plebis captum accomodato, Sacri Eloquii ſententias accipiendas eſſe judico; Eodem SS. etiam Patrum Auctoritates reor eſſe intelligendas, quos ſanè animo divinis Libris non contrario, locutos fuiſſe credere debemus; Potiſſimùm quum nos admoneat Religioſus vir genere quolibet eruditionis ornatiſſimus Melchior Canus (r) *Sancti Auctores non erant adeo ſolliciti in Philoſophiae dogmatis perſcrutandis, quin Philoſophorum libros, ut totos ſeſe Divinae Sapientiae dederent, aut valere ſinebant, aut etiam interdum à limine ſalutabant.*

Crit. Egregiè ſanè. Debemus itaque credere, Sanctos Patres locutos animo, divinis Libris non contrario; Sed quis porrò eſt genuinus Sacrorum Librorum ſenſus? Num quem tu fingis? An potiùs quem illi docent? Si Sancti Patres divinae potiùs quàm humanae, ſe dedidere ſapientiae; Cum hìc non de Opinione Philoſophicâ, ſed ejus occaſione, de Scripturarum ſenſu agamus; ſtandum potiùs Sanctis Patribus Divinae Sapientiae deditis, quàm Philoſophis, de ſuâ nimium ratione praeſumentibus; Nam ipſo Sancto teſtante Spiritu (ſ) *Anima viri Sancti enunciat aliquando vera, quàm ſeptem circum-*

(r) *Melchior Canus loc. Theol. lib. 7. cap. 3.* (ſ) *Eccli 37. v. 18.*

circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum. Verùmtamen res mira eſt, nimiamque opinandi ac dicendi Licentiam de facili arguens! Si enim quempiam reperias Sanctum Patrem, ſacrumque Interpretem, qui in tua videatur poſſe diſtrahi ſenſa, ejus cumulare verba non dubitas, eumque in Philoſophiae dogmatis, pro eruditiſſimo habes; Si verò à me citentur Sancti Eccleſiae Doctores, omni abs dubio, exceptione majores, qui placito adverſentur tuo, eos pro Philoſophis non habes. Sed pro talibus habeas eos, vel non, ut placuerit; Sat mihi, eos ſicut in divini Verbi lectione verſatiſſimos, ita in ejuſdem Intellectione peritiſſimos negari non poſſe; Quorùmve auctoritati, potiùs quàm noviorum Philoſophorum ſenſui, Catholicus quiſque, quiſque Sanioris Sectator Doctrinae, & ſe credat in Theologicis, & tutò fidat in Philoſophicis.

Et nè uni Sanctorum Patrum auctoritati litem committere videar, vellem equidem detegere Ariſtippo, tuam in citandis ex Scripturâ textibus non integram fidelitatem; Siquidem ut oſtendas (*t*) quod Animalia ſive aquatilia, ſive aeria, producta non fuerint ex Materiâ praeſuppoſitâ, quantùm etiam ad Animam, citas ex Scripturâ, *Creavitque Deus Cete grandia, & omnem Animam viventem, atque motabilem*, mutilum tamen citas textum, contextu dexterrimè relicto, quia nullimodè eum poteras, in tuas partes interpretari, inquit enim Scriptura loco à te laudato, *Creavitque Deus Cete grandia, & omnem Animam viventem, atque*

(t) *An. Brut. vindic. Dial. 6.*

que motabilem. Audi Philadelphe, quae nullo interpoſito ſequuntur, & datâ operâ, apertis licet oculis, tranſilire voluiſti. *Quam produxerant aquae in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundùm genus ſuum*; Si itaque teſte Scripturâ creavit Deus omnem Animam viventem, quam produxerant aquae, Aliquo ſaltem modo concurrerunt aquae, ad productionem Animae viventis, Reptilium atque Volatilium; Sed ſi ad talis Animae productionem materia concurrere potuit, jam talis Anima facta eſt ex aliquo ſubjecti, nec proin verè ſtrictèque creata (cum Creatio importet productionem rei ex nihilo nedùm ſui, verùm & ſubjecti) ergo &c. Immò quod ly *Creavit* eo loci non ſignificet creationem propriè talem, non obſcurè innuit eadem Scriptura ſequenti Capite (*u*) inquiens, non quidem *Creatis*, ſed. *Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terrae, & univerſis volatilibus Coeli, adduxit ea ad Adam &c.*

Enimverò cum inquiat Scriptura. *Formatis* &c. de humo, non animantium ſolis Corporibus, ſed *Animantibus*, quis porrò ambigat Animantia Bruta & quòad Corpus, & quòad Animam, ſuam ab humo, ſive materiâ geneſim eſſe ſortita? Neque verò reponas quod per tò *Animantibus* non ſignificatur, niſi unicè Animalium Corpus, quemadmodum eodem citato Capite, eſto legamus: *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terrae*, nemo tamen niſi falsò atque ſtultiſſimè dicet, ipſam etiam hominis Animam (quae importari videtur in illo termino *hominem*) homo enim adae-

quatè

(u) *Geneſ. lib. 2. v. 19.*

quatè acceptus ex Animâ conſtat & Corpore ſimul unitis) formatam fuiſſe de limo terrae. Pari itaque jure, non animantium Anima in poſteriori loco, intelligi poteſt de limo terrae formata, ſed Animantium tantùmmodo Corpus. Nè inquam id reſpondeas, ſiquidem dum dicitur, Deum formaſſe *Hominem* de limo terrae, per tò *Hominem* ſolum ſignificari hominis Corpus, patet manifeſtè in immediatè ſubſequentibus; proſequitur enim Scriptura dicens. *Et inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitae, & factus eſt Homo in Animam viventem.* Homo proinde de limo formatus nundum vivebat, nundum Animam, de quâ ſtatim mentio fit, fuiſſe ei à Deo inſpiratam, receperat; Erat ergo non integer homo, ſed homo tantùm inadaequatè acceptus, & ſecundùm ignobiliorem partem ejus, videlicet praeciſè ſecundùm Corpus. At verò cum de Animalium formatione ſermo eſt; Ubi nam Scriptura, poſtquam ait Deum formaſſe de humo Animantia, diſtinctè loquitur de eorum Animâ, quaſi de entitate, nobiliorem habente originem, & quaſi Animantium inibi de humo formatorum nomine, ſolum eorundem Corpus denotetur?

Quia verò Sacrarum Scripturarum ſenſus tutior veriorque, potiùs apud Sanctos Patres divino illuſtratos lumine, quàm apud Philoſophos perſpicaci quantumvis ingenio praeditos, querendus eſt, audiat Ariſtippus, quae ſit quòad hoc momentum SS. Patrum Doctrina: Sanctus Ambroſius, diſcrimen aſſignans inter Animalium productionem, &

 pro-

Digitized by Google

productionem hominis, inquit (*x*). *Beſtias non fecerunt manus tuae, ſed dixiſti. Producant aquae reptilia Animarum viventium, & produxit terra ſecundùm genus quadrupedia & reptilia, & Beſtias terrae, me autem, inquit, feciſti, hoc eſt, non figuraſti Beſtias manibus tuis, non reptilia, non volatilia, me autem fecerunt manus tuae*. Reſpondebas Philadelphe (z), memini equidem, Divum Ambroſium ibidem tantùm loqui de Beſtiarum Corporibus, idque ſatis indicari verbis illis ex eo relatis. *Producant aquae reptilia Animarum viventium*, ſed oportet indubiè,aut reſponſionem revoces, aut deleas immediatè ſequentia, quae à D. Ambroſio ex cripta ſunt, nimirùm. *Et produxit terra ſecundùm genus quadrupedia, & reptilia, & beſtias terrae*, nam nomine quadrupedum, reptilium, beſtiarumve, non ſola illorum Corpora veniunt, ſed integra Animalia; Quare ſi terra produxit integra Deo mandante Animalia, non exceſſit Dei mandatum, plùs nimirùm producendo, quàm juſſum fuerat à Deo, imò nec excedere poterat; Tota enim virtus ſua, à Verbo Dei proceſſit in ipſam; Imperium igitur Dei *Producant* &c., ex mente Divi Ambroſii, non circà ſola Animalium Corpora verſabatur, ſed potiùs circa eorundem, & Corpus & Animam, cum, ſublato alterutro, Animal non ampliùs Animal ſit.

Maximum Eccleſiae Lumen Divus Auguſtinus, praecellentem Animalium geneſi, Hominis nativitatem ita exprimit. (*a*) *Intelligimus ſpiritum vitae*,

(x) *S. Ambr. expoſit. in Pſal.* 118. (z) *An. Brut. vindic. dial.* 6. (a) *D. Aug. l.* 13. *de Civit. Dei cap.* 24.

vitae, *& Animam viventem*, *Scripturam ſuo more dixiſſe*, *cum Animalia*, *ideſt Corpora animata vellet intelligi*, *quibus ineſſet per Animam perſpicuus iſte etiam Corporis Senſus*; *In hominis autem conditione*, *obliviſcimur quemadmodum loqui Scriptura conſueverit*, *cum ſuo prorſus more locuta ſit*, *quo inſinuaret hominem*, *etiam rationali Animâ acceptâ*, *quam non ſicut aliarum carnium*, Animam intellige Animalium *aquis*, *& terrâ producentibus*, audis Philadelphe? Non hic Auguſtinus de ſolis Beſtiarum Corporibus ſermonem inſtituit, ut reſpondere non dubitabas (*b*) ſed expreſsè de Animalium Animâ tractat, hancque docet exiſtentiam primâ in Mundi Creatione recepiſſe. *aquis*, *& terrâ producentibus* ipſam. Audis Philadelphe D. Auguſtinum? Non habet ipſe Corporales Cauſſas pro puris occaſionalibus Cauſis, ut olim ſentiebas, ſed aliquam & illis efficientiam concedit: Ait enim: *Aquis*, *& terrâ producentibus*; Audis Philadelphe? Non ſentit S. Auguſtinus Brutorum Animam eſſe Subſtantiam Spiritualem, ſed potiùs talis naturae, ut potuerit jubente Deo, ab aquis terrâque produci. *Aquis*, *& terrâ producentibus*. Tùm opponens aliarum Animarum productioni ex aquis factae, & terrâ, Animae productionem, humanae, ſtatim ſequitur. *Sed Deo ſtante creatam voluit intelligi*. Mirum ſanè quod tantus Eccleſiae Doctor, opponat in hoc Animam hominis Animae Brutorum, quòd illa fuerit à Deo creata, non autem iſta, ſi & illa, & iſta ab ipſo doceretur fuiſſe creata.

Quod ſpectat ad Sanctum Thomam id ip-

(b) *An. Brut. vindic. Dial. 6.*

ſum docentem, quod contendo; Jam audiſti Ariſtippe paulò ante cum haec ex ipſo recitarem. *Anima Brutorum producitur ex virtute aliquâ Corporeâ*, ſubnectit poſtmodum ullo abſque intervallo, tanquam omninò diverſam à productione Animae belluinae, humanae productionem Animae, dicens, *Anima verò humana producitur à Deo*. Et haec quidem jam alias ex D. Thomâ retuleram. Sed quoniam veritus non es reſpondere Philadelphe (*c*) nolle te interpretari verba D. Thomae, utpotè qui Ariſtotelicis placitis addictiſſimus eſt; Iterum afferre non piguit, ut occaſione hac animadvertendum proponerem tibi, quod S. Thomas non Scripturas Sacras, ad Philoſophorum placita traxit, ſed potiùs abſona Philoſophorum placita, ad verum divini Verbi ſenſum correxit; Quarè oppoſitum de tanto Doctore vel ſuſpicari, & ipſi, injurioſum videtur, nec ſatis obſequii deferens Eccleſiae Sanctae Dei, quae D. Thomae doctrinam preſſis ulnis complexa ſemper eſt, complectitur, & complectetur.

Sed ſinite ut unum adhuc recenſitis Sanctis Patribus, addam videlicet Divum Hieronymum, qui ad Pammachium ſcribens, inquit (*d*) *Omne deinceps humanum genus, quibus Animarum cenſetur exordiis? Utrum ex traduce juxta Bruta Animalia, ut quomodo Corpus ex corpore, ſic Anima generetur ex Animâ?* Ex traduce itaque eſt de mente Sancti Doctoris Anima Brutorum; Non ergo ipſa per Creationem incipit, vel per annihilationem deſinit eſſe. Quin etiam eorum confutans errorem qui

(c) *Ibid.* (d) *D. Hieron. epiſt. 61. ad Pammach.*

qui docere audebant, Animam humanam eſſe ex traduce, ſic ſcribit (c) *Si coepit ex traduce? Humanarum igitur Animarum, quas aeternas* aeternitate nimirùm à parte poſt, *fatemur, & Brutorum Animantium, quae cum Corpore diſſolvuntur, una conditio eſt*; Arguens nempè Animam Brutorum, quae cum Corpore diſſolvitur, eſſe ex traduce; Et ideò cum Corpore diſſolvi, quia ex traduce eſt; Animam verò humanam, quam ſcimus, & fatemur non diſſolui cum Corpore, non eſſe, vel dici poſſe ex traduce eſſe, ſed à ſolo Deo, & per actionem Creativam: Conſtat igitur & Scripturarum Auctoritate, & ex Sanctorum Patrum Doctrinâ, Animam quidem humanam à Deo fuiſſe Creatam, & in ſingulis Hominibus Creari, Brutorum verò Animam ex virtute Corporeâ productam fuiſſe à Deo, ac modò ex materiâ prodire; Conſtat ex Divo Hieronymo, ipſam ut à Corpore ſolvitur, in partes pariter ſuas diſſolvi, adeòque corrumpi: Quae eſt autem Subſtantia Spiritualis, quae vel ex aliquâ Corporeâ virtute produci poſſit, vel in partes diſſilire, & corrumpi? Sola certè Divina virtus Spiritualem poteſt Subſtantiam ponere in eſſe. Sola certè materialis Subſtantia partibus conſtat, in quas dividi queat; Omnis etenim Subſtantia Spiritualis utpotè omnem materialium rerum ordinem ſuperexcedens, ſicut à Materiâ non dependet in eſſe, ita nec ab ejus cauſſalitate dependet, vel dependere poteſt in fieri; Et ſicut eſt entitas ſimplex, & realiter indiviſibilis, ita eſt in partes omninò indiſſolubilis. Ex quibus omni-

(c) *Apolog. ad ver. Ruffin.*

omnibus ritè conſequitur, Brutorum Animam, nec eſſe, nec dici poſſe Subſtantiam, verè propriéque Spiritualem.

Ex alio jam Scripturarum momento, Theſim hanc de Brutalis Animae Spiritualitate, refellere pergamus. Concedere non ambigis Philadelphe; ſicut & concedere teneris, ſemel aſſertâ praedictae Animae Spiritualitate, Brutorum Animam, limitatâ quidem; ſed verâ propriâque tamen Intellectivitate pollere; Neque aliquid Verbo Dei contrarium id affirmando, te putas comminiſci; quia legimus in Scripturis. *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum*; Et ſaepè novimus attribui beſtiis Senſum, Cognitionem, Memoriam, Sapientiam, atque Prudentiam. Verùm enimverò congere quanta vis Scripturae loca, ad id credulis ſuadendum; Ego omnibus unum oppono, quod ex Regio Pſalte deprompſi (*f*) videlicet. *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus*, nam ſi teſte Scripturâ....

Phil. Oh arbitrariam Divini Verbi expoſitionem, quam vel Caecus agnoſcat! Si Scriptura dicat in Brutis ineſſe *Spiritum*; contendis vocem illam *Spiritus*, non eſſe accipiendam in ſenſu proprio & litterali; Si poſteà deneget Brutis Intellectum, Vocabulum illud *Intellectus* vis non aliter debere intelligi, quàm in ſtricto ac litterali ſenſu, & prout ſignificat quamcumque Intelligendi potentiam; Attamen id gratis intendi, vocemque *Intellectus* eò loci non ſtare pro ipsâ potentiâ Intelligendi; ſed pro uberiori illo lumine (*g*) quo humanae

(f) *Pſal.* 31. *v.* 9. (g) *An Brut. Vindic. Dial.* 6.

manae mentes ita illuſtrantur, ut ea, quae divina ſunt, intelligant, ex aliis Scripturae locis non leviter oſtenditur. Regium Prophetam ita alloquitur Deus (*h*) *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in viâ hac, quâ gradieris*: Et Regius ipſe Pſaltes ſic Deum precatur (*i*) *Da mihi intellectum & ſcrutabor legem tuam*; in quorum Primo textu, certè non ipſam Intelligendi facultatem promittit Deus, vel in ſecundo poſtulat David; Sed in priori, uberiorem Intellectui lucem Deus ſpondet ſe daturum; In poſteriori David precatur, ſperans ſe illam impetraturum: Quin etiam Petro dicenti *Ediſſere nobis parabolam iſtam*, Chriſtus Dominus reſpondit. *Adhùc & vos ſine intellectu eſtis* (*k*) Hoc itaque in ſenſu, in oppoſitâ Auctoritate vocem *Intellectus* accipiendam eſſe, rationes admodùm veriſimiles perſuadent; verbis enim ex verſu 9. recitatis *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus*, haec alia verſu 8. praemittuntur: *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in viâ hac, quâ gradieris*. Quamobrem ratio multùm probabilis nos movet, ut credamus, eodem ſenſu Vocem *Intellectus* poſitam eſſe verſu 9., quem obtinebat verſu 8.; Si igitur verſu 8. verbum *Intellectus*, pro majori cognitionis Lumine accipiendum eſt; ſenſu non abſimili excipiendum eſt verſu 9., ut videlicet non excludatur ab Equo & Mulo facultas verè Intellectiva, ſed tantùmmodò Intellectio, ſeù Lumen intellectivum mandatorum Dei.

Ariſt. Audis Critophile quàm clarâ methodo procedat Philadelphus, è Scripturis ipſis, totiſſimum

(h) *Pſal.* 31. (i) *Pſal.* 118. (k) *Matt.* 15. *v.* 16.

mum ſibi nactus Patrocinium? Audis quo in ſenſu dictum ſit. *Nolite fieri* &c.? Si non alia è Scripturis habes, quae proferas, nullum tibi ſuppeditant Scripturae praeſidium.

Crit. Nùm mihi Sacrae Paginae patrocinentur, an non, incunctanter patebit; Fas eſt nunc, obiter Philadelpho reſpondeam., Quod ſi arbitrariè Scripturas expono, quia vocem *Spiritus* nego intelligendam in rigore litterali, litteraliter autem explicandum ſuſtineo vocabulum *Intellectus*: Cum ipſe vice verſâ nomen quidem *Spiritus*, non item *Intellectus*, in ſenſu rigidiori intelligi velit, in arbitrariâ Scripturarum expoſitione, jam ſumus ergo pares: Caeterùm Vocem ego *Spiritus* quùm Brutis attribuitur, non eſſe in proprio, quem litteraliter praeſefert ſenſu, accipiendam, ex aliis Scripturae locis evinco. Sanctorumve Patrum auctoritate oſtendo; Nec proin arbitrariè ſuſtineo, ſed fundatè; Videamus nunc nùm ex mero placito, an potiùs invictis ductus momentis aſſeram, Vocem *Intellectus*, in Pſalmo à me praelaudato, de verâ intellectivâ facultate intelligi debere; Sic enim duplex contrà me erecta apparenter Moles evertetur, quia nempè, neque verus eſſe *Spiritus* poteſt, cui vis deeſt Intellectiva; Neque Intellectivus ineſſe poteſt jis Spiritus, quibus à Scripturâ, intelligendi Potentia denegatur.

Nimis itaque in Sacrarum Scripturarum lectione ignarus eſſet, qui neſciret ſicut alias Voces, ſic & Vocabulum *Spiritus*, ſicut & nomen *Intellectus* diverſimodè accipi poſſe, & à Scripturis ipſis uſurpari; Hinc verum eſt in locis à Phi-

ladelpho adductis, in quibus nomen *Intellectus* invenitur, tò *Intellectus* nec poſſe, nec debere ſumi pro intelle[illegible]vâ ipsâ Facultate; Non quidem in primo; Deus enim Davidi *Intellectum* promittens, Intellectum promittebat Homini, ſubjecto proindè jam ex ipsâ hominis naturâ Intellectum habenti, accepto Intellectu pro potentiâ ipsâ intellectivâ; Cumque promiſſio ſit de aliquo dando in futurum, ei, qui hic & nunc rem promiſſam non habet; Si quando fiebat Davidi ſponſio de dando ei *Intellectum*, jam David Intellectum habebat, non poteſt, promiſſi Intellectus nomine, intellectiva venire Facultas, ſed vel nova aliqua Intellectio, ad ea ſcrutanda, quae nondùm intelligere valuerat, vel ipſi Intellectui novum Lumen, quo mediante res jam aliàs cognitas, clariùs, & nitidiùs valeret percipere.

Non pariter in reliquis; David enim cum peteret à Domino *Intellectum* dicens, *da mihi Intellectum, & ſcrutabor legem tuam*; non olfactu, non viſu, non guſtu, non auditu, non tactu noverat ſibi bonum eſſe, & expedire, quod petebat; Noverat ergo non ſenſu, ſed Intellectu, ſibi bonum eſſe eum, quem poſtulabat, Intellectum; Habebat ergo Intellectum, qui petebat Intellectum, nec obtinere petebat; quod ſe jam habere ſentiebat; Si ergo ſciebat intimo experimento ſe Intellectivâ facultate pollere, cùm petebat Intellectum, Intellectivam non petebat facultatem; Nemo enim de eo conſequendo precatur, in cujus poſſeſſione jam laetatur; Non aliud ergo petebat nomine *Intellectus*, niſi uberius Lumen ad ſcrutanda mandata

Digitized by Google

Dei, & cuilibet cordato viro evidenter exindè patet, non alium hoc loco genuinum eſſe ſenſum, praefatorum verborum.

Quid verò quod Chriſtus Dominus dixerit Petro, & ſuo, & aliorum Apoſtolorum nomine, poſcenti Parabolae explicationem. *Adhuc & vos ſine intellectu eſtis?* Nunquid Apoſtoli carebant Intelligendi facultate? Nunquid Chriſtus Dominus neſciebat Apoſtolos ab ipſo electos, ſivè etiam Homines quoſcumque, nativâ Intelligendi vi praeditos eſſe? Quis ergo erit talis increpationis Senſus, niſi iſte? Adhuc & vos non Intelligitis? quod, Non quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem? Non Intelligitis, quia omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur? Quae autem procedunt de Ore, de Corde exeunt, & ea coinquinant hominem? De corde enim, exeunt cogitationes malae &c. Quae quidem cum ipſiſſima ſint Chriſti Domini verba, liquidò conſtat, quid ſibi velint ea, quae fuerant praemiſſa, videlicet: *Adhuc & vos ſine intellectu eſtis?* Nec enim Carentia potentiae Intellectivae innuitur, ſed Intellectionis defectus redarguitur; Hinc verſu 10. legitur, *Et convocatis ad ſe turbis, dixit eis: Audite, & intelligite &c.* Praeſuppoſitâ nimirùm in ipſis, audiendi ac intelligendi Potentiâ, auditionem exigebat, & Intellectionem: Denique cum nullus Hominum ignoret, Hominem eſſe Intellectivum, ſeu praeditum Intellectu, evidenter conſtat, quotieſcumque in Scripturis dictum reperitur, vel quod Deus promittit homini Intellectum, vel

quod Homo petit à Deo Intellectum; vel quod Homo eſt ſine Intellectu; non poſſe nomen *Intellectus* accipi pro ipsâ Intelligendi facultate, ſed unicè pro bono ejuſdem facultatis exercitio, ſive pro ipsâmet Intellectione.

Aſt ubi nam vel in Scripturis legimus, vel apud Sanctos Patres invenimus Bruta eſſe verè & propriè Intellectiva; ut Scripturam dicentem *nolite fieri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus* interpretari adigamur, non de negatione potentiae Intellectivae, ſed de excluſione alicujus tantùmmodo Intellectionis? Excurrite quantùmlibet Verbum Dei ſcriptum, & nullibi reperietis vel Bruta appellari *Intellectiva*, vel moneri ut Intelligant, vel reprehendi quia non Intellexerint; quin potiùs invenietis ea, nunc *muta Animalia* vocari, (*l*) nunc indiſcriminatim nuncupari *irrationabilia Pecora* (*m*) Animalia nempè ratione carentia, proprioque diſcurſu; Nunc Inſipientia nominari, & Hominem, comparatione cum ipſis factâ, redargui, eò quia voluntariè deſipiendo, moribus ſuis imitatus fuerit Bruta, ex naturâ ſuâ, inſipientia. *Homo cum in honore eſſet, non intellexit; Comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis* (*n*).

Conferamus jam Textus cum textibus, ut genuinus eorum Senſus innoteſcat. *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum* inquit Iſaias. *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus*, hortatur regius Propheta: In primo, attribuitur Brutis *Cognitio*; In

(l) *Epiſ. Judae v.* 10. (m) *Epiſ. D. Petri* 2. *cap.* 2.
(n) *Pſal.* 48. *v.* 13. *&* 21.

Digitized by Google

ſecundo negatur Brutis *Intellectus*; In priori ſupponitur in Brutis principium *Cognoſcitivum*; In poſteriori excluditur à Brutis principium *Intellectivum*; Prima propoſitio, cum ſit affirmativa, requirit ad ſui veritatem, quod Bruta quovis tandem modo, aliquo ſaltem, cognoſcant; Secunda, cum deneget Brutis *Intellectum*, exigit, ut ſit vera, quod Bruta nullo modo *intelligant*; Sivè enim nomine *Intellectus* veniat ipſa intelligendi potentia; Sivè innuatur *Intellectio*, cum ei *Intellectus* vocabulo praemittatur Particula negans totum id, quod reperit poſt ſe, vel erit Senſus. *Quibus non ineſt facultas Intelligendi*; Vel ſignificabit. *Quibus nulla ineſt Intellectio*, quo poſteriori Senſu admiſſo, verificabitur ex conſequenti, Bruta carere potentiâ intellectivâ, quia ibi non poteſt omnis abeſſe Intellectio, ubi principium Intellectivum verè invenitur. Pugnant ergo ſecum ipſis Scripturae; Quomodo poterunt invicem conciliari? Niſi palmariter fallor, unicum eas conciliandi ac uniendi medium, Diſtinctio eſt.

Diſtinguamus neceſſe eſt Cognitionem Senſitivam, à Cognitione Intellectivâ; dicamuſque quod omnis quidem Intellectio, cognitio quaedam eſt, ſed non viceversâ omnis & quaecumque Cognitio, Intellectio eſt: Hoc ſi demus, verum erit, quod Bruta cognoſcant; Falſum erit quod Intelligant, & ſic apparens Scripturarum diſſonantia, ablata remanebit; Quod ſi ita diſtinguere renuamus, velimuſve quod omnis qualiſcumque Cognitio, vera ſit Intellectio, quomodo Bruta negantur intelligere, cum affirmentur cognoſcere?

re ? Quomodo aſſeritur Bruta cognoſcere , cum dicantur non intelligere ?

Fateor equidem , quod diſtinctionem promovens Cognitionis purè Senſitivae , à Cognitione verè propriéque Intellectivâ , ſi de eâ agerem coram groſſioris ingenii Hominibus , qui Intellectum ſubdentes Senſibus , id omne tantùm in re philoſophicâ pro vero habent , quod Senſibus ſubeſt , & omnia (ut dicitur) volunt Palmo ulnâque metiri , irrideri timerem , atque exſibilari ; Verùm , quoniam res mihi eſt cum Philadelpho , & coram ac Judice Ariſtippo , Viris, & ingenii acie , & Doctrinae excellentiâ apprimè conſpicuis , nil quorumvis dicteria faceſſo ; Quin potiùs aſſertae Diſtinctionis fundamenta jacere pergo , quae neque à pervicaci queant evelli .

Nemo certè ibit inficias , Hominem quemcumque , ſivè rectâ ſit fide imbutus, ſivè non, ſivè Deum agnoſcat , ſivè ignoret , Dummodò ſit Homo , nativâ Intelligendi vi , ſuper cuncta excellere Bruta ; Ille enim multùm diſtat in naturâ ſuâ à Brutorum naturâ , qui, ut ait regius Propheta, Paulò minùs ab Angelis minutus eſt : Atqui ſi Cognitio Senſitiva Brutorum , foret itidem Intellectiva , jam Bruta praeexcellerent Homini in Intelligendo ; Jam Bruta plùſquam Homines ad naturam accederent Angelorum ; Ergo Cognitio Senſitiva Brutorum , purè Senſitiva eſt , non autem Intellectiva . prob. minor . Si omnis Senſatio , Intellectio eſt , ubi invenitur perfectior Senſus , inveniri pariter debet perfectior Intellectus (à poſteriori enim ex perfectione actuum , Principii eo-

rundem

rundem elicitivi perfectionem, jure metimur); Sed in Brutis perfectior ſaepè Senſus eſt, quàm in Hominibus; ergo in Brutis perfectior Intellectus eſt, quàm in Hominibus; proinde Bruta magis quàm Homines appropinquant Angelorum naturae; Probatur minor tùm vulgato proloquio

Nos Aper auditu, Lynx viſu, Simia guſtu,
Vultus odoratu praecedit, Aranea tactu.

Tùm auctoritate Divi Auguſtini qui Experientiâ ipſâ edoctus, ſcriptum reliquit (*o*) *Senſu enim nos Beſtiae multae ſuperant*. Nè autem opinaretur quis, utcumque ſentire, idem eſſe ac Intelligere, ſeù Cognitionem quamcumque Senſitivam, ſimul eſſe debere Intellectivam, praemiſit eam, de quâ diſputamus diſtinctionem, ibidem dicens. *Quid autem hoc putas eſſe, niſi vim quamdam ſentiendi, non ſciendi? Senſu enim &c.* Vis ergo, quae Brutis ineſt, eſt quidem ſentiens, non tamen ſciens; Foret autem ſciens, ſi foret Intellectiva; Ergo eſt ſentiens, ſed non Intelligens; Ergo Cognitio Brutorum propria, Senſitiva dumtaxat eſt, non verò Intellectiva; Ergo licet Bruta cognoſcant, in illis tamen non eſt Intellectus.

Immoremur tantiſper, ſi placet, in hac diſtinctione confirmandâ, hùc enim vertitur praecipuus cardo praeſentis Controverſiae. Certum igitur eſt, praeter Viventia Senſitiva ſimul, & Intellectiva, dari in rerum naturâ, Viventia aliqua quae purè viventia ſunt, nec ullimodè Senſitiva,

Plan-

(o) *D. Aug. lib. de quantit. An. cap.* 28.

Plantae enim ex unâ parte non ſentiunt, ut contrà Manichaeos optimè diſputat Auguſtinus; Ex aliâ, verè vivunt vitâ vegetativâ, ut docet idem Auguſtinus (*p*) ſcribens de plantis. *Hoc genus rerum, quamvis Senſum non habeat, poteſt mori, & occidi*, aſſertumque ſuum probat ex illo Pſalmographi (*q*) *occidit in grandine vineas eorum*: patetque ex iis, quae leguntur tùm in Evangelio (*r*) *niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet*; Tum ex Apoſtolo ſcribente (*s*) *Quod ſeminas non vivificatur, niſi priùs moriatur*. Et ſi quis fallibilibus neque certò probatis vel rationibus, vel experimentis, veritatem hanc negare audeat, merebitur utique de eo dici, quod olim Lactantius contrà perditae Cauſſae advocatos (*t*) *Quid ego de iis dicam neſcio, qui cum aberraverint, conſtanter in erroribus durant, vaniſque vana defendunt; Niſi quod eos interdum credo joci cauſsâ philoſophari, aut prudentes & ſcios mendacia ſumere defendenda, quaſi ingenia ſua in malis rebus exerceant, & oſtentent &c.*

Quemadmodum verò dantur Viventia ſine Senſu, quae Plantas nominamus, ita admittenda ſunt Viventia Senſitiva ſine Intellectu, quae Bruta, & irrationalia Animalia vocamus; Si enim ſtare poteſt Vita ſine Senſu; Cur non ſtet pariter Senſus ſine Intellectu, cum Intellectus ſit magis ſeparabilis à Senſu, quàm Senſus à Vita? Sanè ſine Vitâ nullus Senſus; ſed etiam ſine Senſu, Intellectus

(p) *D. Aug. lib. 1. de Civit. Dei cap. 2.* (q) *Pſal. 71.* (r) *Iſa. 12.* (s) *1. ad Cor. 15.* (t) *Lactan. in 3. cap. 24.*

tellectus reperitur, ut in Angelis, & in Deo. Vivunt ergo Plantae, ſed non ſentiunt; Sentiunt Bruta, ſed non Intelligunt; Vivit, ſentit, & Intelligit ſolus Homo, in ſe uno continens tria genera vitae juxtà notiſſimum D. Gregorii effatum; (*u*) *Homo habet commune eſſe cum lapidibus. Vivere cum arboribus, ſentire cum Brutis, & Intelligere cum Angelis.* Communicat ergo Homo cum Arboribus ut Vivens, ſed ſuper illas elevatur, ut Sentiens. Communicat cum Brutis ut ſentiens, ſed ſuper ea extollitur, ut Intelligens, & ſub ratione illâ tantùm à Brutis elongatur, ut ad naturam accedat Angelorum; Quare meritò dictum eſt. (*x*) *Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis.*

Verùmtamen poterit nè cum veritate praedicari de Brutis quod Intelligant, ſi Homo à Brutis ſecernitur, quia Intelligit? Quod unum diſtinguit ab altero, poteſt nè & uni, & alteri eſſe commune? Quis niſi ſtultus affirmet? Eſt itaque in Homine Intellectus, per quem à Brutis diſtinguitur, & ſuper ipſa excellit; Non eſt Intellectus in Brutis, & maximè diſtant ab Hominis naturâ: Dices fortaſsè Philadelphe: Eſt etiam in Brutis Intellectus, ſed imperfectus tamen, & Intellectu humano longè minor: Sed in primis, ſi, ut praecedenter ajebam, Principium Sentiendi in Brutis, eſt Principium Intelligendi, ſicut Bruta multa, Homini praeexcellunt in Sentiendo, ſic & praeferenda forent in Intelligendo; Deindè ſi infimus Intellectus eſt in Vulpe, in Simiâ, in Elephanto, e. g. & in Ape, qualis erit in culicibus, muſcis, ac vermibus? Qualis

(u) *D. Greg. Homil. 29. in Evang.* (x) *Pſal. 8.*

lis erit in Oſtreis & Conchyliis? Certè nullus; Et tamen Animalia haec etiam, & vivunt, & ſentiunt; Stant exindè & vita, & Senſus abſque Intellectu, nec ex quo praecisè natura aliqua ſit ſenſitiva, eſt itidem Intellectiva: Denique ponamus quod cognitio e. g. Vulpis, ſit non ſenſitiva tantùm & materialis, ſed Spiritualis, ac Intellectiva, Comparemus jam intellectionem, & Intellectum Vulpis, cum Intellectione & Intellectu Hominis fatui: Intellectus Vulpis, Intellectu talis Hominis; Intellectio Vulpis, intellectione ejuſdem erit perfectior, cum major ſit Dexteritas in operationibus Vulpis, quàm in actionibus fatui Hominis. Non erunt proin Bruta comparatè ad Hominem ſimpliciter & abſolutè inferiora Homine in Intelligendo; quo ſanè quid dici poteſt abſurdius?

Phil. Falsò dicis Intellectum Vulpis, Intellectu fatui Hominis fore perfectiorem; Tùm quia fatuitas non contingit in Homine ex defectu Animae, ſed ex defectu Corporis; Tùm maximè quia, Homini cuicumque inditum eſt à Deo Lumen ad cognoſcendum Deum, & ad percipienda Spiritualia, & coeleſtia, quale nullum eſt in Animâ Brutorùm.

Crit. Eſto verum ſit, fatuitatem contingere ex aliquo Corporis defectu; Attamen ſi vera ſit ſententia, quam ſuſtinent Toletus, Conimbricenſes, Soto, aliique, non omnes videlicet Rationales Animas eſſe aequalis entitativae Perfectionis, ſed alias aliis Subſtantialiter perfectiores & imperfectiores, jam in Homine fatuo, poterit fatuitas

ex ipſâ Animae imperfectione derivari; Quo in caſu, Anima Spiritualis hominis fatui, comparatè ad Animam Spiritualem Vulpis, erit imperfectior, adeoque &c. Quid autem medio lumine, quo Deum, & Spiritualia percipit Homo, tenebras offundere pergis? Lumen iſtud, ut ſatis à me oſtenſum puto (z), indiſtinctum eſt à Subſtantiâ ipſâ Spirituali, & Intellectivâ; Illucet conſequenter etiam Brutis, ſi Bruta informantur Animâ Spirituali, atque Intellectivâ, nullumque ex hoc Capite, verum diſcrimen Bruta inter & Homines erit invenire: Demus nihilominùs hoc lumen, ab ipſâ Animâ eſſe diſtinctum, eique à Deo liberali munificentiâ donatum; Nihil adhuc conficis, & objectum abſurdum non declinas; Quotquot uſquam verè Sapientes floruere Homines, unanimiter ſenſere, Animam rationalem humanam, ex ipſâ ejus Naturâ, ab Animâ Brutorum quàm longo diſtare intervallo: Sed ſi diſtantia haec in praefato lumine ab Animâ diſtincto reponitur, jam Anima humana, non ex Naturâ ipſâ ſuâ, praeponitur Animae Brutorum; Ergo &c. prob. minor: Cum hoc lumen ſit liberaliter ſuperinditum Animae humanae, poteſt abſolutè ſaltem loquendo, Anima eſſe ſine ipſo, cum poſſit abſolutè loquendo, ipſi non infundi à Deo: Atqui Anima humana, in factâ hypotheſi, haberet quidem Naturam ſuam, ſed non haberet in quo excelleret ſuper Spiritualem Brutorum Animam; Ergo ex naturâ ſuâ non foret praeponenda Animae Brutorum. Major eſt manifeſta, minor verò ſuadetur, quia juxtà

(z) *An. Brut. proflig. Dial.* 5.

Digitized by Google

juxtà tuam Philadelphe reſponſionem, id quo Homo ſecernitur à Brutis, eſt Lumen divinum Animae humanae, jam in ſuo Eſſe naturali conſtitutae, ſuperadditum, proindeque ad ipſam Naturam Animae integrandam minimè ſpectans; Ergo Anima rationalis humana, praedicto lumine non illuſtrata, cum Animâ Brutorum, quantùm ad naturam ſuam confunditur, nec in veritate habet, per quid prae illâ nobilior conſtituatur. Immò etiamſi non conſideremus Animam rationalem humanam, ut praedicto lumine deſtitutam, ſed potiùs admittamus eam cum illo ſemper eſſe conjunctam; Cum lumen hoc ipſum indi queat ipſi etiam Brutorum Animae, quatenùs Spirituali ac Intelligenti, jam ſaltem poſſibilis eſt aequalitas perfectionis, & excellentiae Animae belluinae cum rationali Hominis Animâ, quo ſanè quid indigniùs afferi poteſt? Sed ſi tàm palmaria legitimè ſequuntur abſurda, ſemel poſito quod Bruta, Animâ gaudeant Intellectivâ, quis negare praeſumet Scripturam Sacram litteraliter intelligi debere, quoties vel Brutis negat ineſſe Intellectum, vel Bruta Irrationalia, atque Inſipientia vocat? Cognoſcunt ergo Bruta (ut ad id, unde diſceſſi, redeam) Cognoſcunt, ſed non Intelligunt; Et verum eſt quod *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum*; Sed veritati ineluctabiliter conſonum eſt. *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt Intellectus*, intelligerent autem Bruta, ſi Animâ Spirituali inſtructa forent, nam ubicumque Spiritualis Subſtantia eſt, ibi pariter neceſſe eſt inveniri Intellectum, cum Spiritualis Subſtantia, utpotè nonniſi

Spirituali modo percipiens, ſit eſſentialiter Intellectiva; Ergo Bruta Spirituali Animâ non informantur. Ergo Spiritualis Brutorum Anima, ex Scripturis ritè intellectis confixa manet, atque perempta.

Ariſt. In optatum tandem veritatis lumen, te mihi facem praeferente Critophile, aſſurgo, tibique coactus quidem, ſed gaudens conſentio; Optarem nihilominùs, ut aſſertám Cognitionis purè Senſitivae, à Cognitione verè Intellectivâ, Diſtinctionem tantiſper adhuc evinceres, vel explicares.

Crit. Obtempero ſtatim, & quamvis aliàs plura dixerim (*a*) quae in rem praeſentem optimè quadrant, paucula repetam. Cum itaque *Intelligere* ex ipsâ nominis Ethymologiâ idem ſonet, ac *intùs legere*, à Senſibilibus nimirùm, In Inſenſibilium Cognitionem devenire, ab effectibus arguere Cauſſas, à Cauſſis effectus, ex proprietatibus eſſentias rerum colligere; Ibi ſolùm Cognitionem Intellectivam admittendam pronuncio, ubi adeſt, (vel ſi per accidens non adeſt, ut in Infantibus, Dormientibus, aut amentibus, adeſſe tamen poteſt impedimento remoto) interna lectio iſta, ſeu vera & formalis illatio praedictorum; Quaré cum ex ipſis Brutorum operationibus, liquidò conſtet ea interiùs non loqui, neque à Cognitis incognita inferre, cum Sancto nos docente Spiritu, Bruta ſint Irrationalia, Inſipientia, Muta, atque Intellectu deſtituta, hinc ipſis cognitionem intellectivam prorſùs denego; Ex aliâ verò parte, quia expe-

(a) *An. Brut. proflig. Dial. 2. & Dial. 3. & Dial. 4.*

Digitized by Google

experientiâ teſte Bruta ſentiunt; In objectum praeſens feruntur, ſi eorum naturae ſit congruum; Ab illo fugiunt, ſi fuerit noxium, Naturâ quidem duce, non Ratione, quod ex eo patet, quod Animalia recens nata, non ſecùs ac vetuſtiora ſuae ſpeciei Animalia, eadem vel appetunt, vel averſantur objecta, etſi Intellectionem eis denegem, non tamen omnem adimo Cognitionem; Sed cum in omni perceptione ſuâ pendeant à ſenſibus, omnem illorum Cognitionem, merè ſenſitivam eſſe affirmo.

Gratuitam porrò non eſſe affirmationem hanc patebit, ſi vel ex modo agendi, vel ex Objecto, Diſtinctionem *Senſus* ab *Intellectu* deducere valeamus. Attamen in re difficili quis erit ductor, quis arbiter, quis judex? Nullus noſtrum, ſed Divus Thomas: Diſtinguit S. Doctor triplicem in Creaturis cognoſcitivae virtutis gradum (*b*) ſumpto diſtinctionis fundamento,& à diverſitate modi cognoſcendi, & à cogniti diſcrimine Objecti. Quaedam enim cognoſcitiva virtus, eſt actus organi Corporalis, per ſe videlicet pendens in cognoſcendo ab organi Corporalis immutatione, ita quod independenter à Corpore, nihil valeat percipere, vel operari; Quaedam verò eſt alia virtus cognoſcitiva, quae cum nulli ſit conjuncta materiae, ab organo Corporali nullatenùs pendet in Cognitionibus ſuis; Quaedam denique invenitur alia cognoſcitiva virtus, quae quamvis non ſit actus alicujus organi Corporalis, in organo tamen Corporali ſubjectatur. Prima virtus Cognoſcitiva,

voca-

(b) *D. Th. in Sum. 1. par. Quaeſt. 85. art. 1.*

Digitized by Google

vocatur Senſus; Secunda eſt intellectus Angelicus; Tertia eſt Intellectus humanus; Objectum prioris Cognoſcitivae virtutis, eſt forma prout exiſtens in materiâ Corporali; Objectum intellectus Angelici, eſt forma ſubſiſtens ſine materiâ, eò quia, licet cognoſcat entia materialia, ea tamen non cognoſcit niſi in immaterialibus; ſcilicet, vel in ſe ipſo, vel in Deo; Intellectus autem humanus, medio inter has Cognoſcitivas virtutes modo procedens, cognoſcit quidem formam in materiâ individualiter exiſtentem, ſed non prout eſt in tali materiâ. Illae igitur cognoſcitivae virtutes, quae vel nullimodè, vel ſolùm ratione phantaſmatis, pendent à Materiâ in cognoſcendo, Spirituales ſunt, atque propriè Intellectivae; Ea autem virtus, quae per ſe & eſſentialiter pendet à Corpore in cognoſcendo, & materialia objecta percipere tantùm novit, prout ſunt in hac individuâ materiâ, quâ ſane ratione vel Spiritualis, vel Intellectiva poterit nuncupari? *Operari*, veriſſimum effatum eſt, *ſequitur ad eſſe*; Illud ergo eſſe erit pendens à materiâ, cujus operari, dependentiam & quidem eſſentialem, importat ab illâ; Quod ſi Spiritualis entitas eſſentialem ſui à materiâ dependentiam admittere nequit, Subſtantia quae in ſuo eſſe à materiâ dependet, eſto materia non ſit, intrà materialium rerum ordinem detinetur, nec ad Spiritualitatem aſſurgit, & Operatio quae per ſe & eſſentialiter, & non tantùm per accidens, ab organo Corporeo pendet, neque Spiritualis eſt, neque proin intellectiva, ſed ad ſummum erit Senſitiva Cognitio.

Phil.

Phil. Dicas quidquid velis, numquam dabo Intellectiva non eſſe Animalia Bruta, quae tàm miras & ordinatas Operationes exercent, & ab ipſis ſacris paginis, nunc prudentia vocantur, nunc ſagacia; Nec enim vel Prudentia vel Sagacitas eſſe poteſt, ubi non eſt Intellectus.

Crit. Quod mihi concedere detrectas, Angelico Doctori annuere non ambiges. Novit D. Thomas à quibuſdam praeſertim Animalibus opera quaedam praeſtari, quae Sagacitatem in ipſis, Prudentiamque inferre videntur; Attamen obſervans in Animalibus, quæ ejuſdem ſpeciei ſunt, eadem conſtanter & uniformiter Opera, meritò concludit ea in ipſis, non ex Ratione, non ex Electione proficiſci, ſed ex directione Dei, & Inſtinctu naturae; Jam aliàs attuli (*c*) Divi Thomae verba, nolo hic ea repetere. Quod ſi tanti Doctoris te ſatis ratio & auctoritas non convincit, acquieſce ſaltem eruditiſſimi viri Domini Boullerii doctrinae tibi ſummoperè acceptae: Scribit itaque Boullerius (*d*) *On verra que la plûpart de ces actions pretendues raiſonnables, & raiſonnees, ſont quelque branche particuliere de l'inſtinct, ou de l'habitude, que elles ſe rapportent par conſèquent à la raiſon univerſelle qui guide les Brutes dans leurs movuemens, non à une raiſon particuliere que les Brutes poſſedent en propre. On verra que ces diverſes apparences qui dans la méme action ſembloient nâitre d'une ſuite de penſees reflechues, ne naiſſent en effet que de la combinaiſon du ſentiment, & du mechaniſme.* En florentiſſimum

(c) *Diſſert. cont. An. Spir. Brut. Dial.* 8. (d) *Bouller. Eſſai Philoſ. ſur l'ame des Bet. part.* 2. *c.* 11.

Digitized by Google

tiſſimum Au'horem non infimae inter Moder nos notae, qui licet mira Brutorum viderit opera, negat tamen ea à rationali principio eſſe derivanda, immò unicè ſenſitivae vi, organo corporali conjunctae, attribuenda, vi inquam ſenſitivae particulari inſtinctu directae, nullatenùs verò diſcurſivo Principio conjunctae. Vides porrò Philadelphe mi, & prolixiori fortè quàm par eſſet, diſcurſu, ex Scripturis rationabiliter intellectis, Animae Brutorum Spiritualitatem, de medio tolli, ac penitus profligari. Quod ſi haec minimè ſufficiunt ....

Ariſt. Satis hodiernâ luce concertatum ſit: Inclinata enim jam dies, & oſtenſa quantùm ſatis veritas eſt; Si quid adhuc vel opponendum, vel promovendum habetis, craſtino manè, enixè enim cupio, audiam vos.

Phil. Mirum ſanè quod Scripturae eam improbent Brutorum Animae Spiritualitatem, quam nuſquam reprobavere concilia!

Crit. Nùm eam concilia reprobaverint, an non, craſtinâ luce diſcutiemus, ſi tamen arridet tibi, & placet Ariſtippo. Benè ſit nobis hac nocte, & cras ad vos redibo.

CON-

CONCILIORUM AUCTORITATE

Spiritualis Anima Brutorum
Profligatur

DIALOGUS OCTAVUS.

Critophilus, *Ariſtippus*, *Philadelphus*.

Crit. Salve Ariſtippe; quàm vividus tibi color! Salve Philadelphe; quàm hilarem te intueor!

Ariſt. Tua mihi optimam, auguria obtinuere, elapsâ nocte quietem.

Phil. Solemnem promittit mihi de te, dies iſta triumphum.

Ariſt. Concertationibus, precor, veſtris initium date; Summoperè etenim noſſe expeto, quae fuerit quoad hoc controverſiae punctum, Conciliorum mens & doctrina. Vellem tamen nè nimiùm hoc manè prolixi eſſetis, quoniam duabus ab hinc horis, mihi eſt domo exeundum.

Crit. Quantùm ex me eſt, me paucis expediam, ſed tamen ita efficaciter, ut omnis victoriae ſpes, Philadelpho praecidatur. Attende Ariſtippe, & quis noſtrum allucinetur, judicabis. Patres itaque in Lateranenſi IV. Concilio adunati ſub

hac formulâ Catholicam Fidem contrà tunc temporis graſſantes haereſes, profitentur. *Firmiter credimus, & ſimpliciter confitemur, quod unus ſolus eſt verus Deus, & unum univerſorum principium, Creator omnium inviſibilium, & viſibilium Spiritualium, & corporalium, qui ſuâ omnipotenti virtute, ſimul ab initio temporis, utramque de nihilo condidit creaturam, Spiritualem & Corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde Humanam quaſi communem ex Spiritu, & corpore conſtitutam.* His ſanè quid aliud confitetur, & confitendo docet Sancta Synodus, quàm Deum unicum eſſe, eumque omnium Creaturarum unicum eſſe Creatorem; Cum itaque Creaturarum Univerſitatem partiatur, in Spirituales creaturas, & in Corporales, ſolumque innuat hominem, qui ſimul ex Spirituali & Corporali componatur, docet ſaltem indirectè, & indirectè ſupponit, Bruta naturam ex Spirituali & corporeo mixtam, minimè habere.

Ariſt. Legitima utique videtur mihi illatio iſta, neque veram patiens ſolutionem; Ut vera dicam, fucum fecisti mihi Philadelphe, ſed lucem mihi Critophilus affert.

Phil. Non tamen veram, ſed apparentem; & quae reſolvatur in tenebras. Nunquid omnia Conciliorum verba, Fidei ſunt ſanctiones? Nunquid omne, quod in Conciliis obiter eſt dictum, erit eò ipſo deffinitum? Quis niſi ſummè imperitus affirmet? Advertendum eſt igitur (numquam repetere pigebit) advertendum eſt cum eruditiſſimo viro Melchiore Cano (e) quod *non omnia, quae*

aut

(e) *Melchior Canus de Loc. Theol. lib.* 4.

aut juris, aut conciliorum volumina continent, doctrinae chriſtianae ſunt judicia. Oportet immò Conciliorum praecipuum attendamus ſcopum, ut inde dictorum Senſum colligamus; Unde in rem noſtram Sixtus Senenſis ſic ſcribit (*f*) *Oportet nos praedictam Synodicae ſanctionis ſententiam, magis juxta concilii intentionem, quàm juxtà ſenſum verborum interpretari*. Mens autem Synodi praefatae, non alia fuit ex Eſtio, Tornellio, Silvio, Natali ab Alexandro, aliiſque, quàm ab Eccleſiâ Catholicâ expellere Manicheorum, atque Albigenſium impium Dogma, quo videlicet duo creatarum rerum Principia admittebant, docebantque res Corporales, à Principio malo eſſe productas, Spirituales verò, à bono eſſe creatas; Cum igitur ad hunc convellendum errorem, non ſit opus rerum creatarum deffinire eſſentiam, vel quidditatem ſtatuere, ſed unicè confiteri Creaturam quamcumque ab unico vero Deo eſſe productam, perperam, & violenter verba Concilii traducuntur ad deſignandam, aut definiendam rei alicujus Naturam, vel ad excludendam ab aliquâ creaturâ talem vel talem ſpecificam Naturam.

Crit. Fateor (vel in hoſte enim virtus laudanda eſt) fateor egregiè diſſeruiſti, teque ſemper eruditionem comprobas; Verùmtamen dicere diſplicet quidem, debeo tamen; Non expediiſti pedes tuos à laqueo, quem tetenderam, ſed incidiſti potiùs in foveam quam feciſti. Praefati ergo mens Concilii fuit, errorem evertere Manichaeorum, atque Albigenſium: Quid aſſerebant, in

 quo

(f) *Sixt. Senen. lib. 5. Bibliot. Sanct.*

Digitized by Google

quo errabant haeretici iſti ? In eo utique quod docerent Corporeas viſibileſque Creaturas non à bono Deo creatas, ſed à malo fuiſſe productas; Potiſſimùm verò cum malos in ſe ipſis experirentur motus, praeter Animam bonam à bono Deo productam in Homine, aliam ſed malam, à malo Deo cauſſatam, in eodem homine admittebant; Cumque etiam Animalia plura vel moleſta ſentirent, vel noxia & venenoſa, iſta à bono Deo originem habere non potuiſſe, ſed à malo creata Deo praedicabant; & ſic quia alias corporeas Creaturas, ſibi noxias interdùm experiebantur, earundem Creatorem, malum eſſe Deum affirmabant; Enim verò ad reſellendum teterrimum errorem hunc, ſufficit-nè dicere, & de Fide credendum ſancire, quod Creaturarum ſive Spiritualium, ſive Corporalium, ſive totius generis humani, unicus verus Deus ſit author, atque Creator? Niſi beſtiae numero corporalium Creaturarum accenſeantur, planè non ſufficit, ſi etenim nomine Corporalis creaturae, Bruta non intelliguntur expreſſa; Cum nequeant intelligi incluſa, in ordine creaturarum Spiritualium, vel in ipsâ humanâ ſpecie, Bruta non eſſent in numero creaturarum, quarum verus Deus eſt author, Computata; Diminuta proinde foret praemiſſa Fidei profeſſio, neque errori convellendo, ſatis conſultum.

Phil. Congere quanta placet, nihil ad intentum concludes; Scopus ſiquidem praedictae Lateranenſis Synodi, non eſt deffinire & ſtatuere aliquid circa rerum creatarum Naturas ac quidditates, ſed unicè deffinire, unicum eſſe Deum creaturarum

qua-

quarumcumque Omnipotentiſſimum conditorem ; nec enim graſſans tunc temporis error , circa rerum Naturas , ſed circa creaturarum Principium verſabatur . Huic itaque refellendo , intenta Sancta Synodus (*g*) , ut ſeriem univerſarum rerum ab uno omnium Principio creatarum , brevibus comprehenderet , tres claſſes deffiniit Naturae , ſcilicet Corporalis , Spiritalis , & communis ex Spiritu & corpore , ſolam verò humanam Naturam quaſi communem ex Spiritu & corpore , expreſsè propoſuit , aut quia ſatis ei fuit , ſpeciem creaturae ex Spiritu & corpore communem, praeſtantioris & nobilioris conditionis indicare ; Aut quia eam ſolam Creaturam , ex Spiritu & corpore communem expreſsè deſignare eidem placuit , de qua praecipua erat in ſcholis controverſia ; Ex quo tamen , apertè non conſequitur, eos ab hac tertiâ ſpecie , beſtiarum Naturam excipere voluiſſe ; ſiquidem ut in jure habemus . *Exceptio debet contrariari directè intentioni agentis* . Immo juris legibus edocemur (*h*) *Extenſionem bonam eſſe , & licitam , ubi eſt eadem ratio*. Quum itaque quantùm naturali lumine obtinere poſſumus , eadem ſit ratio pro naturâ Brutorum Animalium, ſpeciem idcirco Creaturae ex Spiritu , & corpore communis , donec quidpiam in oppoſitum , ab Eccleſiâ expreſsè non proponatur , ad naturam etiam Irrationalium animalium , abſque notâ temeritatis , poſſumus extendere .

Crit. Quae vera ſunt , ſecernamus à falſis , & cui ratio militet , apparebit . Directum utique Con-

(g) *An. Brut. vindic. Dial. 7.* (h) *Rip. ex Bart. comment. in jus canon. pag.* 79.

Concilii praelaudati intentum eſt profligare Manichcorum atque Albigenſium errorem, convenio; Non fuit directus ejuſdem ſcopus, agere de Naturâ, & eſſentiâ rerum, concedo. Att nihilominùs Synodicis Patribus deffinire incumbebat, totam, quanta eſt Creatarum rerum Univerſitatem, ab unico vero, optimoque Deo, fuiſſe productam; Vel igitur tota rerum creatarum Univerſitas dividitur in haſce tantùmmodo, nimirum in creaturas Spirituales, in creaturas Corporales, & in creaturam humanam ſive Hominem ex Spiritu conſtantem & corpore, vel in alias etiam creaturas, quae neque ſimpliciter Spiritales ſint, neque tantùm corporales, ſed & Spiritu, & corpore conſtitutae? Unum è duobus reponas, & concedas oportet.

Attamen ſi primum dicas, ſequitur Bruta de mente Concilii, non eſſe ex Spiritu & Corpore compoſita; Cum enim Concilium, Creaturas omnes in tres recenſitas Creaturarum ſpecies partiatur, & ſub nomine *Hominis* non poſſint ullimodè intelligi *Bruta* (quis enim id niſi planè deſipiendo affirmet?) Palam eſt Concilium, ſub nomine Creaturae Corporalis, amplecti intellexiſſe Bruta, & expreſſa intelligi voluiſſe: Si verò ſecundum reſpondeas, redit adhuc quod primiùs evincebam, diminutam videlicet eſſe Concilii Definitionem, quod tamen quis unquam de tanto Concilio aſſerere auſit? Sic autem aſſumptum probo. Temerè effutiebant Manichei atque Albigenſes, non omnes Creaturas eſſe à Deo bono, ſed aliquas, & ſignanter Animantia Bruta, eſſe à malo Deo; Deffiniunt Patres contrà haereticos iſtos unicum eſſe

Deum

Digitized by Google

Deum qui Creaturas Spirituales , & Creaturas Corporales , & Creaturam humanam , ideſt Hominem creavit . Enim verò non erant hic ommittenda animantia Bruta , cum & circa ea potiſſimùm , ſive circa eorum Principium haeretici ii errarent . Aſt ſub quâ nam claſſe , deſignata inveniuntur ? Planè ſub nullâ , ſi Bruta , ut ais , Spirituali Animâ informentur : Non quidem ſub claſſe Creaturarum Spiritualium , ut evidens eſt ; nec enim Bruta ſunt puri Spiritus ; Neque ſub claſſe Corporalium , quia ſub iſtâ non comprehendunt Patres, Creaturam conſtantem ex Corpore & vero Spiritu , aliàs non poſuiſſent Hominem ſub tertiâ claſſe , ſeu non inſtituiſſent tertiam claſſem ſub quâ Hominem, ex Spiritu compactum & Corpore, collocarent ; Nec denique , ut praemiſſum eſt , dici queunt deſignata Bruta, ſub nomine Creaturae humanae ; ſub iſto enim non venit niſi Homo , ut cuilibet homini notum eſt ; Unde Hominum ſpeciem , vocamus ſpeciem humanam , Genuſque humanum nominamus ; Cum itaque ex unâ parte deberet Concilium Creaturas , per tales claſſes partiri , ut ſub iis Creatura quaelibet contineretur , nullaque ab iis aufugeret , vel ſubduceretur ; Ex aliâ verò (poſito quod Bruta, Animâ gaudeant Spirituali) Bruta ſub nullâ ex recenſitis claſſibus contineantur , vel contenta intelligi queant ſub ullâ , reliquum eſt fateri (quod tamen nullus , nec ſomniando dixerit) praelaudatam Concilii Lateranenſis Fidei contrà eos errores profeſſionem , atque Sanctionem , diminutam eſſe & imperfectam , quia Manicheorum , & Albigenſium errorem ma-

gnâ

Digitized by Google

guâ ex parte relinquit intactum.

Ariſt. Me blandè deceperat Philadelphus; Me ſuaviter, & efficaciter ad meliora reducis Critophile; Perge addere ſi quae habes, nam ſummâ cum voluptate te differentem audio.

Crit. Subſumo itaque; atqui diminuta non eſt vel imperfecta, ſed errorem Manicheorum ac Albigenſium ex toto confodiens, & evertens praedicti Concilii Sanctio, Catholicaeque Fidei profeſſio, ut quiſque Orthodoxus, quiſque ſaniori addictus doctrinae, affirmare tenetur; Ergo de mente Concilii, animantia Bruta non ſunt ex Corpore, veroque Spiritu compoſita; Prob. conſ. Si praefati Concilio Sanctio, diminuta non eſt, intellexere Patres, ſub triplici illâ Creaturarum partitione factâ, etiam Bruta complecti; Sed non intellexerunt Bruta complecti, ſub primo, vel ſub tertio partitionis membro (nam Bruta non ſunt entia purè Spiritualia, & aliunde Bruta non ſunt Homines neque comprehenduntur intrà genus humanum); Ergo intellexerunt ea complecti, ſub ſecundo partitionis membro, nempe ſub claſſe Corporalium Creaturarum; Atqui ſub claſſe Corporalium Creaturarum non intellexere Patres, comprehendere Creaturam ex Corpore conſtantem & Spiritu, nam pro illâ tertiam datâ operâ claſſem inſtituunt, ſub quâ ſolum *Hominem* ponunt; Ergo dum Bruta, ſub claſſe Corporalium rerum collocata relinquunt, ea ex Corpore veroque Spiritu, inſtructa non eſſe ſupponunt. Eſt ergo contraria, rationabili & clarè cognitae menti praememorati Lateranenſis Concilii, opinio quae Spiritualem

lem Animam admittit in Brutis , quin ex praefati mente Concilii, oſtenſum manet verum Brutis Spiritum nullatenùs ineſſe . . . Revoca in memoriam Philadelphe mi , quae olim à me dicta ſunt (*i*), cum tecum ſuper hac controverſiâ diſputarem , & modò dictis novum ſenties accedere pondus .

Phil. Promoves, quae arrident tibi , ſed interim utili diſſimulatione , reſponſa mea tanquam nullius roboris forent , inſoluta relinquis .

Crit. Ne credas me multùm ea vereri , ſtatim ipſa diſſolvo . Reponebas igitur primò , ſatis fuiſſe Synodicis Patribus mentionem facere de Creaturâ humanâ , utpotè prae aliis naturis ex Corpore & Spiritu compoſitis , nobiliori . Reſpondebas ſecundò Concilium , de ſolo homine fuiſſe locutum , quia de hoc erat praecipua controverſia in Scholis . Ajebas tertiò conſtare ex lumine naturae, quod eadem eſt ratio de naturâ Brutorum , ac de naturâ Hominis . Exordiamur à primo . Non poterat ſufficere Patrum intento,mentio facta de ſolo Homine ; in praetactâ Creaturarum partitione , ſi talis mentio ita reſtricta , non erat ſufficiens convellendo Manichaeorum errori ; ita eſt ; Ergo mentio de ſolo Homine facta non poterat Patrum ſufficere intento; prob. min. Manichaeorum haereſis , & circà naturam , & circà principium productivum animantium Brutorum verſabatur ; Docebant enim Manichaei, teſte D. Aug (*k*) Bruta eſſe ratione praedita , nobiſcum juris ſocietate conjuncta , atque inde, eſſe homicidium necare Animalia;

(i) *Diſſert. cont. An. Spir. Brut. Dial. 8.* (k) *S. Aug. lib. 2. contra Manich.*

Et inſuper ipſa non à bono ; ſed à malo Deo eſſe producta : Sed dicere quod Homo ex Spiritu compactus & Corpore , ſit Creatus à vero optimoque Deo , non opponitur per ſe errori aſſerentium Bruta Creata eſſe à malo Deo ; nam terminus Homo , nullimodè includit Bruta , ſed omninò praeſcindit ab ipſis ; Ergo mentio facta de ſolo homine , refellendo Manicheorum errori , non erat ſufficiens ; Ergo non ideò Patres ſub tertiâ illâ claſſe ſolum hominem collocarunt , quia praeſtantioris naturae ſit comparatè ad Bruta , nec enim directè de rerum naturâ agebant ; Sed rerum potiùs univerſitatem deſignabant ; Sed quia Bruta pertinere ad ſecundam , rerum claſſem , ſolumque hominem ſub tertiâ claudi, unanimiter perſuaſum habebant .

Progredi jam opus eſt ad ſecundum , ut conſtet , quo motivo ducti Patres ſub claſſe naturae ex Spiritu & Corpore conſtitutae , ſolam naturam poſuerint humanam . Tu quidem id factum aſſeveras . Quia de naturâ humanâ erat praecipua controverſia in Scholis ; Aſt in quibus nam Scholis erat praecipua de homine controverſia ? Quid circa hominem controvertebatur in Scholis ? Fortè num Homo haberet Animam ? Fortè num Animam haberet Spiritualem , annon ? Fortè nè an Homo eſſet Creatus à bono Deo , an verò à malo ? De quo quaeſo erat praecipua controverſia,pro qua diluendâ , Synodicis Patribus ſolum hominem , ſub illâ tertiâ claſſe recenſere placuerit ? Si de Scholis Catholicorum loquamur , numquam controverſia fuit, an Homo Animâ informetur vel non ; Num-

quam

quam an Homo habeat vel non Spiritualem Animam: Numquam demùm an Homo, ab alio principio ſit quàm à Deo. Conſtantiſſimè ſiquidem ac veriſſimè profeſſi ſunt Catholici omnes, & Hominem Animâ, eâque Spirituali Animatum, & nullum eſſe praeter unicum verum Deum, primum Creaturae cujuſcumque principium; Erat igitur controverſia iſta in Scholis Manicheorum & Albigenſium; Verùmtamen Controverſia, ſeu potiùs illorum haereſis, circa Hominem, non in eo ſita erat, quod Homo carere diceretur Spirituali ac rationali Animâ; Nam aliquod Spirituale principium à bono Deo Creatum, homini ineſſe concedebant; Sed in hoc potiùs quod duas Animas in unoquoque homine admitterent Manichei, & duo earundem principia, unam quidem rationalem & bonam quae foret à bono Deo, producta; Aliam verò concupiſcibilem & malam, quae à malo Deo materiae, omniſque carnis, ut ajebant, Creatore, cauſſata foret, & inſita homini; Albigenſes autem, & improbae Manichaeorum doctrinae, & impiis turpiſſimiſque Gnoſticorum moribus addicti, in eo ulteriùs ſtultiſſimè errabant, quod humanas Animas eſſe dictitarent, & crederent eos rebelles Spiritus, qui fuerant expulſi è Coelo, ut Petrus Valliſernenſis teſtatum facit (*l*).

Cum itaque quarti Lateranenſis Concilii Patres, Humanam tantùmmodo naturam ſub claſſe naturae ex Spiritu & Corpore compoſitae collocantes, Animae duplicitatem in uno eodemve Homine, expreſsè non damnent, quam quidem haereſim

(l) *Petrus Valliſer. in Hiſtor. Albig. cap. 2.*

reſim jam pridem anathemate confixerat quarta Conſtantinopolitana Synodus ſub Adriano ſecundo; Neque qualis ſit Spiritus, qui ſimul cum Corpore componit hominem, ullatenùs innuant, evidenter planè conſtat, non ob id, ſolum Hominem ſub ultimâ Claſſe eos poſuiſſe, quia ſpeciales circà hominis naturam errores, confutare, & damnare aſſumpſerint; nec enim ullimodè credibile eſt, eos Patres nè verbum quidem prolaturos contrà errores illos, quorum praecipuè configendorum Cauſsâ, de Homine ſpecialem inſtituerant mentionem; Meritò itaque iterum concludendum venit; Ideò à Concilio Hominem ſolum, ſub eo tertio memoratae partitionis membro, collocatum fuiſſe, quia ſolus Homo, ex mente Concilii, Naturâ conſtat Spirituali ac Corporali communi, ſeu Spiritu ſimul & Corpore completâ.

Quod ſi (ut ad tertium deſcendam) Bona eſt & licita extenſio unius ad aliud, ubi eſt eadem ratio; Quis porrò, ex quo dicatur Homo ex Spiritu & Corpore conſtitutus, inferre valeat, etiam Bruta ſimiliter eſſe compacta? Id nè erit ad mentem Concilii? Haud ſanè; Concilium etenim cum dicit. *Ac deinde humanam quaſi communem ex Spiritu & Corpore conſtitutam*, ſupponit manifeſtè, ſe Creaturam aliquam ex Spiritu & Corpore conſtantem, ſub primo vel ſecundo partitionis membro non deſignaſſe; Supponit nullam hujuſmodi Creaturam, ſub uno vel ſub alio contineri; Aliàs non dixiſſet *Deinde*. Quaſi novam Creaturae nuſquam deſignatae ſpeciem innuens; Quin potiùs, cum unicè humanam ibi Creaturam reponat, ſen-

tit

Digitized by Google

tit implicitè ſaltem, nullam aliam eſſe Creaturam, quae Spiritum ſimul, ac Corpus in ſui conſtitutionem importet; *Implicitè*, dixi, neque enim Animae belluinae Spiritualitatem, expreſsè à Concilio reprobatam aſſero, ſed Concilio non conſonam ejuſque menti non conformem, ſed contrariam, potiùs evinco, adeòque à ſanioris Doctrinae profeſſoribus, abigendam.

Non eſt igitur eadem ratio de Homine, ac de Brutis, ſi juxtà Concilii mentem loquamur; Sed eſt nè ſaltem eadem ratio, ſi preſcindamus à mente Concilii, & naturale rationis lumen conſulamus, ut propterea compoſitionem ex Spiritu & Corpore, à Concilio ſoli attributam Homini, etiam ad beſtias extendere liceat? Tu quidem facilè affirmas, aſt cui nam affirmatio tam nova, innititur fundamento? Eam-nè Brutalis Animae Spiritualitatem, docere nos poteſt naturale lumen, quam tot rationes evertunt; quam Scripturae profligant; quam nullus Sanctorum Doctorum aſſeruit; quam indirectè, ad minùs, reprobant Concilia? Patres quartae Lateranenſis Synodi, non inferiori pollebant naturali lumine, eo quo polleant recentiores Philoſophi, & tamen, Spiritualem in Brutis Animam nuſquam ſenſere, alioquin Bruta, ſub Corporalis Creaturae categoriâ non reliquiſſent; Quid enim eis facilius erat, quàm dicere. *Ac deinde humanam Creaturam, & Creaturam belluinam ex Spiritu & Corpore conſtitutam?* Veriti ne fortè ſunt aſſerere id, quod naturali lumine, verum eſſe intelligebant? Non agnovit hanc Spiritualem Brutorum Animam S. Auguſtinus; Illam non vidit, ſed

immò

immo rejecit D. Thomas (*m*) & tamen vel ipſo lumine naturali admittendam eniteſcere praedicatur! Agnoſce, agnoſce tandem Philadelphe, quod non naturale lumen, ſed anticipatae praejudicium opinionis, te ad hanc adſtruendam ſeu defendendam impellit. Cumque nativo potiùs lumine, conſtet naturam humanam cum Brutali non convenire, adeòque ſuper hanc excellere, ut quod homini crimen eſt, pecori ſit natura, ut ajebat S. Aug., conſequitur, id quod à Concilio dictum de homine invenitur, nullâ prorſus ratione ad naturam Brutorum extendi, vel debere, vel poſſe.

Ariſt. De tali, ac apud eum Sanctitate tum Doctrinâ conſpicuos homines, tam approbatâ veritate, quis ampliùs ambigere auſit? Video utique Critophile, à praelaudato Oecumenico Concilio tacitè reprobatam de Animâ in Brutis Spirituali ſententiam; Video non ſolubiles undecumqne adductas graviſſimas momentorum rationes; Verùm, quoniam Brutorum Animam, Spiritualem dicere, & ratio recta, & auctoritas ſumma, nos prohibent; Afferrem ego ſi placet, novam circa Brutorum Animam, opinionem, quae ab hinc non tempore multo, menti inſedit meae; Videlicet (*n*) Brutorum Animam, eſſe quemdam Spiritum materialem, incrementi, decrementique capacem, qui naturalibus excretionibus, ac inceſſanti tranſpiratione, conſumitur ſeu minuitur; Per cibum verò, ac reſpirationem attrahitur, atque reficitur;

(m) *Diſſert. cont. An. Spir. Brut. Dial. 6. per totum.*
(n) *Comes Auguſt. S. Pup. in Epiſt. Crit. Tomo 1. Pag. 203. & ſeqq.*

Digitized by Google

citur; Unde ſicut reſtituitur per reſpirationem aeris; Ita cum minuitur, vel totaliter deficit, in aerem redit, & inde Animalis ſequitur mors; Si ita dicamus, eos omnes vitamus ſcopulos, in quos Anima Brutorum, ut Spiritualis, impingebat.

Neque in Brutis tantùm, verum etiam in Homine, hanc eandem materialem Animam, ultrà Animam Spiritualem, ac rationalem quâ informatur, non immeritò cenſuerim admittendam; Quomodo enim poteſt Spiritualis Anima, nihil materialitatis admiſcens, habere vim motricem Corporis, quod eſt merè materiale? Poſſumus nè vel leviſſimam paleam loco dimovere, ſolo voluntatis imperio? Non certè; Niſi enim, vis aliqua Corporea ei imprimatur, immota perſtabit; Videmus in hominibus Apoplexiâ correptis, adhuc extare Animam, neque tamen offenſis partibus movendis ſufficere; Quid ſanè cauſſae eſt? ni quod à partibus illis offenſis, receſſit Anima illa materialis, quae Corporalium motuum, unica vel ſaltem proxima cauſſa erat?

Crit. Tuum remedium, morbum graviorem facit. Diceret opportunè Plutarcus (*o*) Legeram & ego praeteritis hiſce diebus, ſententiam hanc, quam promoves, in Epiſtolis Criticis Comitis Auguſtini Sancti Pupieni, viri certè & ingenii pernicitate, & ubertate Doctrinae, & eloquii nitore apprimè conſpicui; Attamen, etſi ingenioſam noverim, pro verâ tamen, nec admiſi, nec tecum nunc admittere queo. Quae etenim in Brutis eſt Anima

(o) *Plutar. de cupid. Divit.*

ma,quae vel tranſpiratione minui poſſit, vel reſpiratione augeri? Quod tranſpiratione deperditur, quod reſpiratione acquiritur, aliud non eſt, niſi materia; Materia per ſe ſolam, nec Senſitiva eſt, nec eſſe poteſt; Inepta proindè eſt Senſitiva conſtituere Bruta; Quin etiam, cum materia per ſe ipſam non ſit vivens, neque motum poterit, nec qualemcumque Brutis tribuere vitam. Hinc niſi aliud principium ſentiendi admittatur in Brutis, coincidit Opinio iſta cum Opinione Renati des chartes adimente beſtiis Vitam omnem, & ſenſum, eaſque mera authomata eſſe, venditante: Neque reſpondere juvabit, (*p*) ſententiam hanc ab illâ Carteſii ſecerni, eò quia Carteſius ex materiâ craſſiori, & ex ſubtiliori, quae craſſiorem, ad motum determinet, Bruta confingens, negabat ea vel vivere, vel ſentire; Iſta verò è contrà Brutis ipſis & vitam concedit, & ſenſum: Non inquam juvabit; nam diſcrimen illud, tantùm penès verba ſe tenet; Dicitur enim quod Bruta vivant, & ſentiant, ſed tamen in re, cum pro Animâ illorum, non aliud aſſignetur, quàm materia, & iſta, ut dictum eſt, ex ſe ipsâ & vitâ careat, & ſenſu, quodcumque Brutis vivendi & ſentiendi principium denegatur; Unde in rei veritate, Bruta juxtà opinionem hanc, non minùs ac juxtà illam Carteſii mera authomata ſunt.

Dato tamen, & non conceſſo, quod materia habeat in Brutis veram rationem Animae; Nunquid haec Anima, praeter Animam rationalem admitti in Homine poterit, ut materiales in ipſo actio-

(p) *Comes Aug. S. Pup. loco cit. pag.* 234.

Digitized by Google

actiones peragat, & mentalibus deſerviat? Abſit omninò, talis ſiquidem poſitio (non quidem ex mente Authoris) ſed ex ſe ipſâ, cum Haereſi videtur coincidere Manichaeorum, duas in homine Animas aſſerentium, unam videlicet rationalem & bonam; Aliam autem Concupiſcibilem, & malam, ſeu ad malum inclinatam: Enim verò Anima illa, quae per tranſpirationem eggeritur, & per reſpirationem attrahitur, ſoli nata eſt deſervire Corpori, illudque ad corporeas, ac contrà legem Dei voluptates extimulare, mala proinde eſt in Homine, & moralitatis, & Evangelii legibus, illis quidem naturaliter, Iſtis verò miſericorditer, ſubjecto; Utique verum eſt, quod aliter etiam, & turpiùs errabant Manichaei circa hanc Animarum pluralitatem in Homine, aſſerendo nimirùm conformiter ad eorum principia, duos eſſe Deos, unum bonum, qui rationalem in Homine creaverit Animam; Aliumve malum, qui eidem Homini, Animam infuderit malam; Sed tamen verum pariter eſt, nè dum inſanum atque haereticum eſſe, duos aſſerere Creatores Deos; Sed etiam duas, in uno eodemque Homine Animas admittere; Quapropter aſſertionem hanc, de dualitate Animarum in Homine, tanquam falſam, futilem, haereticamque, damnavit, proſcripſit, anathematezavit quarta Conſtantinopolitana Synodus ſub his verbis. *Cum vetus, novaque lex Teſtamenti doceat unicam Homini, eamque ratione & intelligentiâ pollentem eſſe Animam; Eandemque ſententiam, Deiloquorum omnium Patrum, & Doctorum Eccleſiae Doctrina confirmet; Sunt tamen qui*

duas Homini eſſe Animas, aſſerant, & quibuſdam vitioſis ratiocinatiunculis ſuam haereſim ſtabiliant. Itaque Sancta haec & Oecumenica Synodus, hujus impietatis conditores cum tota ſecta ſua, magna voce anathematizat. Qui verò poſt haec contraria dicere auſus fuerit, anathema eſto: Quantùm diſtet à damnatâ opinione, Sententia quae tibi arridere videbatur Ariſtippe, planè non video; Nec exinde agnoſcere valeo, qua ratione poſſit ſub praemiſſo anathemate non comprehendi: Viderint itaque alii, qua cenſurâ notanda ſit, nam ego in iis diutiùs immorari nolo, quae me non moleſtant: Caeterùm indubiè mihi credere fas eſt illam ab Authore ſuo, non aſſerendi Animo, ſed exercendi tantùm ingenii cauſsà fuiſſe exſcriptam, quodve ſi jam pridem damnatam noviſſet, noviter excitare, auſus non foret.

Praeſertim cum non ejus ponderis ſit, cujus eſſe putatur, attacta ratio, in eo ſita, quod Spiritualis entitas per ſe ipſam non poſſit materialia ad motum impellere; Sive namque Aſſumptum hoc ſit verum, ſive ſit falſum, numquam poterit ritè concludi admittendam in Homine ultrà rationalem Animam, Animam hanc ex materiâ compactam, quam jampridem ab ipſo, Catholica rejecit doctrina. Ponamus quod verum ſit, non poſſe Corpora recipere à Subſtantiâ Spirituali, motum; Jam Anima haec noviter aſſerta, vel de Homine Brutum faciet, vel prorſus inutilis erit: Utrumque paucis oſtendo; Haec Anima compacta ex materiâ, & Homini inexiſtens, & peragens omnes Corporales motus in ipſo, vel ſubjacet Ani-

mae

mae rationalis imperio; Vel non? Si non ſubjacet; ex Homine Brutum facit; Si ſubjacet eſt inutilis; Ergo &c. prob. Haec Anima ſecundum entitatem, eadem eſt cum Animâ Bruti, unicè diverſa quòad modum in Homine, à ſe ipsâ, prout Bruta informante, in quantùm in Homine, eſt ſubjecta rationi, (*q*) ſecùs autem in belluis; Ergo ſi in Homine, rationis imperio non ſubdita foret, ex Homine faceret Brutum; Eſto enim eſſet adhuc in Homine rationalis Anima, quae Brutis non ineſt; Homo tamen, Brutorum adinſtar, ſui Corporis motibus ſibi numquam liberis raperetur, & effraeniter curreret poſt concupiſcentias non minùs ac Bruta, & rationalis Anima quantùm ad eos Corporeos motus, ſe haberet perinde non eſſet, cum nec eos cauſſaret, nec eos impedire valeret.

Erit ergo, vel dicetur eſſe ſubjecta rationali Animae, praefata Anima coaleſcens ex materiâ; Erit in poteſtate rationalis Animae; ſi non omnes omninò, plures ſaltem Corporeos compeſcere motus, vel imperare; Sed ſi ita eſt, quis non agnoſcat, inutilem prorsùs eam eſſe Animam in Homine, quae ſolis Corporalibus exercendis motibus, aptata fingitur & neceſſaria? Porro haec Anima, ſubjacens Animae rationalis imperio & directioni, materia eſt; Materia autem non poteſt cognoſcere actum Spiritualem imperii, & volitionis, ſed unicè apta eſt ad quietem ſiſti, vel ad motum determinari; Dum igitur talis Anima, dicitur ſubjecta imperio rationalis Animae, non dicitur determinari objectivè, quaſi cognoſcat quid

(q) *Idem ibid. pag.* 214.

rationalis Anima velit, ſed tantùm effectivè, quatenùs rationalis Anima, ei motum imprimit, ut motu in ſe ipsâ recepto, ſecundùm recepti motus directionem, humanum moveat Corpus. Atqui ſi rationalis ſeu Spiritualis Anima, Animae ex materiâ compoſitae, poteſt motum imprimere, jam haec alia Anima, omninò in Homine inutilis eſt; Ergo &c. prob. min. Si Anima rationalis ut ut Spiritualis, poteſt indere motum materiae ex quâ illa nova Anima coaleſcit, jam Anima quamvis Spiritualis, poterit & indere motum materiae ex quâ humanum Corpus conſurgit; Sed ſi ipſa immediatè, talem huic materiae motum imprimere poteſt, jam inutilis evidenter eſt alia Anima quae materia ſit, quaeve priùs mota ab Animâ Spirituali, moveat poſteà aliam materiam; Ergo &c. min. patet, vel enim verum eſt, quod nequeat Spiritualis Subſtantia, motum imprimere Corpori, & ſic nullam movere materiam valebit; Vel id eſt falſum; Et ſi poteſt aliquam movere, cur non & aliam, praeſertim quae ab ipsâ tanquam à formâ, fuerit informata?

Quod ſi in Homine aliquo, Apoplexiâ correpto, aliqua Corporis pars, vivat licet, immota tamen manet, non ideò eſt, quaſi Anima motrix, ab eâ parte receſſerit; ſed quia cum rationalis Anima eam partem informans, indigeat rectâ organi diſpoſitione, ac Spirituum vitalium affluxu, ad naturales in eâ parte peragendos motus; Ea pars, vel attractione nervorum, vel muſculorum ac arteriarum laeſione, occluſoque Spiritibus aditu, reſiſtit motui. Hinc everſa manent noviter

aſſer-

aſſertae, & jam pridem damnatae fundamenta doctrinae; Doctrinae inquam, quam & Angeli falſam oſtendunt, dum indubiâ virtute gaudent movendi Corpora, licet ipſi Spirituales Subſtantiae ſint: Enim verò, ommiſſis caeteris, quae in rem hanc dici poſſent. Nonnè Angeli Dei, ortò in Bethleem Redemptore humani generis totius Homine Deo, canere auditi ſunt? Quis ille fuit eorum cantus? Nunquid à ſe in ſe, ipſis efformatus? Quis niſi ſummâ ſaltem cum temeritate dicat? Formabatur itaque ab illis in aere, & ex aere melos; Movebant igitur aerem (qui ſanè materia eſt) Angeli ii, qui aerem tàm inuſitatis concentibus modulabantur; Poteſt itaque Spiritualis Subſtantia movere materiam; Cum igitur canerent tunc Angeli illi Pacem, Hominibus bonae voluntatis; Hujus falſae & mox diſcuſſae opinionis inſtaurator (quem ego bonae voluntatis judico) errorem corrigat intellectus, ut inde bonam patefaciat omnibus voluntatem; Neque de me conqueratur, quaſi qui velim eum inſtruere, cum potiùs gratias agere debeat, quod eum ad ſcholam duxerim Angelorum Dei.

Phil. Quid quaeſo opus erat Ariſtippe ad hanc Animam ex materiâ compactam confugere, cum opinio de Animâ in Brutis Spirituali inconcuſſa perſiſtat? Putas ne contrariam vel ex indirecto eſſe Doctrinae Concilii, opinionem iſtam, quae ita D. Bernardo arriſit, ut eam expreſsè tradere, & luculenter promovere non dubitaverit?

Crit. Placet ne Philadelphe quod nunc, & ſtatim, Divi Bernardi mentem diſcutiamus? Si

placet

placet & Ariſtippo, incunctanter ſuper hac re aggredior loqui.

Ariſt. Jam monueram vos, me non poſſe diutiùs veſtris hoc manè concertationibus intereſſe; Opinionem ego quidem, quam promoveri poſſe innueram, pro Animâ Brutorum explicandâ, ex nunc tanquam erroneam revoco; Sed & tuam, in quam me trahi ſinueram Philadelphe; à veritate alienam judico, & niſi verè illam D. Bernardus edoceat, pro tali eam habebo ſemper. Valete interim ambo, & momentum hoc, placito vobis tempore expenſuri, ad me redire ne detrectetis.

DIVUS

Digitized by Google

DIVUS BERNARDUS SERMONE V. IN CANTICA,

Spiritualem in Brutis Animam non admiſit; Immò ex D. Bernardi Doctrinâ, Spiritualis Anima Brutorum profligatur.

DIALOGUS NONUS

Ariſtippus, *Philadelphus*, *Critophilus*.

Ariſt. QUantùm gaudeo vos unà ſimul adventantes excipere? Video vos, ſicut ſemper optavi, opinione licet diviſos, ſincero tamen conjunctos affectu. Utinam quos corde junxit Charitas, etiam intellectu ſociet, Melliflui doctrina!

Phil. Ne dubites Ariſtippe; Quod cupis obtinebis indubiè; (*a*) Mentem enim Sancti Bernardi in laudato ſuper Cantica ſermone, hanc eſſe, ut Brutorum Anima, vera ſit immaterialis Subſtantia, ii ſolum vocare in dubium poterunt, qui vel nunquam ſermonem iſtum viderint, aut ſi viderint, caecutire nihilominùs malunt contrà lucem, Sole meridiano clariorem.

Ariſt. Dictis tuis Philadelphe, fidem denegare non poſſum, ſed tamen, tantiſper ſuſpendo; Nam & multa alia, pro certis mihi ſuaſeras, quae tamen, audito Critophilo, non aliam quàm in praeoc-

(a) *An. Brut. vindic. Dial.* 8.

praeoccupatâ mente certitudinem habere cognovi.

Crit. Prudenter agis Ariſtippe, utraque enim pars audienda eſt, antequam Sententia pronuncietur. Sed nè tempus, inutili verboſitate teramus, quoniam praeſtò nobis ſunt Sancti Bernardi Opera, permittas, oro, ut totum quantus eſt, Sermonem quintum in Cantica clarâ voce legam, ut indè debitis animadverſionibus factis, genuina Divi Bernardi mens, quò ad praeſentem controverſiam, nobis illuceſcat. Quoniam verò te audire paratum cupidumque intueor, incipio ſtatim. Sic exorditur Sermonem V. in Cantica D. Bernardus; Praemiſſo Sermoni, titulo hoc.

De quatuor generibus Spirituum, videlicet Dei, Angeli, Hominis, & pecoris.

1. QUatuor Spirituum genera nota ſunt Vobis, pecoris, noſter, Angelicus, & qui condidit iſtos. Non eſt ex omnibus, cui ſive propter ſe, ſive propter alium, ſive propter utrumque, neceſſarium Corpus non ſit, Corporiſve ſimilitudo, excepto dumtaxat illo, cui omnis tam Corporalis, quam Spiritualis Creatura meritò confitetur, & dicit. *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*. Et primum quidem ita Corpore egere conſtat; Ut nec ſubſiſtere abſque illo utcumque poſſit; Simul quippe & vivificare deſinit, & vivere ille Spiritus, quo moritur pecus. Verùm nos vivimus quidem poſt corpus; Sed ad ea quibus beatè vivitur, nullus nobis acceſſus patet, niſi per corpus. Senſerat

hoc

hoc qui dicebat: *Inviſibilia Dei per ea quae facta ſunt intellecta conſpiciuntur*. Ipſa ſiquidem quae facta ſunt, ideſt corporalia & viſibilia illa, nonniſi per corporis inſtrumentum ſenſa, in noſtram notitiam veniunt. Habet ergo neceſſarium corpus Spiritualis creatura quae nos ſumus, ſine quo nimirum nequaquam illam ſcientiam aſſequitur, quam ſolam accepit gradum ad ea, de quorum fit cognitione beata. Hic ſi mihi objicitur de parvulis regeneratis, quod abſque ſcientiâ rerum Corporalium exeuntes de Corpore, ad beatam vitam nihilominùs tranſire credantur; Breviter reſpondeo hoc illis conferre gratiam, non naturam. Et quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus diſſero?

2. Jam quod & ſupercoeleſtes Spiritus opus Corporibus habeant, illa maximè certos nos faciat vera, & verè divina ſententia: *Nonnè omnes*, ait, *adminiſtratorii Spiritus ſunt, miſſi in miniſterium propter eos qui haereditatem capiunt ſalutis?* Quonam ergo modo implent miniſterium ſuum abſque Corpore, praeſertim apud viventes in Corpore? Denique non eſt diſcurrere, nec de loco ad locum tranſire niſi, Corporum: Quod frequenter Angelos facere tàm indubitata, quàm nota probat auctoritas. Hinc eſt quod & viſi ſunt Patribus, & ad eos intraverunt, & manducaverunt, & pedes laverunt. Ita inferior, ſuperiorque Spiritus propriis Corporibus egent, ſed tamen quibus juvent, non etiam juventur.

3. At pecus quidem ex debito ſervitutis, & ad uſus tantùm temporalium Corporaliumque ne-

 ceſſi-

ceſſitatum juvando ſervit: Ideoque ille Spiritus & cum tempore tranſit, & cum Corpore deficit; Servus quippe non manet in domo in aeternum. Licet qui bene eo utuntur, omnem uſum hujus temporalis ſervitutis ad quaeſtum referant aeternorum. Angelus verò curat, ſatagitque in libertate Spiritus adminiſtrare officium pietatis, futurorum bonorum promptum mortalibus alacremque miniſtrum ſe ſe exhibens, utpote ſuis in aeternum futuris concivibus, & choeredibus ſupernae jucunditatis. Ille ergo ut jure ſerviat, iſte ut piè ſubveniat, ambo procul dubio ſuis Corporibus egent, ut juvent. Nam in quo ipſi eis juventur, non video; ad profectum dumtaxat aeternitatis. Irrationalis nempe Spiritus, etſi Corporalia per Corpus & ipſe hauriat; Nunquid tamen eòuſque juvatur Corpore ſuo, ut per Corporalia & ſenſibilia quae per illud ſentit, etiam ad Spiritualia & intelligibilia proficiendo pertingat? Ad quae tamen capeſſenda pro ſuo Corporali temporalique obſequio, noſcitur juvare illos, qui omnem uſum rerum temporalium, ad fructum transferunt aeternarum, utentes hoc mundo, tamquam non utentes.

4. Porrò autem ſupercoeleſtis Spiritus, abſque adjutorio Corporis, & abſque intuitu horum quae per Corpus ſentiuntur, ſola profecto ſuae vicinitate ac vivacitate naturae, ſufficit apprehendere ſumma, & intima penetrare. An non hoc Apoſtolus intellexit, qui cum diceret, *Inviſibilia Dei per ea quae facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*; Adjecit protinùs, *à Creatura mundi*. Nimirùm

quo-

quoniam à Creaturâ Coeli non ita. Quo enim is involutus carne, & terrae incola Spiritus, ex conſideratione ſenſibilium proficiens, gradatim quodam modo paulatimque nititur pervenire: eo ille Coeleſtium habitator ingenitâ ſubtilitate ac ſublimitate ſuâ in omni velocitate facilitateque pertingit, nullo utique ſenſus Corporei adminiculo fultus, nullo Corporei membri adjutus officio, nullo Corporeae cujuſcumque rei informatus intuitu. Cur enim inter Corpora Spirituales ſcrutetur Senſus, quos in libro vitae & abſque contradictione legit, & abſque difficultate intelligit? Cur in ſudore vultus ſui laboret excutere grana de paleis, de uvis vina, & de amurcâ oleum, qui ex omnibus ſatis abundèque ad manum habet? Quis mendicet victum ſuum per domos alienas, in ſuâ abundans panibus? Quis puteum fodere curet, & in terrae viſceribus venas aquarum cum labore rimari, cui ultrò affatim aquas limpidas fons vivus emanat? Nec Brutus ergo, nec angelicus Spiritus ad ea capeſſenda, quae beatam Spiritualem faciunt Creaturam, ſuis ullo modo Corporibus adjuvantur; Ille quidem pro innatâ ſtoliditate non capiens, iſte verò pro excellentioris gloriae praerogativâ non indigens.

5. Porrò Hominis Spiritum, qui medium quemdam inter ſupremum & infimum tenet locum, uſque adeò ad utrumque neceſſarium habere Corpus manifeſtum eſt, ut abſque eo nec ipſe proficere, nec alteri prodeſſe poſſit. Nam, ut taceam membra caetera Corporis, officiave membrorum; Quonam modo, quaeſo, aut ſine lin-

guâ inſtruis audientem, aut ſine auribus percipis inſtruentem?

6. Itaque cum abſque Corporis adminiculo nec Beſtialis Spiritus ſervilis conditionis ſolvere debitum, nec Spiritualis coeleſtiſque Creatura implere miniſterium pietatis, nec rationalis Anima tàm proximo, quàm etiam ſibi ſufficiat conſulere ad ſalutem, liquet omnem Creatum Spiritum, ſive ut juvet, ſive ut juvetur ſimul & juvet, Corporeo prorſus indigere ſolatio. Quid enim ſi qua Animantia, quantùm ad uſum ſui, reperiantur incommoda, nulliſque apta uſibus humanarum neceſſitatum? Proſunt profectò viſu, etſi non uſu; Utiliora cordibus intuentium, quàm utentium eſſe Corporibus poſſent. Etſi nociva, etſi etiam pernicioſa temporali Hominum conſtet eſſe ſaluti: Non tamen deeſt eorum Corporibus unde cooperentur in bonum his, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt Sancti; Et ſi non cedendo in cibum, aut exhibendo miniſterium, certè ingenium exercendo, juxtà eum, qui utique omni utenti ratione praeſto eſt, communis diſciplinae profectum, quo *inviſibilia Dei per ea quae facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*. Nam & diabolus ejuſque ſatellites, cum ſit ſemper eorum maligna intentio, nocere quidem ſemper cupiunt, ſed bonis aemulatoribus, quibus dicitur, *Quis vobis nocere poterit, ſi boni aemulatores fueritis?* Abſit ut poſſint: magis autem proſunt etiam nolentes, cooperanturque in bonum bonis.

7. Caeterùm angelica Corpora, utrùmnam ipſis Spiritibus naturalia ſint, ſicut hominibus ſua;

Et

Et ſint Animalia ſicut homines, Immortalia tamen, quod nondum ſunt homines; Porro ipſa Corpora mutent & verſent in formâ & ſpecie qua volunt, quando apparere volunt, denſantes & ſolidantes & quantùm volunt, cum tamen in ſui veritate prae ſubtilitate naturae atque Subſtantiae ſuae impalpabilia ſint, & noſtris omnino inattingibilia viſibus; An verò ſimplici Spirituali Subſtantiâ ſubſiſtentes, Corpora cum opus eſt ſumant, rurſumque expleto opere ponant, in eamdem, de qua ſumpta ſunt, materiam diſſolvenda; Nolo ut à me requiratis. Videntur Patres de hujuſmodi diverſa ſenſiſſe; Nec mihi perſpicuum eſt, unde alterutrum doceam; Et neſcire me fateor. Sed & veſtris profectibus non multùm conferre arbitror harum rerum notitiam.

8. Illud autem ſcitote, nullum Creatorum Spirituum, per ſe noſtris mentibus applicari, ut videlicet nullo mediante noſtri ſuive Corporis inſtrumento, ita nobis immiſceatur vel infundatur, quo ejus participatione docti ſive doctiores, vel boni ſive meliores efficiamur. Nullus Angelorum, nulla Animarum hoc modo mihi capabilis eſt, nullius ergo capax. Nec ipſi Angeli ita ſe alterutrum capiunt. Sequeſtretur proinde praerogativa haec ſummo ac incircumſcripto Spiritui, qui ſolus, cum docet Angelum ſive Hominem ſcientiam, inſtrumentum non quaerit noſtrae Corporeae auris, ſicut nec ſibi oris. Per ſe infunditur per ſe innoteſcit, purus capitur à puris; Solus nullius indiget; Solus & ſibi, & omnibus de ſolâ omnipotenti voluntate ſufficiens.

9. Ope-

9 Operatur tamen immenſa & innumera per ſubjectam Creaturam Corporalem, ſive Spiritualem: Sed quaſi imperans, non quaſi mendicans. En, verbi gratia, quod linguam meam Corporalem aſſumpſit nunc in opus ſuum, docere videlicet vos, cum per ſe abſque dubio faciliùs, ſuaviùſque id poſſet; Profectò indulgentia eſt, non indigentia. In profectu ſiquidem veſtro meritum quaerit mihi, non ſibi ſolatium. Id ipſum ſapere opus eſt omni Homini operanti bonum, ne fortè in ſe de bonis Domini, & non in Domino glorietur. Eſt tamen qui bonum operatur non volens, ſive Homo malus, ſive Angelus malus: Et conſtat non fieri propter eum, quod fit per eum, cum prodeſſe nullum bonum poſſit invito. Igitur ei quidem diſpenſatio tantùm credita eſt: Sed neſcio quomodo, gratius jucundiuſque ſentimus bonum, quod per malum diſpenſatorem miniſtratur. Ipſa eſt ergo cauſa, cur & per malos Deus faciat bona bonis; Non autem quod opera eorum indigeat in benefaciendo.

10. Porrò his quae ratione vel ſenſu carentia ſunt, multò minus Deum egere quis dubitet? Sed quando in opus bonum & ipſa concurrunt, apparet quoniam omnia ſerviunt ei, cui merito eſt dicere: *Meus eſt orbis terrae*. Aut certè quia novit quae per quae convenientiùs fiant; De ſervitute Corporeae Creaturae non efficaciam quaerit, ſed congruentiam. Eſto deinde quod Corporum miniſteria opportunè plerumque divinis operibus applicentur, ut verbi gratiâ pluviae vivificandis ſeminibus, vel multiplicandis ſegetibus, vel fructibus

bus maturandis; Quid proprio quaeſo, de Corpore facere habet, cui ad nutum indifferenter univerſa Corpora Coeleſtia, atque terreſtria obſequi conſtat? Plane ſuperfluò haberet ſuum, qui nullum ſibi reperit alienum. Verùm ſi cuncta quae hoc loco dicenda occurrunt, praeſenti volumus ſermone concludere, ſermo modum excedet, & vires forſitan aliquorum: Propterea quae reſtant, ſub alio ſervemus abſolvenda principio.

Hic explicit D. Bernardi Sermo quintus in cantica, quem fidiſſimè de verbo ad verbum nullo prorsùs ommiſſo vel immutato recitavi, reliquum modo eſt, ut mox audita perpendamus.

Ariſt. Summâ cum voluptate, dulciſſima melliflui Doctoris excepi verba, ſed ex ipſis, ut vera loquar, mirificè Brutorum Animae Spiritualitas mihi comprobari videtur à D. Bernardo aſſerta; Unde enim Scriptoris Animus innoteſcere clariùs nobis poteſt, quàm ex operis titulo? At quis eſt titulus Sermonis auditi, niſi hic? *De quatuor generibus Spirituum, videlicet Dei, Angeli, hominis, & pecoris.* Quodnam eſt ſermonis exordium? *Quatuor Spirituum genera nota ſunt vobis, pecoris, noſter. Angelicus, & qui condidit iſtos.*

Phil. Quin etiam, ut audiſti, in Sermonis progreſſu, centies Brutorum Animam, Spiritum appellat Sanctus Bernardus; Atque ad alios Creatos Spiritus comparat, Angelos nimirùm & humanas mentes; Immò docet hominis Spiritum, medium, ſupremum inter, & infimum Spiritum Creatum, occupare locum, Angelicum ſcilicet qui ſupremus eſt Creatus Spiritus, & Brutum,

qui

qui eſt infimus. Ineptè equidem loqueretur Sanctus Doctor, ſi Spiritus infimus, verus non eſſet Spiritus, ut eſt ſupremus, & medius. Varia rurſùs ſtudet indicare diſcrimina inter Spiritum Angeli, & Spiritum hominis; Inter iſtos, & Spiritum pecoris. Plura nè igitur optari poterunt, ut certiores efficiamur, reverà Sanctum Bernardum autumaſſe Brutorum Animam veram eſſe Subſtantiam immaterialem? (*b*)

Crit. Quoniam legentem patienter audiſtis, nè pigeat audita diſcutientem ſuſtinere, & quantùm valebo, brevitati ſimul conſulam, & claritati: In decem itaque partitur numeros recitatus Divi Bernardi Sermo; Et à numero ſeptimo uſque ad decimum incluſivè, nihil continet quod praeſentem quaeſtionem concernat; Quarè totus controverſiae cardo, ad ea tantùm reducitur, quae ſub prioribus ſex numeris, à Divo Bernardo dicta ſunt, à me vobis lecta, & à vobis audita. Sanè verò quae nam iſta ſunt? Colligamus ea. Sub numero 1. Collocat Animam pecoris cum Spiritu humano, Angelico, atque Divino, eamque Animam vocat Spiritum, tum dicit omnes Spiritus excepto dumtaxat Divino, vel propter alium, vel propter ſe, vel propter & ſe, & alium indigere Corpore; De ſolo tamen Spiritu pecoris ait. *Ita Corpore egere, ut nec ſubſiſtere abſque illo, utcumque poſſit, ſimul quippe & vivificare deſinit, & vivere ille Spiritus quando moritur pecus*. Et objectioni ſibi met factae de parvulis regeneratis qui nullam medio Corpore ſeu per Corpus, rerum cognitionem adepti,

(b) *An. Brut. Vindic. Dial.* 8.

Digitized by Google

adepti, ad beatam nihilominùs tranſeunt vitam; Reſpondet hoc fieri per miraculum Dei, non autem ſecundùm naturalem rerum ordinem, ſe verò hic loqui tantùm de rebus ſecundùm earum naturam inſpectis, non verò de iiſdem prout ſubſunt liberae ac omnipotenti Voluntati divinae. *Quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus diſſero?*

Sub numero. 2. Ait quod inferior, Superiorque Spiritus, belluinus nimirùm & Angelicus, propriis Corporibus egent, ſed tantùm quibus juvent, non etiam juventur. Subdit poſteà numero. 3. quod Spiritus pecoris. *Et cùm tempore tranſit, & cum Corpore defficit*. Propè finem vero ſic interrogat. *Irrationalis nempe Spiritus, etſi Corporalia per Corpus, & ipſe hauriat; Nunquid tamen eò abſque juvatur Corpore ſuo, ut per Corporalia & ſenſibilia, quae per illud ſentit, etiam ad Spiritualia & intelligibilia proficiendo pertingat?* Numero deinde. 4. concludit. *Nec Brutus, ergo nec Angelicus Spitus ad ea capeſſenda quae beatam Spiritualem faciunt Creaturam, ſuis ullo modo Corporibus adjuvantur. Ille quidem pro innatâ ſtoliditate non capiens, iſte verò pro excellentioris gloriae praerogativâ non indigens.*

Denique numero 5. ſic ſcribit. *Hominis Spiritum, qui medium quemdam inter ſupremum & infimum tenet locum, uſque adeo ad utrumque neceſſarium habere Corpus, manifeſtum eſt, ut abſque eo, nec ipſe proficere, nec alteri prodeſſe poſſit.* Numero verò. 6. neceſſitatem Corporis infert in unoquoque Creato Spiritu dicens. *Itaque cùm abſque Corporis adminiculo, nec beſtialis Spiritus, ſervilis*

conditionis ſolvere debitum, nec Spiritualis coeleſtiſque Creatura implere miniſterium pietatis, nec rationalis Anima, tàm proximo, quàm etiam ſibi ſufficiat conſulere ad ſalutem, liquet omnem Creatum Spiritum, ſive ut juvet, ſive ut juvetur, ſive ut juvetur ſimul & juvet, Corporeo prorſus indigere ſolatio. En vobis fideliter excerpta ex praefato ſermone ea omnia, quae praeſentem diſquiſitionem quomodòvis reſpicere queunt.

Phil. Et paucula nè haec eſſe putas? An non haec evidenter oſtendunt, ex mente Divi Bernardi veram inexiſtere Brutis Spiritualem Subſtantiam?

Crit. Nondùm inito certamine, de victoriâ gloriari nolite; Ex titulo igitur, atque ex ipſo ſermonis initio, ajebas Ariſtippe; Ex toto ſermonis decurſu, jactabas Philadelphe, clariſſimè erui Spiritualem in Brutis Animam, à D. Bernardo agnitam, aſſertamque fuiſſe; At falleris Ariſtippe, nam ex Titulo quatenùs tali, & niſi ſit vel affirmans poſitivè aliquid, vel negans, non poteſt mens colligi Auctoris; Si igitur praemiſſi Sermonis titulus, alius non eſt niſi. *De quatuor generibus Spirituum* &c. Quo etiam poſito, potuiſſet D.Bernardus, in ſermone quem texebat, vel affirmare pro placito ſuo, quatuor verè dari Spirituum propriè dictorum genera, vel aſſerere tria tantùm eſſe; Clarè liquet ex Titulo praeciſè qua titulus eſt, Authoris mentem haud poſſe deduci: Ex doctrinâ igitur in ſermonis decurſu expoſitâ clareſcit ſenſus Authoris, bene ais Philadelphe. Verùmtamen quis nam erit Sermonis ſcopus? Quae nam, quantùm attinet ad Spiritum pecoris, in hoc ſermone doctrina? Non

Digitized by Google

Non alius, ut legenti patet, longae quam inſtituit antitheſis, Spiritum Angelicum inter, & humanum, & beſtialem, Divi Bernardi ſcopus eſt, niſi oſtendere omnes Creatos Spiritus aliqualiter ſaltem Corpore indigere, unde numero. 6. concludit: *Liquet omnem Creatum Spiritum, ſive ut juvet, ſive ut juvetur ſimul & juvet, Corporeo prorſus indigere ſolatio*. At verò quam nam doctrinam inibi promovet? Hanc ſanè, quod ſcilicet Spiritus, qui eſt Deus, nullius eſt indigus Corporis; Spiritus Angelicus Corpore opus habet, ad nobis piè ſubveniendum; Spiritus belluinus eget Corpore ad nobis ſerviendum; Spiritus autem humanus Corpore indiget, ut ſibi ac proximo, conſulere ſufficiat ad ſalutem: Sed tamen (dicitis) Sanctus Bernardus & in Titulo, & initio Sermonis Animam pecoris *Spiritum* vocat, & in progreſſu Sermonis, eandem ſemper eodem nomine appellat; Sentit ergo D. Bernardus eam à vero Spiritu nequaquam differre.

Poſſem ego argumenti hujuſce vim eludere, vel enervare, ea iterum tibi Philadèlphe ſuggerendo, quae nos minimè audiente Ariſtippo, ſuper hac ipsâ controverſiâ tecum agens, adduxeram (*c*) ex Divi Bernardi ſermone in Coenâ Domini, ſed piget jam dicta repetere; Ut autem ea noſcere valeas Ariſtippe, en dono do tibi diſceptationis primitùs cum Philadelpho habitae Exemplar; Cum commodè poteris Dialogum. 5. lege, & ex eo intelliges quàm parùm roboris habeat deducta ex praemiſſo antecedente conſequentia. Ad-

Oo 2 dere

(c) *Diſſert. Cont. An. Spirit. Brut. Dial.* 5.

dere jam dictis nihilominùs placet, quod ſicut ſermone. 5. in Cantica praemittitur titulus. *De quatuor generibus Spirituum* &c. Sic in Sermone de Coenâ Domini hic alius praefigitur. *De Baptiſmo, Sacramento Altaris, & Ablutione pedum*; Sicut in illo ſub numero. 1. dicit. *Quatuor Spirituum genera nota ſunt vobis* loquens ibi de Spiritu pecoris, noſtro, Angelico, atque Divino: Sic etiam in iſto, numero pariter. 1. ſub finem, ait. *De tribus itaque Sacramentis, quae ſatis congrua ſunt huic tempori, dicendum erit quod Dominus ipſe donaverit*. Amplectens nimirùm ſub trium Sacramentorum nomine, ea quae in titulum poſuerat, ſcilicet Baptiſmum Sacramentum Altaris, ac pedum ablutionem; In proſequtione verò hujuſce ſermonis, Ablutionem pedum ſaepè Sacramenti nomine vocat, ſaepè cum veris comparat Sacramentis ut ibi legere eſt; Sicut ergo ....

Phil. Quid futilem ſatagis promovere inſtantiam? Quis vel ſomniando dicat à S. Bernardo pedum lotionem veris fuiſſe Sacramentis annumeratam? Quis non videt Sacramenti nomen ſolùm in latiori ſenſu, pedum lotioni fuiſſe attributum? Quis non videt non eumdem remittendi venialia peccata modum, ibi concedi ablutioni pedum, qui Baptiſmo conceditur & Euchariſtiae? Deinde dogma Catholicae Fidei eſt, Sacramenta verè talia ſeptem tantùmmodo eſſe; Non ita ad fidem pertinet dicere, quod Brutorum Anima verè ac propriè non ſit Spiritualis.

Crit. Juvat utique, futilem eam vocare inſtantiam, cui ſolvendae vera ratio non ſuppetit. Quis

dixe-

dixerit Brutorum Spiritum cum veris Spiritibus nominari ſermone. 5. in cantica quaſi à S. Bernardo eſſe ſupponatur Spiritus verè talis? Quis non videt nomen Spiritus de Animâ Brutorum uſurpatum, nonniſi in latiori ſenſu intelligendum, ac à Mellifluo Doctore intellectum? Quis non videt aliqua attributa vel affirmari vel negari Brutorum Spiritui, quae neque affirmat, neque negat S. Bernardus de veris Spiritibus? Quod ſi ad ſidem ſpectat ſeptenus Sacramentorum numerus; Ad genuinam S. Doctoris Bernardi mentem ſpectat etiam, nomen Spiritus de Brutis dictum, pro vero non accipi Spiritu: Ut dicta demonſtrem.

Breviter praemitto quod ad aſſequendam Scriptoris alicujus mentem, debemus quae praecedunt ſcrutari; Conſiderare quae mediant; Perpendere quae ſubſequuntur, ut ex ab eodem aſſertae conſtantiâ doctrinae, ejuſdem vera mens cognoſcatur; Quid enim? Num D. Bernardum ſibimet inchoaerentem & adverſantem dicetis, ut eum vobis favere commonſtretis? Quod ſanè patrocinium, ejus vobis praeſtare poſſet auctoritas, cujus nota eſſet Doctrinae inſtabilitas: Duo conſideremus parùmper, quae nempè ſit Melliflui Doctoris mens, circa Animam Spiritualem; Et quae ſit conſtans ejuſdem Sententia circa Brutorum Animam; Et ſi quidem reperiamus eadem ab ipſo praedicata concedi Animae Brutorum, quae Subſtantiae Spirituali attribuit, conſtabit (& quidem ex ejus mente) nomen *Spiritus* quo Brutorum nuncupat Animam, genuinum ſignificare Spiritum; Conſtabit autem oppoſitum, ſi oppoſitum inveniamus.

Sancti

Digitized by Google

Sancti Doctoris mens nobis trutinanda ſe ſe exhibet in alio ejuſdem ſermone in Cantica (*d*) in quo doctè non minus quàm pulchrè, de convenientiâ & ſimilitudine Animae noſtrae cum Verbo Divino pertractat, & Spiritualem quâ informamur Animam convenire docet, & ſimilem eſſe Verbo ſub triplici ratione naturali; Nimirùm ſecundùm identitatem eſſentiae; Penes vitae immortalitatem; Et per arbitrii libertatem: Docet itaque Animam Spiritualem humanam, & eſſe naturâ ſuâ ſimplicem, & eſſe naturâ ſuâ immortalem, & etiam antèquam loqui incipiat de aliâ humanae Animae praerogativâ, nativâ ſcilicet arbitrii libertate, detegit Animae quà Spiritualis dignitatem, ejuſque cum Verbo Divino propinquitatem ex duplici priùs enunciatâ Animae dote; Audiamus eum. *Advertat igitur* (Animam alloquitur) *ineſſe ſibi illam ſuae Subſtantiae naturalem ſimplicitatem, qua hoc eſt illi eſſe, quod vivere*. Atque rurſus, aliis, nè longior evadam, omiſſis, ait. Poſtquam ab hac ſimplicitate eſſentiae excluſerat Brutorum, arborumve Animas, ut infrà videbimus; *Sola*... *Anima hominis in eo dignitatis creata eſt, vita à vitâ, ſimplex à ſimplici, immortalis ab immortali*. Preſſiùs autem loquens de Animae Spiritualis humanae immortalitate ſic ſcribit. *Aliàs autem immortalis eſt Anima*. Et aſſignato diſcrimine inter Animae immortalitatem, & omnimodam immortalitatem Dei, ſic iterum fatur. *Attamen immortalis Anima eſt; Quoniam cum ipſa ſibi vita ſit, ſicut non eſt quo cadat à ſe, ſic non eſt quo cadat à vitâ*.

Deni-

(d) *D. Bern. Ser.* 81. *in Cant.*

Denique numero V. praedicti Sermonis concludit: *Non mediocris tamen Animae dignitas praeſenti diſputatione comperta eſt, quae geminâ quadam vicinitate naturae, Verbo appropiare videtur, ſimplicitate eſſentiae, & perpetuitate vitae*: Mirandum ſanè quod ille D. Bernardus, qui, ut aſſeritis, Spiritualem recognoſcit in Brutis Animam, etiam brutalis Animae propinquitatem cum Verbo, ſub hac duplici ratione non aſſeruerit! Certè omnis Subſtantia Spiritualis, eſt quid ſimplex, non per aliud aliquid vivens, quàm ſe ipsâ; Eſt proinde etiam immortalis, nam ſicut non habet quo cadat à ſe, ita non habet quo cadat à vitâ; appropinquat itaque Verbo etiam brutalis Anima utpotè Spiritualis, & naturali ſimplicitate eſſentiae, & perpetuitate vitae.

Haec autem ex Sancto Bernardo libaſſe ſufficiat, quòad ejus ſinceram de Subſtantiâ Spirituali doctrinam: inſpiciamus modò quid conſtanter ſentiat idem Sanctus Eccleſiae Doctor de Animâ Brutorum: Sermone igitur. 5. in Cantica apertè docet Spiritum pecoris *ita Corpore egere ut nec ſubſiſtere abſque illo, utcumque poſſit*. Nè verò quiſpiam putaret, eum loqui de neceſſitate Corporis ad ſubſiſtendum, tantùmmodo extrinſecâ, pendente nimiiùm à liberâ Voluntate Dei, quâ decreverit talem Spiritum non conſervare ſaeparatum à Corpore quod vivificabat; Subdit in reſponſione ad relatam ſuperiùs Objectionem, ſe ibi loqui de rebus ſecundùm earum naturam inſpectis, non verò prout ſubſunt miraculo Dei, & ejus liberae voluntati. *Quid ad me*, inquit, *de miraculo Dei, qui*

de

de naturalibus diſſero? Quin etiam ibidem num. 3. ſcribit de eâdem loquens Animâ pecoris. *Ideòque ille Spiritus & cum tempore tranſit, & cum Corpore deficit.* Unde cum de iis ſe tantùm loqui profiteatur, quae rerum naturis conveniant, non quae per accidens, & ex omnimodâ Dei libertate provenire poſſint, fit manifeſtum aſſertam à S. Bernardo hujus belluini Spiritus, & tranſitionem cum tempore, & deſitionem cum Corpore, ad ejuſdem met Spiritus naturam conſequi, non à Deo praeternaturaliter agente; derrivari, ex ipsâ ritè intellectâ Mellifiui Doctoris mente.

Phil. Nequidquam laudatos ex D. Bernardo textus interpretaris; Patet enim Sancti Doctoris conſtantia, in Opinione de Animâ in Brutis Spirituali, ſi ad ea animum convertamus, quae ex datâ etiam ad Magiſtrum Gvalterum de Calvomonte epiſtolâ, nobis haud obſcurè innuit: *Si tamen inveniaris* (e) *nihil egiſſe ampliùs de immortali, & rationali Spiritu tuo, quàm quodvis pecus de ſuo: Quum Brutus utique Spiritus non vivat, niſi quandiu vivificat, & uno eodemque momento, & vivificare pariter deſinat, & vivere.* Cum igitur etiam praecedenter ad Sermones in cantica, Sanctus Doctor Animam pecoris ſeu Bruti, decoret nomine *Spiritus*, quis inficiari audeat, eandem ab ipſo, pro verâ Spirituali Subſtantiâ habitam fuiſſe Sermone. 5. in cantica?

Crit. Gratias ago tibi, quod opportuniùs ea D. Bernardi verba attuleris, quae jam à me fuerant perpenſa (*f*); Novum enim ex iis accipit robur

(e) *Epiſt.* 104. *ad Magiſ. Gvalt.* (f) *An. Brut, profiig. Dial.* 6.

Digitized by Google

bur praeſens argumentatio mea. Enim vero S. Doctor opponit ibi, ut vel caeco patet, Animam hominis quà immortalem, Spiritui pecoris; Quomodò autem Spiritum hominis, Spiritui pecoris in hoc opponeret, niſi Spiritum pecoris mortalem eſſe naturâ ſuâ, ſupponeret? Mortalem itaque ſentit naturaliter eſſe Spiritum pecoris, ille S. Doctor, qui verum Spiritum docet eſſe naturâ ſuâ immortalem, quia videlicet omnis verus Spiritus, cum ſe ipſo vivat, ſicut non eſt quo cadat à ſe, ſic non eſt quo cadat à vitâ; Animam ergo pecoris, quam nomine Spiritus appellat, verum eſſe Spiritum non affirmat; Sed quid opus eſt arguendo deducere, quod idem S.Doctor, eodem laudato loco voluit ſua ſponte patefcere? Scribit ipſe ibidem paucis, poſt mox praemiſſa, interjectis: *Dum nil Spirituale videlicet aut aeternum elaboraveris, ſed inſtar belluini Spiritus, qui ut à Corpore, ita cum Corpore diſſolvitur, ſolis fueris contentus Corporalibus, ac temporalibus bonis* &c. Cum Corpore itaque juxtà D. Bernardum *diſſolvitur* Spiritus pecoris; Atqui nullus verus Spiritus diſſolvi poteſt, immò omnis verus Spiritus, etiam ex ejuſdem Melliflui doctrinâ eſt indiſſolubilis, utpotè qui ſimplex entitas eſt; Ergo Spiritus pecoris juxtà S. Doctoris mentem, verus Spiritus non eſt. prob. minor. Quod diſſolvitur, in partes diſſilit; Quod diſſilit in partes, partibus conſtat; Quod partibus conſtat, non eſt unumquid ſimplex; Quod non eſt unum aliquid ſimplex, non eſt verè Spiritus; Ergo quod *Diſſolvitur* non eſt Spiritus, Spiritus nomine in proprio ſenſu accepto: Inter-

Digitized by Google

pretationem quam aliàs afferebas ſeu explicationem hujus verbi *Diſſolvitur*, jam alibi (*g*) refutavi, proindèque ad alia tranſeo.

Ariſt. O' praecipitem nimis, ad ea quae placent ſequenda humanam mentem? O' caecam, neque ſano fretam conſilio, nova dicendi, vel noviter dicta, ſequendi libidinem! Deceptus hucuſque fui, tu enim me ſenſim ſine ſenſu Philadelphe dexterrimè fueras irretitus; Sed jam deceptionum vincula diſrumpo, & ad veritatem Divo Bernardo docente, Critophilo ducente liber accedo.

Phil. Me quoque docilis ingenii eſſe, agnoſce tandem Critophile; Verè relata verba. *Dum nil Spirituale* &c. me modo arbitrariè explicaſſe, (*h*) modo ex induſtriâ omiſiſſe (*i*) confitear opus eſt; Videbam ſiquidem ea nèdum mihi nil proficere, ſed potiùs expreſsè nimis officere: Verùmtamen, ſi ex quo afferat S. Doctor, Spiritum pecoris ſaeparatum à Corpore *diſſolvi*, ritè conſequitur, eum verum non eſſe Spiritum; Quomodò potuit D. Bernardus, Spiritum hominis affirmare, medium tenere locum, ſupremum inter, & infimum Spiritum, angelicum nempè & belluinum? Quod mediat inter duo Extrema, participat de utroque; Spiritus hominis, cum docente eodem S. Doctore, ſit in ſe ipſo quid ſimplex, nihil non Spirituale, in ſe ipſo importat, nihil proindè participat, quod Spirituale non ſit; Si itaque Spiritus hominis juxtà Melliflui Doctoris ſententiam, ex unâ parte non participat in ſe, de aliquo quod non ſit Spiri-

(g) *An. Brut. profliq. Dial. 6.* (h) *An. Brut. Vindic. Dial. 6.* (i) *Ibid. Dial. 8.*

Spirituale ; Ex aliâ verò participat aliquid de Spiritu pecoris, utpotè medio conſtitutus loco, inter ſupremum Spiritum Angeli, & infimum Spiritum pecoris ; & ex ipsâ rei veritate, & ex doctrinâ D. Bernardi, omninò evincitur Spiritum pecoris, veras inter Spirituales Subſtantias, jure annumerari.

Crit. Majorem ſemper Intellectus tui aciem oſtendis ubique ; Sed tamen ſub fucatae falſitatis nodio, delitescere non novit lux veritatis : Igitur S. Clarevallenſis Abbas, in praefato ſermone. 5. in Cantica, non aliud oſtendere intendit à num. 1. ad 6. uſque incluſivè (nam reliqua, ad eam quam verſamus Quaeſtionem, non attinent) niſi quod omnes Creati Spiritus, quicumque ii ſint, diverſimodè licet, aliquo tamen indigent Corpore ; Quidquid pro modo ſit, de aſſertâ in Angelis etiam, quamvis dubitativè, indigentiâ Corporis ; Tunc enim de omnimodâ naturali Angelorum in Corporeitate, nulla Fidei aderat Deffinitio, ſicut modo adeſſe, probatiſſimi docent Auctores, aliis nihilominùs non infimae notae, id pernegantibus. Tali autem extante praelaudati S. Doctoris ſcopo, quem ſenſum habebit aſſerta ab eodem mediatio humani Spiritus, inter ſupremum, atque infimum Spiritus Creatos ? Porrò non alium, quàm hunc ; Nimirùm quod indigentia Corporis, quam habet humanus Spiritus, media eſt, inter indigentiam Corporis, quam habet Angelicus, & quam habet belluinus Spiritus ; Eam explico : Angelicus Spiritus juxtà mentem Melliflui, ſi indiget aliquo Corpore, indiget illo, non ut ullimodè juvet ſibi, ſed tantùm ut juvet aliis, cum ſine Corpo-

Digitized by Google

re ea intelligat, quae beatam faciunt Spiritualem Creaturam: Spiritus belluinus indiget Corpore, ut uſibus deſerviat humanis, & temporalibus; Atque etiam ut ipſemet ſubſiſtere valeat; Nam ut habemus ex eodem S. Doctore, illum Spiritum: *ita Corpore egere conſtat, ut nec ſubſiſtere abſque illo utcumque poſſit*. Spiritus autem humanus quantùm ad hoc, medio ſe habet modo; Nam convenit cum Angelico, quatenùs non indiget Corpore ad ſubſiſtendum; Diſcrepat ab illo, quia eget adminiculo Corporis, ad eorum ſcientiam aſſequendam, de quorum fit cognitione beatus; Convenit pariter cum Spiritu belluino, quia opus Corpore habet, ad juvandum aliis; Diſcrepat ab illo, quia per Corporis miniſterium, ad Spiritualia & intelligibilia pertingit, adeòque Corporis ope proficit & ſibi; Diſcrepat itidem ab hoc Spiritu, eò quod indigentia quam habet Corporis, eſt ad operandum tantùmmodo, non verò ad ſubſiſtendum, quaſi Corpori ſupereſſe natutaliter nequeat: Hinc eſt, quod S. Bernardus nè quis crederet affirmatam ab ipſo mediationem Spiritus humani, Angélicum inter, atque Brutalem, eſſe entitatis quòad entitatem, & non potiùs indigentiae Corporis, quòad aliorum Spirituum, Corporis pariter indigentiam, noluit dicere abſolutè. Hominis Spiritus, medium inter ſupremum & infimum, tenet locum; Sed appoſitè dixit. *Medium quemdam tenet locum*. Tacitè nimirùm innuens, mediationem quam aſſerebat, verſari tantùm in ordine ad indigentiam Corporis, de quâ tractabat, non autem in ordine ad Naturam, de quâ ex inſtituto non agebat.

Sed

Sed jam clareſcant obſcura , certa fiant ambigua , cadat falſitas , veritas vincat , & adductis quae promiſeram , nota fiant omnibus , quae demonſtrare aſſumpſeram : Vidimus quae ſit, in allatâ Epiſtolâ ad Magiſtrum Gualterum, Divi Bernardi ſententia circa Brutorum Animam ; docet enim eam (quamvis appellet nomine Spiritus) unà cum Corpore *Diſſolvi* . Vidimus in ſermone V. de quo agimus , quae ſit ejuſdem mens , nempè quod Spiritus pecoris indiget Corpore , ut *Subſiſtat* , & quod ſaeparatus à Corpore , vivificare deſinit , & vivere ; Videamus modò num conſtans ſit idem S. Doctor , in iis de Brutorum Spiritu affirmandis , quae veram à tali Spiritu,rationem Spiritus auferunt prorsùs , & prorsùs excludunt : Praememorato itaque Sermone octuageſimo primo in Cantica , in quo , ut dictum eſt , agit de Convenientiâ & ſimilitudine Animae humanae cum Verbo , docet quod neque Anima pecudum , neque arborum , ſed ſola Anima hominis , poſſit fieri & eſſe beata ; Infert verò hoc ipſum , ex quo inter Animas , ea ſola poteſt eſſe beata , cui *hoc eſt eſſe , quod vivere* ; *Sola autem* in hoc gradu , qui capacitatem Beatitudinis , ſaltem remotam fundat . *Stare cognoſcitur Anima hominis* . Quomodò autem infert ſolam inter Animas, Hominis Animam , hoc proprium habere , quod *hoc ſit illi eſſe , quod vivere*, ita ut quemadmodum vivere non poteſt niſi ſit , ita nec eſſe valeat , quin vivat ? Ecce expreſſam Divi Bernardi doctrinam ; Ecce clariſſimè expoſitam ejuſdem , de Animâ Brutorum ſententiam ! Attendite precor : *Sed nec omne quod vita dicitur , vel*

eſt ,

Digitized by Google

eſt, continuò valebit pertingere huc. Videlicet quod ei ſit idem eſſe, & vivere. *Eſt pecorum eſt, & arborum vita, ſenſu altera vigens, altera carens; At neutri tamen idem eſſe, quod vivere eſt: (Cum ut quidem multorum opinio eſt) antè in elementis, quàm vel illa in membris, vel iſta in ramis extiterint. Et ſecundùm hoc cum deſinunt vivificare, ſimul vivere ceſſant, ſed non & eſſe. Solvuntur pariter & diſſolvuntur, tanquàm non alligatae tantùm, ſed & colligatae. Neque enim unum ſimplex eſt quaeque earum, ſed ex pluribus conſtans, & propterea non redigitur in nihilum, ſed diſſilit in partes, ut ad ſuum quodque recurrat principium, verbi causâ aer ad aerem, ignis ad ignem, & reliqua in hunc modum;* Tùm concludit. *Nequaquam igitur tali vitae idem eſſe & vivere eſt, quae eſt, & quando non vivit.* Subſumere ſic breviſſimè liceat, nam horum verborum tanta eſt claritas, ut non poſſint alium in ſenſum detorqueri; Atqui non illa diceret, non huic doctrinae ſubſcriberet, ſi verè Sermone. 5. in Cantica Brutorum Animam, Spiritualem eſſe ſentiret; Ergo nequaquam in eo Sermone verum in Brutis Spiritum docuit; Immò cum ibi dixerit Spiritum pecoris Corpore egere ad ſubſiſtendum, vivificare & vivere pariter deſinere, in pecoris morte; Nunc autem aſſerat pecudis Animam in Animalis morte deſinere quidem & vivificare & vivere, non tamen deſinere eſſe, ſed potiùs in eas ex quibus componebatur partes diſſilire, evidens eſt, ex genuinâ D. Bernardi mente, non Spiritum verè talem, Animantibus Brutis ineſſe.

Phil. Ritè concluderes, ſi ea quae modo attuliſti,

tuliſti, diceret S. Bernardus ex opinione ſuâ; at cum ea ſolùmmodò referat ex opinione aliorum *Cum ut quidem multorum opinio eſt*, Nihil ex iis poteſt evinci.

Crit. Tu potiùs effugio hoc nihil obtines; Etſi Divus Bernardus, recitata proferat, tanquam quae multorum ſint Calculo probata, ſe ne ab hoc multorum numero, praedicta probantium ſubtrahit? An potiùs ſocium adjungit? Poſtremum utique peragit; poſtquàm enim poſitivè de ſuo affirmavit, de vitâ pecoris, de vitâ arboris, *neutri idem eſſe, quod vivere*. Aſſertum ſuum probat ex Empedocleorum Doctrinâ, non certè illud probaturus ex iſtâ, ſi iſta apud ipſum haberetur pro falsâ; Si ei & ipſe non adhaereret; Adhaeret igitur & ipſe, recens expoſitae de Animâ Brutorum Doctrinae; Jam verò, te Scyllam inter, interque Charibdin Philadelphe, poſitum video; In alterutrum è duobus impingas neceſſe eſt. Cum S. Bernardus mox relato Sermone (*k*) Animam Brutorum, non Spiritualem, ſed ex elementaribus potiùs adunatam particulis apertè ſentit, & clariſſimè docet; vel ſibi contradicit, & iis inchoaerenter loquitur, quae Sermone. 5. in cantica docuerat? Vel non? Quis, niſi temerè deſipiat, eum ſibimet inchoerentem dicere auſit? Choaerens ergo eſt S. Bernardi doctrina, tùm quinto, tùm octuageſimo primo Sermone in Cantica; Sed ſi Sermone quinto, ſentiret S. Doctor, Animam Brutorum, verum Spiritum eſſe, jam non cohaereret ejus Doctrina, cum eâ quam dat Sermone 81. Ergo ſi in

(*k*) *Serm.* 81. *in Cant. num.* 3.

ſi in utroque Sermone D. Bernardus ſibi cohaeret; Sermone 5. in Cantica, Spiritualem in Brutis Animam, minimè docet: Quâ enim ratione, nomen *Spiritus* Brutorum Animae attributum, veram poterit Spiritualem ſignificare Subſtantiam, de mente illius S. Doctoris, qui Spiritualem Subſtantiam partibus componi negat, eamque ſimplicem affirmat; Animam verò Brutorum, ſimplicis negat eſſe entitatis, & partibus componi aſſeverat?

Ariſt. Plura nè dixeris; Satis ſuperque quod oſtendere aſſumpſeras, evicisti; Ego ſanè, nec eam quam Philadelphus defenderat opinionem, D. Bernardo unquam arriſiſſe, nec veritati eſſe conformem, certiſſimè teneo; Nimia ſunt quae eam impetunt, & evertunt, tam à rectâ ratione, quàm à Scripturarum, Conciliorum, Sanctorumve Patrum Senſu maturè diſcuſſo, & ritè intellecto, deprompta; Talia ſunt, ut pro certo habeam, te quoque Philadelphe, quem non minùs Doctrinâ, quàm praeclariſſimis animi dotibus, ornatiſſimum ſemper agnovi, applicito ad ſaniora ingenio, religioſè praeſtiturum, quod olim voverat Critophilus (*l*), immolaturum videlicet Pytagorae Numinibus, pro gratiarum actione Sacrificium illud, quod Graecè dicitur *Hecatomben*.

Phil. Miror Ariſtippe quod tam facilè conſentias Critophilo; An non verum eſt, quod D. Bernardus Spiritum pecoris, à pecoris Corpore ſemper diſtinguit? Quomodò ſanè illum ab iſto ſecerneret, ſi illum ab iſto, non differre judicaret? Ego certè, quidquid Critophilus dixerit, quid-quid

(l) *An. Brut. Vindic. Dial.* 4.

quid dicere valeat, non ille ſum, qui ab acceptiſſimâ mihi opinione quaeve (ſi quid certi in phyſicis rebus obtinere nos poſſumus) caeteris eſt praeferenda (*e*) vel minimum dimoveri ſinam: Quod ſemel placuit nunquam diſplicere debet.

Crit. Quid oculos claudis nè videas lucem? Noſti utique, quod ſicut docilis animi eſt, agnitam veritatem recipere, ſic pervicacis eſt, agnitae veritati acquieſcere nolle: Audiſti mox, quae fuerit vera Sancti Bernardi mens; Quid igitur ad cavillationes confugis rectâ ratione relictâ? Non diſtinguit S. Doctor Spiritum pecoris ab ejus Corpore, quaſi illius Animam, doceat non eſſe Corpus, ſed illam ſubtilius eſſe Corpus cenſet, & hoc tenuius Corpus, à Corpore craſſiori ſecernit; Hoc quidem expreſsè patet, ſi ea conſiderentur, ſive quae de Brutali Spiritu habet in Epiſtolâ datâ ad Magiſtrum Gualterum, ſive in Sermone V. in Cantica; Sed expreſſiùs, & luculentiſſimè innoteſcit praefatum Sermonem octuageſimum primum pariter in Cantica luſtranti: Caeterùm in priſtinâ, ut placuerit perſiſte Sententiâ; Satis mihi eſt, eam à veritate alienam, à ſanâ doctrinâ longè diſtantem & à ſaniori Philoſophandi methodo, elongatam nimis, oſtendiſſe, & Sapientioribus per haec innuiſſe, per quae poſſit erronea Thaeſis iſta, validiùs confutari.

Phil. Etſi concederem, verè Brutis non inexiſtere Spiritualem Animam, quae ideò creata ſit, ut vivificet Animalium Corpora, nè putes tamen Critophile, te admittendam eviciſſe in illis materialem aliquam Formam. Inveni ſiquidem medium,

(e) *An. Brut. vindic. in Praefat.*

dium, quo abſque materiali Peripateticâ Formâ, abſque Carteſii Mechaniſmo, & denique abſque etiam verâ Spirituali Animâ, quidquid in Brutis, & videmus, & videndo miramur, ſinè ſanioris Doctrinae, rectaeque Fidei praejudicio, quàm optimè explicemus.

Ariſt. Et mihi & Critophilo, rem certè acceptiſſimam facies; deprome incunctanter quid mente revolvas.

Phil. En vobis paucis expreſſum, medium quod invèni: Dicamus Brutorum Animas, non alias eſſe, niſi Daemones, ſive eos rebelles Spiritus, quos Deus expulit è Cœlo. (*f*) Hoc admiſſo, & ex unâ parte ſtatim intelligitur, per quid Bruta cognoſcitiva ſint, induſtria, prudentia, atque ſagacia; Ex aliâ verò, nihil aſſeritur contrà ſaniorem Doctrinam & Orthodoxam Fidem, ut ſtatim oſtendo. Enim verò quemadmodum Anima rationalis, humanum poteſt vivificare Corpus, ita & Daemones, brutalia poterunt Corpora informare; Quod ſi id poſſunt, & id actu praeſtare concedantur, maximè ſanè elucebit Juſtitia Dei, quae rebelles Spiritus, prae Superbiâ auſos affectare aequalitatem cum Deo, ad vilitatem uſque depreſſit Beſtiarum.

Neque verò opponat quiſpiam, vel quod Daemones actu poenâ ignis torquentur; Vel quod in gehennâ quaſi carcere conſtricti detinentur, adeòque Brutorum Corpora informare non valent; Utrumque enim veritati conforme non eſſe, è Scripturis ipſis, non obſcurè deduco: Siquidem in Evan-

(f) *Amuſment Philoſoph. Sur. le Lang. des Bêtes Chap.* 1.

Digitized by Google

Evangelio Matthei, dictum invenio. *Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus eſt Diabolo & Angelis ejus*; Non dicitur. *In ignem, quo torquetur Diabolus cum Angelis ſuis*, ſed tantummodò, qui paratus eſt, ut ab hac die extremâ, torquere ipſum cum ſociis ſuis incipiat; Non ergo actu torquetur Daemon inferno igne; Atque hinc eſt, quod Daemones ii, quos Chriſtus Dominus ab obſeſſis cogebat abire Corporibus, clamabant. *Quare veniſti ante tempus torquere nos?* Quomodo enim (ſi jam cruciabantur ab igne) de ſui ejectione conquerebantur, qui de poenâ ignis conqueſti non ſunt? Num plus ejectio, quàm ignis torquebat eos?

Alterum pariter retunditur, ex iis quae legimus in Epiſtolâ Canonicâ Apoſtoli Judae, videlicet. *Angelos verò, qui non ſervaverunt ſuum Principatum . . . in judicium magni diei, vinculis aeternis ſub caligine reſervavit*. Nam ſi reſervantur Daemones, aeternis ligandi catenis in die Judicii, nunc ergo, & uſque ad Judicii diem ſoluti ſunt, & manebunt. Patet igitur per quàm fundata in ipſo verbo Dei ſcripto, Opinionis hujus veritas, quantùm ſaltem ad informationis poſſibilitatem.

Proſequor modo ineluctabili argumento oſtendens Bruta de facto non ab alio, quàm à Daemone vivificari, ſic. Opera omnia quae fecit Deus bona ſunt, atque perfecta, unde Deus qui cuncta creavit; *Vidit cuncta quae fecerat, & erant valdè bona*. (g) Bruta verò maximè vitioſa ſunt. Invidus eſt Canis, immunda Sus, truculentus Leo, Felis ingratus & fallax, & ita de aliis aliarum ſpecie-

(g) *Gen. Cap.* 1.

Digitized by Google

rum animalibus. Nunquid autem dicemus ipſa creata fuiſſe à Deo tàm vitioſa? Abſit hoc dicere; Abſit ita ſentire, *Dei enim perfecta ſunt opera*; Nunquid Bruta, bona quidem à Deo fuere creata, ſed ipſamet ſe ſe vitioſa fecere? Aſt libera ergo ſunt, potentia pro libito, de bono declinare ad malum, de malo aſſurgere ad bonum; Erunt ergo meriti non minùs, quàm demeriti capacia; Hoc autem quis niſi impius ſimul, atque inſanus affirmet?

Non alia igitur ſupereſt via, ad haec duo conciliandа, nimirùm, & quod Bruta vitioſa ſint, & quod nihilominùs Deus, omnes Creaturas fecerit bonas, quàm dicere Daemones in Brutis gerere Animae vices; Hoc etenim poſito, intelligimus cur Bruta tot ſint vitiis monſtruoſa, quia ſcilicet ab impio ac perduelli ſpiritu animantur; Intelligimus itidem, quod non obſtante Brutorum vitioſitate, Dei opera perfecta ſint; Quia improbus ille Spiritus, qui Bruta vivificat, à Deo bonus creatus fuerat, erat enim Deus (ut cum D.Auguſtino loquar) condens Naturam, & largiens Gratiam, cum Angelos creavit; Daemon verò ſe ipſum ex propriâ voluntate contrà Deum ſuperbiendo, iniquum fecit, & omnis peccati ſe peſſimum conſtituit Patrem; Laudandus exinde ſine fine Deus, quod ipſe, quae fecit, bona omnia fecit, ita ut laudent inceſſanter eum Opera ejus; Daemon autem culpandus, quod & ſe ipſum, & Animalia per ipſum vivificata, tot vitiis deformarit, atque deformet.

Ariſt. Optimum ſanè videris excogitaſſe Medium, ad reſolvendam hucuſque agitatam, ſed im-

plica-

plicatam ſemper Quaeſtionem, de Brutalis Animae quidditate; Si rectae fidei Opinio tua haec, verè conſentit, digna certè eſt, quam ſcholae omnes preſſis ulnis excipiant; Arridetnè ipſa & tibi Critophile? Quid cogitabundus ſiles?

Crit. Facilè nimis Ariſtippe, te ad errorem fucis illitum amplexandum, ſinis abduci. Si omnia quae huic refellendo, praeſto mihi ſunt, dicere vellem, nec integra puto ſufficeret Dies. Gloriaris nè Philadelphe, de recenter expoſitâ Opinione, quaſi aliquid excogitaveris, novitatis ſaltem titulo commendandum? Nè quaesò ſuper hoc blandiaris tibi, praeivit enim teſte D. Th. (*b*) Origenes edocens, Creaturam Corporalem, non fuiſſe factam ex primâ Dei intentione, ſed ad poenam Creaturae Spiritualis peccantis, quam quidem poſitionem, tanquam erroneam confutat Angelicus Doctor. Gloriaris nè ſaltem, quod aliquid veroſimile dictu repereris? Sed tanta ſunt, quae aſſertum hoc futile prorsùs falſumque oſtendunt, ut planè mirer ab ore catholico potuiſſe proferri.

Ut itaque falx ad radicem ponatur; Communis eſt Theologorum, communis eſt Sanctorum Patrum doctrina, Angelos ſive bonos, ſive malos, Formas ſimplices eſſe, non informantes, nec informare valentes materiam; Licet enim poſſint corpora aſſumere, ut nonnunquam ab iis aſſumpta fuiſſe, Sacrae nos Paginae docent; non poſſunt tamen in aſſumptis corporibus, exercere opera vitae, inepti proinde ſunt Animalium corpora animare, atque vivificare; Quare veriſſimè ſcripſit Ange-

(h) *D. Th. in ſum. 1. par. Quaeſt. 65. art. 2.*

Angelicus Doctor (1) *motus qui eſt à motore conjuncto, eſt proprium opus vitae; Sic autem non moventur corpora aſſumpta ab eis, quia Angeli non ſunt eorum formae.*

Sed quanvis daretur, quod Angelorum naturae intrinſecè inſpectae, non repugnet gerere in corpore vices Animae, ſeu formae vivificantis, nunquid poſſent animalia Bruta, ex Daemone tanquam Animâ, conſtituta concedi? Haud ſanè; Reſiſtit enim Scriptura, inquiens Deum in primâ rerum productione, imperaſſe aquis, mandaſſe terrae ut producerent Reptile animae viventis, & Animam viventem in genere ſuo, jumenta & reptilia, & beſtias terrae, Deumque reptilibus & volatilibus benedixiſſe; Nullibi certè legitur Deus Benedixiſſe Diabolo; Non ergo Diabolus, in beſtiis locum Animae tenet; Ulteriùs Daemon, ante Animalium creationem exiſtebat; Si itaque Deus Animalia creans, Animas eorum ſimul produxit, neque tunc produxit Angelos, Anima ergo Brutorum animalium, Angelus, ſeu Daemon non eſt.

Aſt ita ſit; à Daemone animentur Bruta; Cur non (ſi res ita ſe habet) Pſyttacum Philoſophicas defendentem Theſes; Simiam aut Vulpem Theologicas agitare Quaeſtiones audimus? Cur tardus eſt bos? Cur ſtupidum jumentum? Cur non & muſca, inſtar Apis mella conficit; Cur non vermiculus non ſecùs ac Vulpes, ſagax eſt & aſtutus? Cur non à pulice uno, onuſtum tritico currum trahi videmus? Magna eſt, nec ab ullo corpore pendens, naturalis Daemonum ſcientia, ſagacitas ac forti-

(1) *In Sum. 1. p. q. 51. art. 3.*

fortitudo; Non accipiunt Daemones, à rebus materialibus ſpecies ad cognoſcendum, ſed quaecumque cognoſcunt, per inditas ſibi naturaliter rerum ſpecies, attingunt; Unde nec minùs intelligunt, nec minùs viribus valent, ſi in aliquo ſint corpore, quàm ſi nulli corpori alligati teneantur; Alloqutus eſt Evam Daemon per os ſerpentis, & per aliorum animalium, ab ipſo vivificatorum ora, nullos nobiſcum conferre novit ſermones? Num corpus, à quo Daemon nullimodè pendet, ita ipſum obruit, ut naturalem ſcientiam dediſcat, vel virtutem amittat? Quis niſi temerè affirmet? Cavete jam vobis, quicumque innocuae recreationis gratiâ, vel Aviculae, vel Catello blandimini, blandimini ſiquidem Diabolo, teterrimo nimirum, nec unquam reconciliando cum Deo, & Hominibus hoſte, quem proinde culpa eſt, blanditiis excipere.

Progrediamur jam ad alia. Non poteſt Daemon munus Animae exercere in Brutis, & ea praeſtare, quae ab ipſis fiunt, ſi actu afficiatur poenâ ignis; Ita eſt; Ergo &c. major patet, quaedam enim Animalia, aures nobis ſuavi cantu demulcent; Alia nobis abblandiuntur, alia placidè quieſcunt dormiuntque; Quâ autem ratione Daemon ſi jam inferno igne torquetur, vel dulce canere, vel placidè quieſcere valeat? Fugit laetitia omnis & quies ab homine ad mortem damnato, licet necdum tormenta, ad quae damnatus eſt, experiatur, & Daemon acerbiſſima jam poenarum genera ſentiens, quaſi nihil patiatur, laetari poterit, vel otioſâ quiete perfrui? Probatur itaque minor. Dicitur

Digitized by Google

citur in Epiſtolâ D. Petri (*k*) *Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus Inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos in Judicium reſervari* quod quidem verbum *Cruciandos* nonnulli codices legunt. *Qui puniuntur, & cruciantur*. Et licet SS. Juſtinus (*l*) Irenaeus (*m*) & Hilarius (*n*) ex hoc loco putaverint Daemones, nondùm igne Gehennae cruciari, ſed illo torquendos poſt extremam Judicii diem, non dubitavit tamen eximius Scripturarum Interpres Cornelius à Lapide in Sanctorum Patrum lectione apprimè verſatus, ſcriptum relinquere (*p*) *Certum eſt Daemones omnes, etiam qui in hoc aere vagantur, cruciari igne gehennae*, & poſtquam retulit S. Bonaventuram in eâ eſſe opinione, quod pars poenae etiam eſſentialis Daemonum, dilata ſit in diem judicii, ſic de ſuo concludit. *Verùm hoc aliis paſſim non probatur*.

Hinc D.Thomas (*o*) cum meminiſſet Opinionis quorundam aſſerentium poenam ſenſibilem tàm Daemonum, quàm Animarum, & ſimiliter Beatitudinem Sanctorum, differri uſque ad diem judicii, hancque ut erroneam & repugnantem Apoſtolo. 2. ad Corint. 5. rejeciſſet, refert alios, hanc quidem poenae dilationem, humanis non concedere animabus, concedere tamen daemonibus, ſed & hoc ipſum refellit, quia videlicet idem judicium eſt de malis Animabus, & malis Angelis, ſicut idem eſt judicium de bonis Animabus, & bonis Angelis; Unde ſicut non minuitur gloria bono-

(k) *Epiſ. 2. S. Pet. cap. 2.* (l) *S. Juſtin. cont. Triphon.* (m) *S. Iren. lib. 5. cap. 33.* (n) *S. Hilar. can. 8. in Matth.* (o) *Cornel. à lap. in Epiſt. 2. D. Petri* (p) *D. Th. in ſum. 1. p. q. 65. art. 4. ad 3.*

Digitized by Google

bonorum Angelorum, cum ad nos veniunt de Coelo, quia conſiderant illum locum eſſe ſuum, ita non minuitur poena daemonum, dum ſunt in aere iſto caliginoſo, quia ſciunt alligationem in gehennâ, debitam eſſe ſibi; Quare in Gloſsâ in illud Jacobi. *Inflammat rotam nativitatis &c.* dicitur, *Portant ſecum ignem gehennalem, quocumque vadant*.

Neque verò quidquam officit, quod Chriſtus Dominus in finali judicio dicturus ſit reprobis. Ite maledicti in ignem *qui paratus eſt Diabolo &c.* Nam ſicut per ly *Ite* non innuitur, quod reprobi ante eum diem nondum torquerentur illo igne, certum enim ex Fide eſt, Animas reproborum ex nunc in Inferno cruciari; Ita ly *Paratus* non inſinuat, Diabolum eo igne, uſque ad eam diem minimè torqueri; Et ſanè ſicut de igne dicitur. *Qui paratus eſt Diabolo*; Ita de aeternae Gloriae coeleſti Regno dicitur; *Quod paratum eſt à conſtitutione Mundi*. Atqui ly *Paratum* non excludit jam obtentam ab electis, illius Regni poſſeſſionem, nam Sanctorum Animae, & pluribus jam ab hinc Saeculis Coeleſti ſunt Regno potitae, & aliae in dies potiuntur; Ergo ly *Paratus* non excludit à Diabolo jam per Saecula expertam, illius ignis diſcruciationem; Sed ibi Deus, ſe & juſtum in Daemones, & miſericordem oſtendit in homines, nam Regnum quidem, ipſe paravit pro Hominibus; Ignem autem gehennae paravit pro Daemonibus, quoniam verò multi hominum, Diabolo potiùs quàm Deo adhaeſiſſe reperientur, in eandem cum illo mittentur damnationem.

Quod ſi auditi ſunt Daemones conqueri cum Chriſto. *Quare veniſti ante tempus torquere nos?* Non ideo eſt, quaſi actu poenâ ignis non afficerentur, ſed quia cum & rabie in Deum, & invidiâ in homines contabeſcant, ſicut ſuum reputant ſolatium, atque vindictam in Deum, ſi homines ad Dei imaginem creatos, & chariſſimos Deo, pertrahant inſidiis ſuis in gehennam; Ita maximum ſibi malum exiſtimant irrogari, ſi hominibus nocere impediantur, ſicut eos impediebat Chriſtus Dominus, ab obſeſſis Corporibus ejiciendo; Atque hinc eſt, quod quemadmodum Luc. 8. rogaverunt Dominum, ut non mitteret eos in abyſſum, ita Matth. 8. deprecati ſunt eum, nè expelleret eos extrà regionem, reputantes nimirum ſibi poenam, ſi excluderentur à loco, in quo poſſent hominibus nocere; Ex quibus planè conſtat, Daemones nunc quidem poenâ ignis affici, verumtamen, in gehennâ velut in Carcere nondum detineri, ſed ibi recludendos nè ampliùs exeant in extremo judicii die, quod & innuit Judas in Epiſtolâ canonicâ.

Verumtamen, inquis Philadelphe, opera Dei perfecta ſunt, Bruta autem vitioſa ſunt; Ergo animantur à Spiritu, qui à Deó quidem bonus creatus eſt, ſed ipſe ſe ex propriâ voluntate peccando, vitioſum fecit, adeòque à Daemone vivificantur. Frivolum ſanè argumentum, nec aliunde potens vim habere, quàm à ſolemni petitione principii, quâ videlicet ſupponantur de facto Bruta à perduelli Spiritu vivificari; Vel ſupponantur inſtructa ratione, & pollentia libertate. Quod enim vitium ibi poteſt reperiri, ubi non reperitur

volun-

voluntas, aut libertas? Quis autem verâ ratione utens, veraeque obſequens Fidei dicat, bruta & ratione frui, & libertate gaudere? Vitium ac virtus, in eo ſolùm ſubjecto inveniri poſſunt, quod & rationis ſit compos, & diſcernere queat inter honeſtum & inhoneſtum, inter licitum ac illicitum; Cumque nulla hujuſmodi cognitio Brutis inſit, clarè conſequitur opera, quaedam à Brutis praeſtita, quae ſi ab homine rationis compote fierent, vel vera vitia, vel virtutes forent verè tales, in Brutis tamen ipſis, & prout ab ipſis poſita, nec vitia eſſe, neque virtutes; Nec exinde verum eſt Bruta eſſe vitioſa, ſi vitium ſub hoc nomine, formaliter tale intelligatur; Accedit, quod ſi concederetur Bruta veris eſſe vitiis deformia, concedi pariter deberet eorum nonnulla veris eſſe ornata virtutibus; Eſto autem primum Daemonibus competat, quis tamen ipſis, hoc poſtremum attribuat? Certè legimus in ipſo Verbo Dei ſcripto attributam laudabilem Providentiam Formicae, Simplicitatem Columbae, Prudentiam Serpenti; Si iſtae igitur veræ ſint Animalium virtutes formaliter tales, & Animalia à Daemonibus animata ſint, haſce virtutes Daemonibus ipſis tribuere neceſsè eſt, virtutes etenim propriè tales non Corporis, ſed Animae dotes ſunt.

O' jam imitandum vel à nobis, tàm providum, tàm ſimplicem, tàm prudentem Diabolum! Cum Spiritus Sanctus dicebat homini, *Vade ad formicam piger*. Hominem inſtruxit, ut à Daemone providentiam diſceret; Cum Chriſtus Dominus diceret diſcipulis ſuis. *Eſtote prudentes ſicut*

Digitized by Google

ſerpentes, *&* *ſimplices ſicut Columbae* miſit eos ad Scholam Daemonum, ut veras virtutes diſcerent à Diabolo. Cum Propheta, Ovi innocenti, quae coram tundente ſe obmuteſcit, Chriſtum Dominum aſſimilavit, aſſimilavit eum innocenti Diabolo, ovem innocentem vivificanti? Quis talia credat? Quis talia audiens non perhorreſcat?

Unum addo, & finem facio, nam error eſt, errorem omnibus manifeſtum, pluribus perſequi. Si verè Daemon Brutalia informat Corpora, vel id ei bonum eſt, vel malum? Si ei hoc malum eſt; Cur ergo ipſe Daemon, petiit à Chriſto Domino, ſicut in Evangelio legitur, facultatem ingrediendi in gregem porcorum? Nunquid Daemon, nè dum homini, ſed formaliter inimicus eſt & ſibi, ut ultrò petat quod ſibi malum eſt, & ſuperbiae ſuae maximè repugnans? Si verò bonum eſt ei talia informare Corpora; Cur obtentâ facultate ingrediendi in immunda Animalia, ea ſtatim in ſtagnum immiſit, & interemit? Precatur ut obtineat bonum; Et illicò conceſſo bono ſpontè ſe ipſum privat? Quod ſi nec bonum ei, nec malum eſt animare haec Corpora, cur ergo in iſta immittitur? Dices, ut ea vivificet, & vera Animalia in hominis commodum conſtituat; At ſi ita eſt; Angelis non peccantibus, non extitiſſent Animalia Bruta, nec habuiſſet Deus per quid Animalia vivificaret? Apagè ineptam erroneamque, & omnium hominum calculo damnandam opinionem.

Ariſt. Utique completa res eſt: Noli Philadelphe contendere verbis, ſed potiùs, quoniam Sa-

pientis

pientis eſt mutare conſilium, optimi ingenii aciem ad meliora converte, nam quae falſa probantur, defendere; & ſubtili quanvis machinatione velle tueri, incaſſum laborare eſt, ita ut meritò noveris dictum. (*q*)

Chi sì da queſti impacci e queſte noje,
La verità non ha già per oggetto;
Ma vuol tener in prezzo quelle gioje
Ch' eſſendo falſe, gli fa gran diſpetto
Chi arreca delle vere, e le ſue ſmacca
Moſtrando al paragone, il lor difetto.

F I N I S

Si qua errata vides, tu prudens
Corrige lector.

NOS

(q) *Apud Franc. Redi Tom. 2.*

NOS FRATER ROBERTUS BOULE'

Lector Jubilatus, nec non totius Ordinis Minimorum Corrector Generalis.

PRæſentium tenore licentiam elargimur R. Patri Laurentio Mariæ Fraſconi; Ordinis noſtri in Provinciâ Mediolanenſi ac in Sacrâ Theologiâ Lectori Jubilato typis mandandi opuſculum ab ipſo elaboratum, cujus titulus eſt: *Anima Spiritualis Brutorum, ſecundùm Sanioris doctrinæ canones profligata*, poſtquam à duobus Sacræ Theologiæ Lectoribus, ab Adm. R. P. ejuſdem Provinciæ Provinciali nominandis, reviſum & approbatum fuerit. Datum Neapoli in Regio noſtro S. Ludovici Conventu hac die 12. Januarii 1745.

FR. ROBERTUS BOULE' GENERALIS

De mandato Reverendiſſimi P. Generalis
Fr. Joannes Franciſcus de Rogatis Secretarius &c.

NOs infraſcripti ab Adm. R. P. Joſepho Maria de Rubeis Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paulâ in Provinciâ Mediolani Correctore Provinciali ad id ſpecialiter deputati, legimus librum à R. P. Laurentio Maria Fraſconi ejuſdem Ordinis, ac Provinciæ Lectore Jubilato compoſitum, cui titulus. *Anima Spiritualis Brutorum ad Sanioris Doctrinæ Canones profligata*, & nihil in eo invenimus, quod vel Catholicæ Fidei, vel bonis moribus contrarietur: quare typis edi poſſe cenſemus, ſi ita videbitur iis, ad quos ſpectat.

Datum ex hoc noſtro Sancti Franciſci de Paulâ ad S. Anaſtaſiam Mediolanenſi Collegio die 8. Auguſti 1745.

Fr. Joſeph Maria Sorinus Lector jubilatus & Studiorum Regens &c

Fr. Carolus Maria Boggi Lector Jubilatus.

Digitized by Google